

Tar Károly

Száraz oázis

Színháték-sorozat
(négy – többnyire groteszk – játék)

TARTALOM
TÓTÁGAS
AZ ISMERT KATONA
ALLRIGHT
SZÁRAZ OÁZIS

TÓTÁGAS

(Jó Jenő élete)

Groteszk játék két részben

SZEREPLŐK

FÉRFI EGY – JÓ JENŐ

FÉRFI KETTŐ – JOÓ JENŐ

FÉRFI HÁROM – JOOÓ JENŐ

FÉRFI NÉGY – JOOOÓ JENŐ

FÉRFI ÖT – JOOOOÓ JENŐ

FÉRFI HAT – JOOOOOÓ JENŐ

KISLÁNY

VALAKI

NŐ EGY

NŐ KETTŐ

NŐ HÁROM

NŐ NÉGY

BEMONDÓNŐ

EGY HANG

HASONMÁS

PISTIKE HANGJA

Statiszták és a színpalak mögött masírozó katonazenekar

ELSŐ RÉSZ

Amikor a függöny felmegy, hajnali utcát látunk. Az utca bal oldalán fekete, komor épületek, templom, díszes kapu, kockaköves járda perspektivikusan kisebbedik. A jobb oldalon fehér, sablonos tömbházak, építőtelep, szemeteskukák. Az úttesten a színpad előterében és másutt is zöld zebra. Az előtérben villamoskocsi vagy vasúti kocsi keresztezi az utcát, egyik része kormos, piszkos, a másik ezüstösen fehér, tiszta. Az előtér nagyobbik része üres játéktér. A fokozódó fényben kakaskukorékolás, tehénbögés, vécék hangja. Hirtelen kitárul a tömbház egyik ablaka, megjelenik egy borzas fej.)

FÉRFI EGY: *(ásítva, kurjongatva)* Ó, anyám, édes, jó anyám, miért hagytál el engem!... *(Ablakok nyílnak, felerősödnek a reggeli hangok, rádiókból népzene, katonazene és divatos sláger dallama száll, aztán hallatszik, hogy idegesen forgatják a keresőket, amíg egymás után rendre megtalálják a Bemondónő hangját.)*

BEMONDÓNŐ: *(felerősített hangon)* Jó reggelt, kedves hallgatóim! A pontos idő hét óra... Esetleg negyednyolc. Újra szép napra ébredtünk. Az időjárás... Van időjárás: Tegnap újabb száz... vagy ezer hektáron vetették vagy törték a kukoricát. A traktorosok egész éjjel... Küldöttségek érkeztek. Távoztak? Ma hajnalban hármás vagy ötös ikreket szült Bagaméri Oszkárné született Nagy Jolán. Illetve Bagaméri Oszkár született Nagy Oszkár. Mindnyájan jól érzik magukat? Műsorunkat zenével folytatjuk. Dehogy. Nem folytatjuk, hanem kapcsoljuk Marosfálvát vagy Szépkiskenyerűszentlajost. Talán inkább a lóversenypályát! Minden kedves hallgatónknak ló munkát, ló erőt és egészséget kívánunk!

(A színpalak mögött nagy robajjal vonul, masírozik a fúvószenekar. Pattogó katonazene szól harsányan. A zsinórpadlásról fehér műanyag habból készített bábuk ereszkednek, a padlótól néhány centiméterre lebegnek úgy, hogy a közöttük járó szereplők könnyen kimozdíthatják, tetszés szerint lökdöshetik, ütköztetik ezeket. Az utca megelevenedik. A katonazenét fokozatosan elnyomja a nagyvárosi utcazaj.)

FÉRFI EGY: *(az előtérben látható zöld zebrán ismerőssel találkozik)* Szervusz.

FÉRFI KETTŐ: Szervusz.

FÉRFI EGY: Hogysmint?

FÉRFI KETTŐ: Hát...

FÉRFI EGY: Ki vele bátran. Meglátod, megkönnyebbülsz.

FÉRFI KETTŐ: *(kézállásban)* Köszönöm, most már elég jól...

FÉRFI EGY: Nocsak! Mondd, nem szédülsz?

FÉRFI KETTŐ: Ezt kérdezhetném én is.

FÉRFI EGY: Tőlem? De hát én jól érzem magam megszokott helyzetemben.

FÉRFI KETTŐ: Nyugodj meg, én is...

FÉRFI EGY: Valóban? Nahát, ez érdekes! Különben te tudod...

FÉRFI KETTŐ: Magam is furcsállom a fordítottságodat.

FÉRFI EGY: Én normális vagyok.

FÉRFI KETTŐ: Nincs benne semmi különös...

FÉRFI EGY: Kissé valószerűtlen.

FÉRFI KETTŐ: Az a lényeges, hogy jól érzem magam!

FÉRFI EGY: Ennek valóban örvendek. Ölellek... Viszlát!

FÉRFI KETTŐ: *(talpra áll)* Viszlát! *(Átmegy a bábuk között, visszajön.)* Tökéletlenebbek vagyunk a méheknél, ők legalább zümmögnek. *(A zebrán megpillantja a gyászruhás Nő Egyet, szerelmesen végignézi, utána bámul. Halk, vágyódást kifejező zenei futam hallatszik.)*

FÉRFI HÁROM: *(a színpad bal oldalán áll, a múltat jelző komor épületek előtt. Messziről köszön Férfi Négynek)* Ó, van szerencsém! Hogy tetszik lenni?

FÉRFI NÉGY: *(öregesen cammog)* Ááá, köszönöm, köszönöm!

FÉRFI HÁROM: Fogadja szíves jókívánságaimat!

FÉRFI NÉGY: Ha meg tetszene engedni...

FÉRFI HÁROM: Kérem, kérem, le vagyok kötelezve!

FÉRFI NÉGY: Bocsásson meg...

FÉRFI HÁROM: Ezer örömmel...

FÉRFI NÉGY: És adja át üdvözetemet a kedves nejének!

FÉRFI HÁROM: *(átváltozik öntudatos munkássá, recsegeve szól a zebrán elébe kerülő Férfi Kettőnek)* Hát hogy vagy, elv... és társ? Mit ténferegsz, mint az osztályellenség? Miben sántikálsz?... Hallja? Húzza ki magát, ifjú ember! Menjünk csak előre rendületlenül... Sikerekben gazdag, jó munkát kívánok élettársadnak is. Legyen méltó az elv és társnőd az elkövetkező végső harcokban! Na, jó egészséget, társam!

FÉRFI KETTŐ: Egészséget!... *(Elgondolkodva átmegy a zebrán a múltba, onnan visszajön a világos jelenbe. Áll a járdaszélen az autóbushoz megállóban. Időnként meglódit egy-egy bábút, összeütközteti őket.)*

FÉRFI ÖT: *(lihegve jön át a zebrán. Áll a buszmegállóban, zsebkendőjével törülközik. Aktatáskájából kérvényeket vesz elő; az egyiket sietve át futja.)* A KÖZLEFELVALL IGAZGATÓSÁGÁNAK. Helyben. Alulírott Joóóóó Jenő... lakos stb., születtem stb., személyazonossági igazolványom száma stb., azzal a kéréssel fordulok a tisztelt címzetthez, hogy szíveskedjék számomra sürgősen kiutalni, pont, pont, pont, légköbméter per nap mennyiségű levegőt. Kérésem indoklásául felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy élőlény vagyok, és életjelenségeim lényege a sejtekben végbemenő biokémiai folyamatok összerendezettsége. Gerinces és főemlős szülőktől származom... *(Belejavít a szövegbe.)* Magam is főemlős vagyok, és annyira megszoktam már tudom használatát, hogy nem tudok lemondani a működéséhez szükséges elegendő mennyiségű levegőről. Kérem tehát az igen tisztelt igazgatóságot, hogy számomra percenként nyolcszor, *(javít)* tizenhatszor vagy inkább harminckétszer ötszáz köbcentiméteres légvételt engedélyezni szíveskedjék. Mellékelem a következő okiratokat: születési anyakönyvi bizonyítvány hitelesített másolata; orvosi igazolvány arról, hogy főemlősöktől származom, és magam is emlős vagyok; röntgenkép annak bizonyítására, hogy páros tüdővel rendelkezem, és mind a jobb, mind a bal tüdőm kielégítően funkcionál; saját kezű nyilatkozat, melyből kitűnik, hogy több mint harmincöt, azaz harmincöt éve, kisebb megszakításokkal levegővel élek; közjegyzőileg hitelesített nyilatkozat arról, hogy a legvégső esetben sem használok majd az államilag engedélyezettnél nagyobb kapacitású vastüdőt; adófizetési bizonyítvány; végrendelet, amelyből világosan kitűnik, hogy elhalálozásom esetén utolsó lehetemet a Központi Levegőfeldolgozó Vállalatra hagyom; nyilatkozat, amelyben azt

is vállalom, hogy a kilehelt szén-dioxidot, nitrogént, nemesgázokat, port stb. rendszeresen és maradéktalanul visszaszolgáltatom a KÖZLEFELVALL-nak; munkaalkalmazásomról bizonyítvány, amelyből kiderül, nemhiába szívom a levegőt, tüdőszűrő vizsga eredménye; négy darab harminchétszer harminchét milliméteres nagyságú fénykép, ujjlenyomat; továbbá meghosszabbított beszámíthatósági bizonyítvány. Kérésem mielőbbi jóváhagyásának reményében maradok töretlen tisztelettel. Aláírás stb. *(Táskába dobja a kérvényt, betörtet a bábuk közé, kiverekszi magát, idegesen szól Férfi Kettőhöz.)* Tessék mondani, elment már a tizenegyes?

FÉRFI KETTŐ: *(elgondolkodva)* A tizenhármas? Erre nem jár a tizenhármas.

FÉRFI ÖT: Nem?!

FÉRFI KETTŐ: Még sohasem láttam errefelé ilyen jelzésű járművet!

FÉRFI ÖT: Régecske várom. Jött már a tízes, a tizenkettes, a tizenkettes/A jelzésű... De a tizenhármas?

FÉRFI KETTŐ: De hát nem jár erre. A tizenhármas egészen más útvonalon jár.

(Szünet.)

FÉRFI ÖT: *(reménykedve)* Vajon milyen időközönként jár a tizenhármas?

FÉRFI KETTŐ: Gondolom, negyedóránként. Talán húszpercenként? Azt hiszem, mostanában elég rendszertelenül közlekedik.

FÉRFI ÖT: Miért?

FÉRFI KETTŐ: *(felcsattanva)* Miért?! Miért?! Maga hol él?! *(Csönd.)*

FÉRFI ÖT: Akkor hát még várnom kell...

FÉRFI KETTŐ: *(idegesen)* Hova akar eljutni?

FÉRFI ÖT: A végállomásra.

FÉRFI KETTŐ: *(tombolva)* Csakhogy itt nem áll meg a tizenhármas! Egyáltalán nem jár erre!

FÉRFI ÖT: *(naivan)* Merre jár?

FÉRFI KETTŐ: Nem is tudom... Azt sem tudom, van-e egyáltalán ilyen jelzésű busz...

FÉRFI ÖT: *(a megszállottak makacsságával)* Pedig már elég régóta várom!

FÉRFI KETTŐ: Azt ajánlom, ne várjon hiába. Itt nem érdemes...

FÉRFI ÖT: Értem, értem... De valaki innen bentről azt súgja nekem... Szóval folyton azt súgja, hogy még várjak egy kicsit. Hátha mégis befut? Maga hányasra vár?

FÉRFI KETTŐ: A tizenhármast várom. Elég ritkán jár...

FÉRFI ÖT: Amióta itt állok, egyet sem láttam...

FÉRFI KETTŐ: Mióta vár?

FÉRFI ÖT: Húsz éve.

FÉRFI KETTŐ: Húsz éve?

FÉRFI ÖT: Igen. Két évtizede...

FÉRFI KETTŐ: Akkor hát... Úgy érzem, nekem lehet több okom a türelmetlenkedésre.

FÉRFI ÖT: Türelmesnek kell lennünk. Tudja, manapság minden semmiséért olyan könnyen elveszítik a fejüket az emberek...

FÉRFI HAT: *(hátról jön két kőtáblával. Az egyiket NE HÜLYÍTÉS! a másikon NE BUTÍTÁS! felirat áll. Átverekszli magát a tömegben, az előtérben feje fölött megforgatja a táblákat)* Idefigyeljete, emberek! Idefigyeljete, emberek! *(Mondja, kiáltja; ordítja. Nem figyelnek rá. Újból próbálkozik, zihálva, sírva, vinnyogva küszködik, hiába. Forgatja teljes erejéből a táblákat, de nem vesznek tudomást róla. Mérgében összecsapja a kőtáblákat, amelyek darabokra törnek.)* El innen...

(Orgonazene hallatszik.)

EGY HANG: Már megint, fiam. Enedik Mózes!

(Az orgonazene felerősödik. A gyászruhás nő átsétál a zebrán, Férfi Kettő megbámulja. Kavarodás a színpadon. A felerősített rádió hangjára mindenki megmerevedik.)

BEMONDÓNŐ: A fokföldi külügyminiszter ma nem vacsorázik. A Felső Gyepűrágó Távirati Iroda a hírt egyelőre még nem erősítette meg. *(Mozdulnak a szereplők, ütköztetik a bábukat, majd hirtelen újra megmerevednek.)* Pistike ebéden vett részt. Jelen voltak apukája, anyukája szülői minőségükben és Pistike húga testvéri minőségében. Pistike apukája pohárköszöntőjében többek között a következőket mondotta: „Na, hogy ityeg a fityeg?” Pistike pohárköszöntőjében kifejezte meglegedését, és közölte óhaját, miszerint kardiális légkörben szívesen elfogyasztana egy csésze kakaót. A tárgyalások késő délután is folytatódtak.

(Kavarodás a színpadon.)

Sellőt, Kocsis Mihály fuvaros derését azonnali hatállyal magasabb munkakörbe helyezték, miután tegnap estefelé, sóderszállítás közben, eddig ismeretlen okból kidőlt mellőle Vidám, Kocsis Mihály sárga kancája. Sellő főigavonói beiktatására ma délelőtt került sor, Vidám megnyúztatásáról később intézkednek.

(Kavarodás.)

Piroska a holnap reggeli utolsó autóbusszal indul látogatásra nagymamájához a kiserdei tanyára. Mint tudjuk, Piroskát erős szálak kötik vagy fűzik az erdei öreglányhoz, aki csak egy a kislány két nagymamája közül. A látogatás máris nagy érdeklődést váltott ki hetedhétországban és a farkasok között.

(Kavarodás, farkasüvöltés, csámcsogás.)

Ma újra összeülnek Földkerekségen Micu Ioan, Little John, Malinkon Ivanovics, Klein Johann, Petit Jean, Poco Juan, Piccolo Giovanni, Mic Ion (volt Stein), Kicsi Jancsi (volt Ricsi), Kis János, Malgranda Johano és sok más kis ember. Összejövetelük célja ez alkalommal is az, hogy ha lehet, ne legyenek szanaszét, hanem együtt, mivelhogy komoly szándékuk szerint mégis elhordják azt a hegyet a zsebkendőjük négy sarkában...

(Kavarodás, hisztérikus hangulat.)

FÉRFI HAT: *(bejön valamilyen rendőrruhában, gumibottal. Éles sípszavára kiürül a színpad, a bábuk is eltűnnek. Féknyikorgás, felemelt kézzel megállítja Férfi Kettőt)* Kérem az iratait!

FÉRFI KETTŐ: Tessék?

FÉRFI HAT: Egy kis ellenőrzést végzünk. No, lássuk csak a jobb elsőt? Működik. És a bal index? Na, igen. És a... Ez is megy. Hát a féklámpák? *(A képzeletbeli kocsi háta mögé kerül.)* Rendben. Fizet egy ötvenest!

FÉRFI KETTŐ: De miért?

FÉRFI HAT: Piszkos a számtáblája.

FÉRFI KETTŐ: Tényleg?

FÉRFI HAT: Tényleg. Két pötty van rajta. Tehát piszkos.

FÉRFI KETTŐ: Az nem piszok...

FÉRFI HAT: De piszok!

FÉRFI KETTŐ: De nem!

FÉRFI HAT: De igen! Fizet vagy jegyzőkönyveljük?

FÉRFI KETTŐ: *(mérgelődik)* Fizetek. *(Pénzt ad át.)* De tudja meg, hogy ön egy szemellenzős falusi bivaly!

FÉRFI HAT: *(angyali nyugalommal)* Hatósági közeg sértegetéséért fizet még ötszázat.

FÉRFI KETTŐ: *(idegesen)* Mennyit? Azt a mennydörgös...

FÉRFI HAT: Minden sértéssel tovább nő az összeg.

FÉRFI KETTŐ: Igen?! Hát akkor kérem, szóljon kétezernél! Hogy az a rézfánfűtyülő, keresztszemes csalfa... Vaddisznó!

FÉRFI HAT: Stop! Kétezer.

FÉRFI KETTŐ: Írja meg a jegyzőkönyvet! Legalább jól kitomboltam magam.

FÉRFI HAT: Kedves egészségére!

FÉRFI KETTŐ: Micsoda?! Nahát! Válgék az ön egészségére is. Látom, ön egy joviális alak...

FÉRFI HAT: Ha nem feltétlenül, muszáj, most már ne sértegetsen, mert a továbbiak már az ügyészségre tartoznak!

FÉRFI KETTŐ: Ellenkezőleg! Szeretem önt.

FÉRFI HAT: Nem csúfságul?

FÉRFI KETTŐ: Dehogy. Komolyan mondom...

FÉRFI HAT: Tényleg?

FÉRFI KETTŐ: Tényleg.

FÉRFI HAT: Tudja mit? Adjon egy törlőrongyot, eltüntetem azt a két pöttyöt a számtábláról.

FÉRFI KETTŐ: *(nyújtja a zsebkendőjét)* Tessék. De van egy kikötésem!

FÉRFI HAT: Ki vele.

FÉRFI KETTŐ: Szolgálat után igyon meg velem egy sört...

FÉRFI HAT: Na de ilyet? Tudja mit? Jöjjön el hozzánk szüretre!

FÉRFI KETTŐ: Szívesen. Mondja, szeret sakkozni? Majd én megtanítom!

FÉRFI HAT: A feleségem kitűnő pacallevest főz...

FÉRFI KETTŐ: Édesanyám almás pitéjével várjuk...

FÉRFI HAT: Nekem szóljon, ha bajba kerül... Most pedig eltépem a jegyzőkönyvet.

FÉRFI KETTŐ: Hálásan köszönöm. A pöttyök látszanak még a számtáblán?

FÉRFI HAT: Ragyog a számtáblája.

FÉRFI KETTŐ: Akkor talán visszaadhatná azt az ötszázat?

FÉRFI HAT: Természetesen. Tessék. *(Visszaadja a pénzt.)*

FÉRFI KETTŐ: Kösz. És viszlát!

FÉRFI HAT: Erőt, egészséget! És kézcsoksom az édesanyjának... *(Kimegy.)*

FÉRFI EGY: *(bejön, a zöld zebrán találkozik Férfi Kettővel)* Szervusz! Szervusz, öregem! Milyen jó, hogy találkoztunk... Rohanunk, rohanunk, és közben elrepül a fiatalságunk. Ó, boldog szép idők! Emlékszel; amikor császárkörtét loptunk a sánta suszter ablak alatti fájáról, és szobájából ki hallatszott a vekker ketyegése? És amikor kimásztunk az ablakon a Frici bácsi földrajzóráján, és leereszkedtünk a villámhárítón, és az öreg utánunk kiáltotta: „Gyere vissza, te kicsi hülye, marha! Még leesel!” Szívből ordított az öreg. És te visszaszóltál. „Nem megyünk, mert unjuk a fizimiskáját!” A szemébe mondtad. Te mindig a szemünkbe mondd az igazságot És akkor az osztály röhögött. És mi mindig röhögtünk, amikor jópofáskodtál. Tudod, hogy szomszédok lettünk? Egyszer majd átmegyek hozzád egy kis beszélgetésre, iszunk valamit... De most megyek, Rohanok, mert várnak...

FÉRFI KETTŐ: *(megfogja Férfi Egy mellén a ruhát)* Idefigyelj, Vöcsök! Nem jössz át hozzánk! Érted!? Nem jössz! Már hetedik éve szomszédok vagyunk, eddig sem jöttél. Mert eszed ágában sincs lealacsonyodni hozzám Ez az igazság. Főnök vagy. Nincs mit tárgyalnunk egymással. Hozzátok ricsajos társaság jár, és az üres üvegeket ládaszámra viszi a bejárónő. Én pedig szombatonként sakkfeladványokkal szórakozom tévézés közben. De nincs szükségem a társaságodra. Maradj zabáló, piáló, handabandázó világodban! Különben sem velem loptad a császárkörtét, hanem valaki mással, aki hozzád nem hasonlíthat. Üresfejú, ragadós, nyálas és hájas alak lettél. Ha ezek után valamivel vigasztalni szeretnéd magad, tudd meg, hogy egy vagy a sok közül...

(Gyors egymásutánban párok jelennek meg a zöld zebrán. Az ellentétes oldalra igyekvők megmerevednek, amíg a párbeszéd elhangzik, aztán folytatják útjukat, a stafétázást.)

NŐ KETTŐ: Pá, Mancika. Milyen jól néz ki! És mit csinálnak aranyos gyerekei? És a férje még mindig olyan sokat dolgozik? Jaj, annyi a gondom, hogy ki sem látszom belőle. Most festettünk, a nappaliban bútort cseréltünk...

NŐ HÁROM: Hagyja abba, kedves Nagyné! Ugyanis hányingerem van. Mondtam már, hogy a férjem nem főnök, még a lakóbizottságban sincs benne. Ami pedig engem illet, látom a tükörben, hogy hervadok. A gyermekeimről sem mondhatok sok jót. Nem különösen szépek, és nem is okosak. De legalább nem kétszínűek, mint maga, kedves Nagyné! Azt hiszi, nem tudom, hogy mi mindent mondott rólam Vargánénak? Tudom, mert Vargáné mindent elmondott! Szóval, kedves Nagyné, maga szerint én egy nyúzott macska vagyok?! No, ne vágjon már olyan szerencsétlen képet, még megsajnálom! Maga... tehát!

FÉRFI HÁROM: *(a járda széléről)* Tisztelettel köszöntelek! Hallom, jól odamondtál a barátunknak a múltkor. Kemény voltál, de igazságos. Mondtam is a feleségemnek: „Nézd ezt a rendes, csendes, gerinces, talpig becsületes embert! Kevés hozzá hasonló szaladgál, küzd, vívódik, kínlódik a mi időnkben! Szeretnék hozzá hasonlítani.”

FÉRFI KETTŐ: *(szelíden, fojtottan)* Hiábavaló próbálkozásod lenne, mert mindenki talpnyalója vagy, mintha egész életedben nyilvánosházi szolgálatra készülnél. De el ne hidd magad, kíváncsi sem vagy. Sőt...

FÉRFI NÉGY: *(a szembejövő Nő Négynek kezet csókol, néhány lépést sétál vele, aztán a közönség soraiból rámutat valakire)* Figyeld ezt a kicsi szőkét. Azt a szomorú szeműt, mellette azzal a nyurga palival. Mit gondolsz, ki ő? El sem hiszed, az egyik kollégám felesége. Az a nyurga pali pedig a kollégám főnöke. Na, mit szólsz hozzá? Micsoda erkölcsök?!

NŐ NÉGY: Te pedig a kontyos gépirónődhöz járogatsz, és a barátnőmmel is kikezdtél, amikor kiszálláson voltam. Te beszélsz itt erkölcsről! Te hímringyó!

FÉRFI ÖT: *(sétálva jön Férfi Hattal)* Kérlek, üljünk le valahol egy percre. Annyi mondani-valónk van egymásnak!...

FÉRFI HAT: Tévedsz! Mindenki tudja már, hogy besúgó vagy! Nem is tudom, miért nem mondtam eddig ezt a szemedbe. De most mondom. Rongy alak vagy!

(Megbolydul a színpad, leereszkednek a bábuk, a zebrán átmegy a gyászruhás nő, fekete, bő köpenyben. Férfi Kettő szomorúan néz utána.)

KISLÁNY: *(átfurakodik a bábuk tömegén, játékosan viselkedik. Hirtelen megkomolyodva Férfi Kettő elé áll)* Pistike szeretné cibálni a lányok haját!

FÉRFI KETTŐ: *(gondolataiból felriadva)* Micsoda?!

KISLÁNY: Talán még a fiúkét is megcibálná!

FÉRFI KETTŐ: Tényleg?

KISLÁNY: Bizonyára mindenkiet...

FÉRFI KETTŐ: *(idegesen)* Honnan tudod?

KISLÁNY: Látom rajta...

FÉRFI KETTŐ: Hogyan?!

KISLÁNY: Furcsán viselkedik.

FÉRFI KETTŐ: Mit csinál?

KISLÁNY: Mondom, hogy furcsa!

FÉRFI KETTŐ: *(értetlenül áll, kivár)* Na, ne árulkodj!

KISLÁNY: Nem árulkodom.

FÉRFI KETTŐ: Nem?

KISLÁNY: Megbízta ezzel a munkával.

FÉRFI KETTŐ: Nocsak!

KISLÁNY: A kötelességem teljesítem!

FÉRFI KETTŐ: Tudod mit? Menjél szépen játszani!

KISLÁNY: Jó. De most írjam le, amit Pistiről tudok? Vagy ráér azután is?

(Férfi Kettő elképedve áll, és néz a tömegben eltűnő lány után.)

FÉRFI EGY: *(újságokkal megrakodva beszalad)* E...lőre! El...őre! Elő...re! E... *(Lapot ad Férfi Kettőnek, aki az újságot böngészve kiballag a színpadról.)* Elő... elő...előre! *(A vasúti kocsi lépcsőjére ül, maga elé teszi az újságcsomót.)* Amikor a fejlődés magasabb fokán minden lépésünket törvény szabályozza majd, a helyi lapokban a következőkhöz hasonló tudósításokat olvashatunk. *(Felvesz a földről egy lapot, kitergeti.)* Itt van! „Úrkovács József, negyvenhat éves úrkovácsmester ellen a családi élet zavartalanságát és szilárdságát veszélyeztető több rendbéli merénylet vádjával eljárást indított a helyi törvényszék. Bebizonyosodott, hogy az elmúlt évben Úrkovács József öt kiskorú gyermekét és feleségét egyetlenegyszer sem vitte moziba, múzeumba, cukrászdába, kirándulásra, sétára, sörkertbe, de még a szokásos ünnepi felvonulásokra sem. A vétkes bevallotta, hogy családja körében évek óta nem ünnepeltek senkit, a születésnapokat és a névnapokat állítólag akaratlanul elhanyagolta, ajándékokkal senkinek sem kedveskedett, feleségét és gyermekeit még csak nem is verte. Sőt kutyába sem vette őket. Ilyenformán Úrkovácsék családi élete lazult, a közösségi szellem majdhogynem felbomlott, a gyerekek árulkodtak egymásra, csúnyán beszéltek a szülőkkel, Úrkovácsné titokban keserű könnyeket hullatott. Mentségére a vádlott elmondta, hogy munkahelye lakhelyétől távol van, szabadidejének nagy részét főlemésztí az ingázás. A tanúk, Holdszabó Márton és Űrmészáros Lázár vallomása alapján kitudódott, hogy Úrkovács József munkából jövet, naponta beugrik néhány stampedli pálinkára Mizella Gizella holdközponti bárjába. A vádlott ennek ellenére kijelentette, hogy nem tartja magát bűnösnek, mert sokan mások különféle osztályokat, részlegeket, rétegeket, évfolyamokat, munkacsoportokat, iskolákat, óvodákat, szakosztályokat, de színjátszó csoportokat, olvasóköroket, bélyeggyűjtő klubokat, valamint egyéb, a családnál nagyobb közösségeket züllesztettek szét és szüntettek meg a történelem folyamán, mégis büntetlenül éltek, amíg meg nem haltak. A bíróság átlátott a szítán: Úrkovács József újból megpróbált vádlottból vádlóvá válni, ami nyilván nem sikerült. Elnyerte méltó büntetését: másfél évi otthonütésre ítélték. Fellebbezését a Legbensőbb Bíróság valószínűleg elutasítja. Mivel Úrkovács József büntetésének teljesítését már lapzártakor megkezdte, családja életének szilárdságát ezentúl nemhogy fenyegetni fogja, hanem éppen ellenkezőleg, erősíteni lesz kénytelen a garázda családfő.” *(Elmenőben, a lapokat rendezve.)* Ma még távol állunk a fejlettség ilyen magas fokától, de azért ne csüggedjünk. Reménykedésünk nem alaptalan: élünk, és majd meglátjuk! *(Hóna alá csapja az újságköteget, indul kifelé, közben osztogatja a lapokat a vele szembe jövőknek.)*

NŐ KETTŐ: *(az újságot lobogtatva)* Könnyű magának!

FÉRFI KETTŐ: *(legyintve)* Persze, hogy könnyű nekünk...

FÉRFI HÁROM: Könnyű a dolgunk: éppen csak élnünk kell!

NŐ HÁROM: Mondjuk, élünk közép-európai módon, közép-európai időszámítás szerint. Hát nem mindegy, hol számláljuk perceink?

FÉRFI NÉGY: Élünk, miként szüleink, nagyszüleink, dédszüleink, szép szüleink... *(Hangot váltva.)* Ahogyan a negyvennyolcas honvéd, az Amerikába kitántorgó, az Isonzót megjáró, a Don-kanyart megért, a Szibériát látott... *(Újból hangot váltva.)* Ahogyan az elfelejtett, az ismeretlen, az élhettlen...

FÉRFI ÖT: Élünk Kis Jánosként, Nagy Jánosként, Kovács Jánosként, Szabó Jánosként...

NŐ NÉGY: *(ugyancsak újsággal)* Kis János kisember volt. Suszterként kereste kenyerét. *(Tanítónősen.)* Ha nem volt mit dolgoznia, lyukas fogát piszkálta, újságot olvasott, politizált. Később munka közben is politizált. Aztán hősi halált halt az első világháborúban. A másodikban is hősi halált halt. Készül a harmadikra...

KISLÁNY: *(táblával, amelyen cirkalmas betűkkel ez áll:*

AZ ÉLET SZÉP!)

Mindnyájan tökéletes életet élhetünk példaképünk hasonmásaként. Miközben mi is példaképpé válunk. Egyszerű a számítás: példaképért példaképet adunk... Legfennebb itt-ott marad valami utánunk. *(Hirtelen átfordítja a táblát. Leolvashatóvá válik.)*

PÉLDAKÉP- <u>PÉLDAKÉP</u> ÉN

NŐ EGY: *(fekete köpenyben, szomorúan)* Nagyokosok szerint a maradék elhanyagolható...

(Megbolydul a színpad. A szereplők és a statiszták körbejárják a táblát tartó Kislányt, aztán átverekedik magukat a bábuk tömegén. Fokozatosan sötét lesz. A stilizált, nyitott kocsira esik a reflektor erősödő fénye, miközben kiürül a színpad.

NŐ EGY fellép a vasúti kocsi lépcsőjén, lassan lépegetve végigjárja, és eltűnik benne.)

FÉRFI KETTŐ: *(tétován felkapaszkodik a vasúti kocsiba, lassan minden fülkénél megáll, benéz. Az egyiknél valamivel hosszabban időz, félretolja a fülke ajtaját, belép)* Hova ülünk? *(Választ nem várva lehuppan az egyik ülésre.)* No!

(Mögötte láthatóvá lesz a hasonmása, aki ugyanúgy öltözve, Férfi Kettőhöz hasonló mozdulatokkal belép a fülkébe, és vele szemben foglal helyet. Tükörijáték következik. Hajigazítás, fintorok, bajuszpedrés, szemüvegtörítés stb. Egyszerre felemelkednek az ülésről, és szögletes mozdulatokkal az ablakhoz lépnek, lehúzzák.)

HASONMÁS: *(kivárva)* No!

FÉRFI KETTŐ: Gin illatú a levegő.

HASONMÁS: Valóban gin illatú.

(Mélyen belélegzik a levegőt a robogó vonat ablakából. Fények villóznak, halk zene festi alá a robogást. Sötét árnyként elvonul a hátuk mögött végig a folyóson a kalauz. A zenében szaggatott, disszonáns hangok jelzik ezt. Férfi Kettő és hasonmása riadtan követi tekintetével a titokzatosságot hordozó árnyékot.)

HASONMÁS: *(igazít ruháján, lakajos biccentéssel kilép a fülkéből, majd rövid terepszemle után visszatér. A továbbiakban végig kimért és feszes gesztusokkal vívják szópárbajukat)* A kalauz egy nő.

FÉRFI KETTŐ: Egy nő? Na és mit mondott?

HASONMÁS: Semmit.

FÉRFI KETTŐ: Semmit?

HASONMÁS: Semmi érdekeset.

FÉRFI KETTŐ: Ön mit kérdezett?

HASONMÁS: Kérem, én megkérdeztem: mitévők legyünk?

FÉRFI KETTŐ: Elmondta, hogy nincs helyjegyünk?

HASONMÁS: Természetesen, uram. Azzal kezdtem. Bevallottam, nincs helyjegyünk.

FÉRFI KETTŐ: Na és ő mit mondott?

HASONMÁS: Azt, kérem, hogy az ilyesmi gyakran elő szokott fordulni.

FÉRFI KETTŐ: Ezt mondta?

HASONMÁS: Ezt, uram!

FÉRFI KETTŐ: Hm... Kétségtelenül igaza lehet a kalauznőnek, nem gondolja?

HASONMÁS: Természetesen, kérem.

FÉRFI KETTŐ: Remélem, szólt arról, hogy önhibánkon kívül... Merthogy minden helyjegy elkelt. Szóval, mert nem jutottunk hozzá...

HASONMÁS: Nyugodjon meg, kérem, pontosan leírtam azokat a körülményeket, amelyek következtében jelenlegi kellemetlen helyzetünk előállt.

FÉRFI KETTŐ: Biztosítom önt, teljesen nyugodt vagyok.

HASONMÁS: Uram, távol áll tőlem, hogy kételkedjem jó idegállapotában.

FÉRFI KETTŐ: Ezt jólesik hallanom.

HASONMÁS: Tehát akkor minden rendben?

FÉRFI KETTŐ: Igen.

HASONMÁS: Igen?

FÉRFI KETTŐ: Illetőleg nem. Dehogyan... Meg kellett volna említene a kalauznőnek, hogy mi szívesen átmennénk az étkezőkocsiba, amennyiben helyjegy nélkül itt tovább nem tartózkodhatunk.

HASONMÁS: Természetesen ezt is megemlítettem.

FÉRFI KETTŐ: Nagyszerű, uram. Nagyszerű. Ön belelát a gondolataimba. Mondja csak, erre ő mit mondott?

HASONMÁS: Semmit.

FÉRFI KETTŐ: Semmit?

HASONMÁS: Igen. Vagyis azt, hogy természetesen átmehetünk.

FÉRFI KETTŐ: Jó, jó, de mi lesz a csomagjainkkal?

HASONMÁS: Mi legyen, uram?

FÉRFI KETTŐ: De hát nem említette, hogy mi legyen a csomagjainkkal?!

HASONMÁS: Kicsoda, uram?

FÉRFI KETTŐ: Hát... a kalauznő!

HASONMÁS: A kalauznő? Hová gondol, uram? A kalauznő nem mondott semmit.

FÉRFI KETTŐ: Kétségbeejtő. De hát megkérdezte, itt hagyhatjuk?

HASONMÁS: Ugyan már, uram, ne tartson gyerekek. Persze hogy megkérdeztem!

FÉRFI KETTŐ: Na és mit válaszolt?

HASONMÁS: Azt, hogy itt hagyhatjuk, valamelyik kupében.

FÉRFI KETTŐ: Biztos, hogy ezt válaszolta?

HASONMÁS: Remélem, ön nem kételkedik bennem?

FÉRFI KETTŐ: Bocsásson meg, kérem, nem volt szándékomban önt megsérteni.

HASONMÁS: Nem sértődtem meg uram. Nem szokásom.

FÉRFI KETTŐ: Remek. Ön nagyon tetszik nekem...

HASONMÁS: Iksz.

FÉRFI KETTŐ: Persze. Tehát ön nagyon tetszik nekem, Iksz úr, Mondja, Iksz úr, de arra kérem, lehetőleg őszintén válaszoljon...

HASONMÁS: Kérem, nem értem, miért kételkedik ön bennem?!

FÉRFI KETTŐ: Ugyan már, dehogyis kételkedem önben, kedves uram. Egy pillanatra sem engedhetem meg magamnak ezt a hibát. Csupán arra szeretném megkérni, hogy alaposan meggondolt választ adjon a következő kérdésemre.

HASONMÁS: Állok rendelkezésére.

FÉRFI KETTŐ: Ipszilon.

HASONMÁS: Igen, igen, Ipszilon úr. Tehát állok rendelkezésére.

FÉRFI KETTŐ: Szóval... Hogy is mondjam? Ön, kedves Iksz úr, itt hagyná-e ebben az utazófülkében a poggyászát? Ön nyugodtan vacsorázna odaát az étkezőkocsiban?

HASONMÁS: Uram, kérdése megfogalmazásából következtetve, ön tagadást vár tőlem?

FÉRFI KETTŐ: Igen.

HASONMÁS: Rendben van. Akkor hát legyen.

FÉRFI KETTŐ: Tehát nem?

HASONMÁS: Nem. Remélem, ön tisztában van a következményekkel.

FÉRFI KETTŐ: Természetesen; uram.

HASONMÁS: Rendben van. Akkor hát menjünk!

FÉRFI KETTŐ: Természetesen, nem maradhatunk itt tovább.

HASONMÁS: Nem maradhatunk.

FÉRFI KETTŐ: Apropos. Szólt ön erről a nőnek?

HASONMÁS: Egy szót sem, uram.

FÉRFI KETTŐ: Nagyon helyes, határozottan helyes. Hát akkor menjünk, kedves Iksz úr!

HASONMÁS: Induljunk, uram!

FÉRFI KETTŐ: ...Tudja mit, menjen előre, uram. Én inkább maradnék.

HASONMÁS: De hát kedves Ipszilon úr, miért? Mi történt?

FÉRFI KETTŐ: Semmi uram. Abszolúte semmi.

HASONMÁS: Akkor hát, hogy gondolja?... Miként mehetnék egyedül? Ön nélkül sehova sem mehetek, kedves... Bocsásson meg...

FÉRFI KETTŐ: Ipszilon a nevem, uram!

HASONMÁS: Igen, persze, Ipszilon. Hát, kedves uram, szeretném önt megkérni valamire.

FÉRFI KETTŐ: Tessék, uram. Kérjen egészen nyugodtan. Állok rendelkezésére!

HASONMÁS: Úgy gondolom, kérésem nagyon is természetes.

FÉRFI KETTŐ: Ki vele, uram!

HASONMÁS: Kérem, engedje meg, hogy továbbra is önnel maradjak.

FÉRFI KETTŐ: Uram, kérése örömmel tölt el. Mi sem természetesebb, együtt fogunk maradni.

HASONMÁS: Hát lehet?...

FÉRFI KETTŐ: Azt hiszem, nincs akadálya...

HASONMÁS: Hát akkor...

FÉRFI KETTŐ: Kifogástalanul érzem magam, kedves Iksz úr!

HASONMÁS: Én is, kedves Ipszilon úr! Valóban kifogástalanul érezhetjük magunkat.

FÉRFI KETTŐ: No, ez rendben van.

(Feláll, az ablakhoz lép. Közben társa eltűnik a háta mögött. Nyugodt léptekkel leszáll a vonatról, lassan átmegy a színpadon. Közben a gyászruhás Nő Egy rendre kikapcsolja a villanyt az utazófülkékben. A vonatkattogás hirtelen felerősödik, majd szabálytalan kihagyásokkal fokozatosan halkul. Az utcát ellepik a bábuk, amelyek között nyugtalan emberek sürgölődnek. Rendre, Férfi Kettő kérdéseire, aki újságot olvas a buszmegállóban, időnként felnéz, szól valakihez, felbukkannak a tömegből, és sorba állnak a buszmegállóban.)

Mit gondol, kié a levegő?

FÉRFI EGY: Az egyik föld alatti titkos szervezeté...

NŐ KETTŐ: A nagyhatalmaké!

FÉRFI HÁROM: A magasságos atyaúristené!

FÉRFI KETTŐ: Kötött-e már életbiztosítást? Olcsónak vagy túlfizetettnek találja a saját életét? Mennyiért adná oda az életét? Utolsó ára? *(Nem kap választ. Az emberek elfordulnak tőle.)* Mennyiért vásárolna örök életet? Fél királyságért? Tartós eszméi közül azért, amelyben legalább három évtizede hisz? A fél lábát odaadná érte? *(A szereplők a bábuk mögé húzódnak.)* Mit gondol, mi a lélek mértékegysége? *(Csend. A háta mögött sorakozókhoz fordul.)* Mi jut az eszébe két, azaz kettő négyzetméter földterületről?

FÉRFI EGY: Petrezselyemágyás.

NŐ KETTŐ: Sírhely.

FÉRFI HÁROM: Jövő.

FÉRFI KETTŐ: *(a közben újra előmerészkedő emberekhez)* Mitől fél leginkább?

NŐ HÁROM: A kutyaharapástól.

FÉRFI NÉGY: Az ejtőernyős ugrástól.

FÉRFI ÖT: A történelem kerekétől...

NŐ EGY: Ép fogaim kihúzásától.

FÉRFI HAT: Mérgesgáz-hiányos időszakban a gázkamrától.

FÉRFI KETTŐ: *(elsétál a sor mellett, visszanéz az utolsóra)* Mit szeretne mindenáron tudni?

FÉRFI HAT: Miért véges az élet?

NŐ NÉGY: Mikor jön már a busz?

FÉRFI ÖT: Ki nyeri kétezerben a megyei focibajnokságot.

NŐ HÁROM: A tordai pogácsa receptjét.

(Megbolydul a színpad, a szereplők megrohanják a kocsit, fűrtökben lógnak rajta.)

FÉRFI KETTŐ: *(a gyurakodó tömeghez)* Kit szeretne igazán megbüntetni?

NŐ KETTŐ: *(a tömegből, dühösen)* A pákosztos macskát!

FÉRFI NÉGY: *(gyűlölettel)* A harmadik világháború főszervezőjét!

NŐ NÉGY: *(falusiasan)* Hűtlen szeretőmet!

FÉRFI HÁROM: *(káromkodva)* Az Istent!

(Elmegy a busz. A lemaradottak körbeveszik Férfi Kettőt, tanakodnak.)

FÉRFI KETTŐ: Érdekes-e nyitott szemmel koromsötétben rohanni?! *(A csapzott, lihegő emberek kiszolgáltatottan állnak. Lassan összeszedik magukat. Egyre gyorsabban válaszolnak a kérdésekre.)* Ha válogathatna a kínszenvedésekben, mit vállalna a legszívesebben?

FÉRFI EGY: Hátamból szíjat hasítsanak!

NŐ KETTŐ: Hatórás gyűlést!

FÉRFI HÁROM: Tiltsák meg, hogy gondolkozzam!

FÉRFI KETTŐ: Biztos abban, hogy egyszer majd megértik egymást az emberek?

NŐ HÁROM: Egészen biztos...

FÉRFI NÉGY: Nem egészen biztos.

FÉRFI HÁROM: Rendőrbiztos.

FÉRFI KETTŐ: Barátai közül kit részesítene előnyben?

NŐ NÉGY: Aki tudja, hogy meg fog halni.

FÉRFI NÉGY: Aki nem akarja tudni, hogy meg fog halni.

FÉRFI ÖT: Akinek már minden mindegy.

FÉRFI KETTŐ: Mit kérdezne még önmagától?

FÉRFI HAT: Szeretem a hajnalt délben?

NŐ NÉGY: Hány még a harminckettő?

FÉRFI HÁROM: A melle kék?

(Körbeveszik Férfi Kettőt, várnak tőle valamit.)

FÉRFI KETTŐ: Megmondanád végre igazából, hogy vagy?

(Katonazenekar vonul a színpalak mögött, kihívóan rikoltozik egy kürt, a nagydob agysértően hangos.)

FÉRFI EGY: *(spárgán nemezipapucsot húz maga után. Előrejön, a közönséghez szólva suttogást mímelve ordít)* Van egy félcipőforma hegedűm. Varrott, rámás, fekete lakkcipő, rajta apró lyukakból kialakított cikornyás rajzú díszítés. Az orra lapos és egyenes. Innen indulnak ki a húrok, melyeket a cipő talpába mélyített rézcsavarokkal lehet megfeszíteni, amikor hangolni kell a hegedűt. Hegedűm héthúros. A húrokat megkettőzi a kitűnő lakkozott bőrből kialakított tükör, amely átlagos lábfejhosszúságú. A hegedűláb nem a cipőben van, hanem a csat szerves része, különben csupán dísz. Mivel hegedűm inkább cügos cipő, hegedűkulcsot nem szükséges hozzá használnom. Megelégszem a cipő hegedű voltával, ugyanis járni benne nem lehet, mert egyik lábam sem tudom bele dugni ebbe a cipőbe, megakadályoznak ebben a magas hangolású húrok. Ha jól begyantázott vonómat végigtáncoltatom a húrokon, tudom, nagy sikerem volna. De hát annyira félttem a hangszerem, hogy állandóan csattal zárható nemezipapucsban tartom. *(Hátratekint a nemezipapucsra.)* De minden eshetőségre számítva este kikészítek mellé egy térdig erő, piros cipőkanalat...

(Hangját elnyomja a katonazenekar vonulása. A színpalak mögött vonulnak, miközben hangolnak, kihívóan rikoltozik a kürt, és keményen munkálkodik a nagydobos. Lassan kiürül a színpad. Félhomály. Szellentésekhez és fékcsikorgatásokhoz hasonló zajok közepette éles fény gyűl a trolibusz belsejében.)

FÉRFI KETTŐ: *(leszáll a trolibuszról, indul a zebra felé. A túloldalon feltűnik a gyászköpenyes nő. Felerősödik a vágódást kifejező zene.)* Legyen a feleségem...

NŐ EGY: *(hirtelen leveti gyászköpenyét, a földön húzza, később a karjára kapja. A nő amennyire csak lehet, meztelen.)* A nevem Rózsi...

FÉRFI KETTŐ: Szép vagy, mint a hold, tiszta, mint a nap, úgy látszol, mint a hajnal. A te szemeid galambok a te fátyolod mögött, a te hajad hasonló a kecskének nyájához, a te fogaid hasonlóak a megnyírt juhok nyájához, melyek fürdőből jönnek és mind kettősöket ellenek. Mint karmazsin cérna a te ajkaid, liliomok, melyekről csepegő mirha foly. Beszéded kedves, és mint pomagránátnak darabja, olyan a te vakszemed a te fátyolod alatt. A te két emlőd olyan, mint két vadkecske, egy zergének kettős fia, melyek a liliomok közt legelnek. Szerelmeid jobbak a bornál, méz és tej van a te nyelved alatt, ínyed édességek. Olyan vagy, mint a berekesztett kert, a belefoglaltatott forrás, a bepecsételt kútforrás. Orcád hasonlatos a drága füvek táblájához, kezeid aranyhengerek topázba foglaltatva, tested elefántcsontból való mű, zafirokkal megrakva, márványoszlopokkal tiszta aranytalpakra fundálva. Mindenestül fogva kíváncsi vagy...

NŐ EGY: *(mosolyogva, nyeglén)* Te is jó vagy nálam.

(Egymásba karolnak, és lassan indulnak a színpad mélye felé. Hirtelen éles fény. Megtelik a színpad emberekkel, hangoskodó lakodalmi hangulat. A színpalak mögött együttérzően működik a katonazenekar. A tömeg elnyeli a fiatal párt. A ricsaj csúcspontján kimerevedik a kép.)

Gyors függöny

MÁSODIK RÉSZ

(A színpad előtere mögött függöny, amelyen ipari táj rajza látható. Munkások, munkásnők jönnek csoportosan, beszélgetnek, vitatkoznak, nevetnek. Kora reggel, félhomály.)

FÉRFI EGY: *(kilép egy csoportból, néhány percre magára marad. Vallomásos hangulatban próbál számot adni életéről)* Anyám világot teremtett körém, nekem adta érzékenységének felét. Ráadásul pedig az előttem álló egész életet. Egy darabig fogalmam se volt, mit kezdjek velük. Végül: mit tehettem, besoroltam ismertetőjegyeim közé. Élek. És nyilvánvaló, hogy ebbe fogok egyszer majd, talán szépen, belehalni... Aztán egy hamuszínű napon, amikor éppen időmilliomosnak hittem magam, elővettem érzékenységemet, hogy kihegyezzem, és levelet írjak vele. Sikerülhetett a dolog, valamiféle titok lüktetett szövegemben. Ha akkor valamivel jobban odafigyelek, feltalálom a kvarcórát! Nem küldtem el a levelet. Már nem is tudom, kinek írtam. Talán az egyik macskaszemű lánynak? Talán... Azóta is, a befejezetlenség a legfőbb jellemvonásom. Befejezetlen gondolatokat szülök. Többször is belekezdtem egy mindent elsőprő felháborodásba, amitől megtisztul az élet, kivirul az igazság, a becstelenség elsápad, a szemfényvesztő hazugság múzeumba kerül. Egyszer már majdnem ellene szavaztam egy nyilvánvaló marhaságnak. Végül ez a munkám is befejezetlenül maradt. De majd folytatom... Belekezdtem már egy mindenkit felrázó ordításba, a világ megváltásába és egy kiadós pofba, amit örökké piszkálódó áskálódó munkatársamnak szánok. Hozzákezdtem a tölem telhető legnagyobb megvetéshez, amit a körülöttünk settenkedő árulkodók és besúgók már rég megérdemeltek. Némileg előkészültem a szókimondásra. Ez is beindul egyszer... Egyszer majd pontot teszek leveleim végére. Írásaimat, beadványaimat, kérvényeimet, jelentéseimet, leleplezéseimet, fellebbezéseimet befejezem. Visszafelé tekintve is előre megyek, sokdioptriás szemüvegesen és tapasztalataim látsövén át figyelem majd sokfelé szerteágazó útjainkat. Egy, csak egy az igazi út! Persze, hogy azt választom. És amikor megkérdi tőlem valaki, hány óra, nem a kvarcórámra, nem a délibábos tornyokra, hanem a szívetekbe nézek... *(Csatlakozik az egyik csoporthoz, kimegy velük a színpadról.)*

(Mind bejönnek a szereplők, munkapadot, gépeket tolvá maguk előtt. Munkaruhában vannak, nekigyürkőznek, cigarettáznak, kávéznak.)

FÉRFI KETTŐ: *(civilben, aktatáskával)* Egészséget! *(Sorban kezét fog az egyik munkapadnál dolgozókkal.)* Velem az a helyzet, hogy érettségi után nyilvántartóként dolgoztam vagy két hónapig ebben a gyárban. Aztán apám közbenjárására kiemelték a helyi laphoz, ahonnan éppen most rúgtak ki, mert nem bírtam tétlenül nézni a sok konyakosüveget. Mesterséget szeretnék tanulni. Ha lehet...

FÉRFI HÁROM: Jár így az iparos. Ha reám hallgat, azt csinál, amit akar. *(Röhög. Férfi Kettő konyakosüveget vesz elő a táskájából, csavarhúzóval benyomja a dugót, belekóstol, és nyújtja a csoportvezetőnek.)*

FÉRFI NÉGY: *(elveszi üveget, zsebéből újságot húz elő, dugót csavar egyik részéből, bedugaszolja, és munkaköpenye zsebébe teszi az üveget)* Tilos a munkahelyre italt behozni! Ajánlom, hogy a gyár belső rendjét biztosító fegyelmi, valamint a munkavédelmi szabályokat máskor figyelmesebben olvassa, és annak minden pontját legjobb belátása szerint alkalmazza a gyakorlatban annak érdekében, hogy a fegyelem ne hogy megbomoljék, a szervezés ne dőcögjön, a munka ne lankadjon, a termelésben pedig újabb sikereket érjen el csoportja, jó hírnevünket öregbítve. Most pedig lászon munkához! *(Vigyázzba áll, keze akaratlanul is tisztelgésre indul, aztán hirtelen meggondolja magát, hátraarccal távozik.)*

FÉRFI ÖT: Seggfej! Hát éppen vele kellett kezdened!

FÉRFI HAT: Az fix!

FÉRFI HÁROM: Sekk... fej! Ez lesz a neved!

FÉRFI KETTŐ: Két g-vel ... Ámbár ez a szó a tanácsadó szótárból hiányzik, de azért nem árt helyesen kiejteni és leírni. Tehát nem egy g-vel, mint Ignác, és nem k-val, mint Fiksz kolléga mondta, hanem két g-vel... úgy, mint két kis üveg cognac... *(Táskájából másik üveg konyakot emel ki, csavarhúzóval benyomja dugóját, és vigyorogva nyújtja a közelében szösmötőlő munkásnak.)*

FÉRFI HÁROM: Végezzetek vele gyorsan! Akármikor visszajöhet a főnök... A munkahely nem kocma...

FÉRFI ÖT: Persze, hogy nem kocma, hogy állandóan itt ücsörögjünk...

FÉRFI HÁROM: Na, nyomás!

FÉRFI EGY: Gyere velem, nekiugrunk, és délig összehozunk egy kenyérdagasztógépet...

(Az üveg gyorsan körbejár.)

NŐ KETTŐ: *(festőnő, festékes ruhában, a férfiakkal kacérkodva énekl)* Hej, halászok, halászok... Kiszakadt a gatyátok...

(Végigvonul a színpadon, néhány munkás követi a színpalak mögé, ahonnan nagy pofon csattanása hallatszik. A menekülők nyomában egy munkásnő, veder vízzel lehűti őket. Mozgalmassá válik a színpad, dolgoznak az emberek, a világítás erősödik, forró nyári hőség van, a szereplők izzadnak, vetkőznek.)

FÉRFI HÁROM: *(hidegvágóval dolgozó munkatársához)* Mit faragsz, Facsiga?!

FÉRFI EGY: Nem faraghatok mást csak a saját fájdalmamat...

FÉRFI HÁROM: *(bambán néz, nem érti a szöveget)* Hagyd a francba a simogatást, kigittelik a festők. A fájdalmadat ne fitogtasd. Nőszülj inkább! Különben sosem lesz belőled komplett ember. Elpocskolod az egész nyarat...

FÉRFI HAT: Az fix!

FÉRFI EGY: Sose búsuljatok ti azért. Lesz valahogy...

FÉRFI HÁROM: Rád uszítom a nőket...

FÉRFI NÉGY: *(közelebb lép a beszélgetőkhöz)* Amennyi eszed van, előbb még ki is próbálnád őket?

FÉRFI HAT: Mivel, te?!

FÉRFI ÖT: Mivel? Háháhu! Mivel, hogy erre mindig lenne ideje a kis lötyögősnek. Litty-löty, lötyögés. Ennyiből áll ez az egész ember. Ha ezen kívül néha előjön még valami, azt le kell adnia az asszonynak. Beszélnek a szomszédok, hogy Lötyit, amikor hazatér, dekára pontosan leméri az asszony. Hiány esetén ráver a fakanállal... Háháhu! Szegény Lötyi, dehogyis próbálgatja ő a nőket! Szerintem az ő nyara is odavan...

FÉRFI KETTŐ: Nem hiszem én ezeket a meséket a nyárral. Ez a nyár is pont olyan, mint a többi. Viszont a képzeletünk szépecskén működik. Még csak az hiányzik, hogy akár a tévében az időjárást, térképekkel és ügyes kis rajzokkal előre jelezzék fantáziánk alakulását. „Kedves nézőink! A dagasztógép-szerelők munkalátogatása után emelkedő tendenciát mutat a képzelet. A mindenhonnan betörő csinos nők, a hűtött sör és a kényes kérdések hatására országszerte szellemi élénkülés várható. Itt-ott ködösítés, elszórva röhejfelhők és némi kifecamított hajnalhasadás meg miegymás...” Ki hiszi el nektek, hogy az élet ilyen egyszerű?

FÉRFI HAT: Ne legyen Fix Öcsi a nevem, ha ez nem pont így van! Mert csakugyan hozhatott volna többet nekünk ez a nyár...

FÉRFI EGY: Ez a nyár... Ez a nyár! Mást nem tudtok?! Ez a nyár is elment, akár a többi: Van, aki elhülyéskedte. Mások elkomolykodták. A lényeg az, hogy vége. Nincs több... És nem jön vissza már...

FÉRFI HAT: Fix tangó!

FÉRFI HÁROM: És akkor mi van? Hányan találjátok ma fel a spanyolviaszt?

FÉRFI KETTŐ: Akkor az van, kedves uraim, hogy öregebbek vagyunk egy egész nyárral... Többen és többek is.

FÉRFI NÉGY: Ne hülyéskedj! Hogy lennénk öregebbek, hiszen a nyár kimondottan fiatalít!

FÉRFI HÁROM: Lelkesít, feldob, kijavít, erőt ad...

FÉRFI ÖT: És leéget... Háháhu: Nézzétek meg Löttyit. Olyan, mint egy piroskás törtető galóca... Van ilyen állat.

FÉRFI HAT: Rengeteg mindenféle állat van. Ez biztos!

FÉRFI EGY: Megható! Mondhatom igazán megható!... Mindjárt összevizelem magam, annyira mulatságos. És itt fog kijönni a szememen.

FÉRFI ÖT: Mi van, öregem! Neked már arra sem jó a fityegőd? Háháhu! Siratódalt is kapsz. Énekeljük el, kedves testvéreim; a Löttyi dicsőítésére az *Ott fogsz majd sírni, ahol senki se lát* dallamára, az *Ott fogsz majd sírni, ahol mindenki lát* című dalt. Háháhu! Háháhu! És mit szólnál ahhoz, ha időnként a szemgolyódat szorítanánk a zacskóban lévő helyett? Háháhu! Megérdemelnéd, hogy egyszerre mind a négyet megszorítsák, amikor hülyeségeket mondasz!

FÉRFI EGY: Szünet!

Az egyik munkás kézzel írt feliratos táblát emel a magasba, amelyen ez áll:

ÉLJEN MINDEN FORRÓ NYÁR!

FÉRFI NÉGY: *(Munkaköpenyben. Elveszi a táblát és a sarokba dobja)* Itt nem lehet állandóan hülyéskedni. Itt dolgozni kell! *(Csend. Mindenki háttal fordul a közönségnek és szöszmötöl.)*

FÉRFI EGY: Ebédszünet! *(Miközben a szereplők kivonulnak, Férfi Egy és Férfi Kettő felülnek az egyik munkaasztalra, zsíros kenyeret esznek hagymával.)* Méghogy odalett a nyarunk... Itt az ősz a nyakunkon. Minden nyár után ősz jön. Tisztafej?

FÉRFI KETTŐ: Igen, Facsiga. Még egyszer sem történt meg, hogy nyárra nyár következzen. De azért így is lesz még néhány szép napunk... Ugye tata?

FÉRFI EGY: Lesz, lesz. De egy sem lesz olyan, mint amilyen ez volt... Mert ez a nyár... ez a nyár... szép volt.

FÉRFI KETTŐ: Szép. Tényleg szép volt, Facsiga. De jöhet ennél jobb is.

FÉRFI EGY: Jöhet, mind jöhet, ha a fiatalság nem jön vissza már...

FÉRFI KETTŐ: Nagypám azt mondta: „Fiam, előre nézz! A többivel ne törődj!”

FÉRFI EGY: Figyeld, Tisztafej, ahogy távolodunk a gyerekkortól, úgy komolyodunk és csendesedünk. És egyre hidegebbek ezek a forrónak nevezett évszakok...

FÉRFI KETTŐ: Csakugyan... Ezek a mostani nyarak a sokévi átlagnál hűvösebbek.

FÉRFI EGY: Apránként kimegy belőlünk a melegség. Ennyi lenne az élet?

FÉRFI KETTŐ: Nem hiszem, Facsiga. Én másként érzem.

FÉRFI EGY: Mit érzel, Tisztafej?

FÉRFI KETTŐ: Hát csak azt, hogy egyszer a forró, máskor a hideg esik jól: a hideg sör, a forró kávé. Még a gyors változtatásoknak is értelme van. Gondolj az anyád receptjére. Két mosdótáljára. Egyikben jéghideg a víz, másikban buzog. Hol az egyikbe, hol a másikba kell belemártogatnunk a lábunkat a reumás fájdalom elűzése végett...

FÉRFI EGY: Pedig szerintem jó volna az örökös nyár.

FÉRFI KETTŐ: Menj Afrikába. Szerelhetsz egyes kis petróleumvezetéseket...

FÉRFI EGY: Most nem olyan nyárra gondolok, hanem ami bennünk van.

FÉRFI KETTŐ: Bennünk, ha úgy akarjuk, duruzsolhat időnként egy kis kályha.

FÉRFI EGY: Mivel tápláljuk, Tisztafej?

FÉRFI KETTŐ: A tulajdon lelkünkkel.

FÉRFI EGY: De önmagunkért nem éghetünk!

FÉRFI KETTŐ: Persze, kellene valami...

FÉRFI EGY: Ez az, Tisztafej! Kellene néhány szép gondolat. Valami megfoghatatlan, fölöttünk álló...

FÉRFI KETTŐ: Azért az sem árt, ha olykor megtapogatható, ugye, Facsiga?

FÉRFI EGY: Ilyen is volt már ezen a nyáron. De nem sikerült. Megunja az ember az örökös keresgélést...

FÉRFI KETTŐ: Különösen, ha örökké hiányzik belőle valami...

FÉRFI EGY: Ezt mondom én is, Tisztafej!

FÉRFI KETTŐ: Majd hoz az idő mást. Másokat. Jobbat is.

FÉRFI EGY: Nem hiszek az időben.

FÉRFI KETTŐ: Miben hiszel?

FÉRFI EGY: Miben higgyek?

FÉRFI KETTŐ: Csak kell akarnod valamit...

FÉRFI EGY: Magunkban hinnék a legszívesebben.

FÉRFI KETTŐ: Magadban?

FÉRFI EGY: Kettőnkben.

FÉRFI KETTŐ: Ez érthető, hiszen barátok vagyunk. *(Csend.)*

FÉRFI EGY: Azért mégsem ment kárba ez a nyár.

FÉRFI KETTŐ: Kárba csak a pénz megy!

FÉRFI EGY: A pénzt nem szeretem. Olyan, mint az idő.

FÉRFI KETTŐ: Pedig az idő az igazi érték, Ha elegendő időm volna, utaznék, olvasnék, többet tanulnék...

FÉRFI EGY: Söröznél is?

FÉRFI KETTŐ: Söröznék, sétálnék, beszélgetnék... Még vitatkoznék is. Például veled. De most nem tehetem, mert sietnem kell.

FÉRFI EGY: Hova igyekszel, Tisztafej? Még rengeteg időnk van!

FÉRFI KETTŐ: Alkatrészekért, Facsiga. A tervteljesítés Damoklész-kardja lóg a fejünk felett.

FÉRFI EGY: Na, akkor én is megyek!

FÉRFI KETTŐ: Hová, hová, jó társam?

FÉRFI EGY: Megmondom. Oda, ahová a király is gyalog jár.

FÉRFI KETTŐ: Amikor onnan visszajössz, azt hiszem, jobb lesz!

FÉRFI EGY: Jobb bizony. Nekiugrunk a munkának!

FÉRFI KETTŐ: És akkor mi lesz?

FÉRFI EGY: Semmi különös, Mindenki csinálja a magáét. Ha nem érdekel, akkor is megmondom: Le lesztek szarva!

FÉRFI KETTŐ: Mi ez, Facsiga? Szellemesség?

FÉRFI EGY: Á, dehogy! Kínomban mondtam...

FÉRFI KETTŐ: Ami pedig a múltat illeti, úgy döntöttem, jó lesz emléknék. Jó lesz az összehasonlítási alapba. Ha egyáltalán szükségünk lesz valami ilyesfélére. Mert ha nem tévedek, jövőre is lesz nyár, és mindenből valamicske a miénk lesz...

FÉRFI EGY: *(valamire ráharap a zsíros kenyérben) Jaaaj! (Fogja az arcát.)*

FÉRFI NÉGY: *(fehér köpenyben jön. Lassan félhomály, munkások téblábolnak. A színpad túloldalára érve hirtelen reflektorténybe áll. A szaktekintély biztonságával mondja szövegét)* Vegyünk egy high-key eljárással készült, derűs, optimista tájképet. Tegyük a nagyítógép másolókeretébe, és állítsuk feje tetejére a világot. Világosítsuk meg a képet aszerint, hogy milyen érzékenységű filmet fűztünk a fényképezőgépünkbe. Exponáljunk... és vigyázzunk magunkra. Alkalmazzunk tankhívást. A hívási idő elteltével a hívót a doboz nyílásán át gyorsan kiöntjük, kétszer-háromszor öblítsünk tiszta vízzel, utána töltsünk belé rögzítő oldatot. Rögzítés után következik a mosás, amelynek célja a rétegekbe került káros utóhatású vegyszerek eltávolítása. Másra ne is gondoljunk. Helytelen rögzítés esetén moshatjuk ítéletnapig... Csavarjuk ezután a megszáritott filmet spulnira, és helyezzük lehetőleg egyaknás tükörreflexes pentaprizmás gépbe. Ha nincs, hát nincs... Használjuk a saját digitális fényké-

pezőgépünket. Amikor időnk engedi, menjünk ki a természet lágy ölére, vegyük kézbe a gépet, állapítsuk meg a helyes zársebességet, ellenőrizzük, megfelelő-e az objektív rekesznyílása; és azt is, hogy ki áll a hátunk mögött. Használjuk a távmérőt és a három lépés távolságra vonatkozó jó tanácsokat. Határozott mozdulattal nyomjuk meg az exponáló gombot. Amennyiben a fényképről már ismert, derűs, optimista táj nem jelenik meg a szemünk előtt, és hibát sem a fényképezőgépben, sem az alkalmazott módszerekben nem mutathatunk ki, az egyetlen, amit tehetünk: jól pofon vágjuk a környezetvédelmi felelőst! Ha nincs ilyen illetékes a közelben, és még reménykedünk, mert fejünk felett nem szállt el teljesen az idő, próbálkozzunk újra és újra más felvétellel.

(Miután Férfi Négy gyorsan elhagyja a színpadot, újra teljes fény.)

FÉRFI EGY: *(leugrik a munkapadról, fogja az arcát, kirohan, aztán visszajön) Jaaaj! (Spárgát szed elő, kínlódvá megköti a fájós fogát. A spárga végét egy emelő karjához köti. Hirtelen elengedi az emelő karját, az ledöndül, rándul a spárga.) Jaaaj! (Alkatrészekkel tele targoncával próbálkozik. A spárgával bajlódik.)*

FÉRFI HÁROM: *(vízzel töltött vodkásüveggel kínálja) Beveszed az érzéstelenítőt?*

FÉRFI EGY: *(kiüti az üveget Férfi Három kezéből, és a fogára kötött spárgát maga után húzva a vöröskeresztes szekrényhez rohan, kivesz egy fiola orvosságot, próbálja elolvasni rajta a feliratot) Franciául tudtok-e?*

FÉRFI ÖT: Sakkozni is...

FÉRFI EGY: Na, akkor: Márs lá fránc!!! *(Felemelni a targoncát, és a csoportba verődött embereknek rohan vele. Kimegy.)*

FÉRFI HAT: *(rendezgeti a munkaasztalt) Vagy két fitying értékűt ma is dolgoztunk már...*

FÉRFI HÁROM: Amíg a gépek járnak, nyugodtan aludhat a karbantartó! *(A munkások szöszmötölnek, gunnyasztnak. A fény fokozatosan csökken.)*

FÉRFI NÉGY: *(fehér köpenyben betol egy fogorvosi széket, melyben Férfi Egy ül fájdalmas arccal, reflektortényben) Kérem, tátsa ki a száját!*

FÉRFI EGY: ÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁÁ!

FÉRFI NÉGY: Ne olyan nagyon, mert...

FÉRFI EGY: ÁÁÁÁÁÁÁ!

FÉRFI NÉGY: Baj lesz!

FÉRFI EGY: ÁÁÁ!

FÉRFI NÉGY: Így is baj lesz!

FÉRFI EGY: Á!

FÉRFI NÉGY: *(dühösen) Fogja be a száját! (Férfi Egy összehúzódik a fogorvosi székben.) (Fenygetően.) Baj van! (Férfi Egy alig látszik a székben. Ridegen.) Agybaj...*

FÉRFI EGY: *(menekülést keresve) Segítség!!!*

FÉRFI NÉGY: Pofa be! *(Visszagyömöszöli a székbe, üti, rúgja, veri.) Látom, maga nem könnyű eset. Na majd... (Férfi Egy eltűnik az orvosi székben.) (Szennyes törülőbe törli a kezét, borbélymozdulatokkal pallja a széket.) Kérem a következőt! (Kitartóan a nézőtér egy pontjára figyel. Aztán bosszúsán a székbe dobja a törülőt. Kitolja a széket a színpadról.) (Fogát spárgán magasra tartva visszajön Férfi Egy. Elismerően bámulják munkatársai.)*

FÉRFI ÖT: Féltél?

FÉRFI EGY: Tőletek igen. És az emberektől is. Mert ha nem tudnátok, be vagyok kerítve... Hülyékkel...

FÉRFI KETTŐ: Az orvosra haragszol? Mert nem volt kedve a foghúzáshoz?...

(Férfi Egy kiköp, farzsebéből újságot vesz elő, leül a munkaasztalra, szótlanul olvas. Társai nézik egy ideig, aztán legyintve elfordulnak tőle.)

FÉRFI NÉGY: Tegnap megismerkedtem egy csupa ész emberrel... Komolyan mondom, lexikon. A történelem például a kisujjában van... Mondta, hogy őseink több mint ezer évvel ezelőtt már itt éltek...

FÉRFI ÖT: *(valami nagyot akar mondani, de aztán jobbnak véli hallgatni)* Ááá! *(Hirtelen más jut eszébe.)* Egy focikapus lakik a házunkban. Egy emelettel lennebb. Vasárnap reggel becsengetett hozzám egy kopasz, aktatáskás férfi. Kérdi, hol lakik a focista. Mi még nem írtuk ki a nevünket az ajtóra. Mutatom neki az ajtót. Csenget. Később a szomszédom hangját hallom a lépcsőházban. „Mi van, főnök? Eladtad a meccset?” Kinézek, látom, hogy a focista megy el a kopasszal. Persze a kopasz táskája lapos. Akkor én már tudtam, hogy nem érdemes kimenni a meccsre...

(Csend. Cigaretára gyűjtanak. Férfi Négy kiveszi Férfi Egy kezéből az újságot. Forgatja, beleolvas.)

FÉRFI NÉGY: Világ jó emberei, egyesüljete! Egyszer majd ezt írják ide a cím fölé. Csak-hogy ehhez is jó adag bátorság kell!

FÉRFI KETTŐ: És rengeteg jó ember!...

FÉRFI HÁROM: Ha lesz!

FÉRFI NÉGY: Na, illendő, hogy valami öröm után nézzünk. *(Körbenéz. A munkások egykedvűen szedelődzködnék.)* Naaa... Mi lesz!

(A színpalak mögött trappolva közelít a katonazenekar. Erőltetett szuszogás után rázendít, és hamisan játssza az indulót. A munkások hátat fordítanak a közönségnek. Dolgoztatnak. Lassan csoportba verődnek, körülülnek egy munkaasztalt. Körbejár a vodkásüveg, a nők egyike-másika minden ok nélkül nagyokat kacag és visít, mintha csiklandoznák.)

FÉRFI KETTŐ: *(az italtól felvillanyozódva)* Kezdő újságíró voltam... Akkor történt, hogy a szélesmezei Új Barázda termelőszövetkezet labdarúgócsapata bejutott az A osztályba... Önök közül egyesek talán nem emlékeznek arra, hogy az eset kisebb porfelhőt kavart kontinensünkön. Amikor a munkatervük szerint fényes nappalnak kellett volna lennie, sötétség volt, leállt a forgalom, mert fényes napokra nem volt előirányozva a kivilágítás, és a kocsik fényszóróit sem kapcsolták be a jó embernek, mert vagy nem jutott eszükbe, vagy nem kaptak felülről utasítást. Az emberek összeütköztek az utcán és az erre alkalmas helyeken, de más földi jelek is bizonyították, hogy nem mindennapi idők következnek. És voltak olyanok, akik kulcsra zárt lakásuk ajtaja mögött rosszindulatúan arról beszéltek, hogy lehet valaki a zöld-sárgák háta mögött. Mi a teljes igazság ezzel kapcsolatban? Ki tudja? Susogjanak ősszel a fáradt falevelek, és nyáron az illatosan nyújtózó mezők... És susogjon ki mit akar. Egy biztos: a szélesmezeiek megérdemelten kerültek az ország legjobbjai közé. És ők, igenis, ők, mindent megtettek azért, hogy a becsületes futball végre teret hódítson nálunk.

(Hirtelen felmegy az előteret elválasztó függöny, az első részben látott utcán ünneplő tömeg nyüzsög HAJRÁ GOLDCORN! SZÉP VOLT. FIÚK! és egyéb feliratos táblákat visznek. Zúg, lelkesen éljenez a tömeg. Léggömbök pukkannak, kavarodás. Az előtérben mozdulatlanul ülnek az asztal körül a szereplők. Kocsmában vagyunk. A pincér söröskancsókat tesz az asztalra, a háttér fokozatosan félhomályba burkolódzik.)

Hol vannak már azok a szép idők? Ami pedig a szélesmezeiket illeti, jogosan fordult felénk az ország tekintete. Az irigyeknek külön kórházat nyitottak, és sárgasággyanúsokként kezelték őket, s ne gondolják, hogy csak a focirajongók énekelték a Goldcorn-indulót... Ezt zengte az utca, a szerelmespárok a folyóparton, a melósok és a jó hangú értelmiségiek. Néhány szakaszra még ma is jól emlékszem. *(Feláll, feltűri ingujját, magához inti a cigányt, előbb halkan, aztán nekitűzesedve énekel.)*

Aranykukorica szára
Fölmászott a fára,
Mi még most sem mondjuk.
Hagy legyen elég mára!

Aranykukoricánk
Fönn a fa tetején.
Ki meri? Ki mondja,
Hogy az nincs a helyén?!

Most figyeljenek emberek! Ezt a refrént százezrek harsogták a zöld-sárga lobogók alatt.

Aranymálénk szeme.
Minden szeme csupa tűz,
Sej, de nagyon szépen
Haj, de nagyon szépen
Mindnyájunkat összefűz!

(Megismétli a refrént. A színpad fényárban úszik. A tömeg zöld-sárga zászlókat lobogtat és vele énekel. Férfi Kettő felugrik az asztalra, magasra tartott kézzel pattintgat, majd visszaül a helyére.)

Ez semmi! A lelkesedés, ahogyan ezt akkor énekelték, mindent felülmúlt. Ehhez öntudatos szív, tiszta tudó és egész lelkiismeret kell. Persze a lelkesedés nem terem magától. Bizonyára tudják, hogy mindnyájan faluról jövünk. De azt nem is sejtik, hogy amikor az Új Barázda csapata bejutott az első osztályba, annak éppen a fordítottja volt az igaz. Ha olvasnak újságot, akkor bizonyára azzal is tisztában vannak, hogy az a ma is nehezen gyógyítható sárgaláz, amit közönségesen sárga irigységnek nevez a tudomány, akkor ütötte fel a fejét, amikor megkezdtek a Szélesmezőre vezető autószeráda építését. A haladásnak örökké voltak kerékkötői, de megállítani azt nem lehet. Az autószeráda jóval határidő előtt elkészült. A sárgalázat még ma sem sikerült legyőznünk. A nemes cél már akkor szárnyakat adott az építőknek. Olyan időket élünk, hogy mindenkinek el kellett mennie Szélesmezőre. Magam is többször jártam arrafelé. Biztosíthatom önöket arról, hogy az autószeráda kifogástalan minőségű volt, és a falu, ahol az út véget ért, igen szépen fejlődésnek indult. Én ezt már akkor megmondtam, amikor még úttalan volt ez a falu, de az országos énekkari vetélkedő alkalmával kivívta magának az egyik első helyet. Csakis kimondottan rosszindulatú emberek agyában fogant meg a kérdés: „Mitől ilyen sokoldalú ez a falu?” Sikerei záloga állandó felvirágoztatásában rejlett. Ezt most mondom. Akkor még magam sem láttam mindent tisztán. Nem fogják elhinni, eleinte magam is kételkedtem Kicsoda II.-ben! Gondoljanak, amit akarnak, az igazság az, hogy Kicsoda II. nem néhány koszos ezres miatt mondott búcsút fővárosi csapatának. Kicsoda II.-nek az

öntözéses kukorica volt a hobbija. Egyszerűen belebolondult a virágzó mezőgazdaságba. Szeretett hajnalban kelni. Hóbortból. Hajnalban ő kapcsolta be a madarakat. Zöld-sárga mezben sűrű, de erőltettség nélküli vágóban rohant ki a mezőre, ahol szélességben sohasem volt hiány. Ilyenformán rövidesen olyan gyakorlati tér ismeret birtokába jutott, hogy négyszöges vetéssel művelt labdarúgópályájuk bármelyik fűszálára kapásból küldte a labdát. *(Iszik a korsóból.)* A szélesmezeiek erőnlétéről csodákat meséltek. A Nagy Kampány idején a zöld-sárga trikó hetekig nem került le róluk, a villanyfényes meccsekre egyenesen a harmadkapálásból jöttek, az átöltözésre szánt időt is meg spórolták. Kicsoda II. az őszi bajnokságban zsáknyi gólt rúgott, és sok zsák kukoricát tört. Mondanom sem kell, hogy az utóbbi teljesítményére volt igazán büszke. Csak a beavatottak tudják, hogy mi volt az értelme a Labdarúgó Szövetség akkori, a mérkőzéseket illető szabálmódosításainak. A Labdarúgó Szövetség a szélesmezeiek kérésére úgy döntött, hogy a mérkőzés végét jelző hármas sípszót nem befejezéskor, hanem a kezdésnél kell fűjni. Az elsőt jó hangosan. A szélesmezeiek erre a jelre indulnak a földről. A második sípszóra kezdték a melegítést, a harmadik sípszó utáni másodpercben pedig a labda már ott táncolt az ellenfél kapujában. Helyi szokás szerint az ellenfélnek nem kellett kikotornia a labdát a kapuból. Újrakezdéskor mindig új labdát helyeztek a kezdőpontra. A vesztes csapat jól járt. Ahány gólt kapott, annyi labdát vihetett haza. Voltak, akik teherautókkal jöttek a szélesmezeiek otthonában kiírt mérkőzésekre. Kicsoda II.-ék nem sajnálták a labdákat. Tehették. Saját focigyáruk volt. És saját márkájuk: az Arany-addide. A gólok hazacipeltetésének módszerét házi pszichológusuk dolgozta ki, a következő indoklással: 1. Ha az ellenfél a fel- és lerakódásoknál érzi a labdák súlyát, a visszavágón lélektani hátránnyal indul. 2. Az elajándékozott labdákkal az ellenfél a labdarúgást tömegsporttá fejlesztheti, saját játékosgárdát nevelget, és előbb-utóbb abbahagyta a szélesmezei játékosok elcsábítására tett kísérleteket. A tömörség kedvéért éppen csak megemlítette, hogy abban az esztendőben Szélesmezőn a kukorica átlagos magassága tizenegy méter volt. A Termés Napján otthonában játszott a zöld-sárga csapat. Nem mondok újat – ellenfelüket leradírozták a pályáról. Porhanyóssá dolgoztak minden négyzetméter pályafelületet. Edzőjük sem értette egészen a dolgot, azt gyanította, hogy a fiúk valószínűleg összetévesztették délelőtti munkájukat a mérkőzésre kapott feladatokkal. Gyomtalanításuk közben eltűntek a pályán a finom krétaporral jelölt vonalak. A tizenegyes pontot mindegyre egy szélesmezei kukoricaszárral kellett kijelölni. Később a Labdarúgó Szövetség kénytelen volt a kukoricaszár használatát szabályzatba iktatni...

FÉRFI HÁROM: Hiszi a piszi...

FÉRFI ÖT: Hagyjátok mesélni!

FÉRFI KETTŐ: *(italosan)* Mindazonáltal... felelősségem teljes tudatában kijelenthetem, hogy a Goldcorn minden idők legjobb labdarúgócsapata. Technikáját, összjátékát, erkölcsét tanítani fogják az elemi iskolában...

FÉRFI NÉGY: A tudás hatalom!

FÉRFI KETTŐ: *(részegen)* Láttam, amit láttam...

FÉRFI EGY: A hatalom... az hatalom!

FÉRFI KETTŐ: Első a munka... a munka... aztán következik... És igenis valamiben hinnünk kell... A lifitktaubertsodert begetehkatr gloderberger issz... issz isszktbgóóóó...

FÉRFI HAT: Egyesek értik ezt... És egyeseknek örökké igazuk van!

FÉRFI ÖT: *(miközben a többiek kitolják az asztalt és a székeket, a zöld zebrára áll, éles reflektorfénybe)* Nevetni fognak. Háháháhuuu! Háhá! Huhu! Há? *(Hallgatózik. Felélénkülve folytatja.)* Nevetni kell, nevetni jó, nevetni öröm. Teremtünk egy kis örömet... *(Hallgatózik. Hátranéz. Torzonborz figura áll a háta mögött. Sújja a közönségnek.)* Valaki áll a hátam mögött... De azért... háháháhuuu, kimon... *(Észreveszi, hogy a nézők mögött is áll valaki. Figyelmeztetőn integet, súgva mondja.)* A maguk háta mögött is... Igen. Igen!

VALAKI: *(erőltetve nevet)* Hah! Hah! Haha!

(A katonazenekar átveszi kacagásának ritmusát, és pattogó indulóvá erősíti. Férfi Öt és Valaki behátrálnak a sötéttségben álldogáló bábok közé.)

NŐ KETTŐ: *(katonásan bemasírozik a zebrára Férfi Egy karján, aki fekete szemüveget viselő vak, fehér sétabottal. Halk zene)* Volt egyszer, hol nem volt? – egy ember. Most Csakfelmayer Péternek hívják...

FÉRFI EGY: *(félbeszakítja Nő Kettőt, tanárosan, szájbarágón mondja)* „De azok, akik nem születtek arra, hogy a sikeres munkához szükséges lelkiállapotot önmagunkban elő tudják idézni; vagy nem sajátították el elég fiatalon, vagy bármely okból a vallásban vagy a filozófiában nem találtak arra az erőre, mellyel saját tehetetlenségüket ellensúlyozni tudnák, tudatos erőfeszítéssel még mindig megtanulhatják, hogy érhetik el az életben a legjobb eredményt. Eközben megvilágosodik előttünk, amit azelőtt rejtélyesnek tartottak.”

NŐ KETTŐ: Csakfelmayer Péter jó ember.

FÉRFI EGY: „Vannak még egyéb fejlett és észrevétlen módjai annak, hogy az ember a balsiker akarásának áldozatul essék. A befelé és kifelé élő típus majdnem egyaránt fogékony ezekkel szemben. Se szeri, se száma például azoknak, akik szántszándékkal olyan munkát vállalnak, amely tehetségüknek csak csekély hányadára tart számot, és akik aztán könnyörtelenül hajszojják és fárasztják magukat haszontalan részletek elvégzésével.”

NŐ KETTŐ: Csakfelmayer Péter ügyes ember.

FÉRFI EGY: „Azt mondtuk az imént, hogy a relativista nem látja a fáktól az erdőt. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy sohasem tud az egésznek, a világ egységének a felfogásáig eljutni. Az élete csupán töredék, részek közt játszódik le: a szakember korlátait építi maga köré. Érthető tehát, ha azt látjuk, hogy a szaktudományokban sok a relativista, hiszen a szaktudományok felvirágzása maga is a relativizmus eredménye.”

NŐ KETTŐ: Csakfelmayer Péter rendkívül okos ember.

FÉRFI EGY: „A konkrét történelmi folyamatokban maguk a tények olyan gyakoriak és szembetűnők, hogy egyetemes sorsuk az összes mozzanat részletekbe menő feltárása nélkül is világosan látható. »Nem tudják, de teszik« mondta Marx egy alkalommal az emberek társadalmi aktivitásáról.”

NŐ KETTŐ: Szeretünk téged, Csakfelmayer Péter!

FÉRFI EGY: „A tárgyiassági komplexusok belső mozgalmassága, egymásra gyakorolt kölcsönös anyagi hatásaik; kölcsönhatásaik stb. létrehozzák azt, amit rendszerint oksági folyamatnak nevezünk, mégpedig abban a formában, ahogyan ezt ma már általánosan elismerték, mint olyan – többnyire igen sokrétű és bonyolult – kölcsönhatások irreverzibilis folyamatát, amelyeket gondolatilag a statikus valószínűségek formájában szoktunk tudatosítani.”

NŐ KETTŐ: Csakfelmayer, ó, ne hagyj el bennünket! *(Karon fogja a vakot, és bekíséri a sötétben ácsorgó tömegbe.)*

NŐ HÁROM: *(bejön a zebrára)* Egyszer csak bemondja valaki a rádióban, hogy földünk lakossága két és fél milliárd nő és majdnem ugyanannyi férfi. És tárgyilagos hangon, ahogyan a megfélebbezhetetlent szokták tudomásunkra hozni, azt is tudatja velünk a bemondó, hogy, sajnos, már csak minden húszmilliomodik emberszabású élőlény ember. Csodálkozva kapjuk föl majd a fejünket, és rohanunk számítógépünkhöz, hogy ellenőrizzük az adatokat. Az elektronikus számítógépeket gyerekjáték lesz kezelni, és mindenféle adatbankkal gombnyomásra teremtünk kapcsolatot. Ilyenformán bárkinek könnyű lesz megbizonyosodnia arról, hogy a rádióbemondó nem tévedett. Ha marad bennünk valami icike-picike kétely... Különben akármikor, már most bizalommal megkereshetjük a szociológust, a teológust, a politológust, az ontológust, a biológust, a... *(Lassan besétál a tömegbe.)*

FÉRFI KETTŐ: *(feltolakszik a zsúfolt trolibuszra, végigküzdi magát a belsejében, leszáll az első ajtón. Leül egy padra. Halk, csúfondáros katonazene szól.)* Mi a fene történik itten?

NŐ NÉGY: *(valamiféle egyenruhában mellé ül)* Rosszul van?

FÉRFI HAT: *(ugyanolyan egyenruhában elsétál a pad előtt. Gyűlölettel)* Ember az ilyen?

(Egyenruhások téblábolnak a színpadon. Az utca közepén kerek dobogón farmernadrágos, pólóinges civil irányítja a forgalmat; az előtérben két civil gumibottal felszerelve áll és figyel a lassan megvilágosodó színpadot. Belépő bábuk is egyenruhában.)

NŐ NÉGY: *(kigombolja Férfi Kettő ingét, legyezgeti)* Ugye, távoli kicsi faluból jöttél? És azt hiszed: biztosként könnyebben élhetsz? Végy mély lélegzetet. Nyugodj meg, mindjárt rendbe jössz...

FÉRFI KETTŐ: *(rosszullétét magyarázva)* Kissé szédülök. Mintha tótágast állnék! *(Nő Négy támogatásával eltűnik a tömegben.)*

KISLÁNY: *(ugyancsak egyenruhában és nagyon lelkesen)* Ma már nem elégedhetünk meg a szennyeződés különféle módozatait tiltó táblákkal. Vigyázat, minden szennyeződhet! Veszély fenyegeti a fényt, ha sötétséggel szennyezzük, a bársonyos sötétséget, ha unos-untalan fénnel piszkítjuk. Szennyeződnek vágyaink, koszosodnak gondolataink. Az egyszerűséget belepi a bonyolultság pora, az igazságot a hazugság. Állítsunk tiltó táblákat a következő szövegekkel:

Szennyes gondolatokat papírra és az éterbe szórni büntetés terhe alatt szigorúan tilos!

Az üres szavakat hangoztatókat a törvény bünteti!

Tisztaságban, tiszta álmod / Tiszta lesz lelkivilágod!

Terven felül született gondolataid raktározása könyv alakjában vagy más formában szigorúan tilos, mivel erjedés okozója lehet!

Ne lépj ismeretlen kifejezési formába!

Vigyázz mozdulataid tisztaságára! Tekintetteddel ne piszkold be a nőket! Ne lelkesedj a padlóra!

És még egy jó tanács: Vigyázzunk! A felirat nélküli helyek erősen szennyeznek a feliratokat. Különben, is akarunk ellenére folyton piszkosul a világ!

(A katonazenekar indulójának ütemére rendezetten jönnek-mennek a szereplők; aztán sorokká rendeződnek, és helyben járva, a közönségnek háttal vonulnak az utcán. A térválasztó függöny hirtelen eltakarja őket, jöleső csönd terül a színpadra. A függönyön egy városszéli ház udvara látható.)

FÉRFI KETTŐ: *(bejön fáradtan, maga előtt tol egy fonott karosszéket. Belefekszik)* Rózs! Rózs!

NŐ EGY: *(a kertből válaszol)* Mi az, bikának jöttél?!

FÉRFI KETTŐ: *(erőltetett jópofasággal)* Mit kapok, nyuszikám? *(Csend.)* Rózs!

(Nő Egy jön a kertből piros-tarka, duzzadt emlőjű tehénként. Végigvonul a színpadon. Férfi Kettőhöz dörgölőzik. Elbődül)

FÉRFI KETTŐ: *(ijedten)* Istenem, most mitévő legyek?!

NŐ EGY: *(ridegen, rendreutasítóan)* Ne tedd magad! *(Sértődötten bemegy a konyhába.)*

FÉRFI KETTŐ: *(újságot vesz elő, lapozgatja)* A Kárpát-térségből fokozatosan kiszorul a hűvös levegő. És helyébe délnyugati, magassági széllel... mi az isten! Magassági széllel melegebb légtömegek érkeznek. *(Felkapja a fejét, kiszól a konyhába.)* Rózs! Rózs!... Hallod, Rózs?!

NŐ EGY: *(bejön fürdőruhában, divatbabák járásával)* Az embernek percnyi nyugta sincs tőled: mi bajod már megint?

FÉRFI KETTŐ: Rózs, mondd csak, merre van nálunk délnyugat?

NŐ EGY: Délnyugat?

FÉRFI KETTŐ: Holnap onnan kapjuk majd a meleget...

NŐ EGY: Mit kapunk? Hát neked nem tetszik, ami van... *(Körbejárja a férfit, kacérkodik, de az nem figyel rá. Sértődötten kimegy. Onnan hallatszik a hangja.)* Pistike, magyarázd meg apádnak az égtájakat!

PISTIKE HANGJA: Előttem van észak, hátam mögött dél, balról a nap nyugszik jobbról a nap kél!

FÉRFI KETTŐ: *(betájolja magát. Folytatja a hangos olvasást)* Ma kevés helyen lesz napsütés. *(Főlnéz az égre, ledobja magáról az inget. Napfürdőzik.)* Futó eső, zápor várható. Mérsékelt, változó irányú szél... Rózs! Gyere ki azonnal!

NŐ EGY: Hagyjál már! Van nekem elég dolgom...

FÉRFI KETTŐ: Gyere, igazán...

NŐ EGY: *(bejön lábast fogva, a második műszakos nők fáradtságával)* Mi van?

FÉRFI KETTŐ: Nézz fel! Figyeld az eget! Mit látsz?

NŐ EGY: *(forgolódik)* Mit lássak? Nem látok semmit!

FÉRFI KETTŐ: Felhőt?

NŐ EGY: Ne marhaskodj, ragyogóan kék az ég!

FÉRFI KETTŐ: Hát akkor éppen jól van. Már azt hittem, hogy megint melléfognak az újságban...

NŐ EGY: *(nem érti, mitől van szó, dühös)* Idefigyelj, Jenő! Velem nagyon megjáród egyszer. Hozzad vágok valamit! *(Fenyegetően emeli a lábast.)* Nemsokára kéred a vacsorát. Tudod, mit kapsz? *(Körbejárja a férfit, csípőre tett kézzel, harciasan.)* Nem kapsz semmit! *(Diadalmasan kivonul.)*

FÉRFI KETTŐ: *(pillantásával követi, meglátja benne a nőt)* Maximális hőmérséklet. A hőmérséklet maximális! *(Kirohan a konyhába.)*

(Visítás, kacagás, tülekedés hangja hallatszik)

NŐ EGY: Ne bolondozz, te... Látja a gyerek. Megcsaplak... *(Pofon csattan.)* Mondtam, hogy megcsaptak...

(Férfi Kettő jön, fogja az arcát.)

FÉRFI EGY: *(bejön)* Jó napot! Hogy van, szomszéd?

FÉRFI KETTŐ: Vajon?...

FÉRFI EGY: Valljon, aki lopott! Mi újság?

FÉRFI KETTŐ: Nem sok. Olvasta?

FÉRFI EGY: Mit?

FÉRFI KETTŐ: Újabb légtömegek jönnek. Ami volt, az kiszorul...

FÉRFI EGY: Most éppen jó időnk van!

FÉRFI KETTŐ: Kiszorul ez is...

FÉRFI EGY: *(elveszi az újságot. Olvassa.)* A délnyugati magassági széllel melegebb légtömegek érkeznek... Honnan?

FÉRFI KETTŐ: Délnyugatról.

FÉRFI EGY: Ez a mai újság?

FÉRFI KETTŐ: Az előbb hozta a postás.

FÉRFI EGY: Nincs itt valami tévedés?

FÉRFI KETTŐ: Tévedés? Hova gondol?

FÉRFI EGY: Néha elő szokott fordulni...

FÉRFI KETTŐ: Nálunk?

FÉRFI EGY: Néha.

FÉRFI KETTŐ: Soha.

FÉRFI EGY: Olykor...

FÉRFI KETTŐ: Kizárt dolog...

FÉRFI EGY: Gondolkozzunk...

FÉRFI KETTŐ: Kinek lesz az jó?

FÉRFI EGY: Maga mit gondol?

FÉRFI KETTŐ: Miről?

FÉRFI EGY: Ami jólesik.

FÉRFI KETTŐ: A jövőről?

FÉRFI EGY: A jelenről is.

FÉRFI KETTŐ: S a múltról?

FÉRFI EGY: Arról is.

FÉRFI KETTŐ: Azt minek?

FÉRFI EGY: Nehéz ember maga, szomszéd. Bezzeg az újságot, azt meg tudja kritizálni!

FÉRFI KETTŐ: Nem jól tettem?

FÉRFI EGY: Változó időket élünk!

FÉRFI KETTŐ: Maga mondta!

FÉRFI EGY: Komolyan kell venni a dolgokat!

FÉRFI KETTŐ: Tökéletesen igaza van. Ha lehet, vegyünk komolyan.

FÉRFI EGY: Jól mondja, szomszéd.

FÉRFI KETTŐ: Maga is szépen mondta. De beszélgettünk éppen eleget. Pá magának. *(Leül, lapozgatja az újságot, Férfi Egy elmegy.)* Rózsi! Ezt hallgasd meg, Rózsi! Adok régi gondolatokat olvasón, hirtelen elhatározást, messze látszó kitekintést, friss újságot egybekötve, alig használt fixa ideát, rugalmas nézőpontokat és egyebeket... Hosszú utca, stb., telefon egész nap. Szóval mennek ezek is.

PISTIKE HANGJA: *(nyekeregve)* Most őszi időben azonban a természet egyik legszembe-tűnőbb jelensége az, hogy az erdők és mezők tollas lakóinak nagy része messze útra indul...

FÉRFI KETTŐ: *(nyújtózik)* Rózsi! Hallod, Rózsi! Mennek a jómadarak...

NŐ EGY: *(a konyhából)* Gyertek vacsorázni! Gyertek vacsorázni! Hányszor mondtam?

FÉRFI KETTŐ: *(feláll, ásít)* Háromszor, Rózsi! Háromszor, mert harmadik igazság is van. Az lesz a mi igazságunk...

NŐ EGY: *(belép, követelődzőn)* Gyertek már vacsorázni!

FÉRFI KETTŐ: *(vigyorogva indul)* Na, mit mondtam?! *(Üres szín. Étkezés hangja. Csörömpölés. Idegesen, szalvétával törölve arcáról az ételmaradékot.)* Hányszor mondtam, hogy nem szeretem a káposztát?! Nem szeretem, mert bűdös... Mert katonaemlékü... Mert nem bírja a gyomrom!

NŐ EGY: *(kintről)* Mindig csak én álljak sorba? Mindig csak én?

FÉRFI KETTŐ: *(kivárva)* Nem szeretem az üres locsogást. Gondolkozz, légy szíves, gondolkozz! *(Kínos csönd.)*

NŐ EGY: *(bejön pongyolában)* Egy jó szavad sincs hozzám. Mindig csak hallgatsz!

FÉRFI KETTŐ: *(kivárva)* Mások meccsre járnak vagy halászni...

NŐ EGY: A gyermekhez örökké nekem kell fölkelnem...

FÉRFI KETTŐ: *(kivárva)* Megszokhattad volna már, hogy a rendet szeretem. Tele van a lakás szerteszét dobált holmival. Szedd már végre össze a hajcsatjaidat!

NŐ EGY: Anyád egyszer sem maradt délutánra...

FÉRFI KETTŐ: Mindent a magam erejéből akartam! Mindent.

NŐ EGY: Kényelmes vagy!

FÉRFI KETTŐ: Elhagyod magad!

NŐ EGY: Végy példát Ikszről!

FÉRFI KETTŐ: Ikszné sohasem panaszkodik!

NŐ EGY: Hagyj békén! Hagyj békén már!

FÉRFI KETTŐ: Mondd, mi lenne, ha végre egyszer logikusan gondolkoznál?! Mi lenne!
(*Csend.*)

NŐ EGY: (*beül a karosszékebe*) Látni sem akarlak!

FÉRFI KETTŐ: Szeretlek, Rózs!

NŐ EGY: Hagyj békén!

FÉRFI KETTŐ: Szeretlek, mint napfényt a kertek...

NŐ EGY: Ül le magadnak!

FÉRFI KETTŐ: Imádlak!

NŐ EGY: Hülye Jenő vagy! Én pedig egy hülye nő!

FÉRFI KETTŐ: Komolyan mondom, hidd el, szeretlek!

NŐ EGY: Komolyan mondom, hidd el, utállak!

FÉRFI KETTŐ: Nem tudok nélküled élni!

NŐ EGY: Nem tudok veled élni!

FÉRFI KETTŐ: Édes vagy!

NŐ EGY: Marha vagy!

FÉRFI KETTŐ: Haragos virág vagy!

NŐ EGY: Paplanfejű!

FÉRFI KETTŐ: Rózsa!

NŐ EGY: Mamlasz!

FÉRFI KETTŐ: Az igazat mondd!

NŐ EGY: Unalmas vagy, mint a vastag könyvek!

FÉRFI KETTŐ: Gyönyörűm!

NŐ EGY: Szánalmas alak!

FÉRFI KETTŐ: Pávaszép!

NŐ EGY: Pipogya!

FÉRFI KETTŐ: A lábad nyomát is megcsókolom!

NŐ EGY: Hozzám ne érh!

FÉRFI KETTŐ: Ölni tudnék érted!

NŐ EGY: Akaszd föl magad!

FÉRFI KETTŐ: Úgy is kívánlak!

NŐ EGY: (*csodálkozva*) Tényleg?

FÉRFI KETTŐ: Most... Mindig!

NŐ EGY: És mire vársz?!

FÉRFI KETTŐ: Remegek érted!

NŐ EGY: Gyere már, te málé! *(Felkel a székből, kifelé indul.)* Utána még beszélgethetünk...

(Csend. Miközben az elválasztó függöny felmegy, Férfi Kettő csikos ruhát ölt, nehézkesen leül a székbe. Bejön a vizsgálóbíró, cigarettára gyújt, sétál. Férfi Kettő mozdulatlanul ül, a lába elé néz.)

FÉRFI NÉGY: Szóval maga az, aki rugdosta a feleségét? *(Csend)* Miért? *(Csend)* Mikor? *(Csend)* Hogyan? *(Csend)* Miért?! Miért?! Miért?!

FÉRFI KETTŐ: Nem mocskoltam be a kezem egy bűdös kurvával!

(Bejön egy ór, elvezeti. Átvezeti a tömegen, visszajönnek. Férfi Kettő hirtelen a mellére üt, két ujját megpökdösi, és felcsípi vele a bolhát, körmei között szétlapítja.)

FÉRFI NÉGY: *(ül a karosszékekben. Fogadja az előállított foglyot)* Előre megfontolt szándékkal, különleges kegyetlenséggel fehér bolhát ölt. Mivel indokolja tettét?

FÉRFI KETTŐ: Nem szeretem a bolhákat.

FÉRFI EGY: Miért?

FÉRFI KETTŐ: Ki nem állhatom őket!

FÉRFI NÉGY: Miért?

FÉRFI KETTŐ: Mert ugrálnak, mert csípnek, mert szívják a vérünket.

FÉRFI NÉGY: Miért?

FÉRFI KETTŐ: Mert ingyenélők, törtető, befurakodók, gátlástalanok. Mindenütt ott vannak. Róluk beszélünk szabadidőben, róluk olvasunk az újságokban, őket látjuk a tévében.

FÉRFI NÉGY: Miért?

FÉRFI KETTŐ: Mert állandóan pofáznak... Mert ujjal sem szabad hozzájuk nyúlunk Mert mindig ők kerülnek ki győztesként összecsapásainkból.

FÉRFI NÉGY: Válaszoljon: miért tette?!

FÉRFI KETTŐ: Mert örökké ünneplőben járnak, a nyakkendő le nem esik róluk.

FÉRFI NÉGY: Térjen a tárgyra.

FÉRFI KETTŐ: Mert pofátlanul elvárják a tapsot tőlünk! Mert már nagyon elszaporodtak! Megtiltanak mindenféle vakaródzást! Mert nagyapámnak van egy mondása: „Vesszen az ellenségünk!”

FÉRFI NÉGY: Nem akármilyen bolha volt, jól látta!

FÉRFI KETTŐ: Csípett, hát jól odasóztam neki! És ha még látok egyet, ismét odasózok neki. Ki nem állhatom – ha cukorporos is – a bolhát!

NŐ KETTŐ: *(fehér köpenyben, bejön a vádlott kórlapjával, hangosan olvassa)* Jó Jenő, harminckilenc éves lakatos, alapjában véve egészséges. Mellbősége 110/111. Szaporán lélegzik. Vérnyomása 16/8. Enyhén emelkedő tendenciát mutat. Gerincbántalmai, kezdődő gyomorfekélye, fokozódó süketülése nem akadályozzák munkájában. Idegállapota labilis. Az agyröntgen-vizsgálat kimutatta, hogy a koponyájában többek között háromnegyed kilós fenyőfatuskót hord. Műtéti beavatkozásra nincs szükség: felmorzsolódik magától.

FÉRFI NÉGY: *(a háttérből)* Megfigyelése felesleges...

(Férfi Kettő miközben kifelé indul, leveti a csikos ruhát. A többi szereplő az ellenkező oldalon kimegy.)

NŐ HÁROM: *(bejön, Férfi Kettő útját állja)* Bevittük, és gyorsan megoperálták...

FÉRFI KETTŐ: Fölnyitották és visszavarrták?...

NŐ HÁROM: Persze, persze. Fölnyitották...

FÉRFI KETTŐ: Fájdalmat nem érzett?

NŐ HÁROM: Nem lehet gyomorfekély...

FÉRFI KETTŐ: Persze, hogy nem...

NŐ HÁROM: Diétáztatni kell.

FÉRFI KETTŐ: Igen? És miét fájlalja?

NŐ HÁROM: Semmijét.

FÉRFI KETTŐ: Szóval csak megnézték?

NŐ HÁROM: Igen. Most pedig vidáman járkál, örül annak, hogy könnyű volt a műtét.

FÉRFI KETTŐ: Ő még nem tudja?...

NŐ HÁROM: Azt hiszem még nem. Mondom, hogy jókedvű...

FÉRFI KETTŐ: Nemsokára elmegy.

NŐ HÁROM: El. *(Kimegy.)*

FÉRFI KETTŐ: Pedig milyen jó asszony volt.

*(Bejön Nő Egy megöregedve. Nézik egymást, lassan összeölelkeznek. Mentőautó szirénázik hátul, végig az utcán. Behoznak egy koporsót. Rajta messziről látható felirat: **PISTIKE**. Temetés. Fekete köpenyt hoznak a szülőknél a gyászba öltözött rokonok.)*

FÉRFI EGY: Vigyáztatok volna jobban!

FÉRFI KETTŐ: Hogyan?

NŐ NÉGY: Neveltétek volna sírósnak, nyavalygósnek, üvöltősnek!

NŐ EGY: Tűrőnek, szelídnek, megmaradónak neveltük!

FÉRFI NÉGY: Neveltétek volna követelőzőnek, asztalt döngetőnek, önmagáért is kiállónak!

FÉRFI KETTŐ: Bizakodónak neveltük.

FÉRFI ÖT: *(Brassai-szakállal, a sír fejénél)*

„A tudatlanok és védtelenek elnyomásától,
A szabadság elleni ármányoktól,
A nagyravágás nyilvános és alattomos küzdelmeitől,
Az irigység rágó férgétől,
A hidegségtől és részvétlenségtől,
A fejetlenségtől és
A kényuraságtól
Ments meg, Uram, minket!”

FÉRFI EGY: *(feldúltan Férfi Öt helyére áll)...* Mi most a fiút temetjük; a gyermeket, az élet folytatását. Reményünk egy darabját temetjük most veled, s nincs olyan ember, aki haláloddal ne veszített volna. Korán végezted futásodat, kicsi barátunk...

(Férfi Kettő kitepi magát a rokonok gyűrűjéből, lassan végigbotorkál a néptelen utcán. A gyászolók lassan elvonulnak. Az utca sötét oldalán tér vissza, felül a vonatra. Utazik. Vonatfütty, fékcsikorgás. A kocsi lépcsőjéről végignézi a fogadására az állomáson összegyűlt rokonságon. Lelép a vonatról. Székely harisnyában, bajuszosan.)

Aztán megismered-e apádat?

FÉRFI KETTŐ: Kicsinyként igen! *(Összeölelkeznek. Nézik egymást. Aztán sorra kezét fog a rokonokkal, öleli, forgatja, vizsgálja őket.)*

FÉRFI EGY: Mit csinálsz, fiam?

FÉRFI KETTŐ: Keresem rajtuk a soknyelvű feliratot!

FÉRFI EGY: Találtál-e vajh egyet is?

FÉRFI KETTŐ: Egyet találtam, de az nem az volt!

FÉRFI EGY: Hanem miféle?

FÉRFI KETTŐ: Biza egynyelvű. Azt is a munka nehéz nyelvén rótták...

FÉRFI EGY: Mi azt is szépen beszéljük, fiam!

FÉRFI KETTŐ: Úgy kell nekünk!... *(Felugrik a vonatlépcsőre)* Most pedig ide hallgassanak, emberek! Тянуть рукоятку только в случае опасности. Ne tirer la polignee qu'en cas danger, tout abus sera puni. Handgriff nur bei Gefahr ziehen Jeder Missbrauch wird bestraft. Tirare la maniglia solo in caso di pericolo. Ogni abuso verra punito. Tragebi mînerul numai în caz de pericol. Orice abuz va fi pedepsit.

FÉRFI EGY: *(a rokonok álmélkodása közepette)* A hatodikon nem tudsz?

FÉRFI KETTŐ: Nincsen hatodik!

FÉRFI NÉGY: *(állomásfőnöki sapkában tiszteleg)* Să trăiți!

FÉRFI EGY: Jól van. Ha az ötödik után nincs semmi, akkor megkeressük az első előtt. Valahol csak lennie kell annak is...

FÉRFI KETTŐ: Ez idáig otthon voltunk benne. Csakhogy: Ogni abuso verra punito!

FÉRFI EGY: Deákul szóltál, édes fiam?

FÉRFI KETTŐ: Vonatul, édesapám. Jeder Missbrauch wird bestraft!

FÉRFI EGY: Ezt mi is tudjuk már, fiam! Hát a többit tudod-e?

FÉRFI KETTŐ: Még fűtyülni is.

(Éles mozdonyfütty. A vonatablakokban sorra villanó fények és a kerekek kattogása jelzi, hogy a szerelvény folytatja útját. Hirtelen éles fény világítja meg a néptelen utcát. Mentőautó szirénázik. Lassan, szomorúan eloldalognak az emberek Férfi Kettő mellől.)

FÉRFI HÁROM: *(bejön, fűzőld takaróval borítja a koporsót, sírkövet állít, amelyen jól láthatóan ez áll:*

JÓ RÓZA
Élt egy keveset

Vési az utolsó betűket) Jó lesz?

FÉRFI KETTŐ: *(odamegy, nézi, mit csinál a betűvéső)* Írja oda az én nevemet is!

FÉRFI HÁROM: Mit írnak?

FÉRFI KETTŐ: Írja oda: Jó Jenő. Meghalt a felesége után pontosan egy évvel!

FÉRFI HÁROM: Ne bolondozzon!

FÉRFI KETTŐ: Én a születésem idejét és helyét pontosan nem ismerem, de a halálom óráját megválaszthatom.

FÉRFI HÁROM: Írjam a dátumot?

FÉRFI KETTŐ: Írja! Szavatartó ember vagyok Az élet szolgálja vagyunk, a halál urai lehetünk. *(Kifizeti a betűvésőt)*

(A katonazenekar gyászindulót játszik. Köd ereszkedik az utcára. A magasból lépcső ereszkedik le. Előtte rendőr, rövidre vágott angyalszárnyakkal. Elállja Férfi Kettő útját.)

FÉRFI NÉGY: Nem fogad!

FÉRFI KETTŐ: Várok.

FÉRFI NÉGY: Odébb!

(A katonazenekar friss indulóba kezd. A lépcső tetejéről kifogástalanul öltözötten; vidáman jön lefelé Férfi Egy.)

FÉRFI KETTŐ: Úristen! Semmit sem változtál!

FÉRFI EGY: Mi járatban, Jenőkém! Mi járatban?

FÉRFI KETTŐ: Világosságfelelős vagyok a szövetkezetben. Könnyíts egy kicsit a dolgomon. Add meg, hogy fényeskedjék nekünk is mindörökké...

FÉRFI EGY: Ó, te Jenő! Te Jenő! Még mindig olyan kicsi hülye naiv ember vagy. Hát azt hiszed, olyan nagy az én hatalmam?! Különben is Péterre tartozik. És Pálra. De Antinak is tudnia kell róla.

FÉRFI KETTŐ: Mi lesz velünk?...

FÉRFI EGY: Ne keseregj. Találunk majd egy kiskaput a világosságnak is. Nézz fel hozzám... Mondjuk holnap.

FÉRFI KETTŐ: Miként jutok be hozzád? Tegnap még fehér ruhás angyalok vigyáztak rád...

FÉRFI EGY: Á, te Jenő! Te Jenő! Ezen nem múlik az idej cukorrépatermés. Itt mindig angyalok állnak. Időnként visszanyírjuk a szárnyukat, különben ide-oda repdesnek. Na és megtanítottuk őket tisztelegni.

FÉRFI KETTŐ: Úristen, de hiszen ezek kisportolt férfiak!

FÉRFI EGY: Változnak az idők, Jenőké! Jaaa! És a szárnyasokat elég nehéz tisztelegni tanítani! Na, szevasz! Ölellek. És puszi! *(Fellép a trolibuszra, a rendőr tiszteleg, eltűnik a kocsi belsejében.)*

FÉRFI KETTŐ: *(előrejön a zöld zebrán)* Van még néhány hónapom, óráim, percem. Mihez kezdjek? Kezdek új időszámításba? Nem érdemes, hiszen nem valószínű, hogy kereszten végzem. Tudom, mikor fogok meghalni, annyit tehetek, hogy visszaszámlálom az életem. A semmibe indulásig van még néhány hónapom, hetem, napom. Mondjuk, hogy most éppen hétéves vagyok. Ülök az első osztályban, az első padban. Kicsit kopaszodó, ráncolt homlokú, rövidlátó gyermek vagyok, a fülemben szörpamacsok, naponta frissen borotvált arcom nyúzott az alvatlanságtól, a kezdődő veseelégtelenségtől, a gyomorbajtól, a csúztól, a prosztatabántalmaktól, szemem fekete karikás...

NŐ HÁROM: *(tanító nénisen, kolléganőjéhez)* Milyen karikás szemű ez a gyermek!

FÉRFI KETTŐ: *(leveti fekete nagykabátját, kalapját, iskolásruhában, rövidnadrágban, kisfiús esetlenséggel odaszalad a tanító nénijéhez, játékosan a szemébe néz, pajkosan körbejárja)* Lapos fenekű! *(A nők mosolyognak, mintha nem értenék, mit mondott a kisfiú.)* Mutasd meg az ágyban, hogy mit tudsz!

NŐ NÉGY: Milyen pajzán, szép kisfiú!

FÉRFI KETTŐ: *(tátva maradt szájú tanító nénijét otthagya, annak kolléganőjéhez ugrik, tenyérrrel hirtelen mindkét mellét megemeli)* Tartsd magad, cicamica!

NŐ HÁROM: *(vihogva)* Menj szépen játszani!

FÉRFI KETTŐ: *(kunyerálva)* Adj egy huszonötöst. Innék egy sört a fiúkkal. *(Nézik a tanító nénik, csodálkoznak. Legyint, otthagya őket. Sétál a városban. A bábuk fejjel lefelé lógnak. Maga is kézállásba áll, átmegy a bábuk között. Lábra áll, visszatér a színpad előterébe. Lányok jönnek szembe vele. Beléjük köt.)*

NŐ KETTŐ: Nem fér el a bácsi?!

FÉRFI KETTŐ: Ölbe! Az öledbe akarok... A dididre akarom hajtani a fejemet.

NŐ KETTŐ: Hihihih! Bezsongott a bácsi!

FÉRFI KETTŐ: *(tovább sétálva)* Holnap már csak hatéves vagyok, aztán öt, aztán négy, egy... És eljön majd az ideje, hogy magamban ülök, durcásan nézek magam elé, órákig tart a bánatom, néha percekig, hirtelen elborít valamely nosztalgikus emlék, amit az anyaméhből hoztam magammal, elszorul a szívem, könnytől csillog a szemem, szaporán pillogatatok, lekókadtt fejjel várom a végtelen végét, reggel az estét, éjszaka a reggelt. Éhes vagyok, kiáltom olykor. És adnak ennem. Hirtelen fellököm a tejes bögrét. Nem kell! Ordítom torkom szakadtából. Toporzékolok, az élő fába is belekötök. *(Toporzékol, vetkőzik. Csecsemőöltözékben rúgkapál, odacsínál. Nők jönnek, betolnak egy ágyat, amelyen jókora pólya van. Lefektetik, tisztába teszik.)* Tisztába tesznek. Rettenetesen szégyellem magam. A mindenfelé kidagadt kék ereimet, hervadt micsodámat, a pötttyedt ráncos bőrt a testemen, a szőrös lábamat. Egyre többet alszom. Az étel nem érdekel, gyűröm magamba. *(Óriási cuclis üveget hoznak, szoptatják, gügyögnek neki, közben tapogatja a nőket.)* Így öregszem bele a pólyába. Remegve fekszem, ordítani van kedvem. *(Gyermek módra sír.)* Fáj valamim. Tudja a fene, mi fáj? Azt hiszem, az egész testem, minden öreg csontom. Nem kell dudli! *(Kiköpi.)* Nem kell az injekciós tű, az alultáplálás. Nem kell a tej, nem kell a vér! Nem kell a glukóza. Nem kell a hazugsággal tele levegő! Hagyjatok aludni! Nem a magam elhatározásából jöttem erre a furcsa világra, de tudom, hogy a magam elhatározásából távozhatom innen. Kijelöltem a magam

idejét. Megkezdtém a visszaszámolást: 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, 0. Vége. Csend. *(Felemelkedve.)* Ha tehetném, a zérót egymás után kétszer is kimondanám...

(Megbolydul a színpad, emberekkel tele az utca. Feliratos táblákat hoznak:

MA INDUL AZ ÚJ IDŐSZÁMÍTÁS!
VILÁG JÓ EMBEREI, EGYESÜLJETEK!
NE VÁGJUNK KI MINDEN FÁT!

Ütemesen masírozik, pattogó indulót játszik a katonazenekar. Férfi Kettő kapkodva szedi magára levetett ruháit, visszaváltozik középkorú férfivá. A tömeg előtt állva.) Szívemben gyertya ég, agyamban képlékeny mikroprocesszor lüktet hangtalan, hajszálaim kozmikus laboratóriumok, két megvakult fénykibocsátó dióda a szemem, nyomtatott áramköreim lejáratott szavaktól oxidálódtak.

Megfordult, súlytalan a világ,
Költők lebegnek légüres térben.
Rám csapták a budiajtót.
Helyembe jött, s most mégis, előttem jár a fiam.
Merre hagytam a halálom?
A végére képzeltem.

Ha egyszer majd megáll az idő, megfordul, és visszafelé folyik a Duna, bő lére engedett zavarosságunkat elnyeli forrása. Európa megduzzad akár egy fürdőszivacs, és a kiszikkadt tenger fenekén öregember-ráncosra reped az iszap. Hajók koccannak a Fekete-erdőben, a forrás partjain nagy hajú Strauss-együttes játszik valamiféle nosztalgikus-keringőt és a vizák fehér ikráikat táncoltatják a szaporodó örvényekben. Elektronikus óraként süllyedünk egyre lennebb, víztiszta kijelzők alá menekülünk, amelyeken egyre nagyobb időközökben kirajzolódnak pontos időt mutató buborékaink. Néha azt hisszük, vége. *(Elgondolkozva)* Pedig a java még hátra van...

(A szereplők hátat fordítanak a nézőknek. Döngve-dübörögve masírozik, fortissimót játszik a katonazenekar. Integetve, ujjongva fogadják. Férfi Kettő szoborként áll, kitartóan nézi a közönséget.)

Lassú függöny

AZ ISMERT KATONA

Tragédia két részben

SZEREPLŐK:

APA

ANYA

LÁNY

FIÚ

KEDVES

BELÜGYIS

KATONAORVOS

PARANCSNOK HANGJA

Történik a múlt század nyolcvanas évek végén, egy balkáni országban.

Első felvonás

1. jelenet

A színpadon többszemélyes ülő alkalmatosság, amit a későbbiek folyamán padnak, ágynak, ravatalnak lehet használni. A kanapén, lakásuk nagyobbik szobájában ülnek a szülők. A színpad közepére terített színes szőnyegen fiuk a kapcakötést gyakorolja.

APA Gyakorold csak. Ennek még hasznát veheted.

FIÚ *(szemüveges)* Kötve hiszem. Ma már harisnyában járunk.

APA A hadseregben nehezen változnak a dolgok. Majd meglátod, hogy ott úgy érzed magad, mint aki valamely régi regény világába tévedt. Maradi felfogás, percre kicentizett élet, minden arra szolgál, hogy megtörjék fel-felhorgadó ellenkezéseket. Ott a „Pofa be!” az úr! A szó és a felszerelés egyformán durva, sértő, nehezen elviselhető.

ANYA Csizmába kapca való. Talán magad is láttad, gyerekkorodban, falusi nyaralásaid alkalmával... Amikor Miklós bácsiéknál nyaraltál...

FIÚ Ott többnyire mezítláb járnak, nekünk is megengedték.

APA *(kiveszi a fiú kezéből a vásznat, háromszögbe hajtogatja, lerúgja papucsát, könnyedén lábára tekeri a vásznat, ismétli a mozdulatot, aztán a fiú lábára igazítja a kapcát)* Az a fontos, hogy sima legyen. Mert, ha rosszul csavarod összegubancolódik és felsérti a lábad.

LÁNY *(vaskos fabőrönddel jön)* Ez aztán kiadja az alakod, Bátyuskám! Muszáj ilyen ósdi holmit kényszeríteni az egyetemistákra?! Úgy látszik, visszafelé megy nálunk a világ!

ANYA Nyughass már! Hányszor mondtam már, hogy nálunk a falnak is füle van...

LÁNY Ez a katonaság, egy nagy hülyeség! Kilenchónapos büntetés...

FIÚ Nyugi, lehet, hogy te is odakerülsz. Hallottam, hogy a lányokat is beöltöztetik!

LÁNY Majd mi megvédjük a béketábort!

APA Háborúskodással!?

ANYA Te csak ne tüzeld őket, amúgy is folyton eljár a szájuk.

APA Ha rajtad múlik, némának szüldöd őket?! Legalább most, itt, magunk között, hadd érezzék magukat szabadnak!

ANYA Nem árt az óvatosság. Manapság könnyen elfurcsulnak az emberek, úgy tesznek, mintha magukat védenék azok, akik másokat víz alá nyomnak. Levegőért kapkod itt mindenki, minden lélegzetvételünk jegyzőkönyvelik.

APA Ne huhogj már, mindennek van orvossága. A rosszra is fel kell készülnünk, Hát nem azért meséltem az előbb is katonáskodásomról. Ami velem történt, megtörténhet mással is, jobb, ha a fiúkat nem éri meglepetés.

FIÚ Téged három évig sanyargattak, ha kibírtad, miért ne bírnám ki magam is azt a kilenc hónapot? Az nem lehet, hogy azóta ne javultak volna a körülmények a kaszárnyákban.

LÁNY *(játékosan dúdolva)* Ballag a katona/Azt se tudja hova/Esze legyen, ha nincs lova... Tralalalalala.

FIÚ (*tettetett felháborodással*) Áhááá! Gúnyolod rendíthetetlen nagy függetlenségünket, és ősi országunk hős fiainak hűséges szolgálatát a nemzeti szuverenitás szent oltárának védelmében! És éppen velem, a hűség – hű micsoda vitéz! – katonájával csúfolkodsz! Majd adok én neked, drága és egyetlen húgocskám! Majd mindjárt elbánok én veled, katonás szigorral, kemény büntetéssel... (*Játékosan cibálják egymást, kergetőznek*)

Lassan elsötétül a színpad.

2. jelenet

FIÚ (*a színpad baloldalán, reflektorfényben felidézi, felmondja vagy olvassa levelét, a háttérben halk katonazene, nyekergő induló*) Kedves Édesanya, Édesapa és Húgom! Szerencsésen megérkeztem, de csak másnap kaptam a téli ruhákat. Kint meleg van, és süt a nap, és mindenki izzad. 2400 ember – egyetemista van itt, és minket, magyarokat akarattal szétválasztanak, és nem szakonként osztanak fel. Csaba a fölöttem levő emeleten alvó 180 ember között van, és nagyon ritkán látom. A többieket is mindenféle szétszórták. Csoportfőnök vagyok. Már az első nap, felvittek egy dombra, és a melegben jól megizzasztottak. Szombaton meneteltünk, és beoltottak tetanusz és tífusz ellen.

A hangulat jó, mindenki elég vidám. Eskünk kb. 31-én lesz, és ha eljössz kocsival, akkor hozd el, kérlek, B.-t is, ha van hely.

A tisztek szigorúak, mert most kerültek ki a tisztiiskolából.

Állandóan takarítani meg mindenért sorakozni kell az udvaron. Ne küldjetelek csomagot, mert lehetséges, hogy elvisznek almát szedni, és féltő, hogy nem jut el hozzám.

Úgy gondoltam, hogy kéthetenként írok, mert nem nagyon van mit írni.

Emeletes ágyakban alszunk, és tanítottak egy éneket.

Add át mindenkinek üdvözlétemet, mert nem írhatok mindenkinek. Nincs mit, és nincs időm. Sokszor puszipalackozok mindnyájatokat.

Hirtelen sötét.

FIÚ (*a színpad jobboldalán, fényben, a háttérben halkán nyekergő induló hallatszik*) Kedves Gino! Szerdán indultunk, mint tudod. Csaba majdnem lekészte a vonatot. Ahol váltanunk kellett, három órát vártunk. Borzasztó sokan vagyunk itt. Akarattal úgy válogattak ki, hogy a magyarok és az azonos egyetemre bejutottak ne kerüljenek egyhelyre. Első nap nem kaptam ruhát. Tegnap négyszögbe álltunk, és aztán felvittek a környező dombokra. Jó meleg van, kifáradtunk. Téli ruhát adtak, és teljesen be kell gombolkozni. Egyszer majdnem egy órán át csak a Vigyázz!-t és a Pihenj!-t gyakoroltuk. És mind az orrom előtt járkált a vezető, hát csak elkapott a sírás, alig tudtam abbahagyni. Amikor visszatértünk a gyakorlatról, rájöttem, hogy beszélgetnem kell, mert piszkosul egyedül érzem magam. Mellettem egy korrekt cigó és egy vicces tag alszik. Mi hárman lógunk, hülyéskedünk. Felszabadultnak érzem magam: fütyülök, káromkodom, beszélgetek, kacagok. Pénteki menü: 1. káposzta, tea, 2: leves-lé, paszuly+szalámi, 3. paszuly, laska, rizskeverék.

Szombaton 5.30-kor keltünk, meneteltünk az udvaron, beoltottak tífusz és tetanusz ellen. Aztán megint meneteltünk, szakmai filmet láttunk és ebédeltünk. Délután takarítás, sepregetés az udvaron, aztán vacsora. Mi hárman mindig előrelopózunk a kajasorban.

A többiekkel ritkán találkozom, külön programjuk van. A talpbetétet ma kaptam, ma tudtam elhozni Árpitól, mert eddig nem is láttam. Kösz szépen!

Vasárnap hatkor órákor ébresztő, sepregetés az udvaron. Déltől hétfő délig szolgálatosak vagyunk a kantinban, ami azért nehéz, mert kb. éjfélkor fekszünk, négykor kelünk.

Tanítottak egy éneket. *(felerősödik a nyekergő induló hangja)* Nyolc embernek vagyok a főnöke, ami elenyészően kis tisztség, de azért ez is visszaadta az önbizalmamat. Rövidesen elég erős leszek ahhoz, hogy tegyem, amit tennem kell. Ez itt iskola, és itt minden előírás szerinti. Nem nyírtak meg. A víz csak az első emeletre jön fel. Én a másodikon vagyok. Török vécé.

Írjál, mi történik otthon veled és az ismerősökkel. Vedd fel a kapcsolatot az enyéimmal, mert megírtam nekik, hogy lehetőleg hozzanak el. Kéthetenként írok. Egy puszi.

Hirtelen sötét, a fiú reflektorfényben a színpad másik oldalán.

FIÚ *(bosszankodva)* Gino! Levelet – ez a második levelem – még nem kaptam tőled! Anyáméktól sem! Úgy látszik, elég lassan jön a posta. Holnap reggel elvisznek kukoricát szedni egy hónapig. Este majd megtudom, hogy hová, és hozzáírom a levélhez. Ezek szerint felesketésünkre csak később kerül sor, és addig nem kaphatunk kimenőt. Egyébként jól vagyok, nincs semmi baj. Elég ritkán mosakodom, nincs víz, és így elég mocskos az ember. Vasárnap a konyhán mosogattunk: hárman kb. 6000 tányért és 3000 csuprot. Tegnap zuhogott az eső, és eláztunk. Mindenki csupa sár volt, és jól megszaladtattak. Láttam a várost, nagyon jópofának tűnik. Szép kisváros. Írd meg, hogy megkaptad-e a leveleket. Gyanús nekem, hogy nem kapok levelet. Egy puszi – Lennon lemezborító-féle.

APA *(a színpad másik oldalán felvillanó fényben válaszleveléből idéz)* Kedves fiam, köszönjük leveled. Minden lényegest megtudtunk belőle, még többet is a kelleténél. Több tanácsot már nemigen adhatunk, csináld úgy, hogy valahogyan jól legyen. Kímélni nem kímélnek, ez nyilvánvaló. De szerencséd van, az idő: kedvez nektek: sáros őszen még cifrább a sok ugrabugrálás. Minden arra jó nekik, hogy kezes bárányt neveljenek belőletek. Az okos ember ezt átlátja, és nem ellenállással, hanem feddhetetlen magaviselettel, nyugodt önfegyelmezéssel válaszol. Sportolóként ezt már végigcsináltad, ezért nem félek, felülemelkedsz te minden kicsinyeskedésen. Vezetőként nagy legyen a szád, de harag nélkül, indulat nélkül parancsolj. A lényeg az, hogy együtt és győztesként kerüljete ki minden megpróbáltatásból. Ha jól meggondoljuk, játék az, amit csinálsz, de úgy kell tenned, mintha komolyan vennéd.

Ennyi prédikációt is csak azért írtam, mert itthon a helyzet változatlan. Anyád kórházban, húgod tanul. Folynak mindennapi csatározásaink. Megkaptuk a ballagásodról készült képeket. Ha anyádat kiengedik a kórházból elmehetünk hozzád. És elvihetnénk B.-t is.

Anyád ebben a hónapban nem kap fizetést, költségvetésünk teljesen felborult. De novemberben valószínűleg arrafelé lesz dolgom: nyilván felkereslek. Leveledet mindenkinek megmutatjuk, akit érdekelhet, üdvözlétedet átadogatjuk. Ha nincs is mit írnod, akkor is írd kéthetenként, mert anyád is van a világon. Izgul érted. Vigyázz magadra, és ha lehet, másra is.

Mindnyájan csókolunk: Apád

Sötét

FIÚ *(az előbbi helyen megvilágítva)* Kedves Édesanya, Édesapa és Húgom! Azért írok, mert holnap reggel elvisznek egy hónapra kukoricát szedni, és valószínű, hogy ott is lakunk majd. Egy faluba visznek. Majd onnan is írok Ez a második levelem. Lehet, az elsőt nem kaptátok meg. Szeretettel.

Sötét

LÁNY *(az apa helyén)* Kedves bátyám! Hogy érzed magad? Mennyit fogytál? Tejet kaptok? Miben szenvedsz hiányt?... Na, ebből elég!

B.-vel nem tudtam felvenni a kapcsolatot, mert eddig ahányszor telefonáltam, sohasem kaptam otthon. Ezelőtt kb. egy hete volt fent a sulinkban, azóta nem találkoztunk. Mikor fent volt, nem említett semmit a nadrágról. Nem tudom, mire véljem ezt? (Különben nagyon jól áll a pufajka rajta.) Azzal a nyávogós Jolival jött. Feri is volt fenn a suliban, kérte a pénzt. Milyen pénzt? Akkor én még semmit sem tudtam a tartozásodról. Most már értem, de nem tudom, hogy vegyem fel vele a kapcsolatot. Tegnap Mari is megjelent Jolival, és velük üzentem, hogy értesítsék valahogy B.-t, hogy beszélni akarok vele. Azóta még semmi jel!

Alig van egy kicsi szabad időm. Olyan nehéz ez a tizedik. Annyit kell tanulni. Igazad volt! Az idei matekból egy csöppet sem értek. Most Józsit is elvitték három hétre kukoricát szedni... Szóval még a végzős egyetemistákat sem kímélik! Így aztán nekem még nehezebb, nincs ki segítsen. Elég izék a tanárok, mert mindenki követeli a tankönyvet. Van mit cipekednünk.

Osztályom elég jó, de tanulmányilag gyenge. Két csoport van: 1. gyenge, 2. közepes. Jó, zseni, okos nincs egyetlenegy sem.

Barátaiddal még találkozol? Melyiket nyírták kopaszra, és kit kísért ki három „kislány” az állomásra? Kikkel ismerkedtél meg? Milyen a nyolcas csoportod?

A tanárok csaknem mind azt kérdik, hogy a te húgod vagyok-e.

Képzeld, az első franciaórán a tanárnő megjegyezte, hogy reméli, nem leszek olyan életunt az iskolában, mint amilyen te voltál. Megpróbálom idézni: *(Eljátszza a jelenetet)*

– Mit csinál most a bátyád?

– Elvitték...

– Nem jutott be az egyetemre.

– Dehogysisnem!

– Igen? Akkor jól hallottam... (Bájos mosoly.)

– Hányassal?

– Hát másodiknak! (Tátva maradt a szája.)

– Nem jön, hogy elhiggyem...

Erre valaki beköpi az osztályból: Nem franciából kellett felvételizzen! Kitért a röhögés.

Rögtön leültetett, öt perccel később kidobott, mert beírtam a könyvbe, a francia szöveg fölé, a fordítást. A volt oszid is mind engem szólít. Nem tudom, mi baja velem?

Na; de nem írok többet, mert már unhatod. Őszintén szólva, álmos vagyok!

Sokszor öllelek.

Sötét.

FIÚ *(ugyanott)* Leveleiteket tegnap kaptam meg, és örültem nekik, hisz ezek voltak az elsők.

Itt kukoricát szedünk, háncsolunk és rugdossuk le a teherautóról. Reggel hatkor költenek, és 18 órakor fejezzük be a munkát. Elég nehéz és fárasztó.

Pénteken elvittek a közfürdőbe. A falu két várostól egyenlő távolságra van, és szép házai vannak. Németek lakták, mert a házak homlokzatán a század eleji évszámok mellett német nevek olvashatók. Szombaton kerestelek telefonon, de nem vette fel senki. B.-vel beszéltem.

Sok kenyeret eszem, hogy jóllakjam, mert a munkától megéhezem. Nem nagyon van időm semmire, de azért befejeztem egy Hemingway-t, és egy Shakespeare-kötet végén járok.

Nem lesz elég vécépapirom, és hiányzik az édesség, pénzem elfogyott.

Húgom! Beszéltem B.-vel, és mondta, hogy szégyellt visszahívni, de mondtam neki, hogy majd rendezze el veled a dolgot, beszéljen veled. Árpi csaknem kopasz, Csabát sem nyírták meg. Azok a lányok az állomáson a Bodi húga és barátnője voltak. Ha a matektanár téged szólít, az nem baj, csak vigyázz, legyen meg a házi feladatod, és kész. Tanulj főleg mateket és fizikát. (Ebben segít majd Józsi is.) Más tantárgyakra, házi feladatokra ne fecsérelj az időt! Inkább figyelj órán, hogy megértsd a dolgokat. Vigyázz a kémiára. Így több időd lesz készülni.

Szeretettel.

Sötét

APA (*ugyanott*) Szólt Anyád, hogy szépen írjak. Biztosan azért, hogy olvasható legyen. Törd kissé magad, akkor bizonyára belátod, hogy írásom, ha olvashatatlan is, de gyönyörű. Éppen most készült el a költségvetésünk. Téged is bevettünk a költségvetésbe. Nem ezzel a százassal. Ezt gyorssegélyként küldjük. Nem így képzeltük a katonaságot, hogy hálósobátok cico-mázásra a kedves szülőknek kell pénzt küldeniük. A mellékelt kékhasút próbaként küldjük, ne nagyon dicsekedj vele, mert esetleg felbontják az összes borítékaidat. Anyád gyűjti az édességeket számodra. Lemondtunk a Trabantos kirándulásról: újra nagy sorok alakultak ki a benzinkutaknál. Ha csak én megyek, az neked is jó, mert többet juttathatunk kajapótlékkodra. B. amúgy sem hajlandó velünk jönni, és igaza van, mert vagy velünk töltöd az esti kimenődet, vagy vele. Köszönjük, hogy húgod segítségére siettél néhány jó tanáccsal. Erről, jut eszembe, hogy mondta valaki, a műegyetemen pedagógiai kurzus is van. Aki elvégzi, műszaki tantárgyakat taníthat középiskolában. Még egy lehetőség, hogy majd megtaláld a helyed az életben. Egyelőre ennyi. Hazahoztuk faluról Nagymamát. Mindenki jól van. Anyádnak használt a kezelés. Túl vagyunk egy adag influenzán. Azt hiszem, neked is jót tenne egy kis C-vitamin. Most sietnem kell Anyádat elkísérni, hétfő van, délután is dolgozik.

Mindnyájan csókolunk.

Sötét

FIÚ (*ugyanott*) Azért írok rögtön, mert a levélben írod, hogy egy százas van, és ugyanezt mondtad a telefonba is, de nem találtam sehol. Többször is körülnéztem azon a helyen, ahol felbontottam a levelet, de nem hinném, hogy a felbontásnál csúszott volna ki. A borítékon sem látszik semmi nyoma az esetleges felbontásnak. Bánom, hogy megírtam, elfogyott a pénzem, mert nem azzal a szándékkal írtam, hogy pénzt kérjek, mert nincs mire költenem.

A hálónk 36 személyes, és a szülők által küldött pénzből függönyt, sötétítőt, virágokat, seprűket, mosóport kellene, hogy vegyünk. B-t is meggyőztem, hogy ne látogasson meg, mert túlságosan körülményes lenne az utazás és fárasztó. Remélem, a csomagot, amit küldesz, minden baj nélkül megkapom, mert nyugtalanít ez az eset a pénzzel. Láttam három fehér fenékű özet, és egy nyulat, ölyvet, fürjet és sok-sok fácánt. Ettem vadszőlőt és sült szóját.

Sötét

APA (*az anya mellett állva, mindketten reflektorfényben*) Ma kaptuk meg házassági évfordulónkra küldött táviratodat, és igen jólesett megemlékezésed, jókívánságod. Ma érkezett a leveled is, illik rögtön megválaszolni. Úgy lesz, ahogy kívánod: B.-ék menjenek avatáskor, én később, de még ebben a hónapban. Választás lesz. Úgy gondolom, aznap nem avatnak. Ha

igen, akkor nehéz lesz a B.-ék utazása, papírt kell kérniük, hogy ott szavazhassanak. De mondom, két ünnep sok egy jó katonának, ilyen alkalommal régen italadag is járt. Ha a kettőt egyszerre tartják, néhány korttyal kevesebb. Majd meglátod.

Az ellopott százast nem sajnálom, a tanulság többet ér... Az is igaz, hogy nem lehet levélben pénzt küldeni, ezért reklamálni sem lehet. Gyorsan akartuk küldeni, és úgy jártunk el, mint a falusiak. Ha valóban tudod nélkülözni a pénzt, akkor legközelebb B.-vel küldünk, mert biztosan lesz kiadásod.

A héten Józsival elkocsikáztunk hozzájuk, és elhoztuk a télire való krumplit. Dicsérték az öregei, hogy szorgalmas vagy. Amikor segítettetek a kukoricaszedésben a többiek egy, de te két sort vállaltál. Sok és iható már az idei bor. A házigazdák és a rokonság szívélyesek voltak.

Nemrég Anyáddal egy faluba jártunk, hoztunk hét láda almát. Egy másik helyen pálinkát és paszulyt kaptunk. Az idén tehát a konyhára legszükségesebbeket beszereztük, amikor majd hazalátogatsz, meglátod. Ilyenformán pénzügyekben is még az idén egyenesbe jövünk. Azt tervezem, hogy miután letelik a szolgálatod, velünk vagy B.-vel és a többiekkel két hetet utazgass a szomszédos országokban, ha kiengednek.

Nagymama kezéről levették a gipszet, ígérte, hogy süt neked tésztát. A klub színjátszói részleteket mutattak be kísérleti darabjukból a diákok előtt. Húgod is szerepelt. Szép siker volt. Nagypád kérésemre készített három pár bundás vagy műszörmés bakancsbetétet, ha sürgős, csomagban felteszem. Ha nem fázik a talpad, elviszi neked B.

Üdvözlöm a fehér fenekű őzikéket, vigyázzanak magukra. És te is. Kilenc hónap után lettél csecsemő, az emberesedés kilenc hónapjából csaknem másfél hónap eltelt, azt hiszem, elégedettek lehetünk veled. Mondanom sem kell, várjuk leveleid. Csókol: Apád.

ANYA *(az apa mellett)* Drága kicsi fiam! Miután jó Apád már mindenről beszámolt, nekem nagyon kevés maradt, de szeretném elmondani, nagyon boldoggá tett figyelmességed, és komoly gondolkodásod, nem mintha eddig sok panaszra lett volna okom. Szeretném, ha leveledben megírnád, mire van szükség: ruha, étel? De ha lehet, pontosan. Gondoltam valami meleg holmira, amit majd Édesapa elvinne neked. Mi szükséges? Én is már nagyon szeretnélek látni, de a helyzetet ismerve, te megérted... Amikor hazajössz, majd sokat dumálunk. Húgodnak nagyon hiányzol, akárcsak nekünk. Nagyon jó, hogy mindig írsz neki is, így talán, remélem, még közelebb kerültek egymáshoz, ami nagy öröm számomra. Sokszor csókol Édesanyád.

3. jelenet

A színpadon nappali fény. Az anya kabátban, éppen elmenőben, az apa ajtóig kíséri.

ANYA Ha lesz időd, javítsd meg a konyhai csapot, megint csöpög. Ne várjatok, ebédeljetek. Vacsorára majd hozok a pékségből friss kenyeret... Tartják a helyemet a sorban.

APA Ne nyugtalankodj, minden rendben lesz. Várlak...

ANYA Szervusz *(kimegy)*

APA *(elgondolkozva kivár, később észbe kapva)* Szervusz, szervusz... Várlak... *(Téblából a szobában, jegyzetel)*

APA *(felkapja fejét a csengetésre, sietve ajtót nyit)* Mit felejtettél itt?

BELÜGYIS *(civilben, de lerí róla a rosszul öltözöttség)* Zavarok?

APA *(idegesen)* Nem vártam. Mit óhajt?

BELÜGYIS Arra gondoltam, hogy folytatnunk kellene a tegnapi beszélgetést.

APA Nincs több mondanivalóm.

BELÜGYIS *(körbejár a szobában)* Persze, megértem. Tegnap valószínűleg feszélyeztette a környezet, tudja, a mi irodáink meglehetősen ridegek, és elége hivatalosan viselkedtünk. De itt ugyebár egészen más... Itt valóban kellemes... És ez a sok könyv...

APA *(idegesen)* Kapitány! Nekem dolgom van... Beidéztek, elmentem három órát faggattak, fenyegettek. Tudja, hogy az irodájukat abból az egykori osztályteremből választották le, ahova négy évig jártam, mert iskolánkat megszüntették?! És a pincét, amelynek sivárságával fenyegettek, jobban ismerem maguknál, hiszen, mi diákok, hordtuk be oda, minden ősszel, a krumplit és azt a rengeteg káposztát. Mit akar?

BELÜGYIS *(erőltetett nyájassággal)* Szólítson Rusunak. Ha valaki kérdezősködne rólam, mondja, hogy képzőművészeti kritikus vagyok, és rendkívül érdekelnek... Mondjuk, hogy a Nagybányai Iskola alkotóinak munkái érdekelnek.

APA *(felvillanyozódva)* Tényleg... Ferenczy Károly, Glatz Oszkár, Réti István, Iványi Grünvald Béla, Thorma János... És Hollósy técsői iskoláját is ideszámítva, de a posztnagybányaiak közül Bernáth Aurélt sem kihagyva. Mit szól például sárga kabátos önarcképéhez? És a nagybányai kék... Valóban csodálatos világ. Ferenczy Károly immár vitathatatlanul a magyar impresszionizmus mozgalommá teljesedő nagy alakja, aki szelíd modernsége mellett megőrizte a klasszikus értékeket is...

BELÜGYIS Tudtommal Nagybánya Romániában van! Mindaz, amit mondott a mi impresszionizmusunkat dicséri. Javítson ki, ha nincs igazam. A neveket pedig felírom. Majd mi utána nézünk, mit csinálnak ezek az elvtársak ott Nagybányán!

Hirtelen sötét.

4. jelenet

Ismétlődő jelenet.

A színpadon nappali fény. Az anya kabátban, éppen elmenőben, az apa ajtóig kíséri.

ANYA Ha lesz idő, javítsd meg a konyhai csapot, megint csöpög. Ne várjatok, ebédeljetek. Vacsorára majd hozok a pékségből friss kenyeret... Tartják a helyemet a sorban.

APA Ne nyugtalankodj, minden rendben lesz. Várlak...

ANYA Szervusz *(kimegy)*

APA *(elgondolkozva kivár, később észbe kapva)* Szevasz, szevasz... Várlak... *(Téblából a szobában, jegyzetel. A csengetésre felkapja fejét, sietve ajtót nyit)* Mit felejtettél itt?

BELÜGYIS *(civilben, lerí róla a rosszul öltözöttség)* Üzenetet hoztam...

APA *(felháborodva)* Kifigyeli, hogy mikor megy el a feleségem... Mit akar már megint?!

BELÜGYIS Semmit, semmit. De mert a múltkor azt mondta, hogy mi nem adhatunk magának semmiféle megbízatást, utánajártam a dolognak. A megyei első titkár utasítását hoztam, személyesen kéri, hogy segítse munkánkat.

APA *(elgondolkodva)* Mit kell tennem?

BELÜGYIS (*belelapoz a kezében lévő irattartóba*) Vagy félszázan szerepelnek ezen a listán. Ismeri őket?

APA (*elveszi a papírt, mormolva olvassa a névsort*) Mindeniket ismerem.

BELÜGYIS Nagyszerű! Nem kérek lehetetlent, csak annyit, hogy adjon véleményezést róluk.

APA Minek?

BELÜGYIS Káderügy. A szokásos bürokrácia... Kell az irattartóba. Máskor is írt ilyet, amikor munkahelyi előléptetésről, felvételtől volt szó... És amikor külföldi utat kérelmeztek ismerősei.

APA Rólam is gyűjtöttek véleményezéseket...

BELÜGYIS Na látja. Írjon néhány sort, például erről az emberről. (*Egy névre mutat a listán*)

APA Kollegám volt.

BELÜGYIS Hát akkor, mi sem könnyebb.

APA Jó. (*leül, a térdére fektetett irattartóra helyezett papírlapra ír gyorsan néhány sort*)

BELÜGYIS (*átveszi a papírlapot, és félhangosan olvassa*) Alulírott stb. évtizede ismerem stb., kiváló munkaerő, talpig becsületes, rendes, családszerető stb. stb. (*Felkapja a fejét.*) De hiszen ez egy hibátlan ember! Nahát! Ez egészen valószínűtlen, nem gondolja?!

APA Bíráltnivaló benne is van.

BELÜGYIS Na látja! Írja csak ezt is oda. (*Visszaadja a papírt.*)

APA (*gyorsan ír még néhány sort*) Tessék!

BELÜGYIS (*elégedetlenül olvassa*) A munkaköri teendők során olykor ingerült, hirtelen haragjában az asztalt csapkodja, munkatársai, javítószándékkal, felhívták a figyelmét, hogy, ha lehet, káromkodjon ritkábban stb. stb.

BELÜGYIS Ennyi?

APA Más nem jut eszembe.

BELÜGYIS Erőltesse meg magát.

APA Jó. (*elveszi a papírt és nekikészülődik az írásnak, de előbb felmondja a szöveget*) Sok évvel ezelőtt, hirtelen felindulásból, pofon ütött egy belügyist, mert az, többek között, az ő édesanyját is szidta... Így jó lesz?

BELÜGYIS (*kikapja az apa kezéből a papírlapot*) Ez nem fontos! (*Parancsolóan az apa elé tartja.*) Írja alá! Írja alá, mondjuk, hogy VIKÁ. Ez lesz a titkos neve. Nyugodtan írhat bármit, senki sem fogja megtudni...

APA (*aláírja a papírt és átadja a belügyisnek*) Tessék.

BELÜGYIS (*méltatlankodva*) De hiszen ez a maga neve?

APA Vállalni szoktam, amit leírok.

BELÜGYIS (*csodálkozva*) Rendben. Maga tudja!

Hirtelen sötét.

5. jelenet

A színpadra leengedett, arctalan habszivacs-bábuk katona létét, jelzésszerűen sapkájuk mutatja. A két vagy négy sorba rendezett bábuk élén, az első sorban, a fiú. Sapkája, esetleg kabátja és ormótlan bakancsa mutatja katona voltát. A színpadon kívülről harsanó, unalomig ismételt vezényszóra, előbb a bábukkal egyszerre, aztán késve vagy a bábukat megelőzve, összezavarodva, hajtja végre a parancsot. Az arcára irányított fényben, az egykedvűségtől a dühödt felháborodásig, majd a megaláztatás miatti könnyezésig terjedő játéka közben gépiesen ismétlődik a kíméletlen parancs.

PARANCSNOK HANGJA Század, előre in-dulj! (döngő léptek hangja) Vissza-kozz! (A parancsszótól lemaradó ütemben lépések felerősített zaja) Egyszerre! A hétszentségét! Csak semmi csattogás... Század, előre in-dulj! (Döngő léptek hangja.) Vissza-kozz!

A nézőket is sokkoló, feszültséget keltő ismétlések után, a bábuk ütköztetése közben, fokozódó szuszogás, káromkodás foszlányok hallatszanak, végül a bakancsos lábak robajában összecuklik a bábukból álló század.

A fiú merev arccal, vigyázzba feszülten néz a semmibe.

PARANCSNOK HANGJA Országszomorító, anyámasszony társaság! Girhes intellektuel-banda! Puliszka népség! De ha vért izzadtok is...

6. jelenet

A látogatóknak fenntartott terem a kaszárnyában, előtérben ülőalkalmatosság. Az apa a fiúra vár. A belépő fiú egyik lába bekötve, papucsban.

APA (kibontakozva az ölelésből) Mi történt?

FIÚ Három napra felmentettek, mert feltörte a lábamat a bakancs. De már gyógyul...

APA Hogyan feltörte?

FIÚ Tele lett a lábam vízhólyaggal. Az egyiket a talpamon ki kellett vágni. De már gyógyul...

APA Fáj?

FIÚ Már nem... Mondom, hogy gyógyul...

APA Mesélj!

FIÚ Jól vagyok.

APA Tényleg?

FIÚ Tényleg. Reggel már csak fogat mosok.

APA Kevés az időnk?

FIÚ Nincs víz.

APA Hogyan nincs víz?

FIÚ Nincs nyomása.

APA Ez máshol is megesik.

FIÚ Meg.

APA Különben?

FIÚ Semmi különös. Telik az idő.

APA Kibírod?

FIÚ Ki.

APA Van valami problémád? Beszéljek-e a tiszttel?

FIÚ Nincs miért. Felettesem rendes ember. Kijövünk vele. Nemrég kötelező bőrröndvizit volt. Senkitől nem vett el semmit. Mások piszkálódnak. Holnap lögyakorlatunk van, megkért, hogy ne maradjak le, ha tudok, menjek velük tornacipőben.

APA Vállaltad?

FIÚ Igen.

APA Tornacipőben?

FIÚ Már nagyjából begyógyult a lábam.

APA Hogyhogy nagyjából?

FIÚ Holnap már csak ragtapasz lesz rajta. Három napig lötyöghetek a hálóteremben...

(Hangszalagról felidézett párbeszéd.)

„Tudsz-e kapcát kötni?”, „Tudok!”, „Honnan tudnál?”, „Nem nagydolog.”, „Na, nem baj. Megtanítlak.” „Ha sért a csizma, használd a kapcát!” „Bakancsot adnak.”, „Bakancsba is lehet...” „Jó.”

APA Felsértett a lábbeli. Mondtam, hogy vigyázz...

FIÚ Hány óra?

APA Mindjárt hat.

FIÚ Gyűlésre kell mennem. Ha már felmentettek a gyakorlatozás alól, a gyűlésről nem hiányozhatom.

APA Jól van, menj. Mondd, hogy apád vár reád...

FIÚ Hát akkor megyek.

APA Várlak!

(Az apa körbejárja a szobát, olvassa a feliratokat, kekszet majszol, közben elsötétül, és újra kivilágosodik a színpad. A fiú csomaggal tér vissza, mutatja a kalapot, amit a barátnőjének vásárolt.)

APA Nehéz?

FIÚ Ááá dehogy...

APA Mutasd a lábad. Húzd le a zoknid!

FIÚ *(önérzetesen)* Hát nem hiszed el nekem, hogy csakugyan begyógyult már?

APA *(a fiút fürkészve, lassan)* Elhiszem.

FIÚ Nemsokára letesszük az esküt. Utána biztosan még könnyebb lesz...

APA Ügyes vagy! *(Az általa hozott csomagot rendezve)* Majonézes albán csigát hoztam egy üvegben. Előbb ezt edd meg. Aztán a prézlis húst, aztán...

FIÚ (*mosolyogva az apa anyáskodásán*) Persze...

APA Egyél!

FIÚ Most nem tudok. Későn ebédeltünk. És bevágtam két adag babot.

APA Paszulyt.

FIÚ Itt babnak mondják.

APA Két adagot?

FIÚ Tudod, hogy szeretem. Nálunk önkiszolgálás van, hát beálltam másodszor is.

APA Nem fogytál.

FIÚ Nem fogytam.

APA Hát majd később megeszed, amit anyád küldött. Megkínálhatod a fiúkat is?

FIÚ Megkínálom.

APA Itt maradhatok holnapra, és beszélhetek a feletteseddel.

FIÚ Az csak rosszabb. Meg nincs is miért!

APA Ahogy gondolod... (*Zsebében kotorász*) Anyád pénzt küldött. Még jó, hogy eszembe jutott.

FIÚ Nektek most jobban kell.

APA Anyád úgy osztotta be, hogy ennyi jutott neked.

FIÚ Valóban nincs szükségem pénzre. Nemrég küldtetek.

APA Elment az már az adósságodra... Vedd el.

FIÚ Nem veszem el.

APA Nem vihetem vissza. Tudod, milyen anyád...

FIÚ De csak vidd vissza. Amikor hazamegyek szabadságra, akkor is kell majd.

APA Lesz akkor is, ne félj. Nagyanyád is adni akart egy százast, de lebeszéltem róla. Azt mondtam, tartsa meg év végére, amikor hazajössz.

FIÚ Akkor valóban jól fog majd.

APA Na, akkor itt hagyom a felét. Tedd el.

FIÚ Köszönöm.

APA Nincs mit.

FIÚ Mikor van vonatod?

APA (*órájára pillantva*) Fél óra múlva, de van később is.

FIÚ Nem késed le?

APA Nem. Közel az állomás.

FIÚ Valóban közel van, de azért idejében ott kell lenned.

APA Hát akkor megyek. Mit üzensz?

FIÚ Megírtam már mindent.

APA Írj az öregeknek is. Tudod, milyenek: várják.

FIÚ Mikorra érsz haza?

APA Ha minden jól megy, szombatra.

FIÚ Hát akkor indulj.

APA Megyek, fiam. Aztán írk, ha valamire szükséged van. A csomagban találász majd papírt, borítékot és bélyeget.

FIÚ Írok majd.

APA *(feláll, készülődik)* Megyek.

FIÚ *(átadja a kalapos dobozt)* Füle van, ott fogd a dobozt.

APA *(mindkét kezében csomaggal)* Szervusz, fiam! *(Nem foghatnak kezét, ezért két oldalt megcsókolja a fiát, és kitartóan nézi, hogy az furcsa, vontatott lassúsággal távolodik)*

7. jelenet

APA *(reflektorfényben)* Kedves közlegényünk! Hazaérkezve tanulmányoztam a menetrendet, és úgy tűnik, hogy a reggeli vonat rövid idő alatt téged is hazahoz. A mellékelt táblázaton megtalálod az összes igénybe vehető vonatok indulási idejét. Gyorsvonattal gyere. Érdeklődd meg, válthatsz-e elővételben ott nálatok gyorsvonati helyjegyet. De azt hiszem, helyjegy nélkül is utazhatsz, ha zsúfoltak lesznek a vonatok. Ha nincs más, gyere éjszaka.

Most rajtad a sor, írj szépen mindenkinek. Írd meg, mi van a lábaddal. Hogyan sikerült a vizsga, a felesketés. Szombaton értem haza. Ma vasárnap van. B.-vel beszéltem, eljön majd a kalapért, ha nem tud, a héten úgyis feléjük járok, és beviszem neki. Orvosi vizsgálatokat végez, hogy munkába álljon.

Most végre itt is napos idő van. A fűtés gyatra. 4 fok van a szobánkban. Várunk haza, ha többen vagyunk, melegebb van. Húgoddal nehezen bírunk, a szája nagy, anyáddal csatarálnak. Vakációig nem mehet sehova, mert későn jött haza. De még megmenthető. Számítunk a segítségedre, ha majd hazajössz. Légy ügyes. Mindnyáján csókolunk: Anyád, Apád és Húgod.

Sötét

FIÚ *(a színpad baloldali előterében, reflektorfényben felidézi, felmondja vagy olvassa levelét, a háttérben halk katonazene, nyekergő induló)* Kedves Édesanya, Édesapa és Húgom! Nagyon köszönöm a csomagot, éppen idejében érkezett. Karácsony után kapunk szabadságot, naponta két süteményt ehetek. A sajtot lassan eszegetem. Egy üveg szörp is elment. A kesztyű nagyon jó, az alsónadrágok is kitűnőek. *(Játékosan idézi)* „Kedves szüleim, fáznak a füleim, küldjének egy sapkát, puszilom a macskát” Köszönöm nagymamának a kesztyűt, nagytatának a talpbetéteket, fáradozásukat. Hallottam, hogy kaptam (valószínűleg karácsonyra) egy olyan pár csizmát, mint az édesapáé. Ennek nagyon örülök. Jól esne felváltani a durva bakancsot a kényelmes, szőrmés csizmával.

Remélem, hogy édesanya már teljesen felépült, nagymamának is rendben van a fájós keze. Húgom pedig jól felkészült a matek-, fizika-, román- és magyar-dolgozatokra. Üdvözetem Józsinak, Remélem, nincs nagy gondja a diplomatervek elkészítésével; és a húgom tanítása is könnyebben megy neki.

Ui. B.-nek a kalapot karácsonyra vettem. Ha meggörbült volna a karimája, kérlek, szedd rendbe, és úgy add oda neki, amikor meglátogat. Elolvastam már: SHAKESPEARE: A WINDSORI VÍG NŐK SOK HÚHÓ SEMMIÉRT, HEMINGWAY: AKIÉRT A HARANG SZÓL és BÚCSÚ A FEGYVEREKTŐL Tetszett!

Szabadságig elolvasom: STEINBECK: ÉRIK A GYÜMÖLCS.

Még adnunk kellett fejenként 100 lejt szőnyegért és függönyért.

Gyors sötét

FIÚ (*a színpad jobboldalán, fényben, a háttérben halkan nyekergő induló hallatszik*) Kedves Karcsi és Erika! Roppant kellemes meglepetés volt számomra a Rocky-kép. Mintha az otthoni, a régi életből jutott volna el hozzám egy kis darab. Nekem a kép minősége is nagyon jónak tűnik azért, mert a felvétel nem csillogó, fényvisszaverő, hanem matt felületű. A színész póza pedig, akárcsak neked, nekem is nagyon tetszik. Attól pedig egyenesen sírni tudnék, hogy mi milyen jó barátok maradtunk. Büszke vagyok, hogy barátságunk átvészelte az olyan időközöket, amikor csak ritkán találkozhattunk. Ha barátságról beszélnek, szeretem a mi kapcsolatunkat példának felhozni. De erről, azt hiszem, nem kell sokat szövegelnem, mi tudjuk, hogy milyen a barátságunk. Te pedig Karcsi kitűnően megosztottad magad Erika és személyem között. És sikerült az is, hogy az Erika iránt tanúsított félszégemet legyőzve, őt is ugyanolyan barátomnak érezzem, mint téged. Kissé romantikusan a jövőről álmodozva, azt előre látom, hogy évek múltán családok és családom között megmaradnak a jelenlegi viszonyok, együtt fogunk szórakozni. És még rögbizni is. Szilveszterezni pedig ha törik, ha szakad, együtt fogunk. Remélem, mindenkinek jól telik majd az ünnep. Csabát csak azért szeretném belevonni a dologba, mert ő tud komoly is lenni, és hülyéskedni is, ha kell. Már annyira hozzám kötődött a sulis-évek alatt, az egyetemen és itt, hogy sajnálnám szegényt kituszkolni; tudom, hogy nincs más társasága, ahol szilveszterezhetne. Lajival kapcsolatban igazad van. Tudnod kell azt is, hogy természete miatt nem kötődött senki hozzá komolyabban. Mindenki számára csak egy szimpatikus, bőbeszédű, szórakoztató pajtás. Tehát nyugodtan nélkülözhetnénk a társaságát, ha előzetesen nem bíztam volna meg a pia beszerzésével. De úgy intézhetitek a dolgot, csak négyen legyünk. Hantázni lehetne valamit arról, hogy nincs hely, nem engedik a szülők.

Na ez így nem szép dolog, nem szabályos! Végül is azt hiszem, nem olyan tűrhetetlen a Laji társasága, hogy ne szórakozhatnánk együtt egy éjszakát. Utána pedig nem muszáj találkoznotok vele. Azért csak hívd fel B.-t, és nyugodtan mondd, mit tegyen. Ne hagyd rá a szervezést, mert ha valami nem sikerülne, akkor csak őt egyedül terhelné a felelősség, és hibásnak érezné magát. Ez elrontaná a kedvét, és lehet, a hangulatot is. Talán túl sokat figyelmet szentelek a szilveszternek, de ez azért van, mert távol vagyok az előkészületek helyétől, nem vehetek részt bennük, és aggódom azért, hogy minden jól sikerüljön.

A Zsókaról szóló hírek megleptek. Elképzelhetetlennek tűnik, hogy újra vele járjak. Csak miután összevesztünk, ismertem meg igazán. Mindenesetre szeretnék elbeszélgetni vele, lássam, mi késztette arra, hogy egy olyan ember barátságát keresse, akivel két évig nem váltott több szót néhány „szervusz”-nál. Azt gondolom, hogy mint utolsó menhelyhez folyamodik hozzám, vagyis szeretne valakivel járni, de már nincs kivel. Ezért ő jár a férfi után.

Vasárnap letesszük le az esküt. Kíváncsi vagyok, miben különbözik az utána következő élet a mostanitól. Ezen a héten könnyebb volt a programunk, gyakoroltuk a díszlépést, énekeltünk, tanultunk. Viszonylag kellemesen telt volna ez a hét, ha nem sértette volna a bakancs hol a bal, hol a jobb lábamat. De ez is elmúlik, már csak 24 nap van a hazatérésig.

Mindkettőtöket és csókollak

Ui. Kellemes Mikulást!

Sötét

KEDVES *(a színpad jobboldalán, fényben)* Kedves Gugu! Gondolom, nem is kell, hogy mondjam, mennyire megörültem a levelednek. Furcsa módra egyszerre kaptam meg mind a két leveled. Örvendek, hogy sikerült megszoknod az ottani életet. Most kaptam egy képeslapot Árpitól, azt írja, hogy mégsem üdülés és nem leányálom, amit csináltok. Érted nem izgulok, mert tudom, hogy te minden helyzetben feltalálod magad. Nehezebb Csabának.

Szégyellek találkozni a húgoddal, mert nincs nadrág, nem tudtam szerezni. A Mari csoportjának indulását elhalasztották, és nem találok senkit, aki hozna.

Máskülönben jól vagyok. Befejeztem a szórakozást. Neki fogtam angolt és németet tanulni. Közben járkálom az orvosi rendelőket, hogy dolgozni mehessek a laborba. Nagyon rossz így, mert olyan egyedül vagyok. De már én is kezdem megszokni. Ritkán megyek ki a házból, és akkor is csak kevés időre. Így egyszer találkoztam F.-vel és Andrissal a restiben. Nagyon furcsán néztek rám, mert Jolival és a bátyjával voltam, aki fülig szerelmes lett belém, és meg akarja szakítani az eljegyzését, hogy megkérje a kezemet. Sajnálom szegény srácot, mert látszik rajta, hogy nem hazudik, de engem hidegen hagy minden ilyesmi. Volt, aki elhitte, hogy az ő menyasszonya vagyok, mert mind a kettőnk ujján volt karikagyűrű. Máskülönben F. biztosan megírja neked.

Arról volt szó, hogy megyünk hozzád Sanyival (a Joli pasasa), mert ő is készült valakihez, de a végén, sajnos, nem lett belőle semmi, mert ők ketten összevesztek, én meg vele csak nem indulok el, mert pont szombaton mondta a Joli bátyuskája, hogy Sanyinak is nagyon tetszem, és feni reám a fogát. Azt is mondta, hogy biztosan hívni fog, hogy mi ketten menjünk el, de gondoljam meg, mit csinálok. Úgy döntöttem, inkább várok, amíg gyűjtök valami pénzt, lemegyek hozzád vonattal. Jancsival találkozom néha, őt is viszik decemberben, ide a közelbe. Mari nagyon szereti a munkahelyét. Sári szakított Andrissal, és dolgozik. Lajcsi intézte el neki hat hónapra. Ő is üdvözl. A többiekről nem tudok.

Írhatnál többször is, ne csak kéthetenként, mert ennyi idő alatt is sok minden történik. Utoljára pedig csak annyit, hogy vigyázz magadra. És nagyon fukarkodsz a puszikkal. Mint akkor, utolsó este. Küldjél nyugodtan két Lennon-lemezborító-féle puszit. Várom leveled, és nagyon sokszor puszilla!!!

Ui. Mit jelent a Gino?

Sötét

FIÚ *(a színpad baloldalán, fényben)* Kedves Gino! Kimentünk a postáig a ruhászsákjainkkal, és vettem levelezőlapot. Csak ma este indulunk. Tegnap írtam neked a második levelet. Ezt a lapot megpróbálom a városban feltenni. Egy puszi.

Sötét

KEDVES *(a színpad jobboldalán, fényben)* Megkaptam a képeslapodat is, és nagyon örvendtem neki. Nem tudom elképzelni, hogy visznek ki titeket az utcára eskü előtt! Jó, hogy már ilyen hamar felmérhetitek a terepet a spinkók ügyében. Mire eljutok hozzád, akkorra már foglalt leszel. Húgod ma kétszer is keresett telefonon. Szégyellem visszahívni.

Sajnálom, hogy nem voltam itthon a tegnap, amikor hívtál. Szeretném tudni, hogy ott, ahol vagy, meg lehet-e téged látogatni. Még mielőtt munkába állok, szeretnék elmenni hozzád. Mit vigyek? Mit kívánsz? Nem tudom, emlékszel-e még arra a szíriai srácra, akiről meséltem, hogy F.-éknél ismertem meg? Amint visszajött Szíriából, felhívott telefonon, hogy nem mennék le találkozni vele, mert szeretne adni nekem valamit. Nem mentem. Valamelyik nap beállított hozzánk, és hozott egy gyönyörű szép, lila, vékony magas sarkú papucsot. Nem akartam elfogadni, de annyit beszélt az anyám fejébe, muszáj volt elfogadnom. Azt mondta,

hogy még találkát sem kér tőlem, de úgy érezte, kell, hogy hozzon nekem valamit, mivel pont olyan vagyok, mint a húga. Nem tudom, mi van Mariékkal. Nagyon furcsán viselkednek. Sári boldog. Joli szenved. Addig verte Sanyi a fejemet, hogy csak akkor visz le hozzád, ha bemutatom neki Sárít. Összehoztam őket. Találkoztam Misivel. Meghívott, hogy mutassa be három hónapos kisleányát. Teljesen megváltozott. Csendes férj, nyugodt családapa. Csak hogy nem boldog. Nem is csodálkozom.

Neki fogtam fordítani Mozart életét németből magyarra. Elég jól megy.

Nem kapok magamnak rövid szárú csizmát. Van vagy kétféle, de mindenik borzasztó ronda. A shopban láttam egy nagyon vagányat, de nagyon drága. Szörnyen szégyellem magam, mert olyan ronda az írásom. Haragszol biztosan, mert alig tudod elolvasni.

Sötét

KEDVES *(újra reflektorfényben)* Kedves Gugu! Ágyból írom a levelet, mert nagyon beteg vagyok, 39 fokos lázam van, és nem akar alábbhagyni, alig látom, amit írok. Ma telefonált F. és a húgod. F.-vel megbeszéltük, hogy 30-án megyünk hozzád, mert ő az avatásra nem tud jönni. Hiába ellenkezel, már elhatároztuk. Megérdeklődtük a vonatjáratot, minden kedvező, így nem szabadulsz meg tőlem. Nagyon szeretnék már látni.

Nem tudom, miért tűnik nekem úgy, hogy húgod lenéz engem, és nem szeret. Sokat gondolkoztam ezen, de nem tudok rájönni, hogy mi az igazság, mert másokkal szemben egészen más volt a viselkedése.

A szilvesztert nálunk lesz. Sok (tudod milyen) puszi

Sötét

FIÚ *(a színpad baloldalán, fényben, a háttérben halkán nyekergő induló hallatszik)* Kedves Gino! Késő van, de azért írok, mert azt akarom, hogy szerdáig elérjen a levél. Szerdán felhívlak (este). Remélem, addig meggyógyulsz. Jobban vigyázz magadra. Viseld egészséggel a papucsot (a farmerrel például). Nem most, hanem melegebb időkben.

A szilveszterrel kapcsolatban nincs semmi kifogásolnivalóm, csak az, hogy nem kell sok embert meghívni (én úgysem tudok olyan jól szórakozni). 6-8 emberre gondolok.

Említettem, hogy miért nem kell engem itt meglátogatni. Nem haragszom meg, de itt nincs hol megszállni. Azért kell megszállni, mert mi reggel 6-tól 18 óráig dolgozunk. Mire behoznak a mezőről 17 óra. Így csak este lehet engem elkapni. Ekkor is csak néhány órára. Lehet, november első hetében már visszatérünk a kaszárnnyába, és ott van szálloda is. Ott találkozhattunk délután és délelőtt.

Megismertem itt egy lányos arcú, de a végtelenségig előzékeny kedves, csendes tagot, Sorinnak hívják, és tud egy kicsit magyarul is. Bemutatom majd nektek is. Otthonról alsónadrág kellene. Nagy koszban élek. Reggel semmi mosakodás, fogmosás 2-3 naponként. Szürkülő lepedők és párnahuzatok.

Írd úgy, hogy Gougou (vagyis franciául Gugu), de inkább keress egy másik nevet, én már ismerek egy Gugut... Puszi:

Sötét

KEDVES *(a színpad jobboldalán, fényben)* Kedves Gougou! Először is kérlek, ne haragudj, hogy nem tartottam be ígéretemet, és nem tettem fel még a csomagot. Ugyanis az volt a baj, hogy nem kaptam dobozt. Máskülönben jól vagyok, nincs semmi bajom, csak annyi, hogy még mindig nem tudtam elhelyezkedni, mert mindenki ígér, de senki sem tartja be. Gondolhatod, hogy nem a munka hiányzik nekem, hanem a pénz! Annyi mindent terveztem, hogy veszek magamnak, de a szüleimet nem foszthatom ki egészen. Örvendtem, amikor telefo-

náltál. El vagyok keseredve, mert a nem jött meg azóta ... Olyan hihetetlen az egész, és nem tudom, kihez forduljak. De ne aggódj, mert elrendezem valahogy.

Szeretnék már látni, de nem tudom, hogy mikor lehetne, mert mondta a húgod, hogy édesapádék haragszanak rám, és nem akarnak akkor menni, amikor én. Nem tudom, mi rosszat csináltam, de nagyon sajnálom. Én szeretem őket, és szeretném, hogy ők is szeressenek, még akkor is, ha köztünk épp nincs semmi. Amikor a húgod megmondta, elkezdtem sírni, annyira rosszul esett. Úgyhogy kérlek, írd meg: látni szeretnél? Nem zavarlak téged is? És persze azt is, hogy mikor menjek. Én szerettem volna az esküvésekkor menni, mert akkor kiengednek, és két napot együtt tölthetünk, ha te is akarsz. Biztos édesapádék is mennének, nem szeretném, hogy miattam ne induljanak el, mert ugye, ők az elsők. Ezt rád hagyom, és minél hamarabb írd meg. Remélem, te még nem haragszol reám! Fényképet nem csináltathattam, mert Joli nem csavarta fel a hajamat.

Most olvasom Fitzgeraldtól Az ég szelíd trónját. Nagyon jó könyv. Egy tehetséges, nagyreményű fiatal amerikai elmegyógyász beleesett gyönyörű betegébe, és vállalkozik arra, hogy egy életen át, férje, orvosa és ápolója legyen. De nemcsak egy szép lányt köt magához a házassággal, hanem egy busás vagyont is, amivel majd kezdődnek a bajok, ami jellemző minden gazdag családra. Kb. ez. De minden pénzt megér. Most már hagylak, légy jó fiú, és íj vagy telefonálj! Sok puszi:

Ui. Édesanyámék is sokszor pusziolnak.

Sötét

FIÚ (*a színpad baloldalán, fényben, a háttérben halkán nyekergő induló hallatszik*) Kedves Gino! Ma este vettem ki a csomagot. Válaszolok kérdéseidre. Nem tudom, mi a helyzet, és nem tudom elképzelni, hogy történt valami (úgy emlékszem, betegséged után v. előtte történt... Nemde?). Örülök, hogy azt írtad, hogy ne aggódjak. Remélem, nem lesz miért.

Nem tudom, mit mondott a húgom, de hülyeséget mondott, ez biztos! Azért nem jönnek veled egyszerre (ezt Apám írta meg), mert ha külön-külön jösztek, az nekem is jobb; többször kikérdezhetek. Azt írta apám, és nagyon okosan, hogy vagy velük és veletek töltöm azt a bizonyos délutánt; nem érezném jól magam. És ti sem éreznétek jól magatokat. Nem foglalkozhatnék kellőképpen egyikőtökkel sem. Érted? És nyugodj meg, nem tettél semmi különöset, amivel szüleim haragját magadra vonhattad volna. Tudod jól, hogy a mamámnak mindig tetszettél, szeretetre méltónak írt le. Megegyeztünk, hogy ti eskütételkor jösztek, apám pedig egy-két héttel azután, ugyanis csak ő jöhet, és csak vonattal, mert benzin nincs, és hármuknak túl költséges volna a hosszú úton vonatozni.

Avatáskor csak délutánra engednek ki.

Meglepett, és örültem, büszke voltam a csomagra. Először is a Sári csokija volt meglepetés-szerű és örömkeltő. Hirtelen arra gondoltam, hogy még van valakikben annyi baráti jóézés, hogy küld valamit, nem fontos, mit, de szándékában van segíteni, és tudja, hogy szükségem van az ilyesmire. Az ellentmondásos, hogy éppen Sári tette ezt. De akármilyen okból tette, nagyon jól esett és boldogított. Add át, kérlek, hálás köszönetemet és üdvözlőmet.

Az tetszett, hogy mindent megjegyeztél, amire szükségem van, és erre büszke vagyok. Mint egy anya vagy egy feleség, aki pontosan tudja, mire van szükséged. Mindent nagyon szépen köszönök, és hálás vagyok mindenért. A tésták finomak, az íz is, és nagyra értékelem a cukorkákat, a kis csokit.

Nyugodtan küldhetsz fényképet (hosszú hajjal is), mert senki nem mondta, hogy csúnya vagy, vagy más ilyesmi. Sorin barátom megjegyezte, hogy a képen kövérek vagy (ami igaz volt), de büszkén válaszoltam, hogy azóta lefogytál. Remélem, tartod magad, nem hízol meg, és

eskütételkor, mikor szeretném, ha látna Sorin is, nem volna semmi kifogásolnivalója az alakokkal kapcsolatosan.

A legjobb érzés akkor töltött el, amikor kedvenc íróm, Fitzgerald könyvéről számoltál be nagyon ügyesen. Remélem, te írtad a tömör, nagyon jól sikerült tartalmi ismertetést? Ha elhoznád ezt a könyvet, nagy szolgálatot tennél. Keveset találtam magyarra fordított műveiből.

Kukoricaszedés végén járunk, és könnyebb a munka. Ma feltűnt nekem a természet szépsége. Nagyon sok fácskát láttam, és ma reggel olyan százméternyire három fehér fenekű őzet. Egy fürj szaladt a kukoricaszárak között. Nyulat is láttam. Vadszőlőt is ettem. (Nagyon finom.)

Üdvözlöm a mamádékat, és add át köszönetemet a süteményekért.

Nyugodtan beszélhetsz, és mehetsz a húgomhoz, mert senki sem haragszik rád. Légy közvetlen, természetes; ne ijedj meg, és ne szótlanokodj...

Válaszod, türelmetlenül várom. Puszi.

8. jelenet

Ismétlődő jelenetkezdet.

A színpadon nappali fény. Az anya kabátban, éppen elmenőben, az apa ajtóig kíséri.

ANYA Ha lesz idő, javítsd meg a konyhai csapot, megint csöpög. Ne várjatok, ebédeljetek. Vacsorára majd hozok a pékségből friss kenyeret... Tartják a helyemet a sorban.

APA Ne nyugtalankodj, minden rendben lesz. Várlak...

ANYA Szervusz (kimegy)

APA (elgondolkozva kivár, később észbe kapva) Szervusz, szervusz... Várlak... (Téblából a szobában, jegyzetel, a csengetésre felkapja fejét, sietve ajtót nyit) Mit felejtettél itt?

BELÜGYIS (bőrkabátban, de így is lerí róla az izléstelen öltözöttség, félrelöki az apát) Ne gondolja, hogy olyan könnyen megszabadul tőlünk! Maga csúnyán bemószerolt az első titkárnál... Még hogy én nem tudok civilizáltan viselkedni?! És hogy szégyent hozok a hivatalra! Az hiszi, hogy legszeretettebb vezetőnkől idézettekkel, miszerint a belügynek nem szabad beavatkozni a párt életébe, megszabadult tőlünk. Korai az öröme! Különben, magam is idézhetnék értékes dokumentumokat, amelyek a mi igazunkat védik, hiszen országunk biztonságáról, szuverén jövőnkéről van szó. (Dühödten forgolódik.) Tudja meg, hogy nagyot csalódtam magában, nem gondoltam volna, hogy ilyen orvul átver. Miért nem szólt nekem, ha valami nem tetszett a munkamódszeremből, megegyezhettünk volna. Persze maga még nem ismer engem. (Fenyegetően.) Na, de majd megismer! Biztosítom, hogy megemlegeti azt a napot, amikor ellenem fordult. Ne gondolja, hogy mert elhelyeztek egy évre ebből a városból, megmenekülhet! Még mielőtt visszatérnék, százszor megbánja, hogy ujjat húzott velem! (Dühödten forgolódik.) Maga ugye családos ember?! Ugye szereti a családját?! Nahát, gondom lesz rá, hogy megkeserülje mindazt, amit ellenem tett!

APA (indulatosan félbeszakítja) Még fenyegetni merészel! Ki a lakásomból! Mars ki!

Dulakodás közben lassan elsötétül a szín.

Második felvonás

9. jelenet

Pattogó katonainduló ütemére, a színpadlásról leengedett, arctalan, mozgatható habszivacs-bábuk katona létét, jelzésszerűen, a sapkájuk mutatja. A két vagy négy sorba rendezett bábuk élén, az első sorban, a fiú. Sapkája, esetleg kabátja és ormótlan bakancsa mutatja katona voltát. A színpadon kívülről, kíméletlenül csattanó, unalomig ismételt vezényszavakra, előbb a bábukkal egyszerre, aztán késve vagy a bábukat megelőzve, összezavarodva, hajtja végre a parancsot. Az arcára irányított fényben, az egykedvűségtől a dühödt felháborodásig, majd a megaláztatás miatti könnyezésig terjedő (arc)játéka közben gépiesen ismétlődik a kíméletlen parancs. (Bábuk nélkül, hang és fénykavalkád-hatásokkal is megoldható.)

PARANCSNOK HANGJA Század, előre in-dulj! (döngő léptek hangja) Vissza-kozz! (A parancsszótól lemaradó ütemben megtett hibás lépések felerősített zaja) Egyszerre! A hétszentségét! Csak semmi csattogás... Század, előre in-dulj! (döngő léptek hangja) Vissza-kozz! Egyszerre! Egyszerre, a teringettét!

A nézőket is sokkoló, feszültséget keltő ismétlések után, a bábuk ütköztetése közben, fokozódó szuszogás, káromkodás foszlányok felerősített zaja hallatszik, végül a bakancsok összevissza döngő robajában összecsuklik a bábukból álló század.

A fiú merev arccal, vigyázzba feszülten néz a semmibe.

PARANCSNOK HANGJA Országszomorító, anyámasszony társaság! Girhes intellektuel-banda! Puliszka népség! De ha vért izzadtok is... (megalázó felsőbbrendűséggel) Na pihenj! Pápálaptye banda! Mondom, hogy pihenj!

Lassú sötét.

10. jelenet

A színpadon, az ültőalkalmatosságon kívül félig feldíszített karácsonyfa. Anya és lánya takarításhoz öltözöttek.

LÁNY (láncos zsebórával a kezében, a fenyőfához lép) Az órája jól mutat majd itt... Ilyen érettségi ajándékot szeretnék én is.

APA Az ilyesmit ki kell érdemelni!

LÁNY Hű micsoda tekintélyes volt, amikor megjelent vele az érettségi banketten! A lányok látni akarták, mi van az ezüstitűl végén. Csak régi képeken látni olyan tekintélyes férfiakat, akiknek a mellényzsebében ilyen láncos óra fityegett...

ANYA Nagypátok idejében volt ez divatban.

LÁNY (miközben felaggatja a fára) Itt jó lesz? Vagy inkább tegyem a csillag alá?

ANYA (ijedten) Vigyázz! Ne rakd keresztbe a láncot! Az nem jó jel!

APA Le a babonasággal! Fő a nyugalom!

Hátralépve mindnyájan elégedetten szemlélik a karácsonyfa legfőbb díszét, amelyre ünnepestyűs lassúsággal fény kúszik a színpad fokozatos beálló félhomályában.

ANYA (felriadva) Láttátok?! Láttátok?!

LÁNY Mit?

ANYA Elmozdult az óra.

LÁNY Kicsit valóban elmozdult.

ANYA Hány óra?

APA *(az órához lép)* Hús perc múlva nyolc... Mért kérded?

ANYA Rossz előérzetem van. *(Leül)* Elkapott a szédülés.

LÁNY Bevetted ma a vérnyomáscsökkentő pirulád?

ANYA Bevettem.

APA *(felesége mellé ül)* Majd mi befejezzük a díszítést...

LÁNY Már majdnem kész... *(körbetáncolja a fát)* Hát nem szédületes? Hát nem szédületes? Hát szédületes!

Lassú sötét.

11. jelenet

FIÚ *(a színpad baloldalán, fényben)* Kedves Gino! Nem haragudtam meg, csak rossz volt a közérzetem, mert megneheztelt rám a fölöttesem. Beoltottak, néhány szemináriumot tartottak, részt vettünk a választáson, leadtuk a voksokat. Kiábrándító cirkusz volt. Közben, naponta gyakorlatoztunk. Tegnap, a lőtéren ocsmány eredményt értünk el. Parancsnokunk szíve kissé megkeményedett, szigorúbb lett. A talpam sajog, fáj, alig járok. A bakancs sérti az Achilles-inamat (tudod mi az, nem?) A máskor könnyűnek tűnő gyakorlatozás kín volt számomra és mások számára is.

Elismerem, hogy levelem nyers volt; viszonzásképpen te is nagyon röviden, kissé visszafogottan írtál. Igaz az is, hogy az öltözködéssel én foglalkozom többet, de ez csak azért volt, hogy kialakuljon benned helyes (szerintem) nézet a divatról. Azt hiszem, azt akartam elérni, hogy hasonló legyen az ízlésünk a divatra vonatkozóan. Nem helyes ez a mondat, de remélem, érted a mondanivalót.

Ha már elértem volna fent említett célom, akkor nem kellene mindig megkérdezned, hogy „ez jó?”, „az tetszik nekem?”. Azt szeretném, ha hasonlítana ízlésünk, mert szerintem ez a normális, a helyes út; de ezen kívül az is fontos, hogy egyéni is legyen. Például: szereted a hervadt virágokat. Ez egyéni, és részemről nem kifogásolható. Az természetes, hogy nem jó az alakod, ha finom tejszínes süteményeket eszel (ez még nem baj), és nincs erőd, nincs akarated, hogy koplalj egy kicsit! Nagyon jó volna, ha dolgoznál. Tudhatnád, hogy nem nézek le senkit, aki dolgozik, sőt irigylem, mert anyagilag függetlenebb. Nem az a baj, ha valaki munkás, hanem az, ha hülye.

Ha meglátogatsz, nem bánom, de még most is az a véleményem, jobb, ha azt a pénzt a szilveszteri menüre költöd.

Hívd fel apámékat, vagy beszélj a húgommal a suliban, mert nincs mitől félned. Ne nyavalyogj annyit, mikor velük kell beszélni vagy találkozni. Légy egy kicsit bátrabb.

Karcsi levelében azt írta, hogy szeretnének velem szilveszterezni, tehát velünk.

Igazán jó, lelki barátom.

Vettem neked karácsonyra ajándékot. Ha jön apám, ő hazaviszi. Kénytelen leszel elmenni hozzánk utána. Remélem, jó méretűt választottam. Találgasd, hogy mi lehet!

Most fejezem be a *Búcsú a fegyverektől* olvasását. Nagyon tetszik a cselekménye, és főleg az, ahogyan mesél az író; a mondatok, azok az egyszerű, szép mondatok... A szerelem benne kissé romantikus, de mintha így lenne ez jól. Tetszik, milyen nyugodt életet élnek. Gondolom, te is olvastad. Erre a könyvre 10-est adok.

Puszi.

Sötét

KEDVES (a színpad jobb oldalán, fényben) Amikor leveledből az utolsó oldalt olvastam, megint egy olyan tompa fájás kerített hatalmába, mint áprilisban, amikor filozófiaóra előtt megláttalak E.-nek udvarolni. Ez a kép mostanában minduntalan visszatér. Olvasva, hogy írtál neki, megint olyan rossz érzés fogott el, mint akkor. Kérlek, ne haragudj meg, hogy erről írok, de úgy érzem, hogy meg kell írnom. Sajnálom, hogy nem tudtam felvenni édesapáddal a kapcsolatot. Szerettem volna mustot küldeni (amit tartósítottam) és olyan süteményt, amit kértél. Csomagot a jövő hét elején küldök. Az eskütételre csak abban az esetben megyünk; ha visznek a Csaba szülei. Hely van, csak benzin legyen. Elég reménytelen a dolog. Vettem egy üveg fehér és egy üveg piros vermutot, gint, és édesanyám próbál szerezni albán bort is. A kaja meglepetés lesz. Megfelel? Örvendek, hogy jönnek Karcsiék. Már rég megszerettem őket, és sajnálom, hogy annyi időn keresztül elválasztottalak a legjobb barátodtól. Megbocsátod ezt is? Igazán, naaa! (ahogyan a kicsik szokták kérni).

Köszönöm az ajándékot. Csütörtökön vagy pénteken megyek utána. Alig várom. De nem kellene azt a kevés pénzedet is ránk költsd. Nem tudom, mi lehet az ajándék, mert apukád nem akarta megmondani.

Jövő hétfőtől dolgozom. Erről a következő levelemben számolok be, amikor már ismerem a részleteket is. Mire hazajössz, már megkapom az első fizetésem. Kevés lesz. De ez is valami. Sajnálom, hogy pont most kell beálljak, de ha lehet, úgy rendezem el, hogy mire itthon leszel, azon a héten éjjeles, nappal pedig veled legyek. Ha te is akarod ...

Hazai hírek: Sári sárgaságos, tíz napja kórházban van. Intenzíven látogatom. Joli befejezte Sanyival. Most már a srác barátjával jár. Ez is nő, van egy kislánya is. Öregnek néz ki, csúnya és pocakos. Joli szereti, mert kocsija van és pénze. Kedves „barátnőm” már nem szív csak külföldi cigarettát, van egy csomó cucca, többek között egy szép aranygyűrűje. Boldog és elégedett a világgal. És feszít. Ez volt az álma. Megkapta, és nem vár más semmit az élettől. Tömör beszámolómból, gondolom, a véleményemet is kiolvasod.

Irén megismert egy korrekt egyetemista srácot. Ő is nagyon boldog, és a lényeg, hogy szerelmes. Az év eseménye, hogy Anna és Pista összeházasodnak karácsonykor. Anna állapotos (harmadik hónapban), de nem akarják elvétni a gyereket. A szülők is ugyanazon a véleményen vannak. Várják a gyermeket. Irigylem Annát, mert ő is úgy van, mint én veled. Első nagy szerelem, és nem lehet rossz érzés az, ha az az ember lesz a férjed, aki az első volt. Amikor láttam, hogy milyen boldogok, kicsordult a könnyem.

Ui. Ma halt meg szegény Xántusz tanárunk. 65 éves volt.

Sötét

LÁNY (a színpad jobb oldalán, fényben) Kedves Bátyám! Bocsáss meg, hogy ilyen hülyeségeket küldök. Remélem, nem gondoltál arra, hogy levegyem a falról a posztereimet. Ha erre gondoltál, írd meg, de nem szívesen szedem le. Apám cirkuszos, hogy szedjem csak

le, mert neked pont ilyenekre van szükséged, nem reklámokra. Lehet, igaza van, de én akkor sem veszem le szívesen őket, hogy holmi ismeretleneknek adjak.

Már be is fejeztem ezt a hülye hangot. Ne haragudj, de úgy felidegesítettek (mostanában többször).

Alig várom, hogy haza gyere. Nélküled hülyén üres a lakás, és a szüleink is mintha megmentek volna. Nagyon kivannak rám. Írtón utálhatnak. Alig várják, hogy hazatérj, hogy legyen kivel dicsekedjenek. Tudd meg, ez írtón rosszul esik nekem. Alig várom érkezésedet. A múltkor is akkora cirkuszt csaptak, mert fél 12-kor értem haza. Pedig előzőleg telefonáltam, és megnyugtattam őket, hogy sietek, és nem egyedül jövök. De hát nincs kivel beszélni. Mintha az utcasarokról szedtek volna össze, úgy beszélnek velem. Parancsolgatnak, kiabálnak, vagy nem szólnak hozzám. Apám azt hiszi, hogy egy gyerekkel beszél. Mindegy. Remélem, te megértesz, és nem haragszol, hogy ilyesmikkel untatlak. Kérlek, írd külön nekem!

De írd már mást is neked. Beszéltem B.-vel. Feltétlenül el akar menni hozzád, hogy elvigye a mustot, amit olyan nehezen tartósított neked, és valami tésztát is. Szerintem hülyeség.

Jaj, bátyám, irtó hülyén nézel ki azon a képen! Mit csináltak veled? Mintha tükön állnál, olyan pofát vágsz (remélem, nem haragszol ezért). Gyere csak haza, annyi kaját kapsz, meghizlallak, mint egy libát, majd nem kell behúzzad az övet a derekadon. Sőt ki kell majd engedned. Ne emlegesd állandóan a mateket és a fizikát, mert hányingerem van már tőlük. Nem értem, nem tudom, mert tökfej vagyok (főleg a fizikát).

Van egy kérésem. Emlékszel, a nyáron B. azzal idegesített a strandon, hogy jön Öcsi és találkozni akar Öcsivel, és motrot akar venni, mert Öcsinek is van. Na, én megismertem ezt az Öcsit. Mondta, hogy ő is ismer téged, mert ő is pólózik. Szeretném, ha megírnád róla a véleményed, mivel te jobban ismered. B.-nek nem merem említeni, mert Öcsi azt mondta, hogy B. ki nem állhatja őt, és biztosan azt hiszi róla, hogy tekergő stb.... Szeretném, ha mindent leírnál róla, amit csak tudsz, mert érdekel. De a levelet nekem címezd.

Különben B. most nagyon jól néz ki. Amikor találkoztam vele, a tőlem kapott gatyában volt és a te pufajkádban. Írtó jól néz ki, és a haja is nagyon jól áll.

Még van egy kérésem. Szeretném, hogy amikor hazajössz, intézzél nekem valami jó szilveszterezni való helyet, mert nincs hova menjek, és megbolondulok, ha otthon maradok.

Írdál anyáméknak is, nehogy felbontsák a nekem küldött levelet. Ne haragudj, hogy ilyen hülyeségekkel untatlak, de azt hiszem, te megértesz engem! Sokszor puszipillak.

Sötét

FIÚ *(a színpad baloldalán, fényben)* Kedves nagymama! Ne haragudj, hogy eddig nem írtam, de októberben még nem voltál otthon; később pedig minket vittek el kukoricát szedni egy hónapra. Eddig minden jól megy, azon kívül, hogy vízhólyagos lett a lábam. A hólyagok is begyógyultak, de az a baj, hogy a bakancs ugyanazon a helyen sérti a lábam. Ezen a helyen gyulladásba jött a bőr, egy kicsit megdagadt és ég, piros körülötte. Néhány nap alatt ezt is kiheverem. A gyakorlatozás nem nehéz, nekem nem fárasztó. Délutánonként takarítjuk a hálósobát és a kaszárnya udvarát. Az a baj, hogy nagyon lassan telnek a napok. Reggel fél hatkor kelünk, és fél tízkor fekszünk le. Vasárnap letesszük az esküt, és karácsony után hazaengednek mindenkit tíznapos szabadságra. Akkor majd meglátogatlak, majdnem fél éve nem láttalak. A mielőbbi viszontlátás reményében zárom soraimat, és sokszor csókollak,

Sötét

FIÚ (*ugyanott*) Kedves Húgom! Kösz szépen a képeket, elég jók. Én sem gondoltam arra, hogy levedd a falról a képeket, hanem a megmaradt képeslapokból valami falra ragaszthatót küldj. Mindenesetre köszönöm a fáradozásod.

Édesanyáékkal kapcsolatban: mindig úgy van, hogy kamaszkorban a szülők állandóan veszekednek a gyermekükkel. Úgy érzed, hogy nagyon rosszak hozzád, és nem értenek meg. Ez azért van, mert túlságosan féltenek, ügyelnek, nehogy valami bajod történjen. Később, majd nagyobb leszel és nyugodtabb, higgadtabb is, értékelni fogod ezt a túlzott szülői szeretetet. Nyugodj meg, lesz időd mindenre; későn jöhetsz haza, csinálhatsz, amit akarsz, mehatsz, ahová tetszik. Ezt még most nem ajánlatos tenni, ezért vannak a veszekedések. Most még ülj le magadnak, akkor menj haza, amikor mondják, és nincs értelme, hogy igyál és cigarettázz. Ha látják, hogy szófogadó vagy, akkor többször engednek el és későbbig. Így csak egyszer maradsz későig, és egy hónapig veszekedhetsz. Ehelyett nyugodtan, egyetértésben élhetnél a szülőkkel, és természetesen sokszor elengednének. Ha nem felelsz, nem pattogsz, és rendesen végzed a dolgod, vagyis tanulsz, akkor nekik sincs semmi kifogásolnivalójuk a szórakozásoddal kapcsolatban. Példának az én esetemet hozom fel: jól tanultam (tehát evvel ne legyen baj), rendesen beszéltem, és nem is kellett kéreznem, csak megmondtam, hová megyek. De ezt nem 15-16 évesen. Nem kell mindent most csinálnod. Lesz bőven idő arra, amit akarsz. Veled az a baj, hogy aggódnak a tanulmányi eredményeidért, mert nem sikerült a felvételi, és már itt is van a második, a nehezebb! Gondolj magadra, és akármennyire nem tetszik, de tanulj meg a fizikát, a mateket.

A másik ok az, hogy lány vagy, és érthető, hogy mitől féltenek. És nagyon jól teszik. Ennek is eljön az ideje.

Ezekről majd szóban többet mondhatok.

Engem ne félt, nincs semmi bajom, csak a lábam fáj most. Gennyes, és nincs ahol kitörjön. De ez is elmúlik, amíg hazamegyek. Öcsiről: jól néz ki, izmos is, jól öltözködik, de, amióta jobban megismertem, nem tetszik. Elég nagy nőcsábász, és kihasználja a nőket. Így látom én. A szavát sem szokta betartani. Nem fordít elég figyelmet barátnőjére, többet ér neki a motorbiciklijé. A kapcsolatai nem mondhatók komolyaknak, egy célja van... Azt tanácsolom, hogy ne járj vele, mert túl nagy hozzád, túl tapasztalt és ravasz hozzád képest. Elcsábít, ez könnyen megy neki, eléri a célját, és amikor megun, akkor elhagy. Ezek az elhagyások pedig tönkreteszik az embert. Engem nem nagyon ismer, alaposan sohasem beszélgettünk. Nem tekergő, hanem ravasz nőcsábász. Azért foglalkozik veled, mert te 5-6-7 évvel kisebb vagy nála; könnyen és gyorsan meghódíthat. Akármit mond, ne vedd komolyan, és ha lehet, kerüld vele a találkozást. Én ezt ajánlom. B.-vel is nyugodtan megbeszélheted, ő is elmondhatja, hogy milyen ember.

Ha akarod, elviszlek magammal szilveszterezni B.-hez. Erről beszélj majd vele is. Édesapáéknak is szóljál.

Puszillak.

Sötét

FIÚ (*ugyanott*) Kedves Gino! Leveled tegnap kaptam meg. Elég letört hangulatban vagy, mert E.-vel levelezek. Gondoltam, hogy már komolyabb vagy, és nem féltékenyekedsz ilyen dologért. Megértem, hogy rosszat sejtessz, de megnyugtatlak, hogy nincs semmi céloom, amiért levelezek vele. Minden csak osztálytársi alapon folyik, és ha hazamegyek, akkor még csak levelezni sem fogok vele. Egyszer elmegyünk Csabával hozzá, mert meghívott, hogy elmesélje külföldi útját. Nincs miért aggódnod, mert nem állnék le vele többet. Úgyhogy fel a fejjel, légy vidám, mert máskülönben nem tetszel, és az én kedvemet is elrontod.

Albán bort ne végy, csak az üzletből, másként a dupláját fizeted, és nem érdemes. Vehetsz még sört. Több nem kell. Ha az étel meglepetés, akkor biztosan valami jó lehet. Vigyázz, ne legyen megint túl sok.

Amondó vagyok, hogy ne hívd meg Mariékat, mert nem tetszik a bulis stílusa. Hamar berúgnak, és nem viselkednek úriemberhez méltóan. De meghívhatsz bárkit, hiszen te rendezed a bulit.

Van egy másik problémám: a húgom elég rosszban van a szüleimmel, és megkért, rendezzek valamit a szilveszterezéssel! Remélem, beleegyezel, mert nem fog sok vizet zavarni, és lehet, sikerül feloldani a félénkségét, amit az idősebbek jelenlétében tanúsít. Úgy emlékszem, hogy jó viszonyba szeretnél volna kerülni vele. Erre most itt az alkalom.

Ha sikerül, akkor rád bízhatom az irányítását. Otthon baj van, mert felesel, későn megy haza, és ilyesmik. Ezért szükség lenne egy olyan valakire, aki helyes irányba terelné, foglalkozna vele, mert a baj az, hogy a társasága rontja meg. Ha otthon lennék, akkor én foglalkoznék vele, vinném magammal moziba, strandra, vagyis együtt lennék vele, és közelebb kerülnék hozzá, irányíthatnám az ebben a korban sorsdöntő lépéseit. Hívd magadhoz, töltsétek együtt a szabad időt. Ne engedd, hogy cigarettázzék (így te sem cigarettázhatsz) és hogy igyon. Vasárnap felesküdtünk. Elég sokáig keresgéltelek a tömegben, reméltem, hogy eljössz. Azért gondoltam erre, mert nem kaptam semmi választ, nem tudtam, hogy várjalak-e vagy ne. Kimentünk a városba. Telefonáltam neked, majd elmentünk egy restibe, ahol „fehér angyalt” ittam. A gin hazai volt, és sárgás színe miatt a koktél nem volt fehér, de azért jó volt. Fél hét felé már benn voltunk a szobánkban. Nem volt mit csinálnunk a városban, ahol hemzsegték az egyenruhások.

A legnagyobb baj az, hogy mélyen, egy begyógyult vízhólyag alatt begennyesedett a lábam. Tegnap az orvos felvágta egy kis L alakban, de nem jött ki a genny. Adott 3 nap felmentést. Nagyon rosszul aludtam, mert ég az egész lábam. Olyan idegesítő, hogy néha jön, hogy sírjak. Gondolom, szépen begyógyul, amíg hazamegyek. Erről pedig ne mondj semmit anyáméknak. Nem kell izgatni ilyesmivel őket. Puszi.

Sötét

FIÚ *(a színpad baloldalán, fényben)* Kedves Karcsi és Erika! Tegnap kaptam meg a leveleteket, mohón elolvastam evés közben, majd befeküdtem az egység kórházába. Így hát most nyugodt körülmények között írhatok. Az történt, hogy a sarkamon a seb begennyesedett, és borzasztóan csúnya lett.

Szeretnék megvigasztalni Karcsi, mert úgy veszem észre, hogy eléggé letört a behívás. Próbáld meg keményen, összeszorított fogakkal, elszántan kezdeni a dolgot. A te esetedben az első szakasz és annak is csak az esküig tartó része jelent problémát. Akkor parancsolgatnak, idegesítenek, gyakorlatoztatnak könyörtelenül, de azután számodra csak unalom lesz. A legjobb, ha olvasol. Borzasztó sok időöd lesz, még az olvasást is megunod. Ez nem az első hónapokra, hanem az utánuk következőre vonatkozik. A te helyzetedet azért látom borúsabbnak, mert tudom, hogy mennyire féltékeny vagy. Ez a féltékenység tönkre is tehet, megkeserítheti napjaidat. Rossz, hogy karácsony és szilveszter előtt visznek el. Ha így történne, akkor nem találkozunk. Az is lehetséges, hogy amúgy sem találkozunk, mert nem mehetek haza. Az történt, hogy sok nálunk a sárgaságos, karanténban vagyunk. Abban pedig biztos vagyok, ha nem is találkozunk, csak hónapok múlva, akkor is megmaradunk ugyanolyan barátoknak. Az utóbbi évben sem találkoztunk valami gyakran, és mégsem távolodtunk el egymástól. Úgyhogy ezt is átvészeljük. Eltelik a szolgálati idő, és akkor még mindig van előttünk vagy 50 év. Az egyetemi kollégákkal kötendő barátságok pedig nem ronthatják meg a mi öreg, szilárd

alapokon álló barátságunkat. Ugyanúgy, mint a teáltalad a munkahelyeden vagy bárhol kötött barátságok sem. Azt hiszem, ha a gyermekkori szerelmek, barátságok, álmok átvészelik a kamaszkort, a változások korát, akkor már semmi sem teheti tönkre létezésüket.

Nekem is szépnek, férfiasnak tűnik a rögbi, azért tetszik ez a sport. Kezdeményezőképessegre, helyzetfelismerő készségre van szükséged ahhoz, hogy jó játékos legyél; mindezekért mondom, hogy érdemes rögbizni. Ha egy lányom lenne (szeretném, ha gyerekem lány lenne), annak érdekében, hogy kemény, határozott, férfias természetű legyen, szeretném, ha rögbizne. Elszánttá, küzdővé tenni – erre tanít a rögbi. Ezeket a tulajdonságokat jól hasznosíthatod egész életedben. Tőled éppen ezeket tanultam. Te férfias, kemény, durva természetű voltál, én zárkózottabb, félénkebb. Jól kiegészítettük egymást. És te higgadtabb lettél. Erikáé a fő érdem, ő zabolázott meg, én pedig nem viselkedtem olyan félénken, megjött az önbizalmam.

Zenei téren az újdonságok nem jutnak el hozzánk. Úgy hallottam, hogy az AC/DC repülő-szerencsétlenség áldozata lett. A szobában felszerelt hangszóróból ugyanazt az egy szalag diszkózenét sugározzák. December 8-án, Lennon halálának évfordulóján viszont Beatles-számokat hallgathattunk. Néha felcsendülnek egy Queen-koncert dallamai. Más semmi.

Az a mondás járja, hogy az itt „eltűnt idő” – nyert idő!” Valahogy csak lesz, mert „úgy még sosem volt, hogy valahogy ne lett volna”. Sovány vigasz, de... más nincs.

Sötét

FIÚ (*ugyanott*) Kedves Gino! Ma kaptam meg a csomagot, és azért örvendtem különösképpen, mert leveledet is olvashattam, és van mire válaszoljak. Ugyanis az történt, hogy a gennyes lábamért kaptam három nap felmentést. Mindennap sok gennyet távolítanak el a sebből. Azt hiszem, hogy az idén már nem megyek gyakorlatozni.

Őszintén örülök, hogy dolgozol, és annak még jobban, hogy tetszik a munkád. Ez nagyon fontos dolog az ember életében. Biztosan te is tapasztalod, hogy milyen más az élet, amikor a munkádat kedvvel végzed; nem húzod a szád, amikor be kell menni, dolgozni. Jobb, ha kisebb fizetés ellenében is olyan munkát végzel, ami tetszik. Másképp az egészség, a lelki egyensúly rovására megy a mindennapos utálat, amit a munkád, a munkahelyed vált ki. Ha jól érzed ott magad, légy rendes, és becsüld meg a helyed. Te is tudod, milyen nehezen lehet elhelyezkedni. Látom, hogy jó lány vagy, rendes, féltő, dolgozó. Az pedig különösen értékelendő, hogy otthon is segíted mamádat a háztartásban. A húgom azt írja, hogy jól nézel ki, a hajad is jól áll. Vigyázz az alakodra; a fenekedre, a combokra, ugyanis alacsony termetű vagy, és éppen ezért hajlamosabb is a hízásra. Vigyázz, mert a munkahelyeden állandóan ülsz, és ha nem mozogsz néhány percet óránként, akkor szépen ellaposodsz.

Kétszer álmodtam veled: az első erotikus volt, a másodikban pedig elhagytalak, mert már untam a megszokott női pletykákat, a cirkuszoslást.

Válaszolj gyorsan, mert unatkozom a kórházban. Puszi.

12. jelenet

A tizedik jelenet folytatása.

LÁNY *(a karácsonyfa alatt)* Kár, hogy ne lehet velünk karácsonykor... Tényleg, miért nem engedik haza a katonákat karácsonyra?

APA *(bosszúsan)* Mert a karácsony nem piros betűs, nem hivatalos ünnep.

LÁNY *(naivan)* Miért nem hivatalos ünnep?

ANYA *(idegesen)* Miért? Miért? Hol élsz?! Mert szent ünnep... És a szentségek nem illenek a szocializmusba.

LÁNY Mégis mindenki ünnepli! Mert családi ünnep... A családok nem illenek a szocializmusba?

Cseng a telefon.

APA *(csodálkozva)* Ki lehet ilyen későn? *(kivár, kénytelenül felveszi a telefonkagylót)* Tessék? *(hallgat)* Kicsoda?... Értem... Igen. *(hosszan, megkövülten hallgat)* Igen... *(lassan leteszi a kagylót)*

ANYA Ki volt az?

LÁNY Biztosan Pityu bácsi? Ő szokott ilyen későn érdeklődni a sakkpartnere egészségéről, mert annyira lovagias, hogy nem hajlandó ripityára verni Apát, ha még nem kászolódott ki valamely politikai lelki betegségéből!

Újra hosszasan cseng a telefon. Dermedt csend.

APA *(tétovázva felveszi)* Igen, Balogh lakás... *(akadozva)* Velem beszélt... Megértettem... Mondom, hogy megértettem... Igen... Rendben *(lassan leteszi a telefonkagylót)*.

ANYA *(idegesen)* Ki az már megint? Rossz az előérzetem...

APA *(dermedt csend után)* Baj van a kaszárnnyában... Látnunk kell a fiúkat... Indulnunk kell, most rögtön!

ANYA *(ijedten)* Veled megyek! Veled megyek!

APA *(a lányához)* Te itthon maradsz! *(mindnyájan mozdulatlanul állnak, a lány ellenkezését megelőzve, parancsolón)* Te itthon maradsz!

LÁNY *(félocsúdván a dermedtségből)* Benzin nélkül?! Hova indultok?!

Hirtelen sötét.

13. jelenet

Országút sűrű ködben. A színpad szélén a recsegő Trabant orra vagy csak két fényszórójának ködbe fűrődő fénye. Az ablaktörő ideges ketyegése felerősítve hallatszik.

APA *(viharkabátban, felhajtott gallérral, erős szélfúvásban, látomásaival küzd)* Van itt valaki?! *(Maga elé.)* Elhagyott örbódé... Valahol lennie kell itt egy sorompónak, ahonnan bekötőút vezet a kaszárnnyához... *(Csupasz kezével törli a képzelte örház ablakát, bekémlel, mint egykor a szülőszoba ablakán. Újszülött fiát látja a háttérben, felesége karjában. Az anya gesztusaiból próbálja kiolvasni a zárt kórteremből küldött üzenetét)* Mit mondasz?! Ja, hogy alszik a drága... Hogy? Hogy ééépen mooost teeetteeed tiisztáába?! Miiit? Hogy fiúúú?! Hát

persze! Elsőszülött. Hát persze! Megígérted... Ajándékod... Nekem... Merthogy elsőszülött... Boldogságom! Ti vagytok az én boldogságom... *(Eltántorog a kezdődő hóviharban a képzelt őrház ablakától)* Hahó! Van itt valaki?!

A háttérben a fiú sejtelmes alakja a hóviharban rövidnadrágos gyermekké válik a vetített képen.

APA *(a ködben felsejlő emberpárra mutat)* Látod, fiam, azt a csoszogó öregembert és töpörödött feleségét? Éppen most vágnak át a téren. Ha kilépünk, utolérjük őket. Utol kell érünk őket, mert azt szeretném, hogy közelről is lásd, észben tartsd, és unokáidnak is elmeséld, milyen volt Kós Károly. Különben bizonyára felismered. Ez az a bácsi, akinek a képe az íróasztalomon áll. Látod, csupa ránc az arca. Csupa szenvedés, csupa szenvedélyes küzdelem volt az élete. Majd eljön az az idő, amikor tanultok róla az iskolában. Majd olvasod a műveit, és eszedbe jut, hogy láttad ezt a tiszteletre méltó embert, akire magad is büszke lehetsz. Mert ő is olyan ember, mint az, akit könyvére hajoltan ábrázolt a világhíres fametsző. Arról a fametszetről van szó, amelyet a könyvespolcunkon tartunk, és amely alá pirossal írtam a tőle vett idézetet.

FIÚ *(hangja)* „Ha nagy állhatatossággal nem iparkodunk, hogy az időt hasznosan eltöltsük, dicsőség nélkül, barmok gyanánt fogunk az életből kimúlni!”

APA Persze, hogy Apáczai Csere Jánosról van szó. Látom, elolvastad, és észben tartottad. Még sok embert kell megismerned, és észben kell tartanod okosságaikat, mert a mi útjainkat járták, tanácsaikkal mi majd ésszerűbben élünk. Nézd, milyen lassan lépeget a két öreg. Feketébe öltöztek. Az idősök mind feketébe öltöznek, és ünnepélyesek. Te is ilyenné válhatsz, ha akarsz, és ha konokul kitartasz elveid mellett nyolcvanötödik életéved után is. De erről majd máskor. Most csak az a lényeg, hogy nézd meg jól ezt az embert, és tartsd meg jól emlékezetedben. Híres városban születél, mindennap találkozatsz ilyen híres emberekkel, és te magad is híres lehetsz, ha tanulsz, ha igyekszel... Add a kezed. Álljunk meg egy pillanatra ezen a téren. Régen itt volt a piac. Hóstátiak árulták itt a zöldséget. Majd megmagyarázom egyszer, kik a hóstátiak. Nézd, készülnek az alapok: itt áll majd a város harmadik lovas szobra. Az első a leghíresebb. Az a kisebb, persze. De azért még lehet a leghíresebb... Erről is majd máskor.

Most menjünk, mert lekéssük a focimeccset... Akarsz egy fagyaltot?

Színpadra villannak a Trabant fényszórói, sürgetően szól túlkölése.

APA *(egyedül, vallomásosan)* Vasárnap volt. Mondják, én is ilyen szótlan voltam gyermekkoromban. Egyetlen vasárnap délelőttön szerettem volna megtanítani neki a múltat és a jövőt. Akkor azt hittem lesz még idő bőven erre! Pedig szívesen idéztem volna a bölcs öreget, mert hittem, hogy: „... lám, mégis megmaradtunk és együtt vagyunk újra, hogy kidúlt a mi keresztünk, hogy temetünk valakit magunk közül. Mert ilyenkor tudjuk, hogy itt a helyünk, itt kell maradnunk, és tovább kell harcolnunk azt a harcot, ami örök. Ilyenkor tudjuk, hogy a jövőnk is csak harc – miként a múltunk is –, örök tusakodás, és tudjuk, hogy állani fogjuk ezt a harcot, merthogy ez az élet, a mi egy örök életünk... mind, akik élünk folytatásai vagyunk csupáncsak egy sokszázados életnek, hogy egyek vagyunk, egy többől valók, akárkinek hívnak is... mind egyfajta: egymással örökké tusakodó, egymást mindig marcangoló, de ha egyszer egyszer történik valami igazán nagy dolog, ha kidúlnak a kereszték, ha nagy halottaink vannak, akkor a toron mégis összekerülünk mind, hogy megemlékezzünk a közös múltról, és csináljuk a közös jövőt.”

De nem akartam elriasztani.

Lám, a foci kedvéért a fagyaltról is lemondott, csakhogy idejében kiérjünk a vasutas csapat pályájára.”

Sötét.

ANYA *(férjével a ködben, a mélyben húzódó tópartot figyelik)* Láttad, milyen kék az ajka? –

APA Láttam.

ANYA A szívbjajosoknak ilyen...

APA A mi fiúnk nem szívbjajos. Viszont minden bizonnyal alaposan átfázott a tó jéghideg vizében.

ANYA Fürdött...

APA Átúsztá a tavat. Oda-vissza lehet vagy másfél kilométer.

ANYA Meggondolatlanok ezek a gyermekek.

APA Egyedül úszta át. Próbára tette az erejét. Estére otthon lesz, beledugjuk majd a jó meleg vízbe...

FIÚ *(a sejtelmes távolban, kibontakozva a ködből, nevetve)* Estére otthon leszek.

ANYA *(a távolba kémlelve)* Ő az?

APA *(büszkén)* Ő bizony!

ANYA Felteszem a szemüvegem.

APA Ugye, ma lesz meleg víz tömbházunkban?

Sötét

FIÚ *(kibontakozva a ködből)* A tablónkon Ady-idézet áll:

*Mi vagyunk: Jövő és Igazság,
Engesztelés és nagy ítélet,
És mi vagyunk, csak mi vagyunk
Jó Sors, ha kell, s ha nem kell: Végzet.*

APA Jó idézet.

FIÚ Valamelyik tanárunk választotta.

APA *(félre)* Minden távolinak tűnt akkor: Jövő, Igazság, Engesztelés, Ítélet, Jó Sors és Végzet. Kedvem volna ebbe a sok-ismeretlenes egyenletbe behelyettesíteni egyet s mást. A jövő fogalmát csakis gyermekeinek boldogulásával érthetjük meg, az igazságot a magunk igazságaival. Engesztelés és ítélet hidegen hagynak, a sors formálható, a végzet elkerülhetetlen. *(Nyitott könyvet tart a fia elé.)* Olvasd ezt a néhány sort Simone de Beauvoir *Szelíd halál* című könyvéből.

FIÚ *(olvassa)* „Világos lett, hogy a halál sehol, semmilyen életkorban sem valamilyen természetesség. Hogy mindnyájan halálra vagyunk ítélve, azt tudjuk, de ennek az osztályrészünknek elcsépelt általános érvénye és minden egyéni halál magányos tapasztalata közt nyomasztó ellentét van.” Jó könyv...

APA *(magyarázva)* Egy apa haláláról szól. Szomorú könyv. De azért jó könyv.

FIÚ Mi sincs tőlünk távolabb, mint a halál gondolata...

APA (*egyedül továbblép, keres, kutat a ködben*) Ébren is arról álmodtam, hogy elolvasott könyveim rendre fiamnak adhatom, hogy leszűrt és a margóra jegyzett tanulságaim kárba ne menjenek, mert minden elolvasott könyv a kenyértésztához hasonlatosan nő az alapos dagasztáshoz hasonló újraolvasás után, s így az író szándéka szerint is több lesz, karéjok és dúcok kerülnek ki belőle, amelyből az éhes ember jóllakhat. Az éhség pedig eredendő tulajdonságunk... És amikor majd nem leszek, a fiam leemel egy könyvet a polcról, és elolvassa a nyomtatott szöveg mellé írt megjegyzéseimet. Talán bosszankodni fog a telefirkált könyvek láttán. De lehet, hogy egyetért velem, és tetszik majd neki egyik-másik sebtében odavetett gondolatom. Ilyenkor szótlanul bólint, vagy magában vitatkozik velem, de érezni fogja, hogy nincs egyedül, mert én érte voltam, és őneki is lennie kell majd valakikért.

APA (*továbblép, vergődik a ködben*) Fekete karácsonyunk lesz... (*Szavalja*)

Fürösztgesd álom
vasderes lovak
szügye párállik télben
utolsó vágta
fekszünk kiterítve test mellett test
egymást kézen fogva s lám
sehol a pap sehol a siratóasszonyok
jajongó hada
véres tankok vágta
félreállni már nem lehet
előttük lihegünk míg eltaposnak

Sötét.

14. jelenet

KATONAORVOS (*ridegen*) Este húsz perccel nyolc előtt állt be a halál... Mi minden tőlünk telhetőt megtettünk!

APA Tetanusz vagy vérmérgezés okozta a halálát.

KATONAORVOS Kizárt dolog! A tetanusz merevgörccsel jár, ilyet nem tapasztaltunk. Beoltottuk tetanusz ellen a katonákat... Vérmérgezés? Ugyan már! Hova gondol?! Tudja mit?! Ciánkálit veszek be, ha vérmérgezés...

APA Elkülönítették...

KATONAORVOS Fertőző betegségre gyanakodtunk!

APA Ápolóját hirtelen, a napokban leszerelték...

KATONAORVOS (*fényesítően*) Mit akar ezzel mondani?!

ANYA (*halkan*) Nem kapott antibiotikumot...

KATONAORVOS Kapott!

APA Nem kapott!

KATONAORVOS Bizonyítsa be!

ANYA (*felcsattanva*) Az utolsó pillanatban utalta kórházba!

KATONAORVOS Vasárnap volt... Előtte bőséges ebédet kapott...

APA Mint a halálraítéltek...

KATONAORVOS Mi akar ezzel mondani?!

Gyors sötét.

15. jelenet

A fiú kiterítve a fehér lepedővel takart ülőalkalmatosságon, amely ravatal, körbeállja a családot.

ANYA (fáradt szomorúsággal) Félig nyitva a szeme. Le kell fognunk a szemét... (Odalép lefogja a fiú szemét, megsimogatja az arcát)

LÁNY (meghatódva) Vegyék le róla a katonaruhát! Vegyék le róla...

ANYA A galambszürke ruháját adjuk rá, amelyben érettségizett...

APA Nők jelenlétében nem hajlandó átöltöztetni a halottas...

KEDVES (távozóban) A nyakkendőjét magam szeretném megkötni...

APA (az odaképzelt öltöztető embernek) Nyakkendőjét majd ez a lány fogja megkötni! És azt hiszem felesleges megborotválnia, hiszen alig van szakálla...

LÁNY (dühösen belerüg a ravatal mellett heverő ormótlan bakancsokba) És nem szükséges kifesteni...

APA Menjete ki. Amíg nem mentek ki, hozzá sem fog az öltöztetéshez...

A három nő szótlanul áll az előtérben. A sötétbe burkolózó ravaltól ellépő apával kört alkotva összeborulnak. A háttérből halkán népdal szól:

32. *Rubato, parlando* Sz.Nd.42

Ka - to - na va gyok én, or - szág ő - re ző - je.

Sír az él - des - a nyám, hogy el - visz nek tő - le.

Sír az él - des - a - nyám, a ró - zám meg gyá szol,

Fé - ke - te gyász - vi - rág bú - sül ob - la - ká - ba.

Lassan sötét.

16. jelenet

APA *(önmagával vitatkozva, lelkiismeretével viaskodva, színészt próbáló dialógus)*

- Zárt város – zárt temető! Hogy nem érted?
- A régi köveket rendre kidöntik...
- Így is zsúfolt már ez a kert...
- Legalább négyszáz éve élünk ebben a városban.
- Ez most nem számít!
- Most mit kell tennem?
- Majd elintézzem. Szólok a barátunknak, ő az igazgatójának, és így tovább. Kérvényt írok!
- Most is! Miért?!
- Sírhelyért.
- Nekem kellene a sírhely!
- Neki kell, muszáj!

Szünet.

- *(Mutatva)* Ez itt egy száraz hely...
- Vigyáztunk volna jobban!
- Hogyan?
- Neveltétek volna sírósnak, nyavalygósnak, üvöltősnek!
- Inkább tűrőnek, szelídnek, megmaradónak neveltük!
- Neveltétek volna követelőzőnek, asztalt döngetőnek, önmagáért is kiállónak!
- Bizakodónak neveltük!
- Távol a tudatlanok hőzöngéseitől, a szabadság ellen ármánykodóktól, a nagyravágás nyilvános és alattomos küzdelmeitől, az irigység rágó férgeitől, az elhidegülés hasznaitól és a részvétlenségtől, messze a fejetlenségtől és a kényuraságtól!
- Ments meg, Uram, minket!
- Vak véletlen-e a sorsunk, vagy Isten ujja?
- Miért kérdezel tőlem olyat, amit eldönteni még nem tudott a világ?
- Mert még, ha „lőn” is egykor, valójában csak ezután lesz majd világosság...
- Mesterséged tán a kérdés?
- Az apáknak mindig kételkedniük kell a Sorsban!

Gyors sötét.

LÁNY *(a színpad közepén, reflektorfényben, levelet olvas)* Kedves Bátyám! Ha akarod, Gougounak vagy Tassinnak szólítalak. De talán a leginkább a Joe illik hozzád. Nincs sok Joe a mi világunkban, de garantálom, hogy olyan, mint te, nem volt, és nem is lesz több. Lehet, erre azt mondod, hogy hülye vagyok. De bizonyára tudod, hogy amióta (kb. egy éve) jól egyezünk, nagyon-nagyon szeretlek, tisztellek, és büszke vagyok rád. Temetéseden sok jót

mondtak rólad. Ott volt sírodnál az egész iskola. És barátaink. És szüleink barátai. És az egész pólócsapat. Szépen szólt a költő, de nem szabadon beszélt, mert a meghatottságtól így is nehezen olvasta szövegét. Itt van nálam, figyelj: *(olvassa)*

„Ez az őszinte, tiszta lelkű és kék szemű gyermek dolgos családban nevelkedett, ahol megtanulta szeretni a becsületet, az igazságot és az életörömet nyújtó munkát. Szerette és tisztelte szüleit és húgát, akinek bátyja, barátja és bizalmasa volt. Szerette és tisztelte rokonait. Tiszta szívvel szerette a lányt, akitől szerelmet kapott.

Szerette iskoláját, tanárait, barátait és osztálytársait, akikkel együtt élte át serdülőkora legszebb pillanatait.

Szerette csapattársait és edzőjét, akikkel együtt szervezetét, akaratát, és szellemét edzette. Boldog volt, mert még nem ismerte a megvetés és a gyűlölet érzését. Érettségizik, és merész terveket sző. A műegyetemre készül. Verejtékezve készül erre a próbára. És sikerül bejutnia. Győzött! Első és utolsó nagy győzelme ez az életben. Felhőtlen az égbolt, ragyogóan süt a nap. Diáktársaival együtt indul, hogy teljesítse kötelességét. Szorgalmas és komoly. Néhány hónap alatt érettsége kiteljesedik. És ekkor egy kezdetben banális lábseb elindítja a tragédiát. Betegsége elhatalmasodik visszafordíthatatlanul. Távol szüleitől, távol a szülői háztól. Nem panaszkodik, bízik magában és a körülötte lévőkben. A tragédia felé vezető utat a jóindulat kemény köveivel rakták ki. Az ég felette végleg beborul. Az ifjú sas merészen ívelt a magasba, a fény felé, de a bösz, igazságtalan és kegyetlen szellemek szárnyát törték. »Akkor is, amikor az ember ügyel, és csakis jót cselekszik, a sors, amely szeret letérni az egyenes útról, másként határoz.« Időszámításunk előtt mondta ezt egy indiai bölcs. Az ókorban élő Plautus meg volt győződve arról, hogy »az, akit szeretnek az istenek, fiatalon hal meg«, de engedjétek meg, hogy Ovidiusnak higgyek: »Amikor a sors a jókat sújtja, engednem kell a kísértésnek, hinnem kell, hogy nincsenek istenek.«

Gyászoló gyülekezet!

A szenvedés a fájdalomból született, a fájdalom a halálból. Nem hiszem, hogy van ezen a földön nagyobb fájdalom a gyermekét elvesztő szülő fájdalmánál. A fiatal sas merészen az égre tört, de a bösz, az igazságtalan, a kegyetlen és aljas szellemek szárnyát szegték. És a fiatal sas a porba zuhant. Tágra nyitott, ártatlan nagy szemében a kérdés: Miért? Tudja valaki, miért?”

Sit tibi tena levis! Nyugodj békében.”

Kedves Bátyám, ritka az olyan, akinek ilyen jó és megbízható „ember” bátyja van. Ritkán beszéltem veled így, vagyis ritkán tártuk fel egymás előtt érzéseinket. Előbbi levelemben hülyén és meggondolatlanul panaszkodtam neked. Válaszodban meggyőztél, és most már nem felejttem el soha, hogy a szüleim csak a javamat akarják. Ígérem neked, hogy ezentúl megpróbálok velük emberségesen bánni. Mert ők tényleg szeretnek. Ha nem is annyira; mint téged, de szeretnek.

Elhatároztam, hogy minden második héten írok neked. Válaszodat megpróbálom kitalálni. Azt hiszem, ismerlek annyira, hogy kitaláljam válaszaid.

(Szünet.)

Ma kint voltunk a „tomb”-odnál. A karácsonyfád még mindig gyönyörű. Fáj, hogy nem mi ketten díszítettük fel, hanem az osztálytársaidal.

Nem értem ezt a hülye sorsot!

Tegnap ment el katonának Karcsi. Hol talál ő még egy olyan jó havert, mint te voltál. Eljött hozzánk, és elbúcsúzott. Képet is adtunk neki rólad. Azt, amelyiken mi hárman vagyunk. Ezen a képen igazi arcod mutatod. A másik jó képed az a kalapos. Ez mindenkinek tetszik.

Zoli is tegnap utazott. Felhívott, és megígérte, írni fog. Valahogyan szimpatikus nekem. Tudom, most azt mondanád: „Hát igen, te kivel nem szimpatizálsz?!” Tévedsz. Mostanában már ritka az a srác, aki tetszik nekem. Zoli szeméből azt olvastam ki, hogy én is tetszem neki. Lehet, hogy erre azt mondod, kevés még a tapasztalatom az ilyen dologban, és azt hiszem, nem tévedsz. De az én gyerekes fejemmel majd kitalálok valamit, hogy tudassam vele, hogy tetszik nekem. El sem tudod képzelni, hogy mennyire várom a levelét.

(Szünet)

Ez a szilveszter nem olyan volt, mint a többi. Rokonoknál voltunk. Hiányoztál. B. felhívott. Irtó fájdalmas szilvesztere lehetett. Egy hétig nálunk lakott. Nehéz hét volt. Mindnyájunknak. Édesanyáék nemigen érzik jól magukat. Édesanya fogyott vagy hat kilót. Édesapa ideges. Mégis, mi, a család, jól egyezünk. Ezt akartad, nem? Azt hiszem, mindent leírtam. Nehezen, de elbúcsúzom tőled. Milliószer pusillak.

APA *(a lány helyén, önmagával vitatkozva, lelkiismeretével viaskodva)*

– Újból rendet borított azt, aki a természet rendjét igazgatja.

– Látod, ezért nem mosolyog soha az Isten?!

– Ugye, hogy ő sem hibátlan... Most is hibázott a sorrendben! Hát nem ismeri az elhalálozási sorrendet!

– Hát jól van az, hogy magadban magad búcsúztatod egyetlen fiad?!

– Talán, mert mindenben hasonlítani akartam az Istenhez! Nem félttem őt, magamat sem féltettem!

– Mondd hát a búcsúd.

– Elmondta helyettem barátom: „Nem egy híres embert temettünk – nem egy nagy művészt, aki halhatatlan alkotásokkal gazdagított; nem egy tudóst, aki új utakat nyitott az emberi szellem fejlődése előtt; nem egy közéleti személyiséget, aki életét milliók javára áldozta; nem is egy családapát temettünk, akitől gyermekei fájdalommal vesznek búcsút, de az élet örök törvénye szerint tovább folytatják az apjuktól reájuk testált életet.

Nem, kicsi barátunk, mi a te koporsódban most mindezeket együtt temetjük el azzal a lehetőséggel, amely a te bontakozó fiatal életedben benne volt. Az élet természetes rendjében rettenetes akcidencia állt be! S ezért mi most a fiút temetjük, a gyermeket, az élet folytatását, akiben a szülők és nevelők szerető gondoskodásának, fáradhatatlan munkájának eredményei napról napra halmozódtak. S mikor e csodás energiáktól duzzadó mag éppen szárba szökkeni készült, hogy megteremje a föld legszebb virágát, az emberi felelőtlenség által nyitva hagyott ajtó résén át orvul fagyhalál tört rá.

Reményünk egy darabját temetjük most veled, s nincs olyan ember, aki halálloddal ne veszített volna. Életük folytatóját, erejük, jókedvük örök kútforrását veszítettük. Húgod elvesztette bátyját, nagyobbik testvérét, aki az élet keresztútjainál tanácsadóként, az élet nehéz perceiben segítőként állhatott volna mellette. S barátaid, ismerőseid, kis társadalmad, elvesztette a testben-lélekben ép, jövődöbeli férfit, aki a kiöregedők helyébe léphetett volna, s akire nap-nap után mind nagyobb szükségünk van.

Korán végezted el futásodat, még mielőtt tanulmányaidat befejezhettél volna, hogy másokat is taníthass. Ám a sors azt akarta, hogy ha életedben nem sokat taníthattál, legalább haláloddal tanítsz. Mert haláloed az anyák sírása révén kettős tanítást hirdetsz messze hangzóan. Az egyik tanításod az, hogy ne engedjük át magunkat a közönynek a legnehezebb körülmények között sem, vigyázzunk jobban egymásra, s főleg egymás életére, egyetlen kincsünkre, melyet a jövőnek átadni kötelességünk. A másik tanításod pedig az, hogy aki felelős helyen áll, aki embertársai sorsának irányítását magára vállalja, az nem lehet sem felkészületlen, sem felületes, sem pedig felelőtlen. Szörnyű árat fizettél azért, hogy e tanításokat elmondhasd!”

LÁNY *(az apa helyén)* Kedves Bátyuskám! Ne haragudj a megszólításért, de most olyan jól esik becézni téged.

Voltam a „tomb”-odnál. A karácsonyfa még mindig áll, és gyönyörű. Akárhányszor megyünk, mindig friss virágot találunk ott. Csak most látom, milyen sokan szeretnek. Emlékszel, amikor ketten mentünk valahova, te minden tizedik embernek köszöntél. Milyen büszke voltam rád akkor! Amikor osztálytársaid közé vittél... Tudtad, mit jelent ez nekem? Láttad, milyen boldog voltam? Boldog és büszke voltam, hogy a testvérem vagy. Hogy éppen te vagy a testvérem. Mikor kicsi voltam, nem gondoltam volna, hogy ennyire foglak szeretni! Tudod, mennyire hiányzol?! Biztosan tudod! Tegnapelőtt töltöttem tizenhatodik évemet. Nem érzem, hogy különösebben megváltoztam volna. Ha változtam, akkor az decemberben volt. Amikor megtudtam, hogy mi lett veled.

Nem ilyen szülenapra gondoltam. Annyit tervezgettem, s látod, nem sikerült. Amit tervezek, az sosem sikerül. Sírni tudnék, de nincs már erőm. Mindenki sajnál, de senki sem tud vigasztalni. Úgy érzem, szakadék van közöttünk és az emberek között. Ha itt volnál, biztosan találnál valami kiutat ebből a helyzetből.

Születésnapomra kaptam egy télikabátot, fekete pulóvert, harisnyát, tortát, csokit, Rexona szappant, két szép trikót, virágot... Egy halom holmit, de ez sem vigasztal. Tudom, te valami kicsi műtyűrt adtál volna. Valami szépet és érdekeset. Vittem neked egy gyertyát. Amikor ott vagyok; nem tudok sírni.

Búcsúzom, kedves bátyám. Ezerszer pusziállak.

17. jelenet

A színpadra leengedett, arctalan haszlivacs-bábuk fején civil létüket mutató jelzésszerűen, különféle paróka, kalap, sapka, kendő. Élelmiszerüzlet előtt állnak sorban.

BELÜGYIS *(civilben, de lerí róla a rosszul öltözöttség, a sor végén áll, amikor mögé áll a gyászruhás anya, akit felismerve, feszeng, idegesen ismerőst keres a sorban, akivel társalogva enyhíthetné a sorbaállás unalmát, majd a besiető apa láttán, hirtelen az előtte lévő bábuhoz fordulva, erőltetett jókedvvel szól)* Ne haragudjon, olyan ismerős az arca, találkoztunk már valahol? De lehet, hogy csak úgy tűnik...

APA *(gyászszalaggal, az anyára találva)* Naaa, végre! Itt a váltás. Már azt hittem, nem sikerült kijönnöd a munkából. Képzeld, az előbb összefutottam Lajossal. Panaszkodik, hogy a felesége összeszűrte a levelet egy duvadt szemű pasassal, akivel gyereksétáltatás közben találkozott először, de később, amikor kislányával együtt felvitte hozzájuk, kiderült, hogy udvarlóját főként a Lajos irományai és kiszállásai érdeklik. Olyan gyanúsán viselkedett az az alak, hogy végül a Lajos felesége, zokogva, mindent kitálalt, és amikor megmutatta férjének a játszótéren ólálkodó ipsét, Lajos rájött, hogy látta régebben már azt az embert a belügyisek uniformisában...

ANYA *(félbeszakítva a férfi hadarását)* Ne haragudj, mennem kell. Mindenki lóg, de mostanában kivannak rám a főnökök... Ha lehet ne csak „adiddászt” vegyél.

APA *(csodálkozva)* Miiit?!

ANYA *(súgva)* Csúfságból annak a híres, mindenütt reklámozott sportcipőmárkának a nevének nevezik a sertésekből nekünk jutó, sápadt disznókörmököt. Vigyázz magadra, drágám!! Megyek... *(Kisiet)*

APA *(felfedezi a belügyist a sorban, dühösen maga elé)* Ez mit keres itt?

BELÜGYIS *(félszemmel az apát figyelve, az előtte állóhoz, de úgy, hogy az apa is hallja)* Már nem dolgozom a régi munkahelyemen, felhagytam azzal a foglalkozással, közgazdász vagyok egy intézménynél...

APA *(a belügyis beszélgetőtársához is szólva, fennhangon)* Tisztában vagyunk azzal, hogy mi a maga mestersége! Minek néz maga minket?!

BELÜGYIS *(hirtelen galléron ragadja az apát, félrehúzza, fojtott hangon)* Ügyeljen a szájára! És húzza meg magát, amíg jól van dolga! Tudja meg, hiába erőlteti a katonaeorvos felelősségét a törvény előtt... Hol van az már?! Azt hiszi, bevette a ciánkálit? Nyugodjon meg, tudja ő, hogy mi a dolga! A történetek után három hónapra, családotól olyan országban él, ahova maga hiába vágyik... *(Hirtelen dühödten)* Tineti gura, ca pierzi painea! Hogy jobban megértsd: Pofa be! És húzd meg magad! *(Durván ellöki magától.)*

Nyilallás-hirtelen elsötétül a színpad.

18. jelenet

LÁNY *(a színpad közepén, reflektorfényben)* Kedves bátyám! Azt a lemezt hallgatom, amit meglepetésként szántam neked. Most már mindig rád emlékeztet majd. Biztos vagyok benne, hogy tetszene neked: Eagles: Hotel California. Remélem, befogadod a gyűjteményedbe, és eldicsekedsz vele a haveroknak. Voltunk kinn nálad.

Sírtam.

Átnéztem a holmidat, mindazokat a semmiségeket, amelyeket éveken át gyűjtöttél, rendben tartottál, és örültél nekik. Megpróbálom folytatni a munkád, s a meglévőket megtartani. Ügyelek majd rájuk, hogy bajuk ne legyen. És a lemezeidre, amelyeket nagyon szeretted. Szerzek még hozzá, ígérem neked. Ilyenkor valahonnan belülről ilyen szövegeket hallok:

Hej! Ti!

Ti, akik még éltek, akik még éltek!

MIÉRT?

Hej! Ti!

Akik még éltek

Ti mit tudtok az összetartozásról?

És Ti!

Akik álltok a végezhetsélen sorban?

Álljatok szorosabban.

Ti is! Még szorosabban!

Sebként tátong minden rés.

Sebként tátong minden rés!

Hej! Ti!

MIÉRT?

*Miért éltek, akik még éltek?
Hej! Ti! Ti mind!
Ti miért éltek?*

Édesanya talán már jobban van, de nem eszik. Egy hétig ettük egy veknit. Ha itt volnál, két napig sem tartana. Nehéz megszokni, hogy csak hárman vagyunk, és fele annyit sem eszünk, mint amikor négyen voltunk. Te erre azt mondanád „Nagyon jó, legalább spóroltok!” Nincs igazad. Megvennénk a fél várost, csak hogy itthon légy.

(Szünet)

Úgy volt, hogy ma kezdődik a sulis, de elhalasztották. Ezek a halasztások az ember idegeire mennek.

Még nem kaptunk levelet a fiúktól. Ha van egy levél a postaládában, rohanok, hogy kivegyem. Aztán letör, hogy nem tőlük jött.

Nagyon félek a felvételitől. Anyánk egyik orvossága lenne, ha továbbjutnék. Ha nem sikerül, nem tudom, mi lesz vele. Hagylak, mert fogalmazást kell írnom. Jól fogna most a segítség. És hány ilyen dolog akad, amiben hiába várom a segítséget. Ma hülye napom van. De azért puszillak.

ANYA *(a díványon ülve, ködben a fia áll félig sötétben, vele társalog)* Most mit szeretnél a leginkább? Azt szeretném, ami a legtermészetesebb lett volna. Azt, hogy a vasárnapi ebéd után beszéljünk. És olyan meghitten, mint eddig. Hogy beszélj a kislányokról, akikre ránézel, akikkel táncolni jársz, és kirándulni. Azt hiszem, minden idősödő anyuka vágyik arra, hogy kis titkait megoszthassa a fiával, a gyermekeivel. Az anyák leginkább a fiakkal... Nem tudom, miért van ez így? Nem mintha nem érdekelnének a húgod történései, azok a végeérhetetlen történések, amit a férfiak pletykázásnak neveznek... Szóval, te most mit szeretnél a leginkább?

FIÚ *(a ködből szellemek hangján)* Élni szeretnék. Itt, Európában szeretnék élni! Nagyon szeretnék...

ANYA *(feltápáskodik, és tétován indul a nagyon lassan visszavonuló fiú felé, aki tejfehér köddé válik)* Fiam! Fiacskám...

LÁNY *(középen reflektorfényben)* Napjaink unalmasak és szomorúak. Már egy hete olyan a műsor a tévében, hogy nem érdemes bekapcsolni. Nem baj, mert kölcsön kaptam négy lemezt (Olivia N. J., Pink Floyd, Piramis L, és Wings), és nem unatkozom. A zene nemcsak ellágyít, elszomorít, hanem vigasztal is. Kitölti az időm.

Voltunk nálad. Eltelt egy hónap, és még mindig sok a friss virág. Meggyújtottam a gyertyámat. A koszorúk felirataiból hazahoztam néhányat. *(Mintha levelet olvasna)* Megkezdődött a tanítás. Első órán rögit írtunk románból. Az óra végén hívott a tanárnő. Azt kérdezte, most mit csinálunk. Azt mondta, még mindig ott lát az első padban ülni, a helyeden. Sírt. Belőlem is kitört a bőgés. A francia tanárnő is megpuszilt, és ő is sírt. Jaj, nem bírom már! Ugye, most haragszol, mert nem tudom visszafojtani az érzéseimet. Igazán szégyellem magam. Bizony, vannak olyan perceim, hogy elbögöm magam. És senki sem tud megvigasztalni. Na, de most már elég!

Inkább újabb levélbe kezdek.

(Szünet.)

Kedves bátyám! Bocsáss meg a macskakaparásomért, de ma nem vagyok formában. Egy csomó dolgot kell leírnom, de nem tudom, mivel kezdjem. Szégyellem magam, mert a héten nem voltam képes kimenni a „tomb”-odhoz. Az az igazság, hogy te itt vagy velem, nem pedig ott kinn. Ott nincs, ami rád emlékeztetne. Remélem, megbocsátsz. Csúnya dolog nem betartani az ígéretet. *(A színpadon sétál egy darabig szótlanul.)*

Most este tíz óra, fáradt vagyok. És nagyon szomorú. Tegnap Édesanya megemléltette, amit én is tudtam, csak nem akartam bevallani magamnak. Zoliról van szó. Azt mondja Édesanya, hogy lehetséges; nem érez irántam semmit. Olyan volt, mint a késdöfés, de kibírtam. Azt hiszem, igaza van. De hát nem értem, akkor miért hívott fel. Miért búcsúzott el tőlem? Miért emlegette első találkozásunkat, amire én már egyáltalán nem is emlékeztem? Levelet írt. Szép, hosszú levelet. Másnap már küldtem a választ. De megbántam, mert igen szentimentálisan fogalmaztam. Félek, azt hiszi, amit Édesanya is mondott, hogy kapaszkodom belé. Javítani próbáltam azzal, hogy küldtem egy kis csomagot, és benne egy hidegebb hangú levelet. *(Középen reflektorfényben)* Bátyám, most megint a te segítségemre volna szükségem. Adnál jó tanácsot? Hálás vagyok azért is, amit annak idején Öcsivel kapcsolatban írtál. Megértettem, és aztán ez az ember hidegen hagyott. Istvánról hallottam, hogy katona és negyven injekciót kapott. Barátodat, Karcsit is felsértette a bakancs. És Zoli három hétig kezelte a lábát, amíg helyrejött. *(A színpadon sétálgatva, a fiatal lányok természetes vidámságával.)* Hát, kedves Gougoum, tegnap sokat beszéltünk rólad Kedveseddel. Elmesélem. Az egyik nap feljött hozzánk, és elhozta azt az ígért „gatyát”. Jó kis farmer. Kicsit szűk, de így is hálás vagyok neki. Igazán büszke lehetsz a te kicsi „feleségedre”! Atnap este színházba kellett menjek. Hívott, így hát elmentem hozzájuk. Bezabáltam egy csomó süteményt, és elfüstöltem két szivart. Tudom, egyiket sem helyesled. Légy nyugodt, nem fogok rászokni a cigarettára. Mindig is ellenezted. Sok prima cigit hoztál nekem. Egyiket sem szívtam el. Mind megtartottam, és Kedvesednek adtam valamennyit. Olyan volt, mintha neked adtam volna vissza. Nem sajnáltam. A süteményből is azért ettem olyan sokat, mert a te kedvenc süteményed volt. Különben Kedvesed nagyon jól néz ki. A hajából levágott egy kicsit, mert ráömlött valami ragasztóanyag. Jól egyezünk.

Sötét.

LÁNY *(ugyanott)* Kedves bátyám! Kérlek, ne haragudj, hogy rég nem írtam. Nem volt időm, és nem is volt mit.

Két barátnőmmel színházban voltam. Láttam Öcsit. Levágatta a haját. Jól néz ki, de hidegen hagy. Néha arra gondolok, hogy jól egyeztünk volna, ha megváltozik. Karcsi is megváltozott, miután megismerte Erikát.

Még egy hét tanulás, és megyünk gyakorlatra. Alig várom, mert fáradt vagyok. Matekból és fizikából javítottam. A többiből rontottam. Kétszer is voltam a „tomb”-odnál. Leszedtük a koszorúkat. Édesanya fenyőágot tett rád. Tele van a sírod cicussal és hóvirággal. Vittem neked fréziát. Fenyőfád még mindig áll. Befagyott a földbe, nem tudjuk kiszedni.

Sötét.

19. jelenet

A színpadon sűrű köd. A háttérben vetített képen, égő fényszórókkal Trabant áll. Kikászálódik belőle az apa, kiemeli a kocsiból a fia súlyos katonaládáját.

APA *(felemeli a súlyos terhet, áll megkövült arccal, kivár, aztán erőt merít az idézetből, amely hangszóróból ismétlődik)* „Higgyétek, hogy a halál legyőzhető, ha én, lám elestem is.” *(A színpad mögül hangszalagról vagy élőben, halkán szól a népdal: „Katona vagyok én, ország őrzője...”)*

Fényes, drága kocsi úszik be hangtalan vetített képen, lámpáinak erős fénye elvakítja a cipekedő apát.

BELÜGYIS *(felerősített ajtócsapkodás közben, kiszáll a kocsiból, bőrkabátban, hetyke rámenősséggel)* Hááá ..., maga pont ideáll? Talán nem tudja, hogy már régóta ez az én helyem?!

APA *(leejti, majd felveszi a súlyos katonaládát, miközben maga elé mormolja)* Ez már megint itt van...

BELÜGYIS *(közelebb lépve)* Áááá.... Maga az szomszéd? *(Békülékenyen, erőltetett nyájas-sággal)* Mi a fenét cipel már megint?

APA *(kivár, hangszórókból: „Higgyétek, hogy a halál legyőzhető, ha én, lám elestem is.” és a népdal elhalkulva)* Mit cipelek? Az emlékeimet...

BELÜGYIS *(csúfondárosan)* Na ne mondja... Tényleg? *(Visszamegy kocsijához, ajtócsapkodás, két kisebb csomaggal, a cipelést mímelve, beáll az apa mögé felsorakozó többi szereplő sorába, akik a ködből sorra előlépve a maguk súlyos csomagját cipelik)*

MIND *(a soruk előtt álló néma apát kivéve, a szereplők, egyenként sóhajtozva, dűnnyögve, aztán meg-megszakítva, egymás szavába vágva, hangzavarosan együtt)* Nekünk sem könnyű! Nekünk sem könnyű!

APA *(a színpad előterében, szemben a közönséggel, törődötten, az elhalkuló népdal végén)* Talán, észre sem vették, hogy mindnyájan, igen mindnyájan, terheinket cipeljük... Sír az édesanyánk, a kedvesünk gyászol / Fekete gyászvirág búsul ablakunkba... Múltunk terheit cipeljük bizony... Hordozzuk. Hordoznunk kell mindhalálig...

A sűrűsödő ködgomolyagban lassan elsötétül a színpad.

Függöny

ALLRIGHT

(Minden rendben)

Játék két felvonásban

SZEREPLŐK

Jenő

Hasonmás

Mester

Apa

Lány

Anya

Ali

Részeg I.

Részeg II.

Tiszt

Sanyi

Káderes

Lujza

Háziasszony

Cseléd

És számtalan, a zsinórpadlásról leengedhető műanyaghab-bábu

ELSŐ FELVONÁS

A színpad egyik felében asztal négy székkal. Előtérben városi parkba illő pad.

JENŐ *(elgondolkozva körbesétál a városi zajban, nyomában, tisztos távolságba a hasonmása, akiről nem vesz tudomást, de időnként vitába elegyedik vele, s aki előbb utánozza, majd rosszállóan, ellentmondóan, gúnyolódva követi őt. A pantomim játék után leülnek egymás mellé, a városi forgalom zaját is mérsékelő pihenőhelyen)* Azt hiszem, nem fontos, hol születtem, ki az apám, ki az anyám, de mégiscsak el kell mondanom egyet s mást a szüleimről is, pedig a káderlapozás ideje, mint tudják, kiment a divatból, hál Istennek. És magamról is szólnom kell, merthogy elsősorban a magam nyomorával vagyok elfoglalva. Ettől persze még olyan vagyok, amilyen nálunk az átlagember: kicsit unalmas, kicsit szürke, mint a hétköznapiak, amelyeken átlavírozunk. Na ugye, már ebből a megállapításból is látszik, hogy kritikus szemmel figyelem magam: az elmúlt években ezt megtanultam, legalábbis nekem furt azt mondják, hogy így kell ezt csinálni. Állítom, hogy jó az, ha az embernek megvan a véleménye a dolgokról, mert csak úgy érzi igazán, hogy él; különben ide-oda lökdösik a tömegben, tudta nélkül is odaszámítják kisebb vagy nagyobb csoportokhoz, amelyek jót, rosszat vagy éppen séggel semmit sem akarnak. *(A zsinórpadlásról leengedett műanyagbábuk sűrűjében törtet a kifáradásig. Hasonmása vigyorogva utánozza a padon, gúnyolódva figyeli, amíg lihegve visszatér a padhoz; a műanyagfigurákból való tömeg eltűnik a sötét háttérben)*

Nyugalom, nem papolok többet, különben sem az én szakmám kiötvözni a nagy igazságokat. Azt mondják, régen gyakori beköpés volt az, hogy „a suszter maradjon a kaptafánál”. Hát ez egy jó kísértés volt akkoriban, de ha elgondoljuk: a suszter valóban a kaptafák között érezhette igazán jól magát. Tudom, ha érdekes a meló, nem jön, hogy letegyem a reszelőt. Hogy most magammal bajlódom, az azért van, mert összejöttem az öregemmel; én mindenkivel összejövök, ehhez kitűnően értek, mert utálattal vagyok tele, sokszor rühellem magam, és azt kérdelem: miért nem tudtam olyanná válni, akit bűbájosnak és jól neveltnek tartanak.

(Hasonmása kifigurázza a lelkizést, legyint, gúnyosan vigyorog)

Belátom, nincs kinek dumálni, de hát én nem szeretem abba hagyni a dolgokat, nem erre születtem; hallgatni nehezebb, mint beszélni, nekem elhihetik. Ezt komolyan mondom, és tudom, mit beszélek, mert engem sokszor hülyének néztek már szótlanúságomért, pedig a lelátók zsongása, amikor a szünetben Kicsoda II. kihagyott gólhelyzetét kommentálják, hangyapusmogás ahhoz képest, ami bennem ilyenkor végbemegy. És velem nem lehet ezt csinálni, engem meg kell hallgatni, még ha olyanokat mondok is, ami nekem is fáj, bizony isten mondom, fáj, pedig egyáltalán nem vagyok érzélgős gyerek. Eleinte csak vitatkoztunk; a fiúkkal is megteszem ezt, sok kicsi sör mellett, és az is előfordul, hogy rém okosakat mondunk, de valahogyan végül mégis talál a szó; de az öregem wurlitzer, megvannak a maga lemezei. Egyrészt sajnálom az öregemet, mert amit csinál szegénység; nem veszi észre, hogy mennyire megkoptak a lemezei. Tulajdonképpen gyűlölnöm kellene, hiszen emlékszem, kíméletlen gyűlöletre tanított az ellen, ami nem haladó, és mindenki ellen, aki nem tartott lépést a fejlődéssel. Persze, ez még osztályharcos korában volt, a hősi korszakban. Akkor anyámat elvtársnőnek szólította, s ha nem ízlett a krumplileves, megbíráltta az elvtársnőt.

(A Hasonmás pantomimje)

Járt akkoriban hozzánk egy fiú, Alinak hívták. Azt mondta, gyűjtsünk nagylemezeket, bomba számokat. Divatban volt a bugi-vugi, hazai viszonylatban a malagamba, hát ilyesmiket gyűjtöttünk. Délben Apám hazarohant a káderességből ebédelni, s miközben bekapta a

gőzölgő kaját, a lábát áztatta a lavórban, hogy enyhítsen valamit a lábszagán. Mondom, akkor sok ehhez hasonló dolgot csinált: naponta borotválkozott, az ünneplő ruháját viselte, szóval adott magára. – Úgy néz ki, mint egy úriember – mondta volna anyám, ha ezt megéri, s elképzeltem, amint utána szalad a ruhakefével. Pedig akkor már rég halott volt az anyám, helyette az új asszony végezte ezt a munkát is.

(A Hasonmás pantomimje)

Hanem aznap elhibázhattuk a dolgot, mert nálunk nyekergettük az Aliék viharvert lemezjátóját, s belefeledkezhattünk a ritmusok élvezetébe.

APA *(terített asztal mellett ül feltűrt nadrágban, lábát áztatja a mosdótálban, szürcsöli a levest, az idegesítő zenére felkapja a fejét, majd kiugrik a mosdótálból, átrohan a színpad másik felén táncoló fiúkhoz)* Mit csináltok itt, gazemberek?! *(A fia barátjához)* Te ki vagy?

ALI *(jól nevelten, illedelmesen)* Baranyai Aladár, III. osztályos gimnáziumi tanuló.

APA Ki az apád?

ALI Baranyai Sándor.

APA A fűszerkereskedő?

ALI Igen. De már nincs meg az üzletünk. Apám most dolgozó...

APA Igen?! Na, akkor most menj szépen haza...

Hirtelen sötét.

JENŐ *(a padon ülve, hasonmás nélkül)* Ali jóformán ki sem lépett az ajtón, amikor megkezdődött a házi röpgyűlés. Apám magának rezerválta a napirendi pont ismertetését, utána, ha leszámítjuk az anyám bólogatásait és az én enyhe közönyömet: egyetértés született.

(Átsétál a terített asztalhoz.)

APA Hát ide jutottunk! Leállasz az osztályellenséggel! Behozod a házamba?! Persze hogy kihasználják az alkalmat és megfertőznek az ilyen burzsoá-nyikorgással. Hát zene ez?! Fertő, amely a lejtőre taszít. Holnap vastag talpú cipőt akarsz és malagamba nadrágot, szégyent hozol a fejemre. Úgy látszik, a jólét megárt a mai ifjúságnak. Amikor én akkora voltam, mint te, már dolgoztam, vasúti sínek között telt minden időm, a kezem is kisebzett a gyomlálástól...

JENŐ *(félre)* Ezt a mesét eddig is, de utána még többször hallottam. Akkor ugyanis divat volt a sötétnél is sötétebbre festeni a múltat, hogy mindenki érzékelhesse a két világ közötti kontrasztot. Apám annyiszor elmesélte a gyerekkorát, hogy lassan megtanultam belőle értékelni, ami hasznos; a túlzásokat elhagyom, mint az ajándék csomagolását, amely szép és sokszor cifrább, mint az ajándék maga, de haszontalan.

Apám büszke arra, hogy a nagyapja városban élt, afféle polgáremberként, talán valamiféle hivatala is volt a városházán. A lányai varrónők, egyik talán postáskisasszony, de egyetlen fia semmire sem vitte, egy községi fogadóval bajlódott, kocsmát és könyvtárat tartott, amíg bírta a hadakozást a kölcsönzökkel. Aztán szabóságot nyitott, de vesztére, mert az akkori idők nem kedveztek az öltözködésnek. Maga is egy szál ruhában s egy báránybekeccsel indult útnak, amikor minden üzleti próbálkozása bedöglött. Amerikába ment, sodortatta magát a többi kivándorlóval. Különben ügyes ember lehetett, mert hat év múlva már összegyűjtött annyi

pénzt, amennyivel hazajöhetett. – Máj ném iz Zsorzs Jú – tanította angolra a legkisebb fiát, és várta a saját halálát. Tulajdonképpen ezért jött haza. A bostoni cipőgyárban árurakodás közben eltörte a kezét, s lábadozása alatt úgy rátelepedett a halál gondolata, hogy nem bírt magával. – Haza megyek meghalni – mondta egy falubélinek, s a magyar kolónián elterjedt a hír: Joó György meghibbant. A legkisebb fia négy éves volt, a halál pedig sehogy sem jött, csak a nyomorúság; a kertet a patakparton eladta az asszony, a nagyház dűledezett, télen is a nyári konyhába szorultak, fűteni valóra nem jutott. Összesen hat gyermek viselte a Joó nevet; senki sem csodálkozott azon, hogy Joó György tavasszal, amikor újabb transzportot indítottak a tengeren túlra, velük tartott.

Apám tehát falusinak született, a cigánysoron laktak, és mezítláb csicsonkázott a jégen. Az iskolából kimaradt, mert nem volt bakancsa Sietett elhagyni a szülői házat, beállt suszterinasnak egy közeli kisvárosban. Segédkorában azonban tett valamit, amit mostanában lázadásnak neveznek.

APA *(az asztal mellett)* Reggelire puliszkalevet adtak, és egy alkalommal azt mondtam magamban, hogy nincs ez jól. Felálltam az asztaltól, még ma is látom a segédek riadt pillantásait. Az inasok is eltátották a szájukat, amikor kiléptem az utcára.

MESTER *(az Apa mellett loholva)* Hova mész, te! Hova mész, János?

APA *(miközben leoldja suszterkötényét, dacosan)* Megyek haza reggelizni!

MESTER János! *(a távolodó segéd után, fenyegetően)* Jánoooo!

APA *(az asztal mellől)* Valóban hazamentem...

JENŐ *(felállva az asztal mellől)* Hát ez egy helyes kis történet, sokszor megröhögtet, mert elképzelem a kis bajuszos, mitugrász mestert, ahogyan forgolódik az öregem körül, aki, meg kell adni, nagy vagány volt. Mert ahhoz még ma is merészség kell, hogy csak úgy otthagya az ember a munkahelyét és továbbálljon. Persze bárki megteheti, de köszönöm szépen, nekem már nem kell belőle, miért nézzék az embert olyan lézengő figurának, akit csak úgy ide-oda tologathatnak. Ezt most mondom... Na, de én is voltam lázongó kamasz, s ha valahonnan el akartam menni, nem tudtak visszatartani szakszervezeti csoportgyűléssel sem.

APA Hárman voltunk szakmabeliek, és úgy, ahogy barátok, mert a szaktársak összetartoztak és barátokká váltak abban az időben. Lajcsi feldobta a simléderes sapkáját, amerre az ellenzőjével esett, arra mentünk. Így jutottunk el a bányavidékre. Egy olyan mesterhez kerültem, aki megjárta az első világháborút, a szibériai fogságot, és részt vett a szovjet forradalomban. A mester és a családja velünk együtt egy asztalnál evett, „kis köztársaság” voltunk magázódunk, ott hét végén nem volt szokásban az italozás. A mester azokat nézte jó szemmel, akik titkon szerzett könyveit olvasták és részt vettek azokon a házi vitákon, amelyek sokszor késő éjszakába nyúltak.

JENŐ *(visszaülve az asztalhoz, ahol a megkezdett beszélgetést folytatja)* Szép kis káderiskola lehetett. De volt ott még más is...

Sötét

LÁNY (*reflektorfényben*) János, magának olyan fekete a szeme, mint az antracit...

APA (*szerelmesen bámulva a lányra, miközben félre*) Elveszem ezt a lányt, mert nagyon szerethet engem...

LÁNY (*sétára indulnak*) János! Ó János!

RÉSZEG I. (*kiválva a részegen összefogódzó társai köréből*) Jé, a zsidó bébi!

RÉSZEG II. És az új fiú...

RÉSZEG I. Fogjuk meg! Fogjuk...

RÉSZEG II. Ha megfogjuk, hát megfogluk...

APA (*megtaszítva a lányt*) Fuss! (*Nekiugrik a részegeknél*) Igyekezz!

JENŐ (*az asztal mellett*) Pálinkásüvegükkel fejbe verték az öregemet. A vér és a pálinka csaknem egyszerre ömlött az arcára és folyt végig a mellén. Amikor hazatért, a mester kiadta az útját. Pálinka- és vérszagú volt az öregem, és nem merte bevallani, hogy a mester lánya miatt történt.

Gyerekekkel elhittem az ilyen történeteket az apámról, s néha ma is azt hiszem, így történt, nem másként. Pedig tudom, hogy az öregem csak a maga módján udvarolgatott annak a lánynak, aki viszont nem látta meg benne a férfit. Ezért hagyta ott azt a bizonyos meseszterájt. És azt is tudom nem illetlenség, ha elmondom: az öregemnek sohasem volt bátorsága verekedni.

(*Feláll az asztaltól*)

Anyámat egy csütörtök délelőtt küldte le a fiatal nagyságos asszony a cipésműhelybe. Szőke, fehér bőrű székecske lány volt az anyám. Fénykép bizonyítja egykori karcsúságát.

ANYA Tessék mondani, kész van-e az idősebb nagyságos asszony magas szárú cipője?

APA Ki küldte?

ANYA A fiatal nagyságos asszony...

APA Milyen fiatal?...

ANYA Hát, mint én...

APA Idefigyeljen, kész van az a cipő, mert ha jól értettem, a Lambrik nagysága cipőjéről van szó...

ANYA Az...

APA De nem adhatom ki.

ANYA Hát miért?

APA Honnét tudjam, hogy maga kicsoda?

ANYA Én vagyok a cseléd.

APA Jooó, de hogy hívják?

ANYA Lőrinc Kata.

APA Hány éves?

ANYA Majdnem húsz.

APA Hányas cipőt visel?

ANYA Olyan... kicsit.

APA Ki az udvarlója?

ANYA Hát senki.

APA És ennek a Senkinek mi a keresztnéve?

ANYA Nincs neki keresztnéve.

APA Na, akkor rendben van. Ma délután várom a szobor előtt. És tessék, itt a nagyságos asszony cipője!

JENŐ *(a padon ülve hasonmásának magyarázza)* Azt gondolhatnánk, hogy rámenős fickó volt az öregem, pedig csak kora miatt volt ilyen. Közeledett a harminchoz, asszony nélkül nehezen boldogult akkoriban az ember. Anyám is unhatta már a cselédsort, négy éve szolgált. Érdekeik megegyeztek. De mielőtt bérelt szuterénlakásába vitte volna élettársát apám, egy télen át kísérgette a dalárdába. Ennek többek között az lett az eredménye, hogy házasságuk után négy hónappal születtem, s ezzel már akkor zavarba hoztam a rokonságot.

(A Hasonmás pantomimje)

Mondták, hogy az öregemnek a kisujjában volt a szakmája. Ezt jó érzés volt hallani, mert én mondom, aki dolgozni tud, az egy császár, az ilyennek a hibáit is elnézik a fejesek. Persze, ennél ezerszer többet ér a melósok becsülete. Nekem beszélhetnek, hogy régen így vagy úgy volt, én abból a világból legfeljebb az anyatejet ismerem, meg a kormot, amit felénk okádott a fűtőház. Úgy tetszik azonban, hogy ebben a dologban nem sokat változott a világ. Hanem egészen másként alakulnak a dolgok, ha a muki pofázós, ha mindegyre felfortyan benne az igazságkeresés vágya, és mérgét gyakran kipakolja. Ezt a fajtát a jó Isten sem kedveli, mehet magának, még akkor is, ha aranyból van a keze. Aki szereti munkáját, az mindenkor császár, és jó érzés az, ha az embernek ilyen apja van. A fene tudja, hogy miért kell ehhez ragaszkodnom; ha elhantolnám az egészet, könnyebben menne nekem, nem fájna annyira. De lehet, hogy éppen ezt akarom: csak azért is fájjon. Persze, vannak okosak, akiknek ha elmesélem a nyomoromat, az elkerülhetetlenről beszélnek, Többek között Turgenyevet említik és azt, hogy kell ez az ellentét. Apák és fiúk között mindig volt ilyen. Én csak azt tudom, hogy fáj ez nekem...

HASONMÁS *(láthatóan unja a lelkizést)* Persze... *(igyekszik észrevétlenül lelépni, menet közben vissza-visszaszól)* Igazán? Csakugyan? Természetesen...

JENŐ Miután lábra álltam, s nem lehetett velem bírni az egyetlen és kicsi szobában, apám akkor is hazahozta a megrendeléseket. Közreműködtem hébe-hóba a suszterbankli mellett, aminek aztán az lett a vége, hogy több cipőt szét kellett bontania, mert valamiféle mintákkal díszítettem ezeket, mégpedig a csiszoláshoz használt üvegcserép segítségével. Akkor azt mondta az apám, hogy kotródjam a házból, és arra ma is emlékszem, szép nyugodtan megindultam a híd felé. Ez lényeges pont az életemben, mert, azt hiszem, azóta számíthatom önállóságomat, amit egyesek félreértésből nyakasságnak neveznek. Bennem azóta egyszerre két, három vagy mit tudom én, hány ember lakik. Mikor egyik bolondos, a másik komoly, sír a harmadik. Beszélgetünk egymással mi; innen van bennem az a nagy buli. Amikor gyerek

voltam, kiraktak egy takaróra reggel az udvarra, a szám sem mozgott, úgy odafigyeltem társaimra, akik bennem motyogtak.

(A Hasonmás pantomimje: gyors helyváltoztatás közben ismételten, pillanatra kimerevedik, amikor is Jenő közéről az arcába bámul és hangtalan beszédére figyel.)

Így aztán későre tanultam meg beszélni, s ma is megtörténik, hogy amikor nagyon mondani akarok valamit, a bennem dúló zűrzavartól nincsen hangom.

Aztán jött a háború. Kiköltöztünk a város szélére, lakbér fejében gondoztuk a bevonult tulajdonos házat. Apámnak is megjött a behívója.

(A színpad megtelik az, ide-oda mozgó műanyaghab-bábukkal. A háttérben, derékig láthatóan, lovas kocsi bakján az Apa lassan átvonuló katonaruhás alakja. A katonazenekar pattogó indulója hol felerősödik, hol lehalkul.)

JENŐ *(hasonmásával, s a többi szereplővel együtt hiába gyurakodik, nem jut az elvonuló közelébe)* Úgy ül a bakon, olyan mereven, mint egy fatuskó, fekete haja csillog a szűk katonasapka alól, lötyög rajta a zubbony. Ha észre venne, akkor sem integetne...*(Egyedül maradva az előtérben)* Konok ember volt. Vitte a kocsi, de az ország határát nem lépte át...

APA *(a színpad előterében)* Századparancsnok úrnak alázatosan jelentem, Joó János megszökött.

TISZT *(cigaretta gyújt, hosszan elnéz a vigyázzba feszülő katona feje fölött)* Ismerem magát, Joó János... Idefigyeljen! Értékelem a humorát, de ezért a kis passzióért golyó általi halál jár. Érti ezt, örvezető úr?!

APA Igenis, századparancsnok úr!

TISZT Nos, akkor elmehet!

JENŐ *(Konokul, feszes vigyázban áll)* Parancsára, századparancsnok úr!

TISZT Leléphet, azt a leboruló, szomorúságos szivarvégét! *(A katonazenekar tust játszik)* Mozgás, Joó János örvezető!

JENŐ Három nappal később, teljes felszereléssel hazaérkezett az öregem. Bérelt kertünk végében, a szőlősorok között vájt egy kis menedékhelyet, négy hónapot húzott ki ott, amíg végre, ha vártuk, ha nem, bejöttek az oroszok.

SANYI *(szénapadlás ablakánál hasal, kezében színházi messzelátó)* Odanézz, Jenő! Ott a patakhíd előtt, a holtág töltésén...

JENŐ *(kikapja társa kezéből a messzelátót)* A kukoricás szélén?

SANYI Ott, te sasszemű! A vasúti fűtőházba vezető ösvény mellett!

JENŐ Két orosz katona kúszik a szilvafák alatt...

SANYI Látod, dobos géppisztolyuk van!

JENŐ És a palló melletti töltés elején két szürke pont! Odanézz! Látod azt a két szürke gömbölyűséget?

SANYI *(átveszi a messzelátót)* Két német sisakja...

JENŐ Beásták maguk.

SANYI *(lövések dördülnek, géppuskasorozat erősödő hangja hallatszik)* Te, ezek lönek!

JENŐ Na ná!

SANYI Mintha számháborúznának...

JENŐ A fenét! Ez vérre megy!

SANYI *(használja a messzelátót)* Nézd! Mit akar az az orosz?

JENŐ *(fergeteges géppisztolysorozatban átveszi a kukkért)* Ez nem normális!

SANYI A hidat akarja...

JENŐ *(néhány másodperces csend után, lövés dördül)* Eltalálták!

SANYI És a két német kiugrik a fedezékből...

JENŐ *(géppisztolysorozat)* Jön a másik orosz! Hű, de dühös...

SANYI A két németnek „kaput”!

JENŐ *(lövés)* Estében az a német lőtt, amelyik hátrébb áll.

SANYI De már nem mozdul, ugye? *(Figyel.)* Te, ez is meghalt.

JENŐ Az orosz görnyedten vánszorog a palló lépcsőjéig...

SANYI Mit csinál?

JENŐ Ledült.

SANYI Megsebesült?

JENŐ Úgy látszik. Kotorász a zsebében. Látom az arcát...

SANYI Lássam! *(Átveszi a messzelátót.)* Bajuszos. Biztosan kozák.

JENŐ Honnan veszed?

SANYI A sapkája olyan...

JENŐ Mit csinál?

SANYI Feje búbjára tolta a sapkáját.

JENŐ És?

SANYI Kotorász a zsebében.

JENŐ Na és?

SANYI Most látom. Cigaretta sodor. Hosszában végigrágja az újságpapírt, nyálazza...

JENŐ Rágyújt?

SANYI Füstöl... *(Átadja a messzelátót.)* Kinyúlt ez is...

JENŐ Hogyan?

SANYI Hát csak úgy, egyszeriben elterült, a cigarettájával mintha a hídon túlra mutatna. Láthatod magad is. Mozdul?

JENŐ *(hosszan kémlel)* Nem mozdul.

SANYI A pallót egyikük sem érte el...

JENŐ Most jön még három orosz a kukoricásból... Átszaladnak a pallón, a fűtőházba igyekeznek.

SANYI Négy ember egy vacak kis pallóért...

JENŐ Ezeknek most valamiért nincs idejük lelkizni...

SANYI Fogadom, hogy a temetés is ránk marad...

JENŐ *(lekászolódva a padlásról)* Szóval rohadt dolog a háború, most is ideges vagyok, ha a hősi halálról dumálnak. Egy vacak pallóért négy ember harapott fűbe. Nem mondok nagyot, ha azt mondom, hogy megutáltuk azt a pallót. Néhány hét múlva, és nemcsak játékból, két gránátot hajítottunk rá. A környéken lakó vasutasok káromkodtak. Még sokáig csak kövekről kövekre ugrálva kelhettek át a vízen.

Sötét

APA Vége a bujkálásnak. Eljött a mi világunk!

ANYA Csoda, hogy életben maradtunk...

APA Miénk lett az úri negyed. Elszaladtak az urak, vissza sem jönnek többé! Új világot építünk!

ANYA Nem nekünk való az, János... Sohasem akartál saját házat.

APA Most sem akarok. Állami lakásba költözünk. Manapság csak a műveletlenek építenek maguknak házat. A közösben a jövő!

ANYA Csak békesség legyen...

APA Béke és boldogság – ez az emberiség álma. A világbéke emberei egyesülnek. Összefogunk. És ez a harcunk lesz a végső! *(Pisztolyát az asztalra teszi)*

ANYA Te János... Mondd meg nekem, mondd, igaz lelkedre, minek neked ehhez a pisztoly?!

JENŐ *(az előtérben)* A villanegyedben volt egy csomó ház, de az öregem mindjárt az elsőt választotta, a hegyre vivő macskaköves utcában. A kapu kovácsoltvasból volt, címerrel, huszonnyolc lépcső vezetett az első bejáráshoz. Hat szoba volt az egész házban. A hátsó bejáraton elérhető szobát választottuk, egy másik szobát pedig konyhának rendeztünk be. A villa többi szobája még jó ideig üresen maradt, nem mertek az emberek beköltözni. Külvárosi szomszédainkat is hívta apám, de nem hagyták a tehenet, a juhokat, a majorságot.

Apám úgy félt a vagyonosodástól, hogy még rendes bútort sem vett, csak amikor már tiszta székény volt, hogy egy ilyen nagy főnöknek ócska a lakása. A szoba-konyha is azért volt jó ideig elég. Nagydolog ez, kérem, elvi kérdés, túlhajtott becsületesség dolga. Ámultam is, tiszteltem az öregemet, de aztán megszoktam, hogy a magunkfajta embernek így kell ezt csinálni. Azt kérdelem: miért nem tudott mindvégig ilyennek maradni?

Aztán az utca felőli részen egymást váltogatták a lakók, mindenki alakított valamit a szobákon, a nagy, fehér ajtókat berakták, a szobákba falakat húztak. A virággruppok helyén ideiglenes zöldségágyások nőttek. A gyümölcsfákat senki sem gondozta. Két év alatt tökéletes

proli-ház lett a fényes villából. Akkor olyan iramban haladt az élet, hogy az ilyen kicsiségre rá se bagóztak.

Pályaválasztás előtt álltam, amikor egy forró augusztusi napon, anyám, aki éppen állapotos volt, és életében ekkor láttam először jó húsban, sápadtan leült a konyhai díványra, később hanyatt feküdt és nem törődött vele, hogy kilátszik fakó házi ruhája alól a lába combközépig.

ANYA Fiam, kissé rosszul vagyok. Kérd meg a szomszédasszonyt, segítsen.

JENŐ Hívjam a mentőket?

ANYA Majd segít a szomszédasszony... Siess...

JENŐ Rohanak! *(kisiet, kisértve visszatér a szomszédasszonnyal, pánikszertű sürgősforgásban megjelennek a mentők és elviszik a halottat)*

Sötét

JENŐ *(a padon)* Egyszerre két halottat temettünk. Ha kihordhatta volna anyám, ma húgommal gazdagabb lennék... Apám aztán hosszú gyűlésekre járt, mert káderes volt, és egy esztendőre, amikor letelt a gyászév, új asszonyt hozott a szobakonyhás lakásba. Az egyik kisvárosban találta, aktivált a nőszövetségnél és rendszeresen felszólalt a gyűléseken. Az „avató ünnepségen” magam is jelen voltam, a fiúk szerint „tartottam a gyertyát”.

APA *(az asztal mellett, felemelt kezében pohár)* Jó kis csapat leszünk, igazi közösség, amelyben a demokrácia szabályai szerint, nincs, mert nem is lehet, ellentét, reakciós széthúzás vagy ilyesmi. Becsüljétek meg ezt a jó világot. Gyerekkoromban, magam gondoskodtam magamról, nehéz munkával kerestem a mindennapi betevőt... Most pedig, íme, kedves Lujzánk finom főztjét ehetjük. Kívánok hozzá mindnyájunknak erőt, egészséget és jó étvágyat!

LUJZA Köszönjük szépen! Adja dicsőséges pártunk, hogy mindig így, vagy még ennél jobb legyen!

JENŐ *(a levest kanalazva)* Tetszik tudni, Lujza néni, apám a levest forrón szereti, de az asztal alá készített mosdótálban azért jó, ha éppen elviselhető lesz a lábvíz, az ellenkezésről pedig tessék végleg leszokni, mert különben repül a kajával tele tányér, és nem „kitudja hol áll meg”, ahogyan ezt a Toldiból tanultuk, hanem, és ezt szemtanúként állíthatom, éppen az elvtársnő fején landol majd, amitől aztán a Lujza néni szemöldökéről bizony-bizony lefut majd a festék, és lehet, hogy a púderezés is teljesen kárba vész...

APA *(lélegzetvétellel küszködve)* Jenő! Itt nem lehet otromba kispolgári módon viccelődni! Azonnal kérj bocsánatot! Különben...

JENŐ Persze, persze... Különben is kár a tányérért...

LUJZA Milyen jó növésű ez a fiú. Igazán szép alakja van, rád hasonlít, Jánosom...Bárcsak az eszedet is örökölte volna!

JENŐ Igenis Lujza néni!

LUJZA Szólíts csak nyugodtan „kismamának”, hiszen ezután anyád helyett anyád leszek.

JENŐ *(az asztaltól felállva)* Lujza arckifejezése gyorsan változott, a csöpgő nyájastól a hamuszürke idegesig. Amikor az utcán, karon fogta apámat, fejtartása büszke volt; merev, mint a pulykának. Hűvösen biccentett a szomszédoknak, az öregemnek kijáró köszönéseket is

ő fogadta. Különben értett ahhoz, hogy némi kényelmet biztosítson az öregemnek. És sohasem ellenkezett, de a maga fejétől csinált mindent. Családi demokráciánkat az akkori közélethez hasonlóan, apró cselekkel és gátlástalan pofátlanságokkal megfűrták. A gyűléseket néha-néha még megtartottuk: az apám akarata szerint egyöntetű határozatok születtek. Apránként megszűntem ellenzék lenni. „Igen, Lujza néni”, mondtam sűrűn, és aztán már sem ők, sem a közélet nem tudtak érdekelni.

(Fény vetül az összeütköző műanyagfigurákra. A hangszórókból a lelkes tömeg hangzavara. „Pauker-Luka-Veres! Pauker-Luka-Veres! Sztalin! Sztalin! ... és a nép!” Halkan kezdődő majd egyre erősödő unalomig folytatódó ütemes taps.)

Az egyik emlékezetes ősszel apám azt mondta, hogy első a nehézipar, és annak is az előretolt bástyája, a gépipar. Ezért aztán középfokú fémipariba íratott. Állította, hogy majd szép jövő vár rám, mert mire elvégzem, annyi lesz a gyár, hogy megszámolni sem lehet és kapkodni fognak az új káderekért, akik ott sétálnak majd az új gyárakban, vadonatúj égszínkék köpenyben. Szép kis rózsaszínű felhők képződtek az ilyen dumákból, és mi, a naiv fiatalság, képzelgésünkben még egyszer akkorákra fűjtük. Már a másodévet végeztem, amikor eszembe jutott, hogy nem ezt akartam. Mert a gimnáziumban volt egy tanárom, franciát tanított és minden óra elején együtt énekelte velünk a Marseillaise-t. Aztán, gondoltathattak vele egyet s mást, mert elment a rokonaihoz, Tel Avivba. És még a nyilvánosházakat is bezárták azon a télen...

KÁDERES *(az asztalnál ülve borozgat az Apával)* Hallom, hogy végzett a fiad a fémipariban. Ha akarod szorítunk neki egy helyett nálunk, a gyárban.

APA *(az őket kiszolgáló Lujzához)* Küldd be a fiút, Lujza.

LUJZA *(szolgálatkészen)* Máris küldöm, szívem. *(Kintről)* Jenő, fiacskám, apád hív. Menj csak szépen, légy ügyes fiú!

APA Elvtársnő! Csak semmi elérzékenyülés... A most élesedő osztályharcban kár erre időt pazarolni. *(Káderes társához)* Röstelllem, hogy kényeztet az asszony.

KÁDERES *(a belépő Jenőhöz)* Szóval befejezted az iskolát, szakmád van. Arról van szó, elintézzük, hogy hozzánk kapd a kihelyezésed. Kitűnő származásod feljogosít minket arra, hogy nagyszerű kádert faragjunk belőled. Merthogy tiétek a jövő...

JENŐ *(dühösen, nyeglén)* Nekem csak ne szorítson senki helyet! Nem azért tanultam a szakmát...

KÁDERES Mi csak a te érdekedben...

JENŐ Nem kell a protekció!

KÁDERES Mi csak a jogainkat... Nem azért harcoltunk!

JENŐ Tetszik tudni, mi az ifjúság, néha odafigyelünk a gyűléseken, és észben tartjuk a politikai körökön hallottakat is. Valamint számon tartjuk a nagy fogadkozásokat, amikor a nagy igazságosság világát ígérik.

APA Éppen erről van szó, fiam!

KÁDERES A mi igazságunkat kell győzelemre segítenünk...

JENŐ Azt hát! S akkor, hogy jön ide a protekció?!

KÁDERES Na látod, János, ilyenek a mai fiatalok

APA Ugye mondtam, hogy nem fogadja el! Az anyja makacs természetét örökölte...

JENŐ Nem fogadom el kihelyezésemet, mert azért küldenek az ország másik végébe, hogy onnan másokat hozzanak a mi városunkba. Így történik ez a katonasággal is. Átlátható, hogy miért teszik ezt. Beadtam már egy csomó kérvényt különböző gyárakba, persze nem válszolnak, ha pedig firtatom a dolgot, elküldenek.

LUJZA *(az asztalhoz lépve)* – Én biza, nem engedném a fiamat munka nélkül csavarogni...

APA *(mint, aki már sokadszor panaszkodik, csapkod, körbesétál az asztal körül)* Csak szomorúságot okozol nekem, nincs benned semmi örömöm, szakmára iratkoztál, rendben van, nincs ellene kifogásom, kell a szakember. De most mit dolgozol? Mire jutsz így az életben?! Mások bezzeg ki tudják használni az óriási tanulási lehetőségeket. Nézd, a híres Ali barátod érettségizik, és hány és hány ilyen gyerekről tudok, akik szépen haladnak előre... Hát nem látod? Fölénk akarnak kerülni, jól tanulnak, vág az eszük, míg a munkásszülők gyermekei lazálnak. És milyen munkásszülőké? A vezetőké, akiknek példát kellene mutatniuk. Kérdem én, miért éppen a vezető elvtársak gyermekei nem mennek semmire? Baj van velük az iskolában, nem áll az eszük a jóra, csak a sétafikálás, a léhaság, a züllés kell nekik. Miért? Hát én megmondom neked. Azért mert igen jó dolgotok van. Én a te korodban már eltartottam a családot, pénzt adtam haza, komolyan gondolkoztam, kész voltam az életre. De nektek minde-netek megvan. A jó ebéd, a ruha, a mozi: minden. Minek törnétek magatokat, mi?! Hát nem így épül fel a kommunizmus, tisztelt úrfi!

JENŐ *(megpróbál ellenkezni, de aztán konokul hallgat)* De... Viszont... *(felugrik az asztal mellől és kirohan az asztal körüli térből, mérgesen lehuppan hasonmása mellé a padra)* Tisztelt öregem! Először is felhívom a figyelmedet arra, hogy a gyerek nem azért van, él és forgolódik ebben a rohadt életben, amiért te gondolod. A gyermek nem kirakati bábu, nincs szüksége csodálatra, még kevésbé az a rendeltetése, hogy örökösen az apai büszkeséget csiklandozza. Továbbá a gyerek nem magántulajdon, nem dróton táncoló bábu, udvari törpe vagy jóképű kéjű. Szögezzük le egyszer és mindenkorra: nekem, mint gyermeknek saját akaratom, elképzelésem és intencióim vannak ebben az életben. Nemcsak zabálok, öltözködöm, melózom, hanem gondolkodom is. Arról viszont nem tehetek, hogy elképzeléseim nem mindig klappolnak az élettel. S ha akarod tudni, nem tud érdekelni, hogy más mit csinál.

HASONMÁS *(gúnyosan)* A továbbtanulást valóban ellótted, fiú!

JENŐ Nem szerettem...

HASONMÁS Miért nem azt csináltad, amit szerettél?

JENŐ Hiszen éppen azt akarom. De mit tudom én, hogy mi tetszik nekem. Még olyan keveset láttam.

HASONMÁS Barátaid többre vitték...

JENŐ És a becsületesség, az egyenesség, a szókimondás és a nyíltság, az mind semmi? Ezzel kellene előrejutni az életben, nem meghajlással, lelki önsanyargatással és akarnoksággal.

HASONMÁS Tudod, mit beszélsz, te fiú? Ez anarchizmus. Az élet nem végeláthatatlan rét, ahol csikóként fel-le szaladgálhatsz. Szabályok vannak!

JENŐ És korlátok...

HASONMÁS Normák. És mindenki betartja ezeket önszántából.

JENŐ Na látod, éppen ez nem igaz!

HASONMÁS Persze, mert te mindig különb vagy, mint a többi?!

JENŐ De hát én nem züllök, és nem léhaskodom.

HASONMÁS Előre nézz, fiú, lehet, hogy éppen oda vezet hirtelen választott utad...

JENŐ Ezt bízd csak rám, taposok magamnak jó ösvényt...

HASONMÁS Gatyázz csak, gatyázz! Így szépen káderezz csak, még meggyőződ magad?

JENŐ Nem sok hibátlan szaladgál körülöttem!

HASONMÁS Mind példamutató! Tőled függ, melyiket követed!

JENŐ A népek atyját, a legszeretettebbet szolgáljam? Úgy tetszik, apámék éppen ezt teszik...

HASONMÁS Zsákkal kínált boldogság helyéről máris kibújtak a rozsdás szögek!

JENŐ Éppen ez, ami megzavar.

HASONMÁS ...merthogy szüleiddel szembe állít...

JENŐ Úgy tűnik, mindenkivel szembe kerülök.

HASONMÁS „Szembefúvó szél szállt a vitorlátokba, hajósok...”

JENŐ „...ám engem vegyetek föl mégis, s jó utatok lesz”

HASONMÁS Homérosz beszél belőled...

JENŐ Az előttünk járók eszével kell gondolkoznunk.

HASONMÁS *(az asztalhoz visszatérő Jenő után szólva)* Csak semmi túlzás. Csak semmi kivagyiság...

JENŐ Idefigyeljen, édesapám! Én szakmát tanultam, és szeretem. Van alapom, amelyen biztosan megállhatok, mert a munkát megfizetik és megbecsülik a munkást. De még sok mindent meg akarok ismerni és próbálni, mert ilyen vagyok. Nem érdekelnek a diplomák, az elismervények, utálom őket, éppen azért, mert nagyon hadakoznak, tülekednek értük. Ott van nálunk Balla bácsi; a részlegvezetők hozzá fordulnak tanácsért. De jött a múlt héten két fiatal mérnök, nem tudták bekapcsolni a köszörűgépet. Nem diploma kell oda, hanem egészen más. És az, hogy egyik-másik fejes gyermeke léha lesz, mindent készen vár, hát ez igaz.

APA Látod, ez a tiszteletlenség ránt vissza téged...

JENŐ Rendben van, a „fejes” helyett legyed vezető elvtárs. Szerintem az a baj, hogy ezek az elvtársak reggel mennek és este térnek haza, nem is látják a gyermekeiket. Igen elfoglaltak, belátom, de miért akarják jóvátenni mulasztásukat azzal, hogy évenként kétszer megjelennek az iskolában és elbeszélgetnek a tanárral, aki aztán biztosítja a papát a fia előmeneteléről. Nem akarok általánosítani, csak néhány esetről tudok. De mondja, miért nem foglalkoznak ezek a papák... jó, vezető káderek, a saját gyermekeikkel? Miért nem szakítanak időt erre, ha akkora fontossága lesz ennek a dolognak a jövő építésénél? Hiszen saját gyermekeikről van szó, és ha már vannak gyermekeik, miért nem tartják kötelességüknek nevelni őket? Vagy nekik nincs ilyen kötelességük? Megfeledeztek erről? Mert az még nem minden, hogy ellátják, ruházzák őket és a többi. Engem például nem tud érdekelni az anyagi, különben is észrevettem, ügyel arra, hogy megtartsam proli külsőmet. Dehogysis szemrehányás ez, mon-

dom, engem nem izgat, viszont az fáj, hogy csakis az anyagiakra gondol. S hogy a jólét megszokjuk. Mit viszünk magunkkal hát?

APA *(felindultan)* Engem akarsz te nevelni, tanítani?

JENŐ Dehogyan akarom tanítani, csupán arra emlékeztetem, hogy arra tanított: legyen véleményem.

APA Hát elég sajnós, hogy ide jutottunk! Hogy ez a véleményed. Komolyabban kellene felfognod az életet. Tudod, hol lenne a helyed? A te korodban én már szerveztem, agitáltam, politikai munkát végeztem. Úgy illene, hogy aki ilyen családban nevelkedik, többre vigye.

JENŐ Látja, ez az, amit egykettőre kiutálnak nekünk: a bizalmatlanság. Sétafikáltok, léhaskodtok, nem tudjátok, mit akartok, ez jár nekünk. Hát én tudom, hogy mit akarok! Ember lenni, anélkül, hogy a maga dicsfényébe kapaszkodnék. Úgy, hogy ne köpjének utánam az emberek, ne mondják: „Na, ezt a barmot is jól feltolta a papája.” Nem akarom, hogy a káderlapom legyen a varázsszönyegem. A magam erejéből akarok repülni. És tudja mit?!... Nem akarok tudni róla, hogy van magasság és mélység. Mert aki megtalálja, amit akar, annak csak magasság van. És én meg fogom találni.

APA Nocsak!

JENŐ Beiratkoztam az esti iskolába.

Sötét

JENŐ *(az előtérben)* Ha úgy érzed, a munka, amiért megfizetnek, nem érdekel, s a gyár, amelyik terjeszkedik, nem neked épül, a pincér a sarki kiskocsmában nem neked nyitja a habzó sört, az öntözőautó nem érted mossa a járdát, s a fákat az utcán nem neked szépítik, ha úgy érzed, hogy a lányok nem fognak visszamosolyogni rád – jobb, ha elmegy. Hárman ültünk a vonatfülkében. Sanyi jó pénzes munkára vágyott. *(A padhoz lépve, amelyen hanyagul elterpeszkedve Ali és a Sanyi, mintha vonatfülkében állna)*

SANYI *(a keresztbe fordított padon, mintha vonatfülkében ülne, furcsán szipogva, rángatózva beszél)* Két testvérem van. Anyám azt mondta nekik, hogy tanuljanak, mert a tanítás ingyenes. Az egyik bentlakásban van, de öreganyám fél, hogy nem tud eleget keresni rájuk, mert beteges. Így aztán úgy döntöttem, egy-két évet melózok, összeverek egy kis pénzt... Mérnök akarok lenni.

ALI *(kis kartonbőröndjére támaszkodva)* Hagyd abba!

SANYI Mit?

ALI A szipogást

SANYI Micsodát?!

ALI Idegesít.

SANYI Jaaa... Hát majd megszokod.

ALI Mondom, hogy idegesít!

SANYI Légnyomás ért, amikor Jenővel azokat a kurva aknákat felrobbantottuk.

ALI Uralkodj magadon, kérlek.

SANYI *(rekedtes hangon, fojtott dühvel)* Idefigyelj, te simi-gyerek! Viseld magad szépen, különben a tyúkszedre hágok. Ezt a dolgot nekem az égből küldték, és ennek megfelelően kell ezt fogadni. Remélem érted az áhítatot, s nemhiába hordod nyakadban aranyláncon a keresztet!

JENŐ Hagyd szegényt, bánata van. Nem vették fel az egyetemre.

SANYI Ezért duzzogsz? Tudod mit, ne törődjél... Édesapám, nekem a rendszer smafu. Meló legyen dögivel, én majd kihozom belőle a dollárt. Kismesternél tanultam, hullára dolgoztatott semmiért, a keserves jóistenit, de azt hiszed, az államnál jobb? Lazsálnak a palik: alma a lóvé, túró a meló. Na, de most megpróbáljuk, ugye Jenő?! Az építőtelepen van pénz dögivel. Hanem te, ilyen savanyú pofával, nem sokra viszed.

ALI Nyugalom, a törtetés nem kenyerem...

SANYI Ja, az más. Szóval te vagy az, aki, öntudatból építi a szocializmust?!

ALI Nem lehet mindenki olyan, mint te! Olyan ritka madár...

SANYI Na, jól kifogtalak. Neked biztosan már pártkönyved is van...

JENŐ Hülye vagy! *(sípcsonton rúgja Sanyit és ráborítja annak fabőröndjét, amelyből ételmaradék, két foltos ing, alsónadrág, stoppolt zokni, egy csomó brosúra és egy kötés műszaki könyv esik ki)* Fájjon neked is!

SANYI *(meghökkenve, aztán miközben mindhárman összeszedik a bőrönd tartalmát)* Sajnálom, bocsáss meg... Majd megszokjátok, hogy én vagyok az ellenzék. Szeretem húzni az embereket, sok mindent összepofázok; ennyi az egész.

JENŐ *(ellépve a padtól, a közönséghez)* Az építőtelepen sár volt, és hideg szél söpört a tenger felől. Azt ajánlották az irodán, tanuljunk meg exkavátort vezetni, akkor indult egy tanfolyam. Lelkesedtünk, mert nekünk való feladat volt. Ráncigáltuk az exkavátor botkormányait, bele-tapostunk a pedálokba és az óriási gép engedelmeskedett; mint vajás kenyeret az ember foga, harapta a földet. És mi vihogtunk, akár a gyerekek. Ali egy hét múlva hazautazott. Azt mondta, van rá oka: ellopták a kabátját. Tavaszra már megvolt a magunk gépe, kiegészült a társaságunk, féllábú ember kapott helyet a hálónkban. Pneumatikusan működő mülába volt, egy nagy ládában rengeteg fehérneműje és ruhája. A gépkocsikhoz értett, kínosan ügyelt a tisztaságra, csupán fehér ingből tizenkét darabja volt. Ez az ember azt mondta, nem politizál, de ehhez igen furcsa volt az élete. Tizenhét éves volt, amikor már tankot vezetett és a fronton harcolt, kétszer kilőtték; a nyakán látszott, hogy összeégett. Amikor hazakerült, behívták; eljött a katonaideje, a határőrséghez került, és valóban peches ember volt, mert valaki a határon túlról térdkalácson lőtte. Háromévenként adtak neki mülábat és havi nyugdíjat is kapott. Harmincéves sem volt, amikor felesége otthagya, pedig szép szőke, kék szemű ember volt, nálunk, a barakkban Dajcsnak hívták. Sanyi bámulta ezt az embert. Talán mert nem látott még tizenkét fehér inget egy méretre, de lehet, hogy az hatotta meg, hogy Dajcs kijelentette, senkire sincs szüksége, egyedül is megél, akár a jég hátán is. Saját magának adta be az injekciókat, ha a mülába felsértette a combját. Jött a nyár, porzott a föld, és alig látszottunk ki a munkából. Az egyik nap, amikor egy váltásban voltam Sanyival, Dajcsot az ágyban kaptuk, két ember hozta haza, zöld volt és gyenge, epét hányt. Másnapra megunta a falat nézni, kifelé fordult és azt mondta, elmegy innen, mert bár megígérték, nem kapott fizetésemelést. Vitte magával Sanyit is.

SANYI Tud egy helyet, ahol jobban fizetnek és veszélyességi pótlék is van.

JENŐ Na és a helyállás, a kötelesség és a becsület... Apám azt mondta, csak sétáfkálunk az életben...

SANYI Ilyesmi csak a vezércikkekben van!

JENŐ Mit akarsz te tulajdonképpen ebben az életben?

SANYI (*ordítva*) Pénzt! Pénzt, érted, hogy mi az; sok pénzt keresni! Ehhez jogom van! Nem?!

JENŐ Na akkor menj magadnak. Menj, ahova gondolom! (*Félre*) Jött, hogy belérúgjak. De leginkább csak azért, mert megint egyedül maradtam...

Sötét

JENŐ (*az előtérben*) Apám olyan volt halálos ágyán, mint egy gyermek. Nyöszörgött, szeméből mindegyre patakzott a könny. A nővér, aki a fehér köpenyt felsegítette rám, azt mondta, semmihez se érjek, fertőz. Álltam az ajtónál, és néztem az öregemet. Sárga volt, mint a viaszbabuk, élettelen, csak apró szemei ugráltak, mint menekülni készülő szürke egerek. A fehér kórházi ágyon egy csaknem teljesen kopasz, csupasz arcú idegen ember feküdt; testének vonalait egyetlen lappá simította a takaró.

APA (*a padon vagy betolt kórházi ágyon fekvve, nyöszörögve*) Ott hagytad őket?

JENŐ Bevégeztük... Hazajöttem...

APA Befejeztétek a nagy csatorna építését?

JENŐ Dehogy. Elfogyott a pénz...

APA Azt hallottam, hogy hibásan tervezték... Visszafelé folyt volna benne a víz a Dunába...

JENŐ Sokat beszélnek. Ennivalónk sem volt elegendő...

APA Most mihez kezdesz?

JENŐ Keresek valamit... Valami munkát.

APA Én...

JENŐ Ne tessék bögni!

APA (*suttogva*) Megmérgezték...

JENŐ Micsodaaa?

APA Megfertőztek...

JENŐ Ki tette ezt?

APA Az ellenségeink...

JENŐ Miféle ellenségek?

APA A reakciók!

JENŐ Azt hittem ételmérgezés volt...

APA Az hát! Hogy eltegyenek láb alól!

JENŐ De miért? Miért?!

APA Mert megmondtam nekik. Gyűléseken is mondtam...

JENŐ Mit, apám? Mit mondott?

APA Hát azt, hogy „Nem így akartuk!”

JENŐ Szóval, nem így akarták?! Nem pont így?

APA *(suttogva)* Másként...

JENŐ De hiszen vannak már elegenden, akik másként gondolkoznak?

APA *(zokogva)* Meg vannak számlálva... Az óráim is...

LUJZA *(szemforgatva)* Fiam, fiam, hogy tudsz ilyen szívtelen lenni. Megkeserítetted utolsó perceit.

JENŐ Miből gondolja, hogy utolsók ezek a percek?

LUJZA *(sipítva)* Nővér, nővér! Adjanak még neki injekciót...

JENŐ Ne tessék fontoskodni!

LUJZA Fiam, te most elhagyod a kórházat! Rossz hatással vagy halálos betegünkre!

JENŐ Miből gondolja?!

LUJZA Tudom! Ne téblábolj itt, úgy sem hagy rád semmit!

JENŐ De hiszen... Kétszínű vipera... *(Elgondolkozva sétál, majd hasonmása mellé ül a padra)* Le kellene...

HASONMÁS *(folytatva a megkezdett dühkitörést)* Le kell szakítani a fejét és felszeletelni! És minden szeletre rá kell írni, hogy „korai öröm”, „korai megnyugvás”... „korai, korai, korai”... És szét kell szórni ezeket a lemezeket a tereken és a temetőben, ahol első férje nyugszik. És a járókelők összeszedik a kétszínűség lemezeit, és hosszú sorokban kimennek a temetőbe, hogy gyertyalángnál elégessék a fehér és fekete meghívókat. A feketékből piros hamu lesz, a fehérből kék, és sáros pocsolókba hullnak, ahonnan dögletes bűz száll fel, csípős, könnyfakasztó. És mindenki mikrofonba mond imát. Amikor pedig mindenkinek hangszalagra vették a sóhaját, összevágják, és egymásra ragasztják az átkokat, egyszerre játsszák majd vissza! Dörögve, recsegve robajlik majd a földön túli hang úgy, hogy belerepednek a kövek: „Milyen ember...”

JENŐ Milyen ember vagy te, Lujza!

HASONMÁS Nem halhat meg!

JENŐ Nem fog meghalni!

HASONMÁS Nem fog meghalni, mert dolga van még ezen a világon!

JENŐ ... dolga van ezen a világon! Olyan dolga, amit nem hagyhat reám!

HASONMÁS ... amit nem hagyhat reám! Amit nekik kell befejezniük!

JENŐ Amit nekik kell befejezniük, ha igaz, hogy „ez a harc lesz a végső”.

HASONMÁS *(a távozó Jenő után szólva)* Persze, persze... És azt is hozzátehetjük, hogy a jövő érdekében jó volna végre, jó lenne valamiképpen újra és újra: „...összefogni már!”

Függöny

MÁSODIK FELVONÁS

JENŐ (*egyedül a padon*) Éppen kitavaszkodott, amikor apámat hazahozták a kórházból. Kiderült, hogy nem irigysége, hanem fertőzés okozta nála a fekete sárgaságot, amiből köztudomásúan csakis a kivételesen szerencsés emberek gyógyulnak ki. Apám nem találta helyét a lakásban. Én akkor már nem laktam a szülői házban. A külvárosban kaptam bútorozott szobát. Látogatóba mentem apámhoz. (*Sétálva*) Lujza a régi bútorokból egyet sem hagyott meg, diófa furníros kombinált szobabútort vásárolt, nagy kerek asztallal. Az asztalon vörös bársonyterítő volt, rajta csipke és csavaros kagylók hamutartónak. A kredencet megrakta csecsebecséivel, nippekkel, dobozokkal és üvegicomákkal. A falra díszszőnyeg került. Divatos özek merevedtek rajta fenyves alján, és rózsaszín víz folyt a zuhatagból. Az ágy helyett rekamié került a szobába, rajta tizenkét kicsi díszpárna különböző színű selyemhuzattal. Az íróasztal kivittük a fáskamrába. A konyhában, ahol Lujza rendszerint megálljt parancsolt a látogatóknak, apám életnagyságú fényképe függött fekete keretben. A fekete szalag, amivel – ha elérkezik az idő – át kell majd kötni a kép sarkát, gondosan elő volt készítve. A képen, az öregem szíve tájékról, Lujza kis kör alakú képről mosolygott reánk.

APA (*a padon fekve*) Meghalok, mindenem nektek marad...

LUJZA (*mint aki már nem figyel a megunt beteg siránkozásaira*) Igen, apukám! Természetesen minden úgy lesz, ahogy jónak látod...

APA (*Jenőhöz*) Tudod, mit mondott nekem az orvos, amikor halálomon voltam?! Azt mondta: „A legjobb az lesz, ha most hazamegy... Virágok között, a zöldben sétáljon...” Érted, mit akart ezzel mondani?! A haláloamat akarta! El akartak pusztítani a gazemberek.

JENŐ (*ironizálva*) Rossz szokása lehet ez az orvosoknak...

APA El akartak pusztítani egy kommunistát! Engem!

JENŐ (*csúfondárosan*) Ez bizony meglehet. Merthogy fontos ember. Valószínűleg érdekükben állott...

APA (*hosszan nézi a fiát, nem érti a tréfát*) Ehhh! Mit értesz te ehhez?! Tudod is te, hogy mi az osztályharc?!

JENŐ Láttam meghalni egy embert. Az állomáson egyszer, előttem esett össze egy hivatalnok külsejű férfi. Nem csinált nagy cirkuszt, kicsit odasimult a falhoz, és a földre csúszott. Közben rám nézett, és nem tudtam megállapítani, milyen színű a szeme, mert pupillájának feketéje mindent eltakart, mint ahogyan a gyász takarja az életet. Csodálkozó arcot vágott. Akatáskáját feje alá tették, és sokáig így maradt, mert nem volt mivel letakarni. Az emberek hümmögtek, hogy szó nélkül ment el. Valaki azt mondta, szép halála volt. Azt, hogy milyen volt az élete, ezt senki sem firtatta. Aztán az elmúlt télen ott voltam, amikor egy velem egyidős fiú a busz alá esett. A kerék a bordáit törte, kipréselte tüdejéből a levegőt. Nem kiáltott. Mintha csodálkozott volna, hogy máris el kell mennie, a kabátját átütő melegségre figyelt, mielőtt meghalt. Azóta minden embert félték: mi lesz, ha nem tud szépen meghalni. Ismerek néhány szép életet élő embert, de félek, hogy nem tisztelhetem majd őket, ha cirkusszal mennek el. Ha kinnal rajzolt képüket hagyják itt nekünk emlékeztetőül. Nekünk, akik nem tehetünk arról, hogy a legszebb életet élő emberek is meghalnak egyszer.

APA A végét járom... S te sem sajnálsz...Apádat tanítod?!

LUJZA Jenő! Ebből elég, az idegeinkre mégy!

JENŐ Fejezzék már be ezt a siralomházasdit!

LUJZA *(az apához)* Hallod János, miképpen szemtelenkedik?!

JENŐ Megyek.

LUJZA Kívül tágasabb!

Sötét

JENŐ *(az előtérben)* Az öregem ötvenedik születésnapján Lujza kitett magáért. Annyi volt az étel, hogy azt hittük, három napig sem fogy el.

LUJZA *(a színpadon kívüli szobában terített asztalra hordja a szükségeseket)* Jönnék a rokonok... Lakjanak jól egyszer ők is. Az éhenkórászok...

JENŐ Mármint kinek a rokonai?!

LUJZA Nem azért hívtunk, hogy bölcseledj! Menj inkább, hozd fel a sört a pincéből...

JENŐ *(kimegy, becipeli a két láda sört, ledobja a kinti szoba ajtaja elé, aztán a padra ül)* Itt van Emma néni Tószegről a pocakos fiával, akinek az a mániája, hogy minden ismerőst algebrából akarja vizsgáztatni. Ilus néni Komjátról a legkevésbé hasonlít apám testvéreire, maszek csizmadia férje a kisvárosi ember tipikus példája. Berta néni magában jött, mert a férje váltókezelő és éppen szolgálatban van. Viszont Margit néni kitett magáért, beszervezte az egész családot: a férjét, aki pékmester, fiát, ifjú Kecskés Józsefet és nejét, egy feltűnően vörös hajú nőt és összes gyerekét, akik nyüzsögnek a lábunk alatt.

(Kintről felhangzik az erőltetett énekelt „Éljen soká...” Bejön egy vagy két gyerek, téblábol, bámészkodik, unalmában valami csínyen töri a fejét, egyik kihívóan bámulja Jenőt, piszkálja az orrát, felborít egy széket és lemászik a nézőtérre, ahol beül valahova vagy kimegy valamelyik ajtón. Lehet szabadon rögtönzött játék is, amely elvonja a figyelmet a főszereplőről, aki persze erőlködik, hogy folytathassa mondókáját.) Apám volt a legkisebb a hat gyermekes Joó családban. Valamiért utálta a nővéreit. Kerek évfordulós születésnapjára gondolt egyet, és levelezőlapokon meghívta őket szerény hajlékába. A levelezőlapokat nekem kellett megírnom, hogy kifogástalanul szép műszaki írással olvashatóak legyenek.

Előételekkel kezdődött a nagy zabálás, húsleves hosszú laskával, sóban főtt, rántott csirke, flekken, cukrászdai sütemények... A sör is hamar elfogyott.

LUJZA *(az ajtóból visszaszólva a színpadon kívüli népes társaságnak)* Drágáim, tudjátok, nálunk csak mutatóban van ital, mert szegény Jánosomnak nem szabad, megtiltotta az orvos...

JENŐ *(a padon ülve)* Mit akarnak a rokonok?!

LUJZA Apád az szeretné, ha közösen állítanának sírkövet a szüleiknek.

JENŐ Hát nem gondozták a sírt?

LUJZA Emma néni gondozta, ahogy gondozta. Fukar egy teremtés!

JENŐ Ő maradt a szülői házban, az ő kötelessége lett volna a sírkőállítás is!

LUJZA Mert az öreg Joó, amikor visszatért Amerikából, kételkedett abban, hogy az Emma után következő gyermekeknek ő volna az apja. Ezért úgy rendelkezett, hogy Emma örökölje a házat. Ez a pofátlan Margit pedig azt erőlteti, hogy mi csináltassuk meg a sírt, mert telik az apád főnöki nyugdíjából! Most is ezen vitatkoznak.

JENŐ Szegények.

LUJZA Pofátlanok!

JENŐ De hiszen készen áll a sírkő!

LUJZA Psszt! Ez lesz a meglepetés. De csak azután jelentjük be, miután jól hajba kaptak...
(kimegy)

JENŐ *(leül a padra)* Persze, hogy készen áll, hiszen magának csináltatta az öregem!

APA *(levegőzni jön, leül Jenő mellé)* Na, ez jól sikerült... Háhááá!

JENŐ Éljen a kivagyiság! *(Műanyagbábuk nagy robajjal a színpadra esnek, ütemes éltetés, hosszantartó vastaps fülsiketítő hangzavarrá erősödik)* Győzött a kivagyiság. Sikerült elbutítani a tömegeket.

APA *(fülére szorítva mindkét kezét)* Nem így akartuk! Bizonyisten nem így akartuk!

JENŐ *(fülsiketítő éljenzésben)* Most már ... hattyúk... Leszartuk a kalapács nyelét!

APA *(miközben eltűnnek a bábuk)* Nekem már nincs sok hátra...

JENŐ Ez nem hallszik valami biztatóan.

APA Meghalok... Hátrahagyom a dicsőséget.

JENŐ A dicsőségest vigye magával! Nem! Inkább küldje maga előtt!

APA Orvosolja majd a jövő...

JENŐ Nem hinném, hogy leesik magától!

APA Tőlem? Tőlem több már nem telik... De talán majd azok, akik utánunk jönnek...

JENŐ Reformok, nagyon nagy reformok kellenek majd.

APA Hát én református vagyok!

JENŐ Most miért nem az?

APA Ki vagy te, hogy apádat tanítod?!

JENŐ Lehetnék a belső hangja.

APA Magadnak parancsolj!

JENŐ Próbálgatom. Merthogy nekem is van belső hangom. *(A mellé telepedő Hasonmáshoz)*
Te mit tennél a helyemben?

HASONMÁS *(súgva)* Biztatnám az öreget.

JENŐ Ezt a makacs embert?

HASONMÁS Erősítsd a hitét!

JENŐ Kommunista vallású...

HASONMÁS Nincs ilyen.

JENŐ De van: fából vaskarika.

HASONMÁS Lényege annak is a hit.

JENŐ Persze! Egy sohasem teljesülő jobb világban!

HASONMÁS A szeretetben.

JENŐ A legeslegtávolibban. A paradicsomban.

HASONMÁS Amitől elviselhetőbbé válik az élet.

JENŐ Amiért élni mégis mindig érdemes...

HASONMÁS Így van, te kisokos...

JENŐ *(apjához fordulva)* Élnie kell! Így döntöttünk!

APA Engem te ne vigasztalj! Már nincs sok hátra... Meghalok.

JENŐ Emlékszik, mit mondott a szomszédasszony? „Halsz a szerecsiát!” – Ezt mondta. És azt is hozzátette, hogy még olyan fiatal, és életének jobbik fele még hátra van...

APA Honnan tudhatja az a szegény asszony?

JENŐ Hát onnan, hogy fiatakoruktól ismerik egymást. Ő például magánál is többet szenvedett.

APA Vajon?

JENŐ Vajon?!

APA *(vidámodva)* Valljon, aki lopott!

JENŐ *(nevetve)* A számból tetszett kivenni...

Sötét

JENŐ *(az előtérben, gitárral)* A patak partján jártam dolgozni. Korán reggel még nagyon friss volt a levegő, és egész, megbontatlan volt a csend. Negyedóránként dudált valamelyik gyár. Nagyon lassan mentem, a dudaszó tételekre osztotta a bennem zsongó zenét. Gitárt vásároltam, és néha beleakasztottam ujjaimat a húrokba. *(Rövid futamot játszik a spanyol gitáriskola valamelyik dallamos számából)* Egy szövetkezetben kaptam munkát, ahol huszonkét nő kerékpárküllőt készített. A mesteren kívül kellett még egy férfisegítség. Anyagot hordtam, fűrőt edztem és fentem; gépeket állítottam be, és csodáltam a munkásnőket. Nyolc órát ültek egyhuzamban, kézi fűróval menetet vágtak a csavaranyákba, s közben úgy meghánytákvetették a világ dolgát, mint a kiskapuban ülve a háziasszonyok szokták. Egyik húgom lehetett volna, a másik nővérem, és volt olyan, aki anyámmal lett volna egyidős. Zsóka a feleségem lehetett volna.

LÁNY *(hosszú drótszálat egyengetnek, közelebb kerülve egymáshoz, összeütköznek, bontakozó szerelemmel nézegetik egymást)* Jenő, a vőlegényem itt dolgozik a gépműhelyben!

JENŐ Az az ő baja! Nekünk is van, ugye, éppen elég bajunk!

LÁNY Hát van.

JENŐ Szeretem azokat az apró fogait.

LÁNY Mi baja velük?

JENŐ Semmi, semmi csak olyan... hogy mondjam, olyan egérpusztítók.

LÁNY Ezt, hogy értsem?

JENŐ Úgy, hogy szeretem a cicákat!

LÁNY Én is a kutyafejű tatárokat!

JENŐ Ezt rám értette?

LÁNY Hát...

JENŐ Hátnak hasa is van!

LÁNY *(mellét ringatja)* Van nekem más is!

JENŐ Nana! Ez vért kíván!

LÁNY Harcoljunk! Utolsó leheletemig ellenállok!

JENŐ Kezdjük akkor az utolsó lehelete után! *(Hosszan csókolódnak)*

LÁNY *(kibontakozva az ölelésből)* Jajistenem, Jenő! Mi lesz a fűrókkal?

JENŐ Legyen inkább egyes számban! Legyen, „juszt is, az enyém!”

LÁNY Nem lehet! Sajnos... A vőlegényem komoly... Igaz, hogy olyan... Hogy is mondjam, olyan paplanfejű, de tizenkét évvel idősebb, és háza is van, szándékai pedig komolyak...

JENŐ Magam is komoly vagyok, akár egy vakbélgyulladás. Nincs házam, idősebb sem leszek, talán csak később válok paplanfejűvé, de szeretem...

LÁNY Sajnos, sajnos, sajnos! Igazán sajnálom! És ne jöjjön itt nekem a fűróval, mert...

JENŐ Mert? És mer?...

LÁNY Mernék! Nem vagyok én bamba...

JENŐ Merjen hát!

LÁNY Jaj, Jenő! Mindjárt elbögöm magam! *(Elrohan)*

JENŐ *(az előtérből)* Azon a héten a férfi öltöző közelében kellett dolgoznom, ott állt az a gáztűzhely, amelyen a spirálfűrókat edztem. Paplanfejű megragadta az alkalmat és kihívatta a rendőrséget, megvádolt, hogy elloptam a szekrényéből a karóráját. Bevittek. Egész nap faggattak. Végül apámra való tekintettel elengedtek. Másnap furcsán néztek rám az emberek a műhelyben, Zsóka apró fogait sem láttam többé, összeszorított szájjal nézett el fölöttem.

Sötét

KÁDERES *(az asztal mögött ülve, az előtte tornyosuló akták és a mögötte lelógatott üres képkerehez hasonló kisebb képkeret mögül, az ajtóban állóhoz)* Kerüljön beljebb Joó elvtárs!

JENŐ *(munkaruhában, sapkáját két kézzel maga előtt tartva)* Hivatott?

KÁDERES Foglaljon helyet. Mondja csak... Hogy van?

JENŐ Köszönöm kérdését...

KÁDERES A kedves szülei? Rég nem láttam az apját, remélem javult az állapota? Hát bizony ilyen az élet... Na, és hogyan sikerült itt nálunk beilleszkednie?

JENŐ Miért hivatott?!

KÁDERES Nehézségek? Problémák?

JENŐ *(legyint, fészkelődik a széken)* Drága az idő!

KÁDERES Szeretnénk, ha jól érezné magát összekovácsolódott közösségünkben...

JENŐ Térjünk a tárgyra! Aliról van szó?

KÁDERES Hát?!

JENŐ Ali a barátom.

KÁDERES Akárcsak jómagam.

JENŐ Ami történt az a mi magánügyünk.

KÁDERES De hiszen mi rég ismerjük egymást. És az apjával...

JENŐ Na nem! Én egy dolgozó vagyok a sok közül, maga meg egy főnök! Ami Alira és reám tartozik, nem tartozik magára!

KÁDERES De hát a mi bensőséges viszonyunk? Nekünk együtt kell dolgoznunk. Minket azonos célok vezetnek...

JENŐ Kötve hiszem!

KÁDERES Ez könnyen megtörténhet! Na, de nem kell mindjárt ilyen sarkosan fogalmazni. Baráti hangon kérdem...

JENŐ Mit?! Azt, hogy nyíltan megkérdeztem Baranyai Alit, hogy beszervezték-e besúgónak? Merthogy azt suttogják róla...

KÁDERES Kik suttogják? Kik azok?!

JENŐ Névsort akar? Jelentést? Mások is megpróbáltak erre rávenni, de nem kenyerem!

KÁDERES Na, de Joó elvtárs! Ez ugye, amolyan szükséges rossz. Nekünk tájékozódunk kell. Az osztályellenség nem alszik...

JENŐ Tudom, tudom, hiszen többnyire éjszakai váltásban dolgozik...

KÁDERES A maga helyében nem volna kedvem humorizálni! Vannak módszereink arra, hogy jobb belátásra bírjuk az ilyen makacs embereket!

JENŐ Fenyégetni tetszik?

KÁDERES Amennyiben nem nevezi meg a suttogókat, egyedül kell vállalnia a rágalmazás bűnét.

JENŐ Mondom, hogy ez magánügy.

KÁDERES A barátjának más a véleménye. És ő hallgat a józan eszére...

JENŐ Beszervezték?!

KÁDERES Idefigyelj, Jenő! Tartsd a szád, mert elintézek apáddal együtt!

JENŐ Hullagyalázásra is vállalkozik?

KÁDERES Hosszú levelet kaptam tőle, hogy juttassam el a legfelsőkhöz. Olyanokat írt ebbe a levélbe, hogy könnyen megütheti a bokáját. Nem adtam tovább a levelet... Egyelőre még nálam van. Tehát jó lesz vigyázni, fiam! Tőled is függ ...

JENŐ *(fojtottan)* Szóval, így állunk! Nyájasságba burkolt zsarolás, fenyegetés, megtorlás... *(Fenyégetően feláll, aztán türtőzteti magát)* Ne számítson reám, főúr!

KÁDERES *(a távozó után)* Mi még látjuk egymást, Joó elvtárs!

JENŐ (*Körbe jár az üres színpadon*) Megyek az aszfalton. Színes hólyagokat szór elém az elkésett nyári eső. Szivárvány íveli át a várost. Lányok sietnek valahova; a fal mellett próbálkoznak, nagy adag vizet zuhint rájuk az eresz, kartonruhájuk megfeszül és átlátszik. Nem mindenik hord alsó fehérneműt.

HASONMÁS (*Jenő mellé szegődik, alig tud lépést tartani vele*) Süket vagy, Jenő!

JENŐ Miii?

HASONMÁS Egy kislányt kellene szerezned. Akkor nem járnál egyedül a színes esőben, és nem feküdnél le kemény fedelű, vaskos könyvekkel. Álmaid is elviselhetőbbeké válnának...

JENŐ Nem fontos. Ritkán szoktam álmodni. Azt sem tudom, miket...

HASONMÁS Nézz ki magadnak egy olyan... Egy olyan...

JENŐ Na milyent, te okos?

HASONMÁS Egy olyan kis bögyöst...

JENŐ Mind bögyös. És olyan egyformák. Két lábon járó felületességek...

HASONMÁS (*röhécselve*) Beteg az ipse. Nem érdeklik a nők.

JENŐ Már nem érdekelnék.

HASONMÁS Még nem érdeklik.

JENŐ Most nem érek rá!

HASONMÁS Fél a pacer!

JENŐ Minek komplikáljam az életem?

HASONMÁS Merthogy a nő ugyebár némi felelősséggel jár...

JENŐ Nemivel is!

HASONMÁS Hát persze, rendezned kell a szexuális életed is.

JENŐ Majd rendeződik az is.

HASONMÁS Valóban. Merthogy önrendeződő!

JENŐ Honnan ez a megalkuvó hang?

HASONMÁS Ez bizony legbensőd hangja.

JENŐ Csend ott bent!

HASONMÁS Könnyű azt mondani.

JENŐ Pofa be! Más témátok nincs?

HASONMÁS Ez is időszerű.

JENŐ Nyugi, majd csak eljön az a lány...

HASONMÁS (*távoztában*) Pipogya!

JENŐ Ezt nem oldhatom meg egy gyenge nemi erőszakkal!

HASONMÁS Magadat erőszakold meg!

JENŐ Viviszekció?!

HASONMÁS Süket vagy, Jenő!

JENŐ Jó ötlet!

HASONMÁS *(az ajtóból)* Próbáld csak meg! Környezeted az őszinteség virágos mezején hancúrozhat, te meg jókat röhöghetsz az igazi valóságban lubickolva.

JENŐ Hazafelé fáslit csavartam a fejemre. *(Zsebéből fáslit vesz elő, bekötözi magát)* Mindkét fülemre is jutott belőle. Háziasszonyom, amint meghallotta, hogy hazatértem, kopogott az ajtón. Nem válaszoltam.

HÁZIASSZONY *(kitartóan újra és újra kopog)* Jenő! Itthon van? *(Benyit. Meglátja a fején bekötözött lakóját. Összecsapja a kezét)* Jóságos Isten!

JENŐ *(háttal áll, amikor megfordul, összerezzen a háziasszonyát látva, majd a szokásosnál hangosabban beszél)* Sü-ke-t va-gyok!

HÁZIASSZONY Jajistenem! Mi történt magával Jenő?!

JENŐ Sü-ke-t va-gyok! *(Háziasszonya száját figyeli)* Sü-ke-t va-gyok! Sü-ke-t!

HÁZIASSZONY Ne ordítson! Hallom. Vagyis látom...

JENŐ *(papírt vesz elő, ír, mutatja)* Sü-ke-t va-gyok! Robbanás volt a gyárban!

HÁZIASSZONY Jól van, hallom! Mit irogat itt nekem, hiszen beszélni tud! Különben sincs nálam a szemüvegem!

JENŐ A gyár... *(mutatja)* Kaput!

HÁZIASSZONY Jó, hogy egyéb baja nem történt!

JENŐ Megjött a behívóm?

HÁZIASSZONY Miféle behívó. Hiszen már volt katona.

JENŐ Kezelnek...

HÁZIASSZONY Jaj, szegény gyermek... Tényleg nem hallja, amit mondok... Ennek sincs szerencséje az életben.

JENŐ *(jajgatva)* Hát persze, hogy fáj!

HÁZIASSZONY *(kimegy és bejön tálcával)* Hozom a vacsorát.

JENŐ Köszönöm.

HÁZIASSZONY Jóétvágyat!

JENŐ Többen meghaltak...

HÁZIASSZONY Rettenetes! Hogy mi minden történik mostanában...

JENŐ De legalább látok...Ez is valami.

HÁZIASSZONY Na most mondja meg, mi lesz magával?

JENŐ *(élvezettel zabál)* Összedőlt a szerelde.

HÁZIASSZONY Mihez kezd ilyen süketen?

JENŐ Az állomáson is betörték az ablakok...

HÁZIASSZONY Túlhajszott élet... Bezzeg a mi időnkben...

JENŐ *(előveszi zsebrádióját, miközben maximumra erősíti, rátapasztja a fülét)* Ez is beadta a kulcsot. *(félredobja a készüléket)*

HÁZIASSZONY *(nagy csomagolópapírra ír, felmutatja és olvassa is a szöveget)* „Holnapra becsinált leves lesz!”

JENŐ *(ordítva)* Nagyszerűűű!

HÁZIASSZONY Szereted ugye? Szereted?

JENŐ Micsoda?!

HÁZIASSZONY Azt kérdeztem, hogy szereted-e?

JENŐ A szerelem... A szerelem sötét verem! Hogy jön ez ide?

HÁZIASSZONY Földsüket vagy és még most is hülyeségen áll az eszed! *(Durcásan kimegy.)*

JENŐ Alakul, alakul... Pásztázzon hát az őszinteség, nyiladozzon a nyíltság, csattanjon a szó, legyen előttem mindenki meztelen... Joó Jenő, a süket – mutatnának rám az emberek, és egy csomó dolgot őszintén kimondanának. Úgy érzem, hogy jót tennék velük, ha magamra vállalnám a süketséget. Szép ágakat hajtana bennük az őszinteség és becsületes virágokat bontanának, rendre szépen eltűnne a szürkeségük.

A következő jelenetsor felfokozott, pergő ritmusban.

KÁDERES *(Jenő mögött elhaladva)* Majd szemmel tartalak s letöröm az elkényeztetéstől nagyra nőtt szarvaidd! Vasököl kell az ilyennek, megalkuvó apjával együtt!

APA *(Jenőtől három lépésre)* Magam is ilyen érdes voltam fiatal koromban. Ha az anyja makacsságát kinevelhetném belőle...

ALI *(mosolyogva elsétál Jenő előtt)* Ha felfelé tartana, érdemes volna rácsimpaszkodni, de így?! Bunkó vagy, Jenőkém!

HÁZIASSZONY *(kezét a szája előtt tartva)* Az árvaházi gyermekek sem neveltelembbek, mint ez a fiú! Virágzik körülötte a rendetlenség. Micsoda felfordulás lehet az ilyennek a fejében?

LUJZA *(tettetett nyájassággal)* Kedves fiam, kérlek légy tekintettel szegény apádra... Na, de hagyjuk, hiszen úgy sem hallja. *(pulykavörösen)* Majd megutáltatlak én az apáddal! Nem lesz itt semmi keresnivalód!

LÁNY *(Jenő közelébe érve, hirtelen hátat fordít)* Olyan mulya vagy, drágám, mint akit beoltottak szex ellen! Csak nem azt vártad, hogy leteperjelek?!

BORBÉLY *(széket hoz, leülteti Jenőt, és kendőt kanyarít a nyaka köré.)* Most nem úszod meg mosás, szárítás és bedörzsölés nélkül!

SANYI *(elsétál a kifelé tartó Jenő mögött)* Ritka egy barom vagy Jenő! Helyedben én bizony kihasználnám az öregem főnöki pozícióját...

PINCÉR *(az asztal mellé telepedő Jenőhöz)* Süket ürge! Ez most órákig itt ücsörög majd egy korsó sör mellett! Az ilyenek rendszerint elfelejtik a borravalót!

JENŐ *(letépi a kötést)* Na ebből elég! *(Átverekszik a zsinórpadlásról leengedett figurák tömegén)* Mi vagyok én, tanító bácsi?! Vagy mártír? Nem elég, ha az ember süket, vaknak is kellene lennünk ahhoz, hogy ne utáljuk egymást!?

Sötét

JENŐ *(az előtérben)* A rendszerváltás előtti nyáron egyszer még meglátogattam az öregemet. Már messziről feltűnt, hogy a régi villa vaskerítését élénk zöldre festették. *(Mutatja)* A kaput szélesebbre vágták a felújított kőfalban, eltűntették a fölötte rozsdásodó a címet. *(A képzelt kapu előtt)* Próbálom a kaput. Zárva. Ilyen se volt még errefelé. Zörgetek, aztán rájövök, hogy csengő is van a világon. Csöngetek.

CSELÉD *(széki népviseletben, rézsarkú csizmája kopog a cementen)* Kit tetszik keresni?

JENŐ Joó Jánost.

CSELÉD A fia tetszik lenni?

JENŐ Há... Persze...

CSELÉD Gondoltam. Merthogy hasonlít az édesapjára.

JENŐ Na ne mondja!?! Tényleg?

CSELÉD Télen-nyáron...

JENŐ Maga széki?

CSELÉD Tetszik látni!

JENŐ Tetszik!

CSELÉD Tessék utánam jönni!

JENŐ Hány éves?

CSELÉD Tizenöt múltam.

JENŐ Iskolában lenne a helye!

CSELÉD Magántanuló vagyok.

JENŐ Hogyan?

CSELÉD A nagyságos elvtársnő elintézte...

JENŐ Lujza?

CSELÉD A nagysád nem szereti, ha így szólítják.

JENŐ Akkor nagysád vagy elvtársnő?

CSELÉD Ez attól függ, hogy ki a látogató?

JENŐ Ki érti ezt?

CSELÉD Biztosan érti az, aki ezzel törődik...

JENŐ *(ellépve a lány mellől)* Körülnézek.

CSELÉD Csak tessék! Az nem kerül pénzbe.

JENŐ *(félre)* A huszonnyolc lépcsőfok helyett széles, cementes út vezet hátra az udvarba, ahol az új garázs önműködő ajtaja nyitva. Látom benne a főnöki-fekete kocsit utánzó Ladát. A bokrok mögül elővillan a friss külső falfestés. Rózsaszín. A Lujza púderére emlékeztet.

CSELÉD *(Jenőhöz)* Lujza elvtársnő, mint pénteken rendszerint, ma is a fodrásznál van. Joó elvtárs a nappaliban...

JENŐ *(a széken ülő, halászfelszereléseivel babráló, a szoba közepére képzelt tavacskában halászó apjához lépve)* Kapása is van?

APA Jó, hogy jössz, fiam. Rég nem láttalak. Gyere, megmutatom a házat. *(Feláll, körútra indul a villában)* Lujza elintézte, hogy kiutalták nekünk az egész villát. Azt mondja, megérdemlünk ennyit a múltunkért... Hát most már van ebédlőnk, társalgónk és két angolvécénk is. Na, mit szólna hozzá!?

JENŐ Szép!

APA *(védekezően)* Jár ennyi nekem...

JENŐ Különben hogy vannak?

APA Hát, hogy lennének? Kicsit megkavart a fürdő, továbbra is diétáznom kell, a pajzsmirigyműködésem kielégítő, a gerinc-porckopásom vacakol, és egyre lassabban pisilek. Érzem az időjárást. Hanem az idegeim gyengék. Hát te?

JENŐ Dolgozom... *(Miközben visszatérnek a halászfelszerelésekkel körül vett székhöz, csodálkozva)* Látom, könyvtárunk is van...

APA *(a műlegyekkel babrálva)* Persze. Háromméternyi vásárolt Lujza az aranyozott díszkötésűekből...

JENŐ Mit olvas?

APA *(belekap az egyik horogba)* Hujjj! A mennydörgössét, ez megfogott! *(közösén kiveszik a kezébe akadt horgot)* Hát mit olvassak én, te gyermek? Hát szabad nekem?

JENŐ Hát mivel tölti idejét?

APA Nyugdíjas vagyok, fiam...

JENŐ Na, és más nem nyugdíjas? Mihály Feri bácsival találkoztam a múltkor, a kultúrháznál aktívál.

APA Dolgozzon. Dolgoztam én is eleget.

JENŐ Hogyhogy eleget?

APA Beteg vagyok, fiam!

JENŐ Rég meggyógyult már; miért tagadja?

APA *(idegesen felugrik)* Ki vagy te, hogy faggatod apádat? Milyen joggal?

HASONMÁS *(félrevonva Jenőt)* Jó kérdés! Tényleg, ki vagy te?

JENŐ Ismersz? Ismerned kell önmagad!

HASONMÁS Pizskálsz ezt az öregembert, megzavarod békés nyugalmát. Csináltad te azt, amit ő? Ismered nehéz gyermekkorát: örömtelen volt. Ismered az életét; gondokkal volt teli és veszéllyel. Munkája életének minden percét elfoglalta. Érted is dolgozott, Megküzdött a halállal és győzött. Mit akarsz tőle?

JENŐ A folytatást. Még egyáltalán nem öreg.

HASONMÁS Beteg...

JENŐ Lazsál a pasas, betegsége csak fal.

HASONMÁS Hagyd játszani, ez második gyermekora.

JENŐ Az igazság az, hogy eleget szavalt a „nincs megállásról”.

HASONMÁS Kérdezted a célról?

JENŐ Elöl járunk a harcban, ezt szajkózta, tatuskám. Ez kell nekem példaképnek? *(az apjához fordul)* Nyugi, ne ordítson. Engem az érdekel, hogy mit csinál az életével. Ehhez jogom van.

APA Tanítani akarsz?

JENŐ Felnöttem. Erről is lehet szó!

APA Lenézed apádat?!

JENŐ Ez nem igaz!

APA Tiszteletlen vagy!

JENŐ Nem erről van szó!

APA Mit akarsz?!

JENŐ Hát nem érti? Nem becsületes dolog félreállni!

APA Megpofozlak!

JENŐ Nem árt, ha néha magába néz...

APA Gyalázd csak apádat. Mi maradt nekem, nemsokára meghalok...

JENŐ Nem szédül?

APA *(csodálkozik, mert együttérzésnek fogja fel az érdeklődést)* Dehogynem... Ajajjj!

JENŐ Merthogy körbeforog. Hol itt az értelem?! Hol vagy, minden ellentéteket tisztító jóérzés? Hol van a nyílt szembenézés önmagunkkal?

APA *(felugrik)* Mit mondtál?! Gyalázkod apádat?! *(Feldöntve a széket ráront Jenőre. A dulakodás közben szétrepül a halászfelszerelés, Jenő lefogott keze kiszabadul ellenfele szorításából és elcsattan egy akaratlan pofon. Elengedik egymást)*

APA *(megrendülten)* Megütötted apádat! –

JENŐ Bocsásson meg. Nem akartam...

APA *(zokogásával küszködve)* Pusztulj! Ki a házamból!

Sötét

JENŐ *(az előtérben sétálva, a háttérben a mindegyre összeütköztetett bábuk előtt)* Lássuk csak, hányszor fordult velünk a világ? Először is emberöltőm kezdetén, amikor bejöttek az anyaországiak. „Hál’ istennek megfordult a világ / Zöld ablakban piros-fehér virág”. *(Lelkes üdvívalgás, alig érthető bekiabálásokkal: Horthy-Csáky-Teleki / Minden oláh menjen ki!)* És az Édes lelkem, vagy inkább Mikes Kelemenünket idézve: Édes néném... itt vagyunk / érted élünk és halunk... *(Felerősödő cintányéros katonazene. Jelszó: Kellett nektek szebb jövő? Kenyérjegy és facipő?!)* Haltak is szépen ott a Don-kanyarban... *(Katonás lépések csattogása, ágyúlövések, golyók süvítése, bombarobbanás. Kemény katonaparancsok: Kétszer balra kanyarodva, irány a jegenyefa, szakasz: inn-dulj!)* Aztán a bombázásokban és a gettókban... Pazarlás: hazaárulás! És aztán a népség-katonaság által várt balfordulat! *(Az Internacionálé hangjaira harsogó tömeg: „Ez a harc lesz a végső...”)* A naiv hit a sehol sincs demokráciában, amely a párját rikító mindentudó diktátor világát hozta el nekünk. *(Ütemes vastaps. Torz jelszavak, amelyből csak a vége érthető „... és a nép!”)*

JENŐ *(a tömegben állva, kényszeredetten tapsra emelt keze megáll a levegőben)* ... És a nép?
KÁDERES *(felelőségre vonóan)* Joó elvtárs? Csak nem fáj a keze?!

JENŐ És az a felejtésre ítélt fekete karácsony, amikor láttuk, hogy kik lőnek, az újságban is megjelenhetett a fényképük, de lehetetlen volt azonosítani őket! Ez is emlékezetes fordulat volt! Meddig emlékezetes?! Hiszen már nem az! És az utánunk következő emberöltőben ki emlékszik majd azokra, akik feledve a „köz kosarából egyformán merítve” tanítást, nagy mohósággal inkább jókorát merítve, pofátlanul megszédíték maguk?!

HASONMÁS Süket vagy, Béla?!

JENŐ Voltam az is...

HASONMÁS Nézd, színes hólyagokat szór eléd az elkésett nyári eső. Szivárvány íveli át a várost. Lányok sietnek valahova. A fal mellett próbálkoznak, nagy adag vizet zuhint rájuk az eresz, kartonruhájuk megfeszül és átlátszik... Hát ez se szép, Jenő?!

JENŐ Hiszen, ha volna rá szemem...

HASONMÁS Egy kislányt kellene szerezned. Akkor nem járnál egyedül a színes esőben, és nem feküdnél le kemény fedelű, vastos könyvekkel. Álmodhatnál szépeket...

JENŐ Már nem is álmodozom. Álmaimat sem tartom észben.

HASONMÁS *(félre)* Beteg ez az ipse: nem érdeklik a nők! Fél. Jenőkém, igazad van! Minek komplikáljad az életed? A család felelősséggel jár...

JENŐ Csend ott bent! Más témátok nincs? Majd ha eljön az a lány...

SANYI *(esernyőjét tartva előugrik egy kapu alól)* Édesapám, mióta nem találkoztunk?! Hello! *(furcsán szípot, rángatózik. Magas kalapot visel. Belefogódzik Jenő kabátjának középső gombjába).* Mi van veled?

JENŐ Gyorsan vedd le a kalapod, Sanyi, különben meg sem ismerlek.

SANYI *(leveszi a kalapját)* Megváltoztál.

JENŐ Te is kopasz, én is kopasz / Gyere kopasz vesszünk össze...

SANYI Ne kímélj! Tudom, hogy ide a pösze vagy a pisze illik. Merthogy másként nem rimel...

JENŐ Miért éppen ez legyen helyes az életben?

SANYI Szivarkám, te elégedett? Hova írjam fel? Különben tudd meg, én is sokat lesrófoltam az ellenzéki oldalamból. Hogy mennyit hánykolódtam az utóbbi tíz évben, az nem igaz... Igyunk meg egy korsó világot!

JENŐ Vendégem vagy!

SANYI Azt már nem. Én hívtalak, és tele vagyok dohányossal!

JENŐ Mi vagy te, vállalkozó?

SANYI Eltaláltad. A dajcsoknak gyűjtök stílbútorokat. Van egy raktáram a repülőtér mellett. Veszik, mint cukrot. Mit tudja itt nálunk a paraszt, hogy mi az értéke az ősöktől rájuk maradt holminknak.

JENŐ Fejlődtél.

SANYI Hát amióta elváltunk, csakugyan. Amikor otthagytunk téged abban a sárfészekben, nem gondoltam, hogy marhaságot csinálok. Feladtam a biztos dohányt a bizonytalanért. Megérkeztünk arra a telepre, amit az ígéret földjének mondtak, de aztán nem vált be. Átverték. Mentünk tovább. Piáltunk. Aztán egyedül maradtam, mert mindenkivel összekülönböztem. Aztán meghalt az anyám, hazajöttem, nyomtam a melót, hogy eltartsam két testvérem. Nem lett belőlem mérnök. Hirtelen nősültem. Két év múlva az asszony elhagyott. Vagyis inkább én hagytam ott, mert egyszer, amikor hazatértem a túlórázásból, valakit találtam a pizzaszámban. Nézem, hát nem én vagyok. Na, mondom a zasszonynak, legyetek boldogok. Így aztán, gyereken sincs. De ne búsulj iparos, biztatom időnként magam, megnyíltak a határok, kívül tágasabb a világ! Iszunk még egyet?

JENŐ Igyunk!

SANYI És felejtünk.

JENŐ Ebben megegyezhetünk. Legyen ez a végszó. *(Odainti a pincért.)* Főúr kedves, repetir!

Sötét

LUJZA *(emeletes ház ablakában állva, vegyes érzelmekkel figyeli a téren összegyűlt tömeget: a hirtelen mozdulatoktól egymáshoz koccanó, a lövések zajában elterülő bábukat.)* Apukám! Ezek lönek!

APA *(a tévé előtt ülve)* Hát nem takarékoskodnak a lőszerrel. Lujza! *(Ijedten közelebb hajol a tévéhez.)* Lujza, gyere gyorsan! Helikopteren menekül a főnök! Nagy a teher, súlyos a helyzet... Alig képes felemelkedni...

LUJZA Mi lesz ebből János?!

APA Váltás!

LUJZA Más lesz a főnök?

APA A fenét! Majd osztzkodnak...

LUJZA Nagy lehet a konc, ha ilyen veszettül lövöldöznek!

APA Mi vagyunk a konc, Lujza! A nép!

LUJZA Mi lennénk a nép? Ezt komolyan gondolod, János?!

APA Agyatlan fehérnép! Hát nem mi vagyunk a munkásosztály hú fiai!?

LUJZA Mostanában lánynak érzem magam...

APA Csak voltál, Lujza! Asszony is csak akkor vagy, amikor azzá teszek!

LUJZA Na nézd csak! Ki beszél?! Már te sem emlékszel arra, amikor férfi voltál!

APA Amilyen a mosdó, olyan a törölköző!

LUJZA Mosakodni sem tudsz már egyedül! Mindent magamnak kell csinálnom, amióta elküldted a lányt!

APA A nyugdíjamból nemsokára már a fűtésre sem jut!

LUJZA Hát a fiad mire való?!

APA *(rövid töprengés után)* Felhívom! *(Tárcsáz)* Foglalt? Cseng... Vedd már fel! Nem veszi fel!

LUJZA Ilyenkor nincs az otthon. Nézd a tévét, ott majd lehet, hogy meglátod!

JENŐ *(a kapuban nyomkodja a csengőt)* Bezárkóztak... Biztosan be vannak tojva!

LUJZA *(félve kinéz a képzelt ajtó mögül, fekete kendőbe burkolózva eltűlzottan öregasszonyosan vánszorog a kapuig)* Te vagy az drága! Apád éppen most keresett telefonon...

JENŐ *(berobban a szobába, megöleli az Apát)* Megtörtént a rendszerváltás!

APA *(gúnyosan)* Hiszi a piszi!

JENŐ Bizonyísten! Hiszen végig nézhette a tévén!

APA Láttam! Gusztustalan játék!

JENŐ *(lelkiesen)* Ilyen a forradalom! Szűrő, amelyben fennakad a sok mocsok...

APA Kire célzol?

JENŐ Mindig a felső tízezerre! A többi áldozat...

APA Hallod Lujza, áldozatok vagyunk!

LUJZA Hát ezt te jobban tudod, Jánosom... Mi lesz velünk? Mik történnek ezután?

JENŐ Gyökeres változás... Szabadság! Igazság! Szebb jövő!

APA Ismerős jelszavak.

JENŐ Van jobb? Rosszabb már nem lehet. Az mindig úgy volt, hogy rosszra jobb következik!

APA Az attól függ milyen lesz... az időjárás...

JENŐ Tél volt. Zimankós kínokkal. Most aztán kitavasodik...

APA Majd meglátjuk milyen szelek fújnak.

JENŐ Mi kavarjuk a szeleket. Takarító szelek jönnek.

APA Ki szelet vet, vihart arat!

JENŐ Az se rossz!

APA Az sem mindegy, hogy jobbról vagy balról fúj a szél

JENŐ Pokol és mennyország között jöhet mind a kettő.

APA Nagy reformokra lesz szükség...

JENŐ Persze. És jön majd a „mindent vissza”!

APA Csakhogy az nem olyan egyszerű... Ami megtörtént az elmúlt évtizedekben, azt nem lesz könnyű visszacsinálni. Mert ez lehetetlen...

JENŐ A reformoknak mást, újat kell hozniuk! Itt és most! Itt és mást! Hiszen haladni akarunk. Haladnunk kell mindenképpen, hogy utolérjük a világot...

APA Református vagyok! Te is az légy fiam!

JENŐ Hiszen konfirmálni sem engedett!

APA Attól még lehetsz jó ember!

JENŐ Miért? Már csak a nevem szerint lennék az?

APA Azt majd mások mondják meg, hogy ki vagy.

JENŐ Nekem elég az, ha én tudom. Csak nem gondolod, hogy a szeretetet prédikálók hajlandók egészen belém látni?

APA Ne áltasd magad. Tudom én azt, hogy hiába ismétlem: „Nem így akartuk!” Ki hiszi el nekem?

JENŐ Az új káderesektől ezt nem várhatjuk.

APA Még az Istentől sem várhatjuk ezt!

JENŐ Mindenki nem lehet református!

APA Az idő a nagy újrateemtő! Az érlel eszmét, emberibb gondolkodást...

JENŐ A szeretetet kihagyta...

APA Hígul az is, akár a pénz! De van benne valami... Hiszen pár ezeréves...

JENŐ Minden pár, éppen kettő. Csak az igazság három?

APA Családban igen! Jó volna újramezdeni!

JENŐ OK.

APA Ezt a vitézi „Úgy legyen!” helyett mondtad?

JENŐ A szokás hozza mostanában a számra. Azt hiszem korunk ajándéka a sietős amerikanizálódás. Hisszük, hogy minden rendben.

APA Az idősektől tanultam magam is, hogy valamiben hinni kell!

JENŐ OK! OK! És a vakokkal valljuk: élünk és majd meglátjuk!

Sötét

JENŐ *(az előtérben sétálgatva)* Annak az évezredvégi télnek a mámorában járom azóta is az utcákat, rugdosom a havat. Tejszínhabot érzek a talpam alatt. Olykor nagy pelyhekre, hosszú szériagyártásra áll az egész szürke égbolt. Láthatatlan futószalagok egyenletes ütemben szállítják a városra a parányi csillagokat. Nekem is jut belőlük fejemre, apámat gyászoló fekete szalagomra, eddigi egész életemre. *(Lepállja kabátját)* Lerázok magamról minden cifraságot. Figyelem magam a kirakatokban. Hiszem, hogy apámra s annak őseire hasonlítok. Teherként hordom tulajdonságaikat, utánzom életüket, miközben percenként újrateremtem önmagam. Ettől vagyok értelmes és mindeneknél hatalmasabb. Mert ez a fontos. Nem a falak, nem az akadályok, amelyek mindig is lesznek. Ahol én vagyok, előbb-utóbb zűr lesz. Mert mindenki-vel összejövök... De hát én csinálom az örökös felhajtást, én akarom a cirkuszt?! Azt hiszem, kell az, hogy baj legyen velem. Merthogy különben cammognának... mit cammognának, rostokolnának a dolgok. A dolgok, amiből minden időben, mindnyájunknak jut éppen elég! *(Középre áll az előtérben)* Rúgom a havat, mint egy gyermek. Dallamok ugrálnak bennem. *(Mögötte, a hangszórókból áradó erősödő csevegés-zajban a Hasonmás groteszk mozdulatait utánozzák a műanyagbábuk)* Viháncolnak bennem a tagok.... Nem szoktam énekelni, még füttyörészni sem... Örökké ezeket hallgatom. *(Valamely szimfónia záróakkordjához hasonlatosan csattan a csevegés zaja.)*

Hirtelen sötét fényfüggöny

SZÁRAZ OÁZIS

Groteszk játék két felvonásban

Szereplők:

Jolán, (nyugdíjazott tanítónő, a házmesterséget elvált férjétől örökölte)

Juli, a tanítónő elvált lánya

Chisu, a tanítónő volt férje

Jenő, a Juli elvált, öt ikszes pasasa

Joli, Juli iskolás lánya, aki tudja, hogy elválík majd jövődöbelijétől

Stefan, Juli első férje

Kiss, elvált nyugdíjas

Renner-(Rónai-Radulesco), öreg özvegy

Többszemeletes, leromlott bérház sivár, belső udvara, lépcsőfeljáróval, esetleg lifttel. Az udvar közepén, „csakazértis” néhány gyomokkal kerített, elhanyagolt rózsató. A háttérben az utcára vezető, félig nyitott, patinás kapu, amelyen át szüntelenül, hol felerősödve, hol elhalkulva behallatszik a belvárosi utcazaj. A kapualjban búzló kukák, kutyapiszok, szemét. Az udvar körbefutó nyitott folyosóit vetített kép mutatja, és/vagy az első és második emeleti gangrészt, ahol a lépcsőn vagy a lifttel közlekedő szereplők is mutatkozhatnak.

Első felvonás

Korareggeli félhomály, az utcáról egyre erősödő gépkocsizaj, villamoscsörömpölés, áru-rakodás zaja.

JOLÁN *(nyugdíjas özvegyasszony, házmesterkötényben, álmosan, seprűjét maga után húzva jön, téblábol, a kapualjba érve, hirtelen előnti a pulykaméreg)* Szentséges Ég! Hogyazaaa! Hogy az a megfeszített szentszép kiskenyérűszűzborbála húzza rátok a pöcegödrös poklok sistergő tüzét és égesse el szemetelő kedveteket mindörökké! Ti, Guanó-ország megvesze-kedett, agyatlan fiai, hogy érne egyszer már szátokig a szemét... Hogy fulladnátok egyszer már bele! Ti, pofátlan patkánynépség! A házmestert-szomorító anyátokkal együtt! *(Tölcsért formálva a kezéből a lakóknak címezve ordítja)* Szemét! Szemét! Szemét banda! *(Pillanatig harcias pózban válaszra vár, a beálló csend szolgáltatja elégtételtől magára találva, bele-törődve a változtathatatlanba, békésen folytatja a sepregetést.)*

KISS *(nyugdíjas, de még sportos alkatú elvált ember, álmosan, gatyában és borzasan a második emeleti gangon nyújtózkodva)* Óóó! Anyám, drága jó anyám! Miért hagytál engem?! *(Letekint az udvarra)* Mondd, miért hagytál el engem?!

JOLÁN *(háta fordítva, úgy tesz, mintha nem hallotta volna a fenti fohászt)* Kívül csicsás, belül férges. És még mutogatja magát... Mit mind henceg az ilyen?! Inkább a zavarát kezel-tetné. Merthogy zavaros ember. A doki is megmondta, hogy merevedés-zavaros. A felesége is ezért hagyta ott. S még volt pofája nálam is próbálkozni!

JULI *(az első emeleti gangon, hálóingben nyújtózkodik, a nyitott folyosóra nyíló háló-szobában nehezen ébredő ideiglenes élettársát sürgeti)* Óóó... Lajos! Lajos! *(Félre)* Pardon... *(Sietve, parancsoló hangon javít tévedésén)* Jenő! Kelj fel, Jenő! Hasadra süt a szmog! *(Muto-gatja bájait Kissnek)*

KISS *(élvezettel dúdolja)* ... hálóingben kaptalak / Ha még egyszer így kaplak / Bizonyisten meg...

JOLÁN *(hirtelen közbevágvá, az idegenvezetők stílusában magyarázva)* ... Ehhez a bérház-hoz hasonlót bármelyik városban talál az ember. Az ilyen házakat szürke kisembereknek építették még a múltszázad elején, azok a szorgalmas és élelmes pénzes emberek, akik előre látták, hogy a városba özönlő szolgálk hadának fedél kell majd a fejük fölé. Lakóik többnyire a betevő falatért robotoltak, és azért, hogy idejében kifizessék a házbért. Akik, elhelyezkedhetett valamelyik gyárban, menthetetlenül a munkásosztály hű fiaivá váltak. És lelkiekben meg-gazdagodtak. Álmaikban hihetetlenül vagyonosak lettek. Álmaikban ma is megengedhetik maguknak, hogy mint az örült gépkocsivezetők, elengedett kormányval száguldozzanak össze-vissza vágyaik sziporkázó világában. Sok ilyen tökéletlen ember megfér itt egymás mellett. Sorsukat összekötik a napi gondok, olyanformán, ahogyan ezeket a családokat összekötik a lakásuk ajtajáig húzódó emeleti gangok, ezek a sivár és leromlott függőfolyósok, ahonnan a lakók, valamely óvatlan pillanatban, pofátlanul a mélybe sepregetik a maguk lelki és egyéb szemetét. Életük mocskát sem titkolhatják, kitüremlik a gangra minden, ami ott benn történik. Évtizede ismerem, merthogy figyelem, ezeket az embereket. Egyik-másik gyerekét tanítottam is, amíg elhatalmasodó ideges fejrángásaim miatt betegnyugdíjba nem küldtek. De már azelőtt, szerencsére még a halála előtt elváltam kurvás férjemtől, akitől idegbajom mellé a házmesteri teendőket örököltam. Egy városszéli tömbház garzonjából kerültünk ide, amikor bútorasztalos férjemmel együtt sikerült annyi lelépési pénzt összegyűjtenünk, amivel rávettük az itt két szoba közösben lakó öregeket a lakáscserére. Egy jóságos öregasszonnyal és egy

különcködő agglegénnyel laktunk együtt. Szerencsére a konyhát rajtunk kívül csak a néni használta. Az államosítás előtt az övé volt a bérház, de olyan mindenbe beletörődő, vidám természetű asszony volt, hogy jól megfértünk vele. Amíg kicsik voltak a lányaim még a felügyeletüket is elvállalta, mert mi örökké futottunk, mindenféle munkát elvállaltunk, hogy egy kicsit összeszedjük magunk. Eleinte az agglegény sem jelentett gondot, a múzeumban dolgozott, többnyire távoli helyekre utazott, ahol huzamosabb ideig ásatásokat végeztek. De amikor itthon volt, akkor is alig használta a fürdőt, igaz néha mintha beleütött volna valami, éjszakánként gatyában téblábolt a folyósón, a sötétben. A lányaim miatt néha ráripakodtam, de mert nők nem jártak hozzá, nem izgattam magam. Nyápic kisember volt, ha úgy adódik, elbántam volna vele magam is.

KISS *(ismételten, élvezettel dúdolja)* ... hálóingben kaptalak / Ha még egyszer így kaplak / Bizonyisten meg...

JOLÁN *(felháborodva, a seprűt rázva, de mint, aki tudja, hogy tiltakozását meg sem hallják)*
Az jó anyádat! Ne merd molesztálni a lányomat, mert velem gyűlik meg a bajod...

JENŐ *(meztelenül kiugrik a gangra)* Julikám, vigyázz! Még megfázol idekinn! *(Hirtelen felnyalábolja élettársát és eltűnik vele a színpalak mögötti hálósobában)* Nézd csak, itt az ágyban lángol a te Napod! Sütkérezz egy kicsit, tubicám... *(Incselkedés, dulakodás, hancúrozás, majd a szerelmi aktus hangjai)*

JULI *(bátorító ellenkezéssel)* Jaj, Jenő! Pont most... Hülye! Hűűű... Jenőőő! Elkésünk! Hát nem vagy fáradt? Óóó! Hát nem volt elég az este... Na, de Jenő!

JENŐ *(lihegve)* Én vagyok... A te hülye Jenőd! Hűűű-lye-nő! Most aztán beakasztok neked...

JULI *(visongva)* Nem kell, hogy vigyázz! Most nem...

JOLÁN *(felfigyelve a hálósobából kihallatszó zajokra)* Hát ezek a Júliék már megint hancúroznak. Bezzeg gyerek sehol... Ezek aztán tudják, hogyan kell élni. Halmozzák az élvezeteket. És utánuk az özönvíz... De hát mit tegyen az én szegénykém? Az én Julikám... Hiszen olyan örömtelen volt az első házassága. Bezzeg az én időmben... Mi úgy éltünk, mint a galambok...

Hirtelen sötét.

Aztán a színpad előterében megelevenedik a felidézet jelenet. Korareggel. A házmester a kapualjban sepreget. Az egykori tanítónő tankönyvekkel megrakodva éppen az iskolába indul.

CHISU *(középkorú, kopaszodó mesterember, felpaprikázottan rátámad tanítónő feleségére)*
Üres a ládikó! Hol a pénz!?

JOLÁN *(tettetett érdektelenséggel)* Miféle pénz? Miért nem azt kérded, hogy miből csináltattam a lányodnak bársonyruhát az évváróra?

CHISU Miféle bársonyruhát?

JOLÁN Na látod, ez vagy te! Annyira nem érdekel a lányod sorsa, hogy észre sem vetted azt a meggypiros bársonyruhát, azzal a cuki kis csipkegallérral, amit éppen tegnap fejezett be a varrónő. Képzeld el, csodát tett, két nap alatt elkészült vele, és olyan, hogy az összes szülőknél leesik majd az álla az évvárón. Nyilvánvaló, hogy jól megfizettem a munkáját... Mit akarsz?! Hiszen te is megkéred az árát a munkádnak, amikor antik bútorok gyors javítását vállalod. Csak azt ne mond, hogy nem láttad azt a ruhát a szekrényben. Nem kell ahhoz különleges figyelem, hiszen olyan szépségesen szép, mint egy szerelmes költemény. Ne mond, hogy nem tűnt fel neked a szekrényben ez a ruha! Direkt nyitva hagytam a szekrény ajtaját,

hogy vedd már észre. Csakhogy neked nincs szemed a szépre, észre sem veszed, mennyit küszködöm, hogy lépést tartsunk a hozzánk hasonlókkal, a hozzánk méltókkal. Hát nem látod, hogy a lányod már nagylány! Nem járhat rongyokban! Mit szólnának a barátnői, a barátnőim, a szomszédok, az iskola...

CHISU Szóval elköltötted mind, amit a ládikóba tettem?!

JOLÁN (*idegesen*) Most mennem kell, elkésem az iskolából! Különben az utolsó garasig mindennel elszámolhatok, ha úgy kívánod!

CHISU Az Isten szerelmére! Fél kocsi ára volt a ládikóban!

JOLÁN Vásároltam még két napernyőt, gyönyörű színekben. Ja, és egy kis gyöngyberakásos retikült a lányunk ruhájához, kéz alól sikerült megszereznem az igazgyöngysort... A kolleganőm szerint igazán olcsón jutottam hozzá. Fel tudod fogni, mit ér ma egy valódi igazgyöngysor?

CHISU Mondd, normális vagy?! Itt nyomorgunk, ebben a lepusztult közös lakásban, és te gyöngyökkel cicomázod a lányodat?! A lányunkat, aki alig tizenöt esztendő!

JOLÁN Betöltötte. Már nagylány. Mit értesz te ehhez?!

CHISU Neked az isten pénze sem elég!

JOLÁN Beosztom, ahogy lehet.

CHISU Elherdálod!

JOLÁN Nocsak! Manapság mások sem jönnek ki a fizetésükből!

CHISU Te nem vagy normális!

JOLÁN Te nem vagy normális!

CHISU Az anyád! Aki ilyen hülyén hozott a világra...

JOLÁN Kikérem magamnak ezt a hangot! (*Hisztérikusan*) Az anyámat ne bánts! A te primitív anyádat okold, hogy nem tanított meg civilizált módon viselkedni.

CHISU Még hogy primitív? Ki mondja? Egy agyatlan pítsa! Annyi agyad sincs, mint egy... egy agysorvadásos vemhes tehénnek!

JOLÁN Válogasd meg a szavaidat vagy betömöm a szádat! (*Férjéhez vágja a könyveket*) Jön, hogy beléd rúgjak!

CHISU Miiiit?! (*Rátámad az asszonyra, püfölik egymást*)

JULI (*visítva rohan az emeletről, az apjára veti magát*) Kikaparom a szemed! Ne nyúlj az anyámhoz! Figyelmeztettelek, ha még egyszer rátámadsz, megöllek! (*Magasba emeli a háta mögött kést tartó kezét*) Megöllek!

JOLÁN Ne a fejét! Ne a fejét! A karjába... Vagy inkább üsd a combjába... Inkább a combjába...

Hirtelen sötét.

KISS Óóóó! Mondd, miért hagytál el engem?! (*Letekint az udvarra, beszélgetőtársat keres*) Mondd hát... Miért hagytál el engem?!

JOLÁN (*kötényben, seprővel a kapualjban*) Hogy lehet egy impotens ilyen kéjsóvár? Mit szenvedhetett szegény felesége! Mert az ilyen furt mutatja, hogy akarja, amikor pedig ott van, csak néz szótlanul, mint a megfagyott gyermek. Nekem aztán nem kell az ilyen. Amióta elváltam, nekem nem kell a férfi, nyugtom van nélkülük is.

KISS (*áthajol a korláton, a kapualjat fürkészi, feltűnést keltően kornyikál*) Küldök néked egy nápolyi dalt... Küldök néked egy stráfkocsi szart... (*Elharapja a végét*) Küldök néked egy...

JOLÁN (*tudálékosan, ahogyan a pedagógusok továbbképzőik alkalmával ásítozó kollegák előtt dolgozataikat olvassák*) A mai magyar család, az európai átlag dolgozó családokhoz hasonlóan, történetileg adottan, többféle funkciót lát el. A család biológiai-szociális funkcióinak ellátása rendkívül lényeges a társadalmi reprodukció biztosításában: a szaporodást, a gyermekszülést, a nemi életet fontos bioszociális szükséglet-kielégítésnek tekinthetjük. De egyértelműen megállapíthatjuk, hogy egykor a család gazdasági egység volt, és a családi jellegű motivációk nagyban hozzájárultak a gazdasági tevékenység sikerességéhez, hiszen a család gazdasági funkciója jelentős mértékben kötődött a termeléshez, míg manapság inkább fogyasztási egységjellege domborodik ki. Természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül, a család gazdasági funkcióinak vizsgálatánál, hogy a család tartalékai vonatkozásában még nem tekinthető kimerültnek, gondoljunk például az újra fellendülőben lévő kis vállalkozásokra vagy a falusi turizmus fejlődésére. De ugyancsak egységgént beszélhetünk a család pszichikai funkciójáról is, mert hiszen a család pszichikai egységgént is működik, amelyet meghatároznak többek között az érzelmek, a hangulatok és sokféle olyan hatások, mint a szeretet, az öröm, az aggodás, a féltés, a féltékenység, az érzelmi bizonytalanság, a labilitás, a jó, a rossz, az aktív, a közömbös, az unalmas, vagyis az intenzívhiányos légkör... Mint minden közösség, a család végül is, a pszichés szükségletek egész sorát elégítheti ki, illetve működészavaraival rendkívül súlyos problémák kiindulópontjának lehet a melegágya. Továbbmenve: a család kielégítheti azt a normálisnak mondott emberi igényt, amely társszükséglet formájában makacsul jelentkezik egész életünk folyamán. A nemi élet örömeitől függetlenül, a gyermekáldás az önmegvalósítás egyik kézzel fogható eszköze, a gyermek számára pedig a család egyféle szociális anyaméh, amely megvédi tagjait a nemkívánatos környezeti hatásoktól, biztosíthatja azt a normál lelkiállapotot, amely nélkülözhetetlen feltétele az emberi létnek, az ember sikeres tevékenységének és végső soron önmegvalósításának. (*Figyelmeztetően magasba emelt ujjal.*) Ugyanakkor a család forrása lehet a permanens gyűlölködésnek, kitermelheti a megalázás, a megcsalás, a megcsalatas, az emberi méltóság lábbal tiprása, az alá- és fölérendeltség egyenlőtlenségi viszonya kialakulásának... És akkor még nem szóltam a család társadalmi fegyelemre és erkölcsre nevelő valamint egyéniségformáló szerepéről. (*Nagyot szusszanva, visszazökkenve házmesteri környezetébe*) Ezekről, ha időm engedi, majd udvar- és járdaseprés, szeméthordás és kutyapiszok-eltávolítás után kívánok néhány gondolatot megfogalmazni. De lehet, hogy majd csak később keríthetek erre sort, mert előbb még rendbe kell tennem a lakást, rohannom kell a piacra, ebédet kell főznöm, mosnom is kell... (*Türelmetlenül*) Minden rám szakadt, mert nyakamon maradt az én drágalátos lusta lányom, akit nem voltam képes megtanítani arra, hogy reggelenként legalább az ágát vesse el. Sejttem, hogy ma is rám hagyja a takarítást. Legalább azt szétbaszott hálószoabát tenné rendbe... (*Dühösen*) Juli! Júúúliiii!

JOLI (*az emeletről rohan, iskolatáskával és edzőfelszereléssel, valósággal berobban a kapualjba, ahol menetközben igyekszik befejezni az öltözködést*) Már megint elkések az edzésről! Mi a francért nem költöttél?!

JOLÁN Szia Jolikám! Mondd, nem fáj a feledékenység?! Már megint nem vagy velem köszönőviszonyban!

JOLI Neked ma is a sepregetés az első!?

JOLÁN Nekem, a te korodban, reggel is lavórban kellett mosakodnom. Neked csak meg kell nyitnod a meleg csapot...

JOLI *(táskájában edzőfelszerelése között kutatva)* Nem találom a fürdőbalzsamomat!

JOLÁN Hát nem csörgött az óra?

JOLI Pedig itt volt a táskámban!

JOLÁN Iskoláskoromban nekem sem segített az anyám. Reggelit készítettem magamnak és tízórait...

JOLI Már biztosan elment az a baszott busz!

JOLÁN Búzlik a szád! Fogat sem mostál?

JOLI Falhoz verem egyszer azt a kurva órát!

JOLÁN Szép napunk lesz...

JOLI Szia nagy! Rohannom kell!

JOLÁN *(magyarázva)* Joli a legnagyobb unokám. Vele igazán jó beszélgetni. Sok mindenben hasonlít rám. Olyan szabad szájú... Már pályás korában is rám hasonlított. És később is, amikor öntudatlanul utánozta mozdulataimat. Jött, hogy megegyem a drágámat, amilyen aranyos kölyök volt. Na, de most! Mondhatom, elment tőle az étvágyam. A kurva életbe! A tanítványaim imádtak. A lányom és az unokám nevelésében pedig csúfosan megbuktam. Ki érti ezt?!

RENNER *(kicsi székre ül lakása ajtaja előtt, napfürdőzik)* Hajaj!

JOLÁN Jó reggelt Rónai bácsi!

RENNER Jó reggelt! De már nem Rónai a nevem.

JOLÁN Buna ziua domnu Radulesco!

RENNER Buna. De már nem hívnak Radulesconak.

JOLÁN Az igaz, hogy kissé megváltozott az utóbbi időben, mintha összébb ment volna, a haja is ritkább és megnyúlt az orra. Ráadásul nem is Radulesco?

RENNER Eltalálta.

JOLÁN Nekem bizony ezután is, csak a jó Renner bácsi lesz!

RENNER Vajon?

JOLÁN Valljon, aki lopott!

RENNER Legyen.

JOLÁN Hát akkor salom, Renner bácsi!

RENNER Eneni jodea.

JOLÁN Nem tudod, nem tudod... Hát mit tud? Egész nap üldögél az ajtója mellett és sütköreszik, vagyis lopja a napot!

RENNER Már nem lopom... Csak ülök és gondolkodom... *(Ijedten.)* Néha csak ülök.

JOLÁN És mire megy vele?

RENNER Nem tudom.

JOLÁN Hogyhogy nem? Ismeri a történetet a zsidóról, aki, amikor korán reggel a zsinagógába indult, és találkozott a belügyissel? Megkérdezte a tőle a belügyis, hogy hova megy. „Nem tudom, tisztelt elvtársam”, felelte a zsidó. „Hogyhogy nem tudod?! Hogy mersz nekem így válaszolni?! Most pedig velem jössz, ott bent majd megtanítunk az állam iránti bizalomra!”, szólt fenyegetően a belügyis. Mire a zsidó felsóhajtott: „Ugye, hogy igazat mondtam? Hiszen, amikor elindultam valóban nem tudhattam, hogy hová jutok.”

RENNER Így igaz. De én már tudom, hogy hova jutok.

JOLÁN Minket is éppen odavisznek majd.

RENNER Jó lesz betartani a sorrendet...

JOLÁN A nyilvántartás a Nagy Házmester dolga. Hacsak nem munkanélküli...

RENNER Az igazságnak lába van...

JOLÁN Azt álmodtam, hogy a szüleimmel a fővárosba repültünk. Félúton leálltak a motorok, kiugorhattunk volna, de csak két ejtőernyőnk volt. Azon vívódtam, hogy apámat vagy anyámat mentsem. Mit kellett volna tennem?

RENNER Mielőbb fel kellett volna ébrednie.

JOLÁN Sikerült, de csurom víz voltam.

RENNER Ajajjj! Felmegy a vízdíj.

JOLÁN Oj!

RENNER Ojjoj!

JOLÁN Hagyjuk ezt! Tudja mit? Ne politizáljunk!

RENNER Ugyan már, mit használ nekünk a bölcsesség, ha az ostobaság uralkodik?!

JOLÁN Dúdolhatunk csacska dalokat. Sláger manapság: a „Lesznek még szebb napjaink...”
(*Zenei aláfestés közben a sláger ütemére dacosan sepreget*)

STEFAN (*svéd-szőke, középkorú férfi, utazópoggyásszal megpakolva, a külföldről hazalátogatók sajátos felsőbbrendűségével*) Hello! Hello, Jolán! Milyen jó nézel ki!

JOLÁN Igen, mint a férjem, hányás előtt!

STEFAN Csak nincs valami baj?

JOLÁN Hát nem az, amire te gondolsz!

STEFAN Mire gondolok, kedves Jolán?

JOLÁN Arra gondoltál, – mérget veszek rá – , hogy akarattal felcsináltak! Miii?!...

STEFAN Akarattal?

JOLÁN Semmi sincs akarat nélkül. Hát elképzelhető, hogy például ez a sok kosz, ami nemsokára a szájunkig ér, csakúgy magától gyarapszik. S akkor ráadásnak még itt vagy te is! Mi van veled? Habnak jöttél a tortánkra? Hát csoda, hogy oly gyakran felfordul a gyomrom!

STEFAN (*elengedi a füle mellett a gyalázkodást*) Nem-e madárinfluenza?

JOLÁN De igen, te okos. Még jó, hogy idejében abbahagytad az orvosit. Kezdhethéd újra az elemiben. Talán bizony akaratlanul szemetelsz itt előttem, amikor az -e kérdőszócskát nem az állítmányhoz kapcsolod. A teljes nyelvi elbizonytalanodás jeleit látom rajtad, fiam! Sürgősen jelentkezz a járványkórházban! Az ilyeneket karanténba kellene zárni...

STEFAN (*a kényelmetlen vita elől kibúvót keres*) Ááá! Üdvözlöm Radulesco bácsi! Mi újság Tel Avivban?

JOLÁN Már nem Radulesco, hanem régi becsületes nevén Renner...

RENNER (*rövidlátók pózában*) Te vagy az Zoli? Mi újság Ulmban? Vagy – nem emlékszem pontosan – Malmöben élsz?

JOLÁN Már nem Zoli, hanem Stefan! És a haja sem a régi gesztenyebarna, hanem az északiakat utánozva, a gyors beolvadás óhajtasától, amolyan hirtelensvéd-szőke...

RENNER Látni jöttél a lányodat? Úgy nő, mint a karós paszuly. Karó nélkül, apa nélkül. Ha kelletténél több a karó, az sem előnyös. Merthogy...

JOLÁN Húzódjon az árnyékba Renner bácsi! Még megfájdul a feje...

RENNER Merthogy...

JOLÁN (*Stefanhoz*) Megint elkéstél a gyermekpénzzel! Két hete várunk. Igazán kellemetlen, hogy késedelmeskedéseidért nem fizethetjük rendesen egyre növekvő adóságainkat.

RENNER Persze, persze...

JOLÁN (*Stefanhoz*) Leányod már nagyleány. Zeneiskolába jár és nincs mit felvennie az évzáró koncertre. Kinéztem neki egy meggypiros bársonyruhát, cuki kis csipkegallérral, mert azt szeretném, hogy az összes szülőnek leessen az álla, amikor fellép ezen a vizsgaelőadáson. Látnod kell, hogy mennyit küszködünk azért, hogy szépen járassuk, és lépést tartsunk a hozzánk hasonlókkal, a hozzánk méltókkal. Nem járhat rongyokban! Mit szólnának a barátnői, a barátnőim, a szomszédok, az iskola... Itt nyomorkodunk, ebben a lepusztult közös lakásban...

RENNER Persze, persze...

STEFAN (*közbekiáltva*) Neked az isten pénze sem elég!

JOLÁN (*ellenállást nem tűrően, hadarásig gyorsítva folytatja*) És mindenki tudja, hogy a Joli apja svédországi tehetős valaki. Merthogy azt hiszik rólad, hogy befutott ember vagy, neves műgyűjtő, hiszen tárlatokat rendezel ott, és amikor hazalátogatsz, körbeudvarolnak a képzőművészek, hogy évtizedes elzártságukat valamiféle csodásnak képzelt skandináviai jelenlétükkel enyhíthessék. Te pedig, hozzá nem értő pancserként, hiszen saját bevallásod szerint két vagy három, a képzőművészetekről szóló könyv járt eddig a kezvedben, és mindössze néhány magyar egyesület kiállításra nem éppen alkalmas klubhelyiségében mutatod be a hiszékeny művészek munkáit, a jelenlétüket jótékonysági cselekedetként maguknak bemagyarázó, tucatnyi magyar származású érdeklődő előtt. És nagylelkűen, néhány ajándék munka ellenében, kegyesen arról is gondoskods, hogy egyik-másik alkotásuk gazdára találjon, hiszen az északra kitántorgottak pénztárcája könnyen nyílik a hazai tájat ábrázoló nosztalgiajukat csiklandozó grafikák és festmények láttán. Utána pedig rendszerint elfelejted visszaküldeni a munkáikat. Hallom, hogy malmöi lakásod egyik sarkában plafonig érő rakásban, számolatlanul állnak a különféle festmények, amelyeket – ezt is beszélnek –, rendre értékesítesz, mert erre ugye van eszed, és akkor ne mondd nekem, hogy szűkén állsz a pénzzel, és nehezen teremted elő a gyermektartásdíjat. Zoli, nekem ne add a nagyot, és ne sajnáltsd magad!

Nekem te sohasem leszel az előkelő külföldi Stefan. Zoli voltál, és az is maradsz. Egy pitiáner alak, egy szélhámos bunkó! Ajánlom, hogy gondoskodj a lányodról, gondoskodj a lányomról, különben velem gyúlik meg a bajod. Majd én teszek arról, hogy megtudják milyen felelőtlen és szívtelen vagy! Aki nem gondol gyermekével, akinek nem szent a család, aki csak kihasználta a lányomat...

STEFAN *(felháborodva)* Nektek az isten pénze sem elég!

JOLÁN Miii?! Beosztjuk, ahogy lehet.

STEFAN Elherdáljátok!

JOLÁN Nocsak! Manapság senki sem él a fizetéséből! Mondd, fizetsz te adót az összeharácsolt képzőművészeti munkák után? A lányom még tud annyira svédül, hogy erről egy gyönyörű levélkében tájékoztassa az ottani tisztelt hatóságot. Mit gondolsz rólam Zoli? Azt hiszed engem is kőbölcsőben ringattak?!

STEFAN Jolán, te nem vagy normális! *(Hátat fordít, Rennerhez lép, hangtalan grimaszkodásával Jolánt csúfolja)*

JOLÁN Neked kellene normálisnak lenned. És rendesnek. És pontosnak. Tedd le a pénzt Zoli, és tűnj a szemem előtt...

JULI *(hiányos öltözetben, mint azok a magukat kellett, hervadóan is mutatós hölgyek, akik élvezetet találnak abban, hogy reggelenként, amikor kiugranak a közeli üzletbe kifliért, virsliért, tejért, sóvárgó férfit pillantásokban fürödve hizlalják fogyatkozó önbizalmukat)* Óóó! Stefan! Te itt? *(Teátrálisan volt férje felé szökell, hogy megölelje, de annak fagyos arc-kifejezése láttán lehiggad)* Várj meg a konyhában, rögtön visszatérek... Nemsokára Lajos, pardon... vagyis Jenő is összeszedi magát. Reggelizzünk együtt ... Kapsz majd virsli. És készítek neked tejeskávét. Tudod, ahogyan te szereted! *(Jolánhoz fordulva)* Anya, ugye maradt még a tejesasszony tejéből? Szegény Stefan, legalább amikor hazajön, akkor igyon igazi, falusi tejből készült kávét. Veszek pár brióst is.

JOLÁN Néhányat. Hányszor mondjam, hogy a pár az Értelmező Szótár szerint is elsősorban kettő! Csak másodlagos jelentése néhány. És ami a tejesasszonyt illeti: már rég elapadt a teje, ha jól emlékszem húsz esztendeje szült utoljára, mégpedig fiút, aki most éppen katona... Megvagytok gajdulva, csak beszéltek, csak beszéltek, nyomjátok a süket sablondumát, és pillanatig sem gondolkoztok! Merthogy nincs is mivel! Kedves lányom, neked sincs annyi agyad, mint egy... mint egy agysorvadásos vemhes tehénnek!

JULI *(szemtelenkedve)* Tanító néni kérem, tessék feltenni már végre valami újabb lemezt, mert ezt már annyira unom, mint cigány az anyja alapszervezetét. Különben utánanéztam irodalmunkban is a jelenségnek. Már Jókai is a pár-t használta a meghatározatlan dolgok jelölésére, és máig erősen legkülönb íróinknál sűrűn előfordul ez, tehát ne tessék itt erőlködni a tiszta magyar nyelv érdekében, mert a nyelv megvédi önmagát, mint tudjuk, a nyelv jó tulajdonságai közé tartozik, hogy a korszerű gépezetekhez hasonlóan: öntisztító! Magába integrálja ...

JOLÁN Olvasztja!

JULI Legyen! Tehát magába olvasztja a jövevényszavakat, a szükségteleneket pedig úgy kiveti magából, mint „Szalai a szappant!”

JOLÁN A fenéket! Hogy jön az ide?

JULI Akkor, mint a taknyot...

JOLÁN Közönséges...

JULI Éppen azt magyaráznám, hogy nem kell örökké beleszólnod, kijavítanod, átfogalmaznod, megmásítanod...

JOLÁN Pallérozom!

JULI Fújd fel! (*Indul a kapu felé*)

JOLÁN Legalább két pár kis fonott kalácsot végy, mert „a Zoli” hármát is beleaprít a kávéjába, és a virsliket is párban kérjed, mert ezeket számlálatlanul zabálja a drágád. Tömi magát, hogy ezúton is visszavegyen valamennyit a nagy kinnal, nyögéssel leszámolt gyermekpénzünkéből!

JULI (*visszatérve, fojtottan*) Méghogy drágám! Sohasem volt drágám! Neked köszönhetem, hogy egyáltalán közöm, volt hozzá. Annyit ízelted az agyamat, hogy így Svédország, meg úgy Svédország, amíg igent mondtam. Azt is mondtad, hogy tenyerén hordoz, és úgy etet majd, mint a galambot. Neked még most is mániád, hogy az emberek párban élve a galambokat utánozzák... Mondhatom, jó példát mutattál, amikor apámmal időnként „turbékolás” közben szétverték a konyhát, a szobát és az idegeinket is.

JOLÁN Hagyjuk ezt! Inkább arról beszéljünk, hogy mi lett volna, ha normálisan viselkedsz és megpróbálsz valamennyire beilleszkedni ott, abban a gazdag országban. Hát ne te írtad, leveledben áradozva, hogy „Mintha lazacból lenne itt a kerítés.” És mi történt ott veled, abban a nagy jólétben?! Évekig lötyögtél, a semmittevést gyakoroltad. Hallottam, hogy túltettél a kényelmességükön, mert csak erre volt eszed! Nem csoda, hogy Zoli is megutált. Mert munka és becsület nélkül ott sem lehet élni...

JULI Mindenféle tanfolyamokra jártam. Fizették. Nem ítélnétek el, mert nem kívántam dolgozni azoknak a hülye svédeknek! És aztán nekem kisgyerekem volt, Jolikám minden időmet lefoglalta...

JOLÁN Engem te nem hülyíthetsz. Mi lett volna velünk, ha annak idején magam is így gondolkodom, és kimaradok miattad a munkából?!

JULI Mi lett volna? Mi lett volna? Talán neveltebbek lennénk, talán idegileg is normálisabbak...

JOLÁN Afenéket! Te már így születted, apád dilijét örökölted. Sajnos nem a szorgalmát, hanem a könnyelműségét.

JULI Valóban könnyelmű ember volt. Ez már abból is kitetszik, hogy feleségül vett!

JOLÁN Szemtelenkedsz?!

JULI Te hajtogatod örökké, hogy legyünk őszinték!

JOLÁN Menj már magadnak... Ha egyéb tanácsomat is megfogadtad volna, nem itt állnál?! Hányszor mondtam, becsüld meg magad. Megfogtad ezt a nyimnyám Zolit, aki úgy nézett fel rád, mint Szűz Máriára, aztán hagytad, hogy a fejedre nőjön. Lustaságod, akár a gyom, belepte házasságotok.

JULI Hagytam volna, hogy elnyomjon, hogy semmibe vegyen. Svédországban ezt nem túrik a nők. Inkább elválnak. Tehetik. A női egyenjogúságot az állam anyagilag is segíti. A válás ott nem jelent anyagi terhet az anyának. Sőt! Éltem ezzel a jogommal.

JOLÁN Mese habbal! Neked itthon is bűdös a munka! Jöttment férfiakkal tartatod el magad.

JULI Halkabban! Még felhasználhatja ellenem. *(Suttogva)* Inkább beszéljünk vele szépen! Mert ugye, nem mindegy mikor s mennyit ad...

JOLÁN *(nehezen türtőztetve magát)* Na ezt hadd rám! Hadd csak rám! Elintézem én ezt a smucig disznót! *(Stefanhoz)* Idefigyelj Zoli! A becsület az becsület...

JULI *(távoztában, politikusokat megszégyenítően nagyotmondóan a közönségnek)* Talán sohasem volt olyan nagy szükség a kompromisszumokra hajló, nyugodt és lényegre törő párbeszédre, mint éppen most. Tegyük meg mindent annak érdekében, hogy haladást szolgálva, közös érdekeinket valóra válthassuk...

JOLÁN *(kioktatóan, ugyancsak a közönséghez)* A becsület, mint az erkölcsi tudat fogalma és etikai kategória, szorosan összefügg, mondhatni rokon az emberi méltóság kategóriájával. Az emberi méltóság képzete az emberek erkölcsi egyenlőségét feltételezi, a becsület fogalma ezzel szemben differenciáltan, vagyis megkülönböztetően értékeli az embereket, ami társadalmi és személyes elismerésükben jut kifejezésre. És olyan tiszteletet ír elő az ember számára, amelyet megérdemel. A becsületesség pedig olyan erkölcsi tulajdonság, amely magában foglalja az igazmondást, a vállalt kötelezettséghez való hűséget és az őszinteséget másokkal és persze... önmagunkkal szemben. Idézet bezárva. Kiemelés tőlem.

(Stefanhoz lépve) Mi a fészkes nyavalyának nem tartasz te engem normálisnak?! Halljam csak, mi a bajod velem?! Tanítottam, neveltem rakás gyermeket, a hálások még most is áldanak érte... Fölneveltem a magam gyermekeit is. Szépek egészségesek, jóra valóak...

STEFAN *(nehezen áll vitára)* Nocsak! Hát, ha ennyire el van telve magától, akkor nincs miről beszélünk. Nekem például egészen más tapasztalataim vannak a kedves leányáról, akin egy cseppet sem látszik, hogy tanító néni anyja nevelte!

JOLÁN Miért? Mi bajod van vele? Egyetlen hibája, hogy pillanatnyi zavarodottságában hozzád ment. Ma sem értem, miért választott éppen téged a rengeteg udvarlója közül? Talán, mert megsajnált. Olyan szerencsétlenül néztél ki... *(körbejárja Stefánt)* Most mintha javultál volna egy cseppet... Nekem ugyan nem kellene most sem...

STEFAN Beugratott, hogy gyereket vár tőlem!

JOLÁN Na és!? Hát nem megszülte?!

STEFAN Igen másfél esztendő múlva!

JOLÁN Merthogy az első elveszítette...

STEFAN Azóta is keressük...

JOLÁN Te csak ne szellemeskedj. Becsülted volna meg. Ha nem vittek volna ki a szüleid svédbe, kaptál volna magadnak egy ilyen bomba nőt, mint a lányom? Mondd meg őszintén, ugye még álmodban sem képzelted. Hiszen örökké, mint egy rachitikus bakmacska a forró kása körül, ott sündörögtél a sleppjében. Örültél, ha a hálósákját cipelhetted kirándulásokon... Aztán persze olyan nyámnyám voltál, hogy mindig mások bújtak a lányom mellé abba a hálósákba...

STEFAN Mégis engem választott. Így van az, ha az embert nem a feje, hanem a farka vezényli. Igaz, lehetett volna több eszem is. De a kismacsának is kinyílik egyszer a szeme, én sem nézhettem szótlanul, hogy a feleségem egész életre szólóan a dögségre rendezkedik be. Még filozófiát is kigondolt hozzá. Hogy a svédek kizsákmányolják a bevándorlókat, lenézik őket, nem fogadják be, nem szeretik, hogy nem beolvadni, hanem csak beilleszkedni akarnak. Így aztán még büszke is lehetett arra, hogy amíg mellettem élt, egy percet sem dolgozott a

svédeknek! Ezzel ugyan nincs miért büszkélkednie. Az igazság az, hogy büdös neki a munka. Végzett állami támogatással nyelvtanfolyamokat, ápolói tanfolyamot, data-kurzust vagyis számítógép-kezelő tanfolyamot. Megkezdte a masszázs-képzést is...

JOLÁN Na ebből elég! Hát, ha te azt hiszed, hogy a lányom arra való, hogy a többi szerencsétlen bevándorlóhoz hasonlóan a svéd aggastyánok szaros fenekét mossá?!

STEFAN Etettem magam is néhány szenilist, mert valahogyan el kell kezdeni ott az életet. De Joli tanulhatott volna, nem volt más gondja. Csakhogy erre is lusta volt!

JOLÁN Igen, mert nem voltak hajlandók elismerni az itt szerzett érettségijét. Hát mennyivel különb a svéd iskola a miénknél?

STEFAN Ott ráérősebbek az igaz, de ez az invandrarok előnyére szolgál, ha tudnak iparkodni. Ha nem olyan longsamok, mint a svédek. Ha fittebbek, izé... Ha szorgalmasok, ha hajtanak, ner som helst, mint ahogyan itthon tették...

JOLÁN *(a közönséghez)* Maguk értik ezt? *(Stefanhoz)* Mit zagyválsz itt összevissza?! Hallom, hogy mankónak használsz a segédigét! A „tudnak iparkodni” helyett mondd inkább szépen magyarul, hogy *iparkodnak*. Ha így folytatod, tolmácsot kell majd alkalmaznod, amikor hazatérsz.

STEFAN Ha maga is ott élne, maga is blandálná sprókot, vagyis keverné a nyelvet. A bevándorlókról szoltam és a lassú svédekről, akiken mi bármikor túltehetünk, ha nem engedjük Lacit a nyakunkra...

JOLÁN Na ugye, édes fiam, tudsz te, ha egy kicsit megerőlteted magad! Házi feladatként pedig le kellene írnod legalább ötvenszer, hogy „A mi nyelvünkben kirívóbb az idegen szó... s ez okból nekünk többet kell gondolni a nyelv tisztaságával...” Emlékszel-e még Kosztolányi Dezső nevére? És rajta kívül még hányan forgolódnak a sírjukban, amikor a hozzád hasonlóak szájukkal szemetelnek? Nem tudod ugye?! Hát mit tudsz, édes fiam, ha az anyanyelved szavait is úgy elhányod, mint kutya a bolhát?!

STEFAN Jól van, tanító néni! Én készültem... De az élet olyan szivacs, amely tiszta feketére töröl minden táblát, amelyen az egykor tanult bölcs szabályok állnak. Nekünk, ott fenn északon, nem éppen legfontosabb dolgunk az anyanyelvápolás. Sokkal inkább az, hogy azok, akik befogadtak... elfogadjanak. Aki magyarkodni akar, az maradjon idehaza.

JOLÁN Itthon, itthon! Inkább itt-hon! Idehaza meg odahaza! Merthogy így választékosabb. Éppen úgy beszélsz, mint az anyaországiak felé egyértelműen elnézést szajkózó, örökösen bazizó bunkók! Azokat utánszod, akiknek királyian kurvára jó, ha lenézhetnek bennünket, ha megalázzhatnak, ha belénk rúghatnak!

STEFAN Nem értem, miért tüzel! Kit érdekelnek manapság ezek a nyüánszok? Engem aztán, mondhatom, hidegen hagy!

JENŐ *(hiányos öltözetben az emeletről)* Szia, Zolikám! Há'mizújs? Mi zújs?

STEFAN *(Jolánhoz, miközben vigyorogva integet Jenőnek)* Ki ez? Joli már ezzel is össze-szúrta a levelet?

JOLÁN Idefigyelj Zoli! Az én lányom nem kurva! Különben is, rendes ember ez a Jenő, övé az egész földszint. Még a Renner bácsi lakását is megvásárolta, évjáradékot fizet neki, aztán amikor meghal, elfoglalhatja a két szoba konyhát. Julikám élettársi viszonyban van Jenővel. Svédből hozta ezt a szokást, te csak tudod, hogy mi a „sambo”? Ez ugye, olyan papírok nélküli házasság, majd nálunk is elismerik az ilyen kapcsolatban élők kölcsönös jogait.

Szükségünk lesz Jenőre, többek között azért is, hogy megfelelő anyagi körülmények között nevelhessük a lányodat! Akit voltál olyan szíves immár újfent huzamosabb ideig magára hagyni... Szegény, kicsi árvám! Egyem meg a kicsi szívit. Ha te tudnád, hogy mennyire túlterhelik ezeket a mai gyerekeket. Joli, éppen az előbb rohant el edzésre... Ez is pénzbe kerül. De a lányom nem sajnálja, úszóbajnokot akar nevelni belőle. Mintha magamat látnám. Mennyit küszködtem, hogy abban az átkos korban, uszodára is jusson pénz. És Juli igazán jól haladt, szépen szerepelt az országos ifjúsági bajnokságon, nagy jövő előtt állt...

STEFAN Azt is maga szúrta el! A kedves lánya azóta sem ébredt fel letargiájából.

JOLÁN Na halljunk oda! Mit tudsz te erről?! Hányt, amikor hazajött az edzésről! Én biz eltiltottam az úszástól. Há' csak nem fogom tönkre tenni az egészségét azért, hogy az edzője majd azzal dicsekedjék: bajnokot faragott belőle! Megmondtam én neki a magamét. Faragjon másból, az én lányom nem arra való, hogy megerőltessék...

STEFAN Ez aztán valóban fényesen sikerült! Eddig még soha semmiért nem kellett megerőltetnie magát.

JOLÁN Zolikám! Tedd le a pénzt! És menj... És csak menj... És majd azután minősítsd a mi küzdelmes életünket. De azt hiszem ehhez nincs és nem is lehet jogod. Aki felrúgja az aranybányát érő orvosi pályát, az hallgasson. Mi lett belőled? Utolsó éves orvostanhallgatóként mentél Stockholmba, hogy ott egy japán bevándorló fényképészeti üzletében, futószalagon, képmásolással keresd a kenyered. És állítólagos fotóművészetteddel ámítottad a lányomat... Amiből sohasem lesz pénz! Átverted! Nem csoda, hogy otthagyt!

STEFAN Micsoda?! Én dobtam ki, mert nem volt hajlandó dolgozni. És mert főzni sem tanult meg, otthonunk szemétdombbá alakult, és kikezdett minden szomszédunkkal.

JOLÁN Zoli! Légy férfi! Ismerd be, hogy elhanyagoltad szegény lányomat! Teljesítsd a kötelességed, ennyit várunk tőled! Punktum!

A kapun át beszűrődő, erősödő utcai zajban unottan folytatja a seprést.

KISS (az udvarra leskelődve kornyikál) ... Küldök néééked egy...

Lassan sötét.

Hiányosan megterített ebédlőasztal körül Juli, Joli, Jenő, és Stefan. Jolán nagy, gőzölgő levesestállal jön.

JOLÁN Félre a hamutartókkal és a kávé csuprokkal, eleget dohányoltatok és osztottátok a semmit. Ideje, hogy egyetek is valamit! A szivartól és a sok dumától kilyukad az ember gyomra. Paszulylevest kaptok csülök nélkül, utána túrós csusza lesz, Zoli kívánsága szerint.

JENŐ Hústalan nap?

JOLÁN Több nap, mint kolbász!

JOLI (miközben mobiljáról zenét hallgatva ringatja magát) Nem kérek paszulyt!

JOLÁN Mindjárt hozom neked a túrós csuszát.

JOLI Nem kell rá olvasztott szalonna!

JOLÁN Megszórom cukorral, mazsolával.

JENŐ Miért nem mindjárt vargabélest készítettél a kisasszonynak?!

JOLÁN Jenő! Maga, ha lehet, ne szóljon bele a mi családi életünkbe! Legyen szíves!

JENŐ A kényeztetéstől óvnám...

JOLÁN Van neki anyja és apja, bezzeg ők nem kényeztetik!

STEFAN Hoztam neki mobilt. MP3-as is van benne.

JOLÁN Hát ezt elég rosszul tetted. Most majd egész nap cseszegeti, nyomkodja a játékokat, vagy zenét hallgat. Az utcán is fülében lesz az a dugó és egyszer még elüti valami, amilyen figyelmetlen.

JOLI Ne félts te engem, nagyi! Inkább a fejedre ügyelj, hogy ne utánozd furt a kakukkos órát.

JOLÁN Na nézd a csitrit, milyen szemtelen, vagyis, hogy milyen jó megfigyelő. Pedig nem mindig remeg a fejem, csak amikor felhúznak. *(Önkéntelenül is rángatózik a feje.)*

JULI Most is remeg egy kicsit. Egy kicsikét. Egy kicsinyként nagyon is...

JOLÁN Na szálljatok le rólam. Hozzak még levest?

STEFAN Kenyeret is! Finom ez a félbarna kenyér, valaki elszánhatná már magát, hogy erre is megtanítsa a svédeknek...

JENŐ Majd én megtanítom őket.

STEFAN Mire?

JENŐ Mindenre, ami kell!

STEFAN Mit értesz te a kenyérsütéshez?

JENŐ Megszervezném. Összeszedhetnék néhány hazai péket és indíthatnék ott egy kis vállalkozást.

STEFAN Átvernéd is őket, ugye?

JENŐ Nem szégyen az, ha valakinek jobban jár az esze.

STEFAN Ott még divat a becsület!

JENŐ Ők sem szentek.

STEFAN Még nem szokták meg a balkáni modort, a csiszlik módit.

JENŐ Ezt kire érted?

STEFAN Akinak nem inge, az ne vegye magára!

JENŐ Azért jöttél, hogy sértegecssz?! Nagynak tartod magad, mi? Mire ez a nagy felvágás, hiszen semmire sem vitted. Itt sem és ott sem! Még kocsid sincs!

STEFAN Van kocsim! Az ott nem probléma. De nem szeretem a másfélezer kilométer hosszú zsúfoltságot az utakon. Különb, amim van, azt munkával szereztem, nem átveréssel, mint a lakásüzérek!

JENŐ *(dühösen felugrik az asztaltól)* Kötekedni akarsz!

STEFAN Nem gondolod, hogy túlzottan otthonosan viselkedsz?

JENŐ Nem én, te vagy itt a betolakodó!

STEFAN Azt hiszed, mert pénzed van, minden a tied lehet? Tőlem ugrálhatsz a Juli ágyában, de a lányomhoz semmi közöd. Ne játszd meg itt az édes-mostohapapát!

JENŐ Jobb lesz, ha befogod a pofád. *(Harciasan felugrik)* Vagy én fogjam be?! Gyere ki, ha van merszed!

STEFAN Ne röhögtesd magad. Tudod, hogy nem mocskolom be a kezem egy ilyen vén szarral!

JENŐ Igeeen! *(Stefan fejére borítja a tányért. Összeakaszknak.)*

JOLÁN Gyalázatosak! Hát nem tetszik nektek a főztöm?! *(Seprűt ragad, szétver közöttük, szétválasztja őket, és két különböző irányban, kikergeti a kakaskodókat a lakásból)*

JOLI *(távoztában)* Naaa, nekem ebből aztán elég!

JOLÁN Várj, hozom a túrós laskád!

JOLI Nem kell! Elment az étvágyam!

JOLÁN Na nézd a taknyost!

JOLI Hányingerem van!

JOLÁN Juli, szólj rá!

JULI Hagyd csak, majd megnyugszik.

JOLÁN *(a levegőbe beszélve)* Az igaz, hogy még ma is rossz kedvű, rossz közérzetű világban élünk. Az erkölcsöt elsősorban negatív tapasztalataink és a válságok tünetei szerint ítéljük meg. Kérem szépen, amióta az eszemet tudom válságtudatban, válságlétben sorvadozunk. Képtelenek vagyunk kezelni a konfliktusokat, nem tudjuk elkerülni a kríziseket. Azt mondják az okosok, hogy a válság, mint olyan, a fejlődésben lévő társadalmak sajátossága, természetes állapot. És azt is mondják, hogy a válság-pszichózis elkerülése végett cselekvő tudatra és akaratra van szükségünk. Mert az erkölcsi bajok, rendre, a gazdasági és a politikai működészavarok miatt következnek be. És aztán ezt sínyli meg a család is, amely ugyancsak válságban van, amely ahelyett, hogy jelentős örömforrás lenne, egyre inkább a labilitás, az intenzívhiányos, a közömbös és az unalmas légkör melegágya. A család forrása lehet a permanens gyűlölködésnek, kitermelheti egymás megalázását, a megcsalást és megcsalást, az emberi méltóság megtiprását valamint – horribile dictu – az egyéniség szétrombolását is. Et cetera, et cetera, s a többi, és a többi. Hát, mit mondjak?! Itt tartunk, s ki tudja, hányan evezünk egy hajóban?

JULI Mosogatunk?

JOLÁN Hagyd csak, majd én.

JULI *(tétován rendezget az asztalon)* Mi legyen a túrós csuszával?

JOLÁN Majd felmelegítjük vacsorára. Eszik, nem eszik, mást nem kapnak!

JULI Félek, hogy ez a hülye Zoli még elriassza Jenőt. Pedig már hajlik rá, hogy feleségül vegyen. És akkor leköltözhetnék hozzá a fölszintre. Neked is jobb lenne. Majd csak akad valaki, akivel megoszthatod öregséged éveit...

JOLÁN Nekem ugyan nem kell már senki. Elegem volt a férfiakból. Apádból is.

JULI Halottakról jól, vagy semmit.

JOLÁN Nem volt hozzám való.

JULI Akkor miért mentél hozzá?!

JOLÁN Miért? Miért? Azért mert nem akartam vénkisasszonynak maradni. És akkor már mindegy volt. Tudod lányom, azt hiszem, az ember csak egyetlen egyszer képes igazi szerelemre.

JULI Örökké nem sóhajtozhatsz szőke osztálytársad után. Még hogy iskolai tornászbajnok volt. Képzelem micsoda muszklikkal volt felszerelve! Izompacsirta, mi! És az ágyban is olyan nagymenő volt? Mi a neve? Gyuri?

JOLÁN Bagaméri Béla.

JULI Egyszer valami Gyuriról beszéltél?

JOLÁN Gyuri elől tértem vissza az isten háta mögötti Szépkényerűszentborbálából, ahova a tanítóképző elvégzése után kihelyeztek. Mindenáron el akart venni feleségül. Náluk kaptam szállást az elülső tiszta szobában... Ahova időnként bemászott hozzám az ablakon. Fiatalság bolondság. Három esztendőt töltöttem ott, amíg a bátyám meggyőződött arról, hogy nem érdemes élve eltemetkezni. Különböző is kifelé állt a szekere rúdja, mert az évfőzőra balettelőadást rendeztem, és a felső lányok krepp-papírból készített szoknyácskája a vártnál nagyobb szenzációt keltett. Nem gondoltam, hogy a helyi atyafiak addig még nem láttak lánycombokat és mini bugyit. Vidám előadások kerekedtek, mert a közönség hüledezett, röhögött és vesztettül tapsolt. Ezért aztán, csak azért is, turnéztunk a környéken, és őszre a bevételekből kijavíttattuk az iskola kerítését.

JULI Szép kis d'amour! A véletlennek köszönhetem, hogy valahol nem Csajáröcsögén születtem?

JOLÁN A sors linkóci alak! Ha Bagaméri Béla lett volna az apád, most mindnyájan boldogabbak lennénk. Már a ballagásra készültünk, amikor bizonyára komoly szándékkal jött el hozzánk. Ezt abból következtetem, hogy szépen kiöltözött. Addig csak úgy sportosan járt. Szóval eljött, ültünk a nagyszobában, anyám valami süteménnyel kínálta, vártuk apámat. Kínos volt, hogy késett. Jobb lett volna, ha aznap egyáltalán nem mutatkozik. Bútorszállítókkal érkezett, akik rendre kiemelték alólunk a díőfurnéros foteleket, vitték az egész berendezést. Tudod is te mit jelent az, hogy lefoglalják valamely család anyagi javait? Hát lefoglalták mindenünket a végrehajtók. Mert akkor már sehogy sem ment a kisipar. Nagyapád híres szabó volt, üzletet bérelt a központban. Valami díszegyenruha rendelésben reménykedve, zálogra felvásárolt mindenféle anyagot. De aztán elvették tőle és egy akkor alakult szövetkezetnek adták a megrendelést. Az anyagot persze nem tudta értékesíteni, fizetni nem volt miből. És a végrehajtók kíméletlenek voltak. Aztán apám, megmaradt szerszámaival együtt belépett a szövetkezetbe. Béla pedig elmaradt. Végleg. Tanítói oklevelével hazatérve a falujába, elvette a szomszéd lányát. Legutóbbi osztálytalálkozónkon azzal büszkélkedett, hogy öt gyereke van.

JULI Szép kis tornászbajnok!

JOLÁN Nekem most már ő se kéne. Olyan tedd ide, tedd oda emberré vált. Járt itt nálunk egyszer. Kínáltam étellel, nem fogadta el. Kínáltam délutáni pihenéssel. A nyakkendőjét sem lazította meg. Estére jegyet szereztem a színházba. Bajuszát tapogatva sajnálkozott, hogy az előadás elhúzódhat, és akkor nem éri el az éjféli előtti vonatot.

JULI Tutyi-mutyi! De azért arra volt tehetsége, hogy összehozzon egy rakás gyereket!

JOLÁN Most is szép ember. Ha csak ránéznek a nők, máris teherbe esnek.

JULI Hogy oda ne rohanjak!

JOLÁN Csakhogy az ilyenek alá nem lehet csak úgy odafeküdni.

JULI Kéretik magukat, mi? Nekem ugyan, nem kellene. Ha férfi, legyen rámenős!

JOLÁN Nyúlkaljon, mi?! *(Játékosan csiklandozza, az asztal körül kergeti a lányát)* Nem számít, ugye, hogy mekkora! Hogy ekkora, hogy akkora?! Csak az, hogy jóóó ember legyen! *(A terített asztal fölött hirtelen átnyúlva, magára borítja a levestálat)*

JULI Vigyázz! *(Sikertelenül kapkodnak a tál után, amely padlót érve darabokra törik)*

JOLÁN Rossz jel!

JULI Ne bánd, hiszen már alig maradt valami az ebédlőkészletedből.

JOLÁN Lassan oda az egész stafírungom!

JULI Vesd le a ruhád. Ha gyorsan beáztatjuk, talán nem marad rajta folt. *(Segít anyjának a vetkőzésben)* A melltartót is, mert úgy látom, nagyon szereti a fuszulykát.

JOLÁN Hol a pongyolám?

JULI Várj csak! *(Figyelmesen vizsgálja az anyját.)*

JOLÁN Na mit nézel!

JULI Mintha a bal melled... *(Tapogatja)*

JOLÁN Mi van vele? Hagyjad! Már rég nem tapogatta senki.

JULI Van benne egy nagy csomó! Nem fáj?

JOLÁN Már nem.

JULI Mióta van?

JOLÁN Nem is tudom. De már voltam vele orvosnál.

JULI Na és mit mondott?

JOLÁN Azt, hogy daganat. A jövő héten kivágják.

JULI Rosszindulatú?

JOLÁN Az hát! Ez már csak ilyen.

JULI Miért nem szóltál?

JOLÁN Az én mellem.

JULI Ezzel nem lehet játszani!

JOLÁN Sajnos. Merthogy tényleg megállapították: rákos daganat.

JULI Ez biztos?

JOLÁN Hinni kell az orvosokban is.

JULI *(sírva megöleli az anyját)* De azért van még remény?

JOLÁN *(a közönséghez)* Itt most a szokásos közhelyek következnek: A remény hal meg utoljára. Et cetera. Csokonaink szerint:

„Földiekkal játszó
Égi tünemény
Istenségnek látszó
Csalfa van remény!

Maradj magadnak!
Bíztatóm valál?
Hittem szép szavadnak:
Mégis megcsalál.”

Bizony!

Csak utazás az élet, a bolondok paradicsoma.

A valóság bárhol és bármikor mindig ugyanaz: minden disznó makka álmodik!

Et cetera. Et cetera.

JULI Fogytál?

JOLÁN Pár kilót.

JULI Figyelmeztetél, hogy a pár az kettő!

JOLÁN Nem mértem.

JULI Szóval ezért lötyög rajtad minden ruhád?!

JOLÁN Lehet, hogy a fogyókúraért.

JULI Fogyókúráztál?

JOLÁN Lehetséges, hiszen, ma reggel is, alig ettem valamit... Mindössze két tojásból szalonnás rántottát, a maradékot a tegnapi sült csirkéből, egy vékony szelet pástétomos kenyeret, aztán mézes-vajast és egy csupor tejeskávét kaláccsal. Tejszínhabot is csak egy kanállal...

KISS *(borotvahabos képpel a gangról, miközben az előbbi jelenet homályba borul)* Vízet! Viiizet!! *(Segélykiáltására a kapualjból beszűrődő, majd felerősödő utcazajban, az udvaron sütkérező Renner bácsinál próbálkozik)* Mi a fészkes fene történik itt! Nincs víz! Rónai bácsi! *(Nem kap választ.)* Domnu Raduleco! *(Nem kap választ.)* Renner úr! *(Nem kap választ)* Renner bácsi! Mi a helyzet? Magánál van víz?

RENNER *(nagyothallóként, lassan felocsúdva)* Micsoda? Hát persze. Az még van. De mennyire! Van víz, van víz.... Árvíz van a fejekben... *(Fejéhez kap, felugrik, besiet a lakásába, ahonnan csörömpölés hallatszik, utána kitántorog, majd a lakóktól megelevenedő udvar közepén, felháborodva harsogja)* Már megint nincs víz! Már megint csőtörés! Emberek! Csőtörés! Emberek!

Hirtelen megtelik az udvar, a zsinórpadlásról leengedett, műanyaghab-szivacsból, egy sablonra készült, lakókat ábrázoló bábuk, ringatózó, egymásnak feszülő, lökdösődő, vadul birkózó tömegével. Hangszórókból a felháborodott tömeg fokozatosan félelmetessé váló zúgásának erősödő zaja hallatszik.

JENŐ *(összefont karral, lakásának ajtajában, a tömeg fület sértő zajongása után beállott hangsúlyos csendben, flegmatikusan)* Csak semmi pánik! Van víz! Van víz elegendő! Talán több is van, mint amennyi kell! Ugyanis, jobb, ha tőlem tudják: vízzel tele a pince! Nyakig ér a lé a pincében!

JULI *(hisztérikusan)* Jaj Istenem! Jön az árvíz! Nyakunkig ér a baj!

KISS *(kiemelkedve a tömegből)* Halljátok emberek! Már megint mindnyájan nyakig vagyunk a szarban!

A szereplők pánikszerűen, a lassan elsötétülő színpadon szörnyülködve, egymásba botolva, a kapkodó ritmusban felszívódó bábukkal megküzdve, a kapualjból nyíló pincejárathoz igyekeznek minden erejükkel a harsogó hangzavarban.

Lassú függöny.

Második felvonás

A színen csupán annyi változás, hogy a Jenő földszinti lakásától az első emeleti gangra, Jolánék ajtajáig feltűnően látható vörös gumicső vezet, amelynek a végén csap és vizes veder látható.

JULI *(Az utcáról egyre erősödő gépkocsizajban, villamoscsörömpölésben, házmesterkötényben, seprűjét maga után húzva jön, téblábol, a kapualjba érve, hirtelen elönti a pulykaméreg)* A francba! A pöcegödrös poklokba való szemetelő, kurva pofátokat! Ti, Guanó-ország megveszekedett, agyatlan fiai, hogy érne már egyszer szátokig a szemét... Hogy fulladnátok egyszer már bele! Ti, pofátlan patkánynépség! A házmestert-szomorító anyáttal együtt! *(Tölcser formálva a kezéből a lakóknak címezve ordítja)* Szemet! Szemet! Szemet banda! *(Pillanatig harcias pózban válaszra vár)* Figyelj! Hallom! *(Hallgatózik a nyomatékos csendben)* Na azért mondom! *(A beálló csend szolgáltatta elégtételtől magára találva, az erősödő utcazajban egy darabig békésen folytatja a sepregetést, majd a közönségnek magyaráz)* Ezt a nyamvadt bérházat, mi lakók, megvásároltuk. Bár ne tettük volna! De hát ennyi eszünk volt. Elkapott minket a kapzsiság. Hogy legyen nekünk saját házunk. Még ha csak saját lakás is. Piszkos, bűzös. Lepusztult lakások, ezek, ahol a szegény ember meghúzódhat, de egy kicsit emberebbül érezheti magát. Mi sem vagyunk jobbak Deákné vásznánál: illúziókban élünk. A szabadság és az a nagy függetlenség a vágyálmunk. Hát persze! Egymást sodorva tolakszunk az unalmasnak hitt létben. És et cetera, et cetera. Ahogyan az anyám szokta mondani. Aránylag olcsón kaptuk ezeket a lakásokat, anyám élete végéig fizethetné a részleteket, ha telne a nyugdíjából, aztán a szerződés szerint majd örökösére száll ez a kötelesség. Csakhogy máris reám szállt, mert elvállaltam, mint ahogyan azok az önhibájukon kívül megesett bugyuta szűz lányok a terhességet, akik, az orgazmust csak könyvből ismerik, és a gyermekcsinálást észrevétlenül jött áldásként magyarázzák maguknak. Ez még akkor történt, amikor Zolit az ujjam köré csavarhattam. Észre sem vette, hogy a havi kiadásokhoz hozzáadtam az anyám lakásrészletét. Dollárban küldözgettem neki, persze dugva. De amióta Stefan lett belőle, és ahogyan ő mondta, tele lett a töke a Svédországban tomboló női egyenjogúsággal, nem lehetett vele bírni. Az sem használt, hogy válással fenyegettem. Hát mit tehettem, fogtam a gyermekem és hazaköltöztem. Képzeljék, nem jött, és nem is könyörgött, hogy térjek vissza hozzá. Merthogy már az elején kikötöttem, hogy nem dolgozom. Semmi kedvem se volt dolgozni azoknak a hülye svédeknek. Minden túlbonyolítanak, és annyit szöszmötölnek, hogy azt normális ember sehogy sem bírja cérnával. Tanultam a nyelvüket, de csak gondozói munkát adtak, megpróbáltam, de nem arra születtem, hogy aggastyánok fenekét mossam. Különben az a helyzet, hogy csupa bevándorlók cselédeskednek az öregotthonokban és a diliházakban. Merthogy megpróbáltam a diliházban is. Egy darabig úgy tűnt, hogy ott normálisabbak az emberek. Stefan azt mondta, hogy magam is bediliztem, Nem, mondtam neki, nem leszek másodfokú állampolgár. Nem is kaptam meg a svéd állampolgárságot, mert néhány hónappal a szükséges ott-tartózkodás ideje előtt leléptem. Nem bánom. Elvagyok itthon. Munkáért itt sem tolakodom. Minek! Nem érezném magam igazán nőnek, ha nem tartaná el a férfiak.

RENNER *(Kiül az ajtaja elé a kicsi székre.)* Hány óra, Julika?

JULI Mit óhajt Renner bácsi?

RENNER Érdeklődöm, hogy mennyi lehet az idő?

JULI Mit tudom én? Talán tíz vagy tizenegy. Magának nem mindegy?!

RENNER Csak azért kérdelem, mert az édesanyja korábban szokott sepregetni.

JULI Nekem, ne tessék reklamálni! Azt hiszi talán, hogy jókedvemből sepregetek?! Anyám, amióta csak egy melle van, úgy elgyengült, hogy nem bírja a seprút.

RENNER Képzelem, szegény...

JULI Nincs szükségem a sajnálatára Renner úr! Gondoskodom róla!

RENNER Nagy port ver fel.

JULI Ha nem tetszik, másszon vissza a barlangjába, ott dörmögjön, vén medve! Vagy ugorjon át Tel Avivba a rokonaihoz, ott majd szétrobbantják a fenekét...

RENNER *(magának mondja)* Ezek a mai fiatalok mindenütt nagy port kavarnak...

JULI *(folytatja monológját)* És aztán az a sok agyatlan népség bevette a maszlagot. Ugyanis az állam azért vált meg ezektől az ócska lakásoktól, mert olyan, de olyan lehurboltak, hogy javításukra sajnálta a pénzt. Szabadulni akart a karbantartás csillagászati összegeket fel-emésztő kiadásaitól is. Mi pedig bevettük a maszlagot. Nálunk az a helyzet, hogy a legfelső emeleten lakók fölött beázik a mennyezet, mert a bádogtetőt megette a rozsdá., a pince pedig most is tele van vízzel, mert kiöregedtek a vízvezető és a szennyvezető csövek. A lakók már megint, vagy két hete, műanyagpalackokban cipelik a vizet a közeli piaci vezetéktől. Persze, hogy nem eleget, mert csak lopva tehetik. A vécék pedig minden emeleten bűzlenek, eldugultak, és mindent belep a kosz, ahogyan anyám szokta mondani: a guanó! A pincében pedig gyűl és elfolyik valahová a víz. Titokzatos dolog ez is. Lány koromban ejtőernyős ugrással és barlangászattal is megpróbálkoztam. Sejtem, hogy alattunk, talán minden ember alatt egy-egy szörnyűségesen nagy üreg tátong, amit mindenkinek a saját szennyével kell megtöltenie. Mi is ezt tesszük. Naponta töltjük a magunk gödrét, amíg minket is elnyel. Közben, merthogy most vízzel játszunk, egyre nő a vízszámlánk: Már akkora nagy összeggel tartozunk, hogy képtelenek vagyunk kifizetni. Ezért a vizet elzárták. De a pincében ömlik és patakzik, és miközben nincs vizünk, naponta milliókkal nő a számlánk, mert tulajdonosként magunknak kellene javíttatnunk a csőtörést.

KISS *(az emeletről)* Julika! Julika drága, vegye kezébe a dolgomat! Lakásomban oly tömör a hűgyszag, hogy vágni lehet!

JULI *(úgy tesz, mintha nem hallotta volna)* Mit akar ez a csóró kéjenc?

KISS Julika! Az isten szerelmére, segítsen rajtam is. A csöveket kellene...

JULI *(felháborodva)* Kiss úr, mondták már magának, hogy üljön le a tökére?!

JOLÁN *(az emeleten, pongyolában, halottsápadt betegen)* Víz! Vizeet! Juli! Juli, hol vagy! *(visszatámolyog a lakásba, majd újra visszatér, a Jenő lakásától az első emeleti függő-folyosó vaskorlátjáig húzódo gumicsőből vizet ereszt poharába)* A szégyentelenek...

KISS Könnyű maguknak! Van vizük...

JULI Van annak, aki meg nem issza!

KISS Azért nincs vizünk, mert az a szemét Jenő nem hajlandó kifizetni az eddigi fogyasztásból ráeső részt. Merthogy neki külön vízórája van. Micsoda firkás ember...

JULI Miért? Talán nincs igaza?

JOLÁN *(a gangról, szelíden)* Még mielőtt leválasztotta volna lakásának vízvezetékét a közösről már jócskán folyt a víz a pincében, mutatják ezt az akkori számlák.

KISS Ezt mondom én is! Tehát neki is hozzá kellene járulnia a javításhoz.

JOLÁN És a régi számlák kiegyenlítéséhez!

KISS Úgy van!

JULI Még maga beszél! De hiszen maga sem fizette be a részét!

JOLÁN És mások sem fizetnek. Makacs és bunkó banda! Közben tönkremennek a csövek, a fürdőszoba berendezések és az idegeink!

KISS Jenő a hibás! Ez a nagymenő, még mindig azt hiszi, hogy a régi átkos rendszerben él, és a hatalom részeseként azt csinál, amit akar! Ez egy diktátor! Amíg ő nem fizet, mások sem hajlandók összeadni a vízdíjhátralékot és a közművesítés régóta esedékes felújításának költségeit.

Nagy robajjal megtöltik az udvart a zsinórpadlásról leengedett, lakókat ábrázoló műanyag-hab figurák, felfújgumibábuk.

KISS *(mint valamely tömegrendezvény szónoka, Caragiale: Az elveszett levél című játékának hangulatát idézve)* „Emberek! Kedves lakótársak! Olyan időket élünk, amikor sanyarú sorsunk szaga belepi hétköznapijainkat.”

RENNER „Úgy van! Úgy, úgy...” *(hangját elnyomja a tömeg zaja)*

KISS „Csendet kérek! Engedelmmükkel, még nem fejeztem be.” *(zsivaj)*

JULI „Nyugalom, uraim, kérem, csillapodjanak. Égetően fontos kérdések szerepelnek még a napirendünkön... *(Kisshez)* Folytassa uram, magáé a szó.”

KISS *(az egybegyűlteket felé fordulva)* „...mint mondtam, túl a kérdés nemzeti... túl a kérdés nemzeti, erkölcsi, történelmi és jogi aspektusain, ...engedjék meg, hogy röviden rávilágítsak...”

JOLI *(kiemelkedve a tömegből)* „De röviden ám...”

RENNER „...aztán úgy is legyen...” *(derűltség)*

KISS „Kérem, ne szakítsanak félbe...”

STEFAN „Uraim, uraim, hagyják beszélni...”

KISS „...túl ezeken az aspektusokon, most hadd irányítsam becses figyelmüket ama sorsdöntő dátumra *(lélegzetet vesz)* Mikor is? Igen, amikor is. Amikor is az ezernyolcszáz...” Igen, az ezernyolcszáznegyvennyolcas, de leginkább az ezerkilencszázötvenhatos... vagyis még inkább az ezerkilencszáznyolcvankilences... *(zsivaj, láрма)*

JENŐ „Ha most maga megint kezdi a nyolcszázhuszonegyet, sosem érünk a végére” *(zsivaj, tiltakozások)*

KISS „Kérem, hagyjanak szóhoz jutni... Tehát ezernyolcszáz...”

TÖBBEN „Tudjuk, tudjuk... Ki halt meg, na?...”

KISS „Még egy kis figyelmet kérek...”

JULI „Nyugalom, nyugalom. Tisztelt hallgatóság, uraim, hallgassák meg türelmesen, ne szakítsák félbe...”

RENNER „Telik az idő. Más is akar beszélni!”

TÖBBEN „Úgy bizony!... Más is. Bizony más is.”

JENŐ „A tisztelt szónok úr azt ígérte, rövidre fogja. Erre, ha jól hallom, kezdi az ezer-nyolcszázast...! Mi ez? Térünk vissza az őskorba? Na neee!”

TÖBBEN „Elég! Elég volt, fejezze be!”

KISS „Még egy kis figyelmet kérek. Hallgassanak meg...”

JULI „Édes uram, javasolom, ugorjunk egy kicsit ...”

JENŐ Nyögje már ki, mit akar!

JULI Kérem, beszéljen nekünk mindjárt a demokratizmusról, az együttélés íratlan szabályairól. Fogalmuk sincs róla mi az, ki tudja, hátha érdekelni fogja őket...

KISS Khm! Szóval, alig fél emberöltő múlt el, amióta megéltük a rendszerváltozást, amelynek jelentőségét, hogy jelentőségét megérthessük, először is tisztáznunk kell, mit értünk demokratizmus alatt.

RENNER Na mit? Na mit, te nagyokos?

KISS *(hangtalanul, nagy igyekezettel magyaráz, gesztikulál, izzad, homlokát törli néma-játékában kifáradva)* Ö-öö... a demokratizmus mibenlétét tisztázandó megállapíthatjuk, amikor működik a demokratizmus.

HANGOK Brávó, brávó...

JOLÁN Üssön a szájára Kiss úr! *(tanítósan, elhalkuló hangon magyaráz, a szereplők néma-játékából kiderül, hogy senki sem figyel rá)* A demokrácia a jogegyenlőségen, szabadságjogokon, tehát többpártrendszeren alapuló politikai rendszer. Arisztotelész szerint a demokrácia első formája az, melyet az egyenlőség elve alapján neveznek így. Egyenlőségnek az ilyen fajta demokrácia – merthogy ajjaj, sokféle van, és még olyan is, amely egyáltalán nem az, hanem éppen az ellenkezője, mert nincs és nem is lesz benne sohasem egyenlőség, mint például az átkos szocialista demokráciában – tehát egyenlőségnek a régiek azt értették, hogy abban semmivel se emelkedjék a vagyontalan osztály a vagyonos fölé, s ne így gyakoroljon egyik se főhatalmat a másikon, hanem mindkettő egyforma legyen. Mert ha szabadság és egyenlőség demokratikus államban van, mint némelyek állítják, akkor ez úgy valósul meg a legjobban – már ha megvalósul? –, ha mindenki egyformán részesül az alkotmányjogokból. Minthogy azonban a nép többségben van, s viszont a többség akarata a döntő: az ilyen elvű államnak természetesen demokráciának kell lennie. Na ná! És így tovább, et cetera...

JULI Hölgyeim és uraim, akkor talán most hagyjuk... és térjünk át a ...

TÖBBEN Elég, elég volt...

KISS „...etekintetben nekem... etekintetben én azt a nézetet vallom, ha egyszer elhatároztuk, hogy módosítsunk, hát módosítsunk, de csak módjával...” *(Taps)*

JENŐ Nem kell módosítani...

RENNER De bizony kell!

STEFAN Én nem módosítok...

JENŐ Maga fogja be a száját!

STEFAN Fogja be maga!

JENŐ Magának itt semmi joga!

JOLÁN Elég már a szófosásból!

KISS (*idegesen, verejtékezve*) „Nekem tehát... Nekem tehát, ami a módosításokat illeti az a véleményem, hogy ha kellő mérsékletet tanúsítunk, nem esünk végletekbe. Még hozzá egy olyan horderejű kérdésben, amelytől az ország jövője, és nem kevésbé a múltja függ. *(össze-zavarodik)* Figyelembe véve, hogy Európa folyvást rajtunk tartja a szemét. Miközben itt valóságos társadalmi megrázkódtatás megy végbe... etekintetben is példát mutat a világnak... Mert ha csak azt vesszük, mi történt minálunk ezernyolcszáz... vagy ezerkilencszáz ... Akkor, akkor ugyebár, büszkeség tölt el valamennyiünket, sőt ... Mindezek fényében szembe kell néznünk a tényekkel: vagy nem módosítunk, és akkor nem változik semmi, vagy pedig vállaljuk a felelősséget az utókor előtt, és akkor, mint módosítókat fognak emlegetni az utánunk következő nemzedékek.”

JOLÁN (*ájulással küszködve*) Vízet! Vizeet!

TÖBBEN Vizeet! Vizeet!

KISS Kérem, ne szakítsanak félbe! Kérdelem én, ki nem szarja le ezeket az állapotokat?!

JENŐ Magukat okolhatják, mert örökké hátralékban vannak a vízdíjjal.

KISS Nagy a pofád! Mit képzelsz, meglóghatsz a fizetés elől, merthogy egy ideje külön vízórád van?! És ki fizeti ki az azelőtti közös vízdíjat?

JENŐ Semmi közöm hozzá!

KISS Közös lónak, túros a háta! De te is rajta ültél, te szemét!

JENŐ (*dühösen*) Gyere le, ha akarsz valamit!

KISS (*seprővel hadonászva*) Gyere fel, ha van merszed!

JENŐ Hülye, barom!

KISS Kommunista, spicli!

JENŐ Impotens kakadu!

KISS Perverz disznó! Fizetni fogsz!

JENŐ Homokos tetű!

KISS Bolsevik kapitalista!

JENŐ Fogd vissza magad, mert megjáród!

KISS Besúgó!

JENŐ Hiába erőlködsz. Úgysem adok egy garast sem! Van vizem! Ti pedig száradjatok ki, mint a sivatag!

JULI Most már én kérdelem, ki nem szarja le ezeket az állapotokat?! Emberek! Fizetnek, vagy nem fizetnek?! Lesz vizünk vagy nem lesz vizünk?! Ez itt a kérdés!

JOLÁN (*a megvilágított erkélyen*) Bezzeg régen másként mentek a dolgok. Akkor a házmesternek tekintélye volt.

CHISU (*Jolán mellől, a sötétbe borult udvarra és a lakásukba húzódott lakókhoz*) Ti, Guanórország megveszekedett, agyatlan fiai, hogy érne már egyszer szátokig a szemét... Hogy fulladnátok egyszer már bele! Ti, pofátlan patkánynépség! A házmestert-szomorító anyátokkal együtt! (*Tölcsért formálva a kezéből a lakóknak címezve ordítja*) Szemét! Szemét! Szemét banda! (*Miközben a fokozott megvilágításban előtűnik a lenti, zsúfolásig megtelt tér, átvedlik nagygyűlési szónokká*) ...Most, amikor pártunk és kormányunk, élén legszeretettebb vezetőnk-

kel, országunk ősidőktől fogva dicsőséges történelmébe, soha nem látott, nagyarányú forradalmi átalakulást és változást hozva, dolgozó népünk előtt beláthatatlan távlatokat nyitott a szocialista építés hazafias légkörében, a haladás ügyének, a békének és a jólétnek hűségese szolgálatában és az együtt élő nemzetiségek, közös sorson alapuló testvériségének kiteljesítésében, pont most, amikor a forradalmi hagyományok szellemében egész népünk, egész ifjúságunk, gyermekeink és a hős pionírok is jelen vannak dolgozó népünk munkás hétköznapijaiban és ünnepein, és mindent megtesznek városaink, falvaink és lakóhelyeink szebbé varázsolása érdekében.

TÖBBEN Úgy van! Úgy van!

CHISU Nos, kedves elvtársak és barátaim, vannak még visszahúzó erők, kispolgári csökevények, amik ellen harcolnunk kell, még akkor is, ha ez a harcunk lesz a végső, mert így tanít minket a párt, amelynek élén...

TÖBBEN Éljen! Éljen a legfőbb vezető!

JENŐ Éljen a legfőbb vezető maga!

CHISU Az illegalitás rendkívül nehéz körülményei között, szeretett nőjével az oldalán, halált megvető bátorsággal küzdött a tőkés-földesúri rendszer elnyomó, kizsákmányoló politikája ellen, tüntetett és a kegyetlen vallatásnak is ellenállt.

JENŐ Úgy bizony! Feleségestől!

TÖBBEN Éljen! Éljen! Éljen a hazánk forrón szeretett vezetője és az egész családja!

CHISU Útmutatásai szellemében, forradalmi hittel és lendülettel, az ország szabadságának, függetlenségének és békéjének megőrzése, egyre javuló életünk felvirágzása érdekében fáradhatatlanul végzett mozgósító munkájának követésére buzdítalak benneteket, szeretett lakótársaim! Tegyetek meg mindet, hogy a kapualjban ne gyűljön fel a szemét. Halál az ideoda futkorászó pocegerekre!

TÖBBEN Úgy van! Éljen! Éljen!

CHISU Akik pedig továbbra tisztátalanok, hanyagul szemetelők és azzal dicsekednek, hogy másként gondolkoznak, ráadásul nem fizetik idejében a lakbért, hátralékban vannak vízdíjjal és a szemét-díjjal, azokat megjegyezzük magunknak.

JENŐ Meg biza! És jelentjük...

CHISU Lecsap majd rájuk a munkáshatalom vasökle!

JENŐ És majd meglátják...

CHISU Ha meglátják!

JENŐ Ott benn majd másként beszélünk velük!

TÖBBEN Úgy van! Éljen! Éljen legeslegszeretettebb vezetőnk!

CHISU *(Jolánhoz a megvilágítva a gangon)* Így kell ezekkel beszélni! Elbánok én velük, ne félj! Tehetség kell a politikához. És nekem van tehetségem. A pártkár is megmondta, hogy pont olyan emberekre van most szükség, amilyen én vagyok. Merthogy ki tudom fejteni érveimet a szocialista országépítés érdekében. Jolán, büszke lehetsz rám, mert ha egy kicsit igyekszem... *(körbetekint, suttogóra fogja)* Neked elmondhatom: még a legszeretettebbet is lepipálom...

JOLÁN Eridj már magadnak! Ejsze, a nőket is ezzel hülyíted? De vigyázz! Vigyáz magadra, mert ha meghallom, hogy vétsz a szocialista erkölcs szabályai ellen és összeszűröd a leveket valamely élenjáró dolgozó nővel, én úgy alapszervezetben rúglak, hogy még a pártbizottság előtti kötelező önbírálatodon is csak vinnyogni fogsz!

CHISU Na, de Jolán! Galambom...

JULI *(Jolán mellett, miután a pillanatnyi sötétben megidézték apja eltűnik)* Lepusztult hazában és lepusztult házban, lepusztult emberek. Mama, nekem már nagyon elegendő van ebből a szutykos életből! Félek, hogy egyre pofátlanabbá lesz a világ... Jön, hogy belerúgjak mindenbe... hogy belerúgjak az életbe!

Sötét

JOLI *(zongorán gyakorol valamely zongoraiskolai könnyed darabot, elvétve, kalimpál, örömmel hagyja abba, amikor megszólal mobiltelefonja)* Halló!

STEFAN *(hangszóróból, elváltoztatott hangon)* Földes lakás?

JOLI Tévedés. *(Kisvártatva újból csöng a telefon)*

STEFAN Ki beszél?

JOLI Ott ki beszél?

STEFAN Földes lakás?

JOLI Á dehogy, parkettás... Te vagy az apa? Tudom, hogy te vagy...

STEFAN *(a saját hangján)* Jolikám, itt vagyok, nemsokára meglátogatlak. Hogy vagy, drágám? Hallom, jól úszol...

JOLI Igen, anyám erőlteti, mert azt mondja, hogy ő országos ifjúsági bajnok lehetett volna hátúszásban, ha a nagyi ezt hagyja, és ahelyett, hogy lebeszélte volna, inkább bátorította volna. De nem hagyta...

STEFAN ...mert vagy kétszer hányt edzés után. Ismerem a történetet. És neked, hogy megy a zongorázás?

JOLI Unom. A nagyi erőlteti. Tudod, azért kell zenei iskolába járnom, mert a nagyi gimnazista korában egyszer-kétszer szólót énekelt az iskolások városi vegyes karán.

STEFAN Tudom, tudom, És a szülei nem taníthatták, nem lehetett operaénekes csak tanító néni. Valószínűleg azt gondolja a nagyi, hogy örökölted a tehetségét.

JOLI Honnan tudja, hogy mit örököltem?

STEFAN Bebeszéli magának. Az a lényeges, hogy te mi szeretnél lenni...

JOLI Államelnök!

STEFAN Ezt mondtad ovis korodban is. Honnan szedted ezt a badarságot?

JOLI Nagypapa szerint nekem erre van tehetségem. Miért ne lehetnék politikus?

STEFAN Ez tipikusan pubertáskori zavar... Majd megbeszéljük. Más egyéb?

JOLI Hát megint nincs vizünk és az épület bűzlik a vécészagtól. Anya azt mondta, hogy csak te segíthetsz.

STEFAN Hát majd meglátjuk, mit tehetek. Szia, drágám, nemsokára látjuk egymást...

Sötét

JOLÁN (*karosszékekben, takarókba burkolózva*) Fázom. Még sohasem fáztam nyáron. Juli! Juli, hozz egy takarót.

JULI (*kintről*) Mi van?!

JOLÁN Takarót hozz! A francba, miért fázom?

JULI (*jön a takaróval*) Hát be vagy bugyolálva! Minek neked még egy takaró.

JOLÁN Fázom. Fázom Julikám, lassan kihülök.

JULI Húlsz a nyavalyát! Dolgozik az orvosság.

JOLÁN Nem veszek be többet! Nem használ.

JULI Azt az orvos jobban tudja. A sugarazást is megszakítottad! Azt hiszed, azt csinálhatsz, amit akarsz?

JOLÁN Azt én jobban tudom, hogy mi használ nekem, s mi nem, mint az orvosok. Érzem.

JULI Féltreérszed, légy szófogadó! Nem ezt hajtogattad a gyerekeidnek is az iskolában?

JOLÁN Érzem, hogy nem sok van már hátra.

JULI Nem érzel te semmit, csak zsibbadtságot a sok fájdalomcsillapítótól.

JOLÁN Nem nagy boldogság.

JULI Volt egy tanárom, mindig úgy köszönt, hogy: Boldogság! Boldogság, lányok! Boldogság, kollegák! Boldogság reggel, boldogság délbén, boldogság este. Az éjszakát persze kihagyta, mert agglegény volt. Pedig, ha tudta volna...

JOLÁN Tudod is te, hogy mi a boldogság?! (*a közönséghez, tanárosan*) Minden kornak megvolt a maga boldogságszintje és ennek megfelelően a boldogságfelfogása. Merthogy korokként másként és másként viszonyultunk a boldogsághoz. De mindig voltak, akik optimista módon, és voltak, akik pesszimista módon gondolkodva hol elérhetőnek, hol pedig elérhetetlennek, tovatűnő kék madárnak képzelték a boldogságot. Mindenekelőtt szögezzük le, hogy nincs tökéletes, nincs felhőtlen boldogság. A beteg számára boldogság egészségének visszanyerése, az éhező számára éhségének csillapítása, a versenyző számára a győzelem, a felvételiző diák számára a sikeres vizsga. Én még úgy tanultam, hogy boldog ember csakis a boldog társadalomban lehetséges. Mivel, hogy ilyen társadalom nincs, jobb, ha nem áltatjuk magunkat. Kislány koromban, amikor fiúk hiányában egymással táncolták mi lányok, ezt dúdoltuk: (*dúdolja*) „Nincs boldogság, nem is lesz soha / Elvitte egy orosz katona” Tangó! És az a közhely volt divatban, hogy ki-ki saját boldogságának kovácsa. Kell hozzá némi kedvező életkörülmény, siker, örömezzet, elégedettség, vagyis értelmes élet. Nem semmi! – mondaná az unokám, de csak kevesen tudják a réges-régi bölcsességet: *Ha nem vagyok magamért, ki van értem? De ha csak magamért vagyok, úgy minek élek?* Az értelmes életet élők feladata olyanná formálni a társadalmi viszonyokat, hogy egyre többen éljenek értelmes életet. (*Julihoz*) Mondhatom, ez roppant egyszerű, mert csak élünk és meglátjuk, hogy meglátjuk-e? Julikám, nagyon félek, hogy én már nem látom meg... Csak azt tudom, hogy már nem értem, nem vagyok képes felfogni, mi történik itt!

JULI Nyugalom anya, itt általában nem történik semmi. Két csőtörés között élünk, hol van vizünk, hol nincs. Örvendjünk annak, hogy nem a levegővel történik ez...

JOLÁN De éppen hogy ez történik, mert mostanában kapkodnom kell a levegőt. Áttétes már, ugye?

JULI Ne gondoldj rá! Veled vagyunk...

Sötét

JOLI *(kezében gyümölcsös kosárral)* Nagyi, nagyi, hoztam neked őszibarackot! Tessék! Említetted, hogy kívánod... Mindig is imádtad az őszibarackot. Mondtad, hogy lánykorodat juttatja eszedbe.

JOLÁN *(nehezebbre esik a beszélgetés, forgatja a gyümölcsöt)* Szép... Igazán gyönyörű... De már nem kívánom. *(orrához emeli)* Az illata... Már alig érzem az illatát... Szomjúhozom. Adj vizet.... Vízet...

JOLI Tudtam, hogy inkább innád, de azért kóstold meg! Na tessék szépen megkóstolni. Meghámozom. *(Hámozza, nagyanyja kezébe adja, miután az elejti)* Nem baj, nem baj... Majd turmixolom. *(előszedi a gépet, elkészíti az italt)*

JOLÁN *(iszik belőle egy keveset)* ... Patakparton laktunk a városszélén. Nagyapád mézeskalácsos volt, délutánonként, tanulás után, nagy pléhekre raktuk a rengeteg karikára kiszaggatott nyers mézes tésztát. Sütés után, még mielőtt nagyapád forró cukormázzal márványos bevonatot varázsolt volna rájuk, elcsentem néhányat és estére, amikor a szomszédok gyerekeivel kétkapus focimeccseket játszottunk az utcai porban, minden gólért adtam egy-egy kekszet a fiúknak. Hálából a szomszéd fiúk, késő éjjel, amikor már mindenki aludt, kilopóztak a szénapadlásról, ahol késő őszig aludni szoktak, és meglátogatták Ebergényiek kertjét, ahol az utca felől terebélyes barackfa pompázott. Apád felmászott a fára, a nyitott ablakon kihallatszott az ingaóra ketyegése, és buzgón telerakosgatta az ingét azokkal a piros-zöldekbarna barackokkal, amelyek érintése olyan volt, mint a bársony. Ebergényi bácsiéknál is mindig nyitva volt az ablak. Ébren-alvó vasutas volt, persze, hogy felébredt a zajra, és a holdfénytől megvilágított fehér gatyájában az ablakhoz lépett. „Ki az?! Mi a fene történik itt?”. Kérdezte remegő hangon. Apád, szájára sapkát szorított. „Pofa be, ha életed kedves!”, dörögte, aztán szelídebbre fogta: Kell-e golyó a hasadba?!”, dörögte, és testvérei a nyomaték kedvéért megdönggették a kiöregedett kerítést. Ebergényi sietve becsukta az utcára néző ablakot. Később, amikor apád időnként elmesélte jókat röhögtünk. Tény, hogy azon az éjszakán, félálomban halottam, amint a szomszéd fiúk, kuncogva telerakták ablakunkat, amely alatt az ágyam volt, illatos őszibarackkal.

JOLI Nagyi, mondd csak, miért váltál el nagyapámtól?

JOLÁN Így akarta a sors. Nagyapád is elvált anyámtól, amikor összeálltunk apáddal...

JOLI Ők is elváltak?

JOLÁN El bizony, mert nagyapád rangon alulinak tartotta, hogy a kismester lánya holmi piaci kofa fiához menjen. Anyám a pártomon volt, azt akarta, hogy miénk legyen a sütőde fölötti, diófurníros stílusbútorral berendezett lakás, ők pedig a hátsóudvarban lévő volt raktárhelyiségbe költözzenek. Tudod fiam, akkor már megszűnt a kisipar, már nem kellett vásárokra előkészülve raktárba gyűjteni a több hónapi éjjel-nappali munkával előállított pogácsaféléket. De nagyapád megmakacsolta magát. Nem, és nem! Elváltak. És mi ott kezdtük az életet abban a raktárhelyiségben.

JOLI És mondd, nagyi, miért halt meg nagyapám, miután elváltatok?

JOLÁN Elváltunk, mert megunt engem. Mást szeretett.

JOLI Nekem is el kell válnom majd, ha megunnak engem, nagyi?

JOLÁN Hát ez nem megy olyan könnyen, fiam. Előbb még el kell, hogy múljék a szerelem, és aztán ahhoz is kell egy kis idő, amíg megutáljátok egymást.

JOLI Megutálni azt én is hamar tudok. Ha úgy érzem, hogy nem imádnak, hát csak úgy jön nálam magától az utálkozás.

JOLÁN Nem jó semmit elhamarkodni.

JOLI Persze, hiszen, te is kibírtad nagyapámat huszonnyolc évig... De nem értem, hogy miért ölték meg?

JOLÁN Baleset volt. Félreértés.

JOLI Homályos, valamiért nagyon homályos... Miért vernek halálra egy ipariskolai oktatót? Kik és miért voltak rá annyira dühösek, hogy kíméletlenül agyba-főbe verték, a kórházban sem segíthettek rajta, már a mentőkocsiban kiszenvedett... Borzasztó, borzasztó... Na nem baj, ha nem kívánsz róla beszélni. Majd máskor... majd legközelebb...

JOLÁN Majd megtudod. Ha majd megtudod... *(elgyengülten legyint)* Ahhh...

Sötét.

Teljes sötétben dulakodás felerősödő hangjai, majd vérfagyasztó ordítás és segélykiáltás.

TÖBBEN Nesze, te büdös, mocskos buzi! Nesze a piszkos szádra... A fejét is... A tökét, hogy sántuljon!

CHISU *(a gyér fényben, kapualjban feküdvé, elhaló hangon)* Segítség... Kérem, segítsenek... *(Hangját elnyomja a kapucsapkodás, a felerősödő utcazaj)*

JENŐ *(kiszáradva, lakásából jön)* Mit keres itt szomszéd?! Hiszen már nem itt lakik...

CHISU Megölnek...

JENŐ *(közelebb lép)* No hiszen, jól helybenhagyták... Kik voltak?

CHISU A fiúk... Nem tudom... Segítsen...

JENŐ Telefonálok a mentőkért...

JOLÁN *(hálóingben kihajol a gang korlátján)* Mi az Jenő? Már megint a kapualjba pisiltek a huligánok? Hogy az szépkiskenyerű...

JENŐ Várjon. Telefonálok a mentőkért.

JOLÁN Mi olyan sürgős? Lökje ki a disznót az utcára! Disznó, iszákos banda! Jön, hogy beléjük rúgjak!

JENŐ Jolán, idefigyeljen! A volt férje fekszik a kapualjban!

JOLÁN Megint berúgott a szemét?!

JENŐ Csurom vér. Már alig lélegzik!

JOLÁN Mit beszél, jóember?

JENŐ Csúnyán helybenhagyták...

JOLÁN Jesszusom! Még valami baja esik! *(Megjelenik a kapualjban, szemügyre veszi Chisut)* Jesszusom!

CHISU *(nyögve)* Jolánka...

KISS Pofa be! Shut up! Ha már magyarul nem tudnak...

JOLÁN Mitévők legyünk? *(Felrohan az emeletre, beszalad a lakásba, fellármázza a házat, felfénylik néhány ablak, futkos a gangon, a pizsamában elővászorgó Stefanhoz)* Zolikám, légy férfi!

STEFAN Hívjon már valaki mentőt!

KISS *(fentről)* Hívjon már valaki mentőt!

JULI *(álmosan)* Mi történik ott?

STEFAN Azt mondja az anyád, hogy a kapualjban fekszik apád...

JULI Semmi vész! Ha neki ott tetszik, akkor nem kell háborgatni.

STEFAN De ott fekszik...

JULI De Zolikám, már mások is feküdtek ott, és reggelre aztán elhordták magukat. Mi van, ha egy kicsit többet ivott a kelleténél és eltévesztette a lakhelyét?

KISS Ebben a házban nincs az embernek egy nyugodt perce!

JOLÁN *(Chisu mellől, megriadva)* Juli! Julikám! Nézd, apád már nem mozdul. Vérbefagyott az arca...

JULI *(a színfalak mögül, miközben lerohan a kapualjba)* Micsoda! Hát most szóltok! Micsoda alakok vagytok, az embernek az apja a halálán van, és csak most szólnak. *(Apja mellé érkezve)* Szent Isten! Apa! *(Leroskad apja teteme mellé)* Mit tettek veled?! Mit tettek veled apa! *(Felugrik)* Mit tettek az apámmal?! Ki volt? Ki volt? Ki voltak azok az átkozottak! *(Körberohangálva)* Na, ezt majd megkeserülük! Ezért valakinek felelnie kell!

Sötét.

JENŐ *(öntözővel jön, locsolja az udvar közepén virágzó „kertecskéjét”, közben kutyapiszokba lép, dühösen ordít).* Juli! Juliiii! Rögtön gyere ki! De rögtön! Juliiiiii! Már megint ideszart a kutyátok. Héj! Hallod?! Kinyírom azt a dögöt!

JOLI *(mint, aki hallgatózott, hirtelen kiugrik a gangra, hiányos öltözetben)* Azt szeretném én látni, hogy hozzányúlsz Oszikához!? Kikaparom a szemed, ha a kutyusomnak valami baja esik...

JENŐ Az a hülye Stefan, vagyis Zoli... Hozhatott volna jobb ajándékot is a lányának, mint ez az örökösen ugrabugráló uszkárcolyköt.

JULI Hülye, aki mondja. Az én apám nem hülye, hanem...

JENŐ Hogy nem komplett, az biztos! Már csak azért sem beszámítható, mert elvette anyádat és téged is megcsinált. Inkább moziba mentek volna.

JOLI *(simogatja a körülötte ugráló kutyát)* Oszikám! Ügyes kutya! Jó kutya! *(Kutyástól lejönnek az udvarra)* Éppen az a jó benne, hogy tele van vele a ház. Még nagyit is megmosolyogtatja...

JENŐ Nem bérházba való a kutya! De ha már itt van, illik gondoskodni róla. Tessék rendszeresen sétáltatni, gilisztátalanítani, fürdetni és időnként kitörölni a fülét...

JULI Nincs szükségem a tanácsaidra! A kutya gondozása sokoldalú nevelésemet szolgálja! Ha nem tudnád, a kutya az ember leghűségesebb barátja.

JENŐ Éppen ezért illik gondozni. Csakhogy ti erre is dögök vagytok. Ahelyett, hogy hajnalban, amikor még gyér a forgalom megsétáltatnád, futkorásztatnád a sétatéren, kicsapod ide az udvarra. A rózsáim már hűgyszagosak, a lakók pedig mindegyre belelépnek a kutyapiszokba.

JOLI Túlzás. Lehet, hogy megtörtént egyszer, de egyáltalán nem gyakori és nem jellemző...

JENŐ *(Cipője talpát mutatja)* Beleverjem az orrodat?

JOLI Mindjárt megmondom, hogy hova verje bele a saját orrát, vén lakásüzér...

JENŐ Micsoda?! Szemtelen kölyke. Hol az anyád?!

JOLI *(Jenőre uszítja a kutyát)* Fogd meg Oszkár! Tépd szét! Fogd meg! *(A kutya békésen ugrándozik, körbeszaladja virágágyást)* Harapd el a nyakát! A bokáját! Neki Oszkár!

JENŐ *(részt vesz a játékban, megsimogatja a kutyust, és némileg megenyhülve érdeklődik)* Hol az anyád?

JOLI Mi közöd hozzá! Nincs otthon...

JENŐ Hol van?

JOLI Hol van, hol van? Mintha nem tudnád, hogy mostanában Kissnél tanyázik.

JENŐ Mit csinálnak?

JOLI Nem szép dolog kíváncsiskodni.

JENŐ Szóval nem tudod, mit csinálnak?

JOLI Akármít is csinálnak nem kötik az orrodra.

JENŐ Gyakran ját oda?

JOLI Ma már volt. De délután is vissza kell mennie!

JENŐ Szóval többször is. Te tudod, de nem mondod, hogy mit csinálnak.

JOLI De tudom. Szivaroznak.

JENŐ Anyád a gangon szokott cigarettázni.

JOLI Igen, de amióta nagyinak tüdejére ment a rák, nem bírja még azt a kicsi füstöt sem, ami bekanyarodik hozzá az ablakon.

JENŐ A dohányzás ártalmas az egészségre!

JOLI Mondhatom olvasott ember vagy! A reklámok azt hirdetik, hogy ne dohányozzunk, a biblia pedig, hogy jók legyünk. Melyiknek van foganatja? Rengetegen füstölnek és hitványkodnak. Mindhalálig rosszak az emberek!

JENŐ Szóval azért húzzák be maguk mögött az ajtót, hogy a dohányfüst ne terjedjen tova?

JOLI Hát mi másért?

JENŐ Jól játszod a naivát. Operettbe való leányzó vagy...

JOLI Az biztos, hogy énekelni kellemesebb, mint zongorán gyakorolni.

JENŐ Tudod mit?! Egyszer majd, te leszel itt a házmester. Minden bizonnyal te öröklöd majd, nagyapád, nagyanyád és anyád foglalkozását. És akkor majd rendben lesz minden ebben házban.

JOLI *(csodálkozva, érdeklődéssel)* Tényleg?!

JENŐ Úgy bizony! De már most elkezdheted.

JOLI Hogyhogy?

JENŐ Na mit bámulsz! Hozz gyorsan seprűt és lapátot és gyorsan szedd össze a kutyapiszkot, amíg finom vagyok!

Sötét.

Néhányszor ismételve, Juli, néma csöndben, az őt követő reflektorfényben bemegy, majd kijön Kiss lakásából, cigarettáját elnyomja az ajtó melletti hamutartóban.

JULI *(a lassan világosodó színpadon, a félelemtől sápadtan kirobban a Kiss ajtaján, az ijedségtől előbb fojtottan, majd segítségért kiált)* Emberek! Emberek, segítség! Segíííítség! *(Lerohan az udvarra, amely közben megtelik a lakók műanyaghab-figuráival, megpróbál átverekedni közöttük)* Gyorsan! Segítsetek! *(A szereplők magukkal vannak elfoglalva, nem figyelnek Julira)*

RENNER *(megszánja az izgalomtól már fuldokló Julit)* Mi az Julikám? Mi történt? Elvették a villanyt is?

JULI Renner bácsi! Borzasztó dolog történt!

RENNER Nincs új a Nap alatt.

JULI Kiss... Kiss felakasztotta magát!

Sötét.

JOLÁN *(karosszékekben bebugyolálva a gangon)* Hát még most sem látjátok?! Egyre nagyobb a nyüzsgés ebben a nyomorult világban. Lassan betöltjük az egész földet, rohangálunk egymás mellett és egymás nyomában, mint a hangyák. Majd mindenki telefont ragaszt a füléhez, a nyulaknál és a szamaraknál hosszabb már a fülünk, mindenbe belehallgatunk, mindent tudni akarunk, mindenbe belekotyogunk, belekontárkodunk, vállt vállnak vetve, kénytelenül nyomakodunk, egymásnak dörgölődünk, egymás ellen acsarkodunk, a fokozatosan csökkenő térben koccanásainktól szikraesőben élünk, haragtól lángolunk, miközben egyre távolodunk egymástól, nem értjük, nem is akarjuk egymás szavát érteni.

JENŐ *(telefoncsengés, mobilját nyomkodja a lakás ajtajában)* Halló! Hát ez megint nem működik. A francba... *(A csengetés tovább folytatódik)* Ja, ez a kaputelefon! *(Benyúl az ajtón a kaputelefonért)* Ki az?... Stefan? ...Na mi az már megint itt vagy? Na és hogyan boldogulnak ott Svédországban nélküled? ... Miért nem hívod a házmestert?... Nem veszi fel?... Na jó, gyere bel! *(kapuzár kattánása)*

STEFAN *(jön a kapualjba, int Jenőnek)* Kösz! Mizújs? Mi zújs? *(Feleletet nem várva, igyekszik fel az emeletre.)*

JENŐ *(újból felveszi a kaputelefont)* Ki az? ... A vízszereelő? ... Hívja a házmestert! *(Leteszi a kagylót)* Csak nem képzeli, hogy én vagyok a szolgálatos. Amióta felszereltettük a kaputelefont, csak baj van vele. Minden újabb kitalációval csak korlátozzuk az emberi szabadságot! *(Újra cseng a kaputelefon)* Ki az már megint?!... A vízszereelő... Igen! ... Mondom, hogy igen!... Engem nem érdekel! ... Tőlem javíthatja! Rendben! Mondom, hogy jó! Bejöhet! *(A kapualjig megy, eligazítja a vízszereelőt)* Jobbra a pincelejáró. Nyitva van persze... Húzzon gumicsizmát... Várjon! *(csúfondárosan)* Úszni tud?

Felerősödő utcai zaj és bérház megszokott zajai mellett a vízszereelő kopácsolásait hallani.

JOLI *(Berohan az udvarra, körülugrálja a virágokat)* Víz! Víz! Megjött a víz! *(Felrohan az emeletre)* Van vízünk! *(Berohan a lakásba, majd újból megjelenik a gangon)* Csorog a víz! Képzeljétek, a vécé és a fürdőszoba már tele van! Istenem milyen gyönyörűen csordogál a konyha felé. *(Befogja az orrát.)* Máris tűrhetőbb a vécészag. *(Kárörvendően)* Remélem átázott már a plafon, és Jenő máris hívhatja újból a festőket! És ha kiszáradnak a falak, akkor majd egyszer kiszárad már itt minden, és normális házban, egészen normális emberek laknak majd! De ez, amit nem szeretnék megérni itt. Merthogy elhagyom ezt az egész kurva szegény világot, és királyi életet kezdek a papámnál Svédországban. Megígérte. Igenis, megígérte. És ott majd királyi dolgom lesz, mert neki mindig is lesz pénze, mert dolgozik. És igazán szép tőle, hogy kifizette azt a kurva nagy vízszámlánkat is. És most már van vízünk, rend lesz és

tisztaság és a nagy is megnyugodhat végre... Mert már egyáltalán nem reszket a feje, csak bámul, nagyra meresztett szemekkel figyel és olykor hirtelen felül az ágyában. Mostanában már vizet sem kér. Nem kér olyan szánalmasan suttogva vizet, hanem olyan könnyedén, mint fiatalabb korában, hirtelen felül az ágyán és úgy tesz, mintha poharat emelne, szájához viszi kezét, és mohón kortyol a semmiből. Pont olyan ez, mint a vasárnapi istentiszteleten hallott énekből a szarvas mozdulata, amely a szép híves patakra kívánczik, és mint azok az emberek, akik egész életükben a sivatagot járják szomjúhozva, és sohasem kortyolhattak eleget az életet adó nedűkből, mert valahogyan nem jutott nekik ebből elegendő. Víz, víz, víz, tiszta víz! Megjött a víz! A tiszta víz! *(Mielőtt kioltaná az emeletre vivő és a gang korlátjához erősített gumicsövet, megnyitja a gumicső csapját, amelyből finom permetben, a megvilágítástól szivárványszínekben pompázó kupola borul az udvar fölé)* Jaj, de boldog vagyok! *(Vidáman énekelve, táncolva.)* Jaj, de boldog vagyok! Igenis, jaj... *(Hangját elnyomja a közeledő, majd a kapu előtt fékező és félelmetesen szirénázó mentőautó szirénája)*

RENNER *(lakása ajtaja előtt üldögélve, csodálkozva)* Haj maj! Hát ez meg mi? Ki a beteg?! Ugye, nem értem jöttek? *(A kitartó halálos csöndben, feláll, középre óvakodik és feltekint Jolán lakásának kivilágított ablakára)* Mi? Hogyan? ...Rendben... *(Beletörődve)* Toda raba! *(A magasságba emeli tekintetét)* Nagyon köszönöm! Igen. Valakinek eljött az ideje. Valakinek mennie kell... Salom... Jóéjszakát...

Lassú sötét a felerősödő utcai zajban.

Függöny